

ЛЬВІВСЬКА КОМЕРЦІЙНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»
БІЛОРУСЬКИЙ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ВРОЦЛАВІ
ЛОДЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МАЛОПОЛЬСЬКА ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІЧНА
НАУКОВИЙ КЛУБ «СОФУС»

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Матеріали
Міжнародної науково-практичної
конференції

Частина 2

31 березня 2016 року
Україна, м. Львів

УДК 33:336.531.2:330.53.061.3
ББК 65.052.9 (4укр)2
Г 54

Глобалізаційні процеси в розвитку національних економік: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 31 березн. 2016 р. (ЛКА, м. Львів). Ч. 2. – Тернопіль : Крок, 2016. – 247 с.

ISBN 978-617-692-334-3 (повне видання)
ISBN 978-617-692-336-7 (частина 2)

Збірник містить наукові доповіді Міжнародної науково-практичної конференції “Глобалізаційні процеси в розвитку національних економік” (Львів, 31 березня 2016 р.), які розміщені на web-сайті www.sophus.at.ua, та спрямовані на формування теоретичних і практичних засад економіки, менеджменту, маркетингу, фінансів, обліку і соціальної сфери в умовах глобальних економічних та інституційних змін.

Збірник буде розміщений в системі РІНЦ (Договір №1005-03/2015К від 24.03.2015 р.)

Редакційна колегія:

Башнянин Г. І., д.е.н., професор (Україна); Васильців Т.Г., д.е.н., професор (Україна); Жук В.М., д.е.н., професор, член-кореспондент НААН (Україна); Копилюк О. І., д.е.н., професор (Україна); Редченко К.І., д.е.н., професор (Україна); Рудницький В.С., д.е.н., професор звичайний (Польща), Бачинський В.І., к.е.н., професор (Україна); Герасименко Т.О. к.е.н., доцент (Україна); Куцик П.О. к.е.н., професор (Україна); Сава А.П., к.е.н., с.н.с. (Україна); Семенишена Н.В., к.е.н., доцент (Україна)

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту економіки та фінансів ЛКА
(протокол № 6 від 8.04.2016 р.)

Відповідальний за випуск:

к.е.н., доцент, Т.О. Герасименко

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

ISBN 978-617-692-334-3 (повне видання)
ISBN 978-617-692-336-7 (частина 2)

© Львівська комерційна академія,
ГО «Науковий клуб «СОФУС», 2016
© Крок, 2016

LVIV ACADEMY OF COMMERCE
NATIONAL UNIVERSITY LVIV POLYTECHNIC
TERNOPIL NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
LVIV BANKING INSTITUTE
OF THE NBU BANKING UNIVERSITY
BELARUSIAN TRADE AND ECONOMICS
UNIVERSITY OF CONSUMER COOPERATIVES
WROCLAW UNIVERSITY OF ECONOMICS
THE UNIVERSITY OF LODZ
MALOPOLSKA HIGH SCHOOL OF ECONOMICS
SCIENTIFIC CLUB «SOPHUS»

GLOBALIZATION PROCESSES IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMIES

Materials
of International scientific and practical
conference

Part 2

March 31, 2016
Ukraine, Lviv

UDC 33:336.531.2:330.53.061.3
BBK 65.052.9 (4ukr)2

Globalization processes in the development of national economies:
materials of Intern. scient.-pract. confer., March 31, 2016 (LAC, Lviv). P. 2. – Ternopil :
Krok, 2016. – 247 p.

ISBN 978-617-692-334-3 (full edition)
ISBN 978-617-692-336-7 (part 2)

The collection contains scientific presentations by International scientific-practical conference "Globalization processes in the development of national economies" (Lviv, March 31, 2016), which was placing on web-site www.sophus.at.ua, and are aimed at developing theoretical and practical bases of economics, management, marketing, finance, accounting and social sphere in the context of global economic and institutional changes.

The collection will be posted in the system RISC (contract №1005-03/2015K, 03.24.2015)

Editorial board:

Bashnyanyn G.I., Doctor of Economics, Professor (Ukraine); Vasylytsiv T.H., Doctor of Economics, Professor (Ukraine); Zhuk V., Doctor of Economics, Corresponding Member of NAAS (Ukraine); Kopylyuk O.I., Doctor of Economics, Professor (Ukraine); Redchenko K.I., Doctor of Economics, Professor (Ukraine); Rudnytskyi V.S., Doctor of Economics, Professor (Poland); Bachynskyi V.I., Ph.D., Professor (Ukraine); Herasymenko T.O., Ph.D., Associate Professor (Ukraine); Kutsyk P.O., Ph.D., Professor (Ukraine); Sava A.P., Ph.D., Senior Researcher (Ukraine); Semenyshena N.V., Ph.D., Associate Professor (Ukraine)

Recommended for publication by Academic Council of Institute of Economics and Finance of LAC
(protocol # 6, from 04.8.2016)

Responsible for issue:
Ph.D., Associate Professor, T.O. Herasymenko

The content and authenticity of of publications are the authors of scientific papers. Views of the authors of publications do not necessarily reflect the views of the editorial board of the publication.

ISBN 978-617-692-334-3 (full edition)
ISBN 978-617-692-336-7 (part 2)

© Lviv Academy of Commerce,
Scientific club «SOPHUS», 2016
© Krok, 2016

З М І С Т C O N T E N T S

СЕКЦІЯ 7 СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

SECTION 7 SYSTEM MANAGEMENT AND MARKETING IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Давидов Олександр АЛГОРИТМ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ	10
Драбчук Тетяна РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	13
Заскока Анна ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	16
Зикіна Вікторія ЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ КОМПЛЕКТУ МЕДИКО- ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	18
Иванченко Олеся ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ	22
Кантемир Олена ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	24
Кіржа Христина СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ	26
Короткий Юрій ЛОГІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЇХ ЛОГІСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	30
Кравців Ірина МАРКЕТИНГ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	32
Ломако Инга ВИРУСНЫЙ МАРКЕТИНГ КАК ИННОВАЦИОННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ ПРОДУКЦИИ	35
Марусей Тетяна, Нісходовська Олена ЕФЕКТИВНИЙ МАРКЕТИНГ НА ОСНОВІ CRM-ТЕХНОЛОГІЙ	38
Мерчанський Володимир ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	40
Павлов Константин ЭТНОМЕНЕДЖМЕНТ КАК СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ ЭТНОЭКОНОМИКИ	43
Пилипенко Олена ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО СЕРВІСУ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА	45
Райкова Татьяна, Шарапова Татьяна, Дарий Владимир РОЛЬ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО МЕНДЖМЕНТА И МАРКЕТИНГА В СТАНОВЛЕНИИ СТРАХОВОЙ МЕДИЦИНЫ	48

СЕКЦІЯ 8
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

SECTION 8
PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE OF ACCOUNTING,
ANALYSIS AND AUDIT IN CONDITIONS OF ECONOMIC INTEGRATION

Абесінова Олена	
АНАЛІЗ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ПОПЕРЕДНІЙ ЕТАП	51
Андрухів-Садовська Наталія	
ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	54
Андрушко Руслана, Лиса Ольга	
ПРАКТИКА ОЦІНКИ ТА ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ БОРГОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ	57
Бабына Владимир, Метлушко Светлана	
ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ: ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	60
Бачинський Василь, Кузьмінська Катерина	
КОНЦЕПЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМ ПІДПРИЄМСТВОМ	62
Бойко Руслан	
ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В БУДІВЕЛЬНІЙ КОМПАНІЇ	65
Бойко Ярослав	
СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ: ФАКТОРИ ОПТИМАЛЬНОСТІ	68
Василець Анастасія, Кодлубовська Вероніка	
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	70
Велінець Наталія	
ПЕРЕХІД ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ	73
Гільорме Тетяна, Муха Яна	
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АУДИТ ПРОЄКТІВ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ	76
Головацька Світлана	
КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ БЮДЖЕТІВ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ	79
Горбачевська Оксана, Шевченко Тетяна	
ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: ЕКОНОМІЧНИЙ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ПІДХОДИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	82
Горшинський Віталій	
ОБЛІК ЗВОРОТНИХ ВІДХОДІВ ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА	85
Григоренко Юлія	
ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ	88
Гринів Богдан, Шелько Вероніка	
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА	91
Грищенко Наталія	
СУБ'ЄКТНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО КОНСАЛТИНГОВОГО РИНКУ	94
Демко Ірина	
РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	96

Должанський Андрій, Терещенко Юліана АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	99
Душко Зінаїда, Мельник Тарас СУТНІСТЬ ЗАВДАНЬ З НАДАННЯ ВПЕВНЕНOSTІ, ЦО НЕ Є АУДИТОМ АБО ОГЛЯДОМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	103
Евдокимова Ольга АУДИТОРСКИЙ КОНТРОЛЬ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ	106
Заверуха Тетяна ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ	109
Зарецкий Вадим ПРОБЛЕМЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ОТ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В БЕЛАРУСИ И УКРАИНЕ	111
Зеленська Олена УПРАВЛІННЯ ТРАНСАКЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	114
Калайтан Тетяна МАРЖИНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	117
Клименко Анастасія ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ	120
Коваль Лариса ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ФОРМИ	122
Ковальчук Виктория, Одуло Зинаида НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ УЧЕТА ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ОРГАНИЗАЦИЯХ	124
Корнейчик Марина, Лягуская Наталия РАЗВИТИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО АУТСОРСИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	127
Корнійчук Оксана МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ОПЕРАЦІЙ З ПОХІДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ІНСТРЕМЕНТАМИ	129
Королюк Тетяна ВИЗНАННЯ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ	132
Кузьмінська Ольга РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПОДІЙ ПІСЛЯ ДАТИ БАЛАНСУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	134
Кундря-Висоцька Оксана, Вагнер Ірина ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЇХ ОЦІНКИ	137
Лозовицький Сергій, Лозовицька Дарія РОЛЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	140
Лозовицький Сергій, Лозовицький Дмитро МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ	142
Макарович Вікторія ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЛАСЕНС-КОНТРОЛЮ ФАКТОРИНГОВИХ КОМПАНІЙ	145

Мальцевич Наталья, Мальцевич Валерий СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ДЕФИНИЦИЙ «РАСХОДЫ», «ЗАТРАТЫ» И «ИЗДЕРЖКИ» В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЕТЕ	148
Марущак Леся, Павликівська Ольга, Кіляр Олександра ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА	151
Меліховець Ганна ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО–ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА	154
Мельниченко Ілона ЗАПАСИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ	156
Метлушко Светлана, Руева Мария ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ: ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ	159
Моисеева Оксана РАЗВИТИЕ УЧЕТНОЙ СИСТЕМЫ ХОЛДИНГОВ	162
Пелих Мар'яна УПРАВЛІНСЬКА БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИРОБНИЧОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	165
Пилипенко Любомир ЗМІСТОВІ АСПЕКТИ Й ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОГНОСТИЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	168
Попітіч Тетяна ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	171
Потопальська Галина РОЛЬ КОМПІТЕТУ З ПИТАНЬ АУДИТУ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	173
Редченко Костянтин ВПРОВАДЖЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ	176
Рыбакова Елена НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ	178
Рудницька Олена ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА ОСНОВНИМИ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ В ТОРГІВЛІ	181
Рудницький Василь, Гладунський Василь АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК З ПОГЛЯДУ ЛОГІКИ	184
Сарахман Оксана, Мороз Любов АУДИТ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ	188
Семенишена Наталія ЗМІНА ПДВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК РАКУРС ІНСТИТУЦІЙНОГО КОРИГУВАННЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕДУР	190
Синица Ирина, Харламова Ольга, Ушак Татьяна ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	193
Стахів Ольга, Стахів Володимир ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ	196
Султанова Карина ОТЧЕТ О ДВИЖЕНИИ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ КАК НАДЕЖНЫЙ ИСТОЧНИК ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ ДЕТАЛЬНОГО АНАЛИЗА И ОЦЕНКИ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ПРИ ПЛАНИРОВАНИИ ЕЕ ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПЕРСПЕКТИВУ	198

Терещенко Тетяна, Бесценна Юлія КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	201
Ушак Татяна, Ковальчук Виктория, Харламова Ольга НЕКОТОРЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ФИНАНСИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	205
Фединчук Христина ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ	208
Filipova-Slancheva Atanaska AUDIT COMMITTEES IN BULGARIA – IMPROVING CORPORATE GOVERNANCE AND TRANSPERENCY	211
Хоменко Юлія ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯИХ УЛУЧШЕНИЯ	213
Хомуляк Тарас НОВАЦІЇ В ПІДХОДАХ ДО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	215
Черненко Ксенія МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ	218
Шеверя Ярослав, Вакаров Василь ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	220
Шепель Тетяна ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	223
Шурпенкова Руслана ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЯК ВАЖЛИВА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	226
Щербатюк Василий, Грыу Майя ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ТЕОРИИ СЧЕТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА	229
Яковенко Юрій АУДИТ НА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	231
Ямборко Галина АКТУАЛІЗАЦІЯ ОНОВЛЕНИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	233
Яремко Ігор ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ VALUE BASED MANAGEMENT	236
Яровая Валентина, Керимов Гадам ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОСНОВАНИИ АНАЛИЗА ВРЕМЕННЫХ РЯДОВ	239
Ярова Валентина, Кривенко Тетяна, Літвінова Карина ВПЛИВ РОЗМІРІВ ПІДПРИЄМСТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	243

СЕКЦІЯ 7 **СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ** **В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

SECTION 7 **SYSTEM MANAGEMENT AND MARKETING** **IN CONDITIONS OF GLOBALIZATION**

Давидов Олександр

к.е.н., доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна

АЛГОРИТМ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Управління вартістю є інноваційною концепцією в Україні, реалізація якої потребує чіткого визначення алгоритму впровадження системи управління вартістю підприємств в сучасних економічних умовах.

Розуміння алгоритму впровадження системи вартісного управління засновується на пізнанні закономірностей функціонування цієї системи.

Реалізація системного підходу до вартісного управління забезпечується його цільовою спрямованістю на максимізацію вартості підприємств, яка виступає єдиним критерієм оцінки ступеню успішності дій менеджменту на шляху реалізації стратегії розвитку підприємств, формує універсальну систему управлінських координат, обумовлює відповідні способи досягнення мети вартісного управління.

Впровадження системи управління вартістю підприємств, перш за все, потребує вирішення проблеми цілепокладання у зв'язку з багатомірністю вартості та існуванням різних видів вартості, що оцінюється (ринкова, фундаментальна, інвестиційна, страхова, ліквідаційна і інші види вартості). Мета вартісного управління має бути конкретизована шляхом встановлення виду вартості, що максимізується.

Основою управління вартістю підприємства є її адекватна оцінка. При цьому першочергове значення має обґрунтування головного показника вартості та адаптація сучасних моделей оцінки вартості до українських економічних умов.

Для розуміння механізму реалістичної максимізації вартості підприємства потрібно чітко усвідомлювати чинники впливу на цей процес [1, с. 234].

Побудова системи вартісного управління передбачає виявлення ключових

чинників вартості, які відображають руйнівні сили її створення. Головні чинники вартості мають бути деталізовані на всіх рівнях управління за допомогою системи відповідних показників. Аналіз впливу чинників вартості на процес її формування дозволяє визначити сценарії майбутнього розвитку підприємства; розробити ефективну стратегію зростання вартості; ранжувати варіанти управлінських рішень у ситуації множинного вибору.

Важливе значення для впровадження системи вартісного управління має визначення стратегії розвитку підприємства у напрямку максимізації вартості. Ця стратегія трансформується в цільові нормативи збільшення вартості, на досягнення яких має бути орієнтовано планування, бюджетування та система мотивації менеджменту та персоналу.

Здійснення моніторингу вартості дозволяє створити на різних рівнях управління систему «раннього попередження» негативних процесів знищення («руйнування») вартості. Аналіз ефективності вартісного управління сприяє підтриманню активно-адаптивного стану системи управління вартістю підприємств.

З метою ефективного впровадження системи управління вартістю підприємств та успішної реалізації вартісної концепції необхідно дотримуватися багатьох важливих принципів.

Побудова системи управління вартістю засновується на таких принципах: універсальність; міждисциплінарність; динамізм функціонування системи в цілому, взаємодії її елементів та інституційного середовища; одноманітність під час побудови критерію оцінки вартості та визначенні центрів відповідальності; орієнтація на практичне застосування; можливість досягнення заданого цільового рівня точності моделювання з урахуванням загальнодержавної, галузевої та регіональної специфіки об'єкта дослідження; необхідність моделювання процесу створення вартості на основі основних чинників вартості; повнота, збалансованість і стійкість [2, с. 43-44].

В економічній науці не вироблено єдиного підходу щодо розуміння процесу впровадження системи управління вартістю як у частині кількості етапів та рівня їх конкретизації, так і змісту та послідовності даних етапів.

Зокрема, на думку одних вчених ефективне вартісне управління бізнесом складається з розробки стратегії створення вартості для кожної бізнес-одиниці; встановлення цільових нормативів, які пов'язані з конкретними чинниками вартості; визначення графіку підведення підсумків для співставлення досягнутих результатів з запланованими ключовими показниками діяльності [3, с. 120].

Згідно іншої точки зору цикл управління вартістю включає такі послідовні етапи: 1) побудова стратегії управління вартістю підприємства; 2) виявлення та обґрунтування ключових чинників впливу на процес генерування та руйнування вартості; 3) побудова системи оціночних показників – індикаторів зміни чинників вартості; 4) формування системи інформаційного бухгалтерського забезпечення процесу управління вартістю; 5) реалізація стратегії управління вартістю підприємства; 6) аналіз ефективності управління вартістю та формування звітності

про вартість підприємства [4, с. 28-36].

З врахуванням проведених досліджень пропонується алгоритм впровадження системи управління вартістю підприємств, що складається з десяти важливих та послідовно виконуваних дій менеджменту:

1. Конкретизація цілі вартісного управління підприємствами через визначення виду вартості, яка підлягає максимізації.

2. Здійснення оцінки вартості, обґрунтування головного показника й моделі оцінки вартості підприємств.

3. Ідентифікація внутрішніх та зовнішніх чинників вартості на основі аналізу діяльності підприємства та його взаємовідносин із зовнішнім (ринковим) середовищем; побудова «дерева чинників вартості», встановлення показників – індикаторів зміни чинників вартості на всіх рівнях управління.

4. Розробка оптимальної стратегії розвитку підприємств у напрямку нарощування вартості, оцінка можливостей зростання вартості за рахунок різних чинників вартості та аналіз використання альтернативних стратегій.

5. Встановлення пріоритетів розвитку підприємств шляхом прийняття відповідних управлінських рішень.

6. Визначення короткострокових та довгострокових цільових нормативів збільшення вартості за визначеними періодами часу.

7. Планування заходів щодо реалізації оптимальної стратегії збільшення вартості; складання бюджетів під фінансове забезпечення заходів, що плануються.

8. Реалізація стратегії зростання вартості підприємств та виконання системи управлінських рішень.

9. Організація системи мотивації менеджменту та персоналу підприємств.

10. Впровадження моніторингу вартості підприємств, аналіз ефективності вартісного управління.

Список використаних джерел

1. Мамонтова, Н. А. Управління вартістю компаній нафтогазового комплексу в умовах інноваційного розвитку [Текст]: Монографія / Н. А. Мамонтова. – Львів: ПАІС, 2011. – 484с.

2. Єрофєєва, Т. А. Система управління вартістю компанії в інституційній економіці: методологічні аспекти [Текст] / Т. А. Єрофєєва // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. – 2009. – Т. 94. – С. 42-47.

3. Коупленд, Т. Стоимость компаний: оценка и управление. – 3-е изд., перераб. и доп. [Текст]: Пер. с англ. / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Муррин. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2005. – 576 с.

4. Корягін, М. В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства: теоретико-методологічні концепції [Текст]: [монографія] / М.В. Корягін. – Львів : ЛКА, 2012. – 389 с.

Драбчук Тетяна

старший викладач

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Основною рушійною силою ринкової економіки є підприємництво, без якого держава позбавлена розвитку. Саме воно визначає темпи економічного зростання, структуру і якість валового продукту. Це посилює соціальну спрямованість бізнесу, що свідчить про те, що для сталого розвитку суспільства самої ефективної економіки замало, необхідно враховувати інтереси широкого кола людей, яких вона торкається [1].

Соціальна відповідальність бізнесу (далі – СВБ) полягає у свідомому відношенні суб'єктів господарської діяльності до вимог соціальної необхідності, соціальних завдань, морально-етичних норм та цінностей, розуміння наслідків своєї діяльності для суспільства, держави, споживачів, ділових партнерів та своїх працівників [2].

У зарубіжній науковій літературі питанням дослідження соціальної відповідальності приділяється значна увага. Різноманіття підходів до розуміння категорії та розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності знайшло своє відображення у працях зарубіжних та вітчизняних вчених: Г.Боуена, П. Друкера, К. Девіса, Ф. Котлера, А. Керролла, Р. Маккіона, М.Фрідмана, Е. Фрімена, М. Штойера, Д. Баюри, О. Грішнової, А. Колота, О.М.Головінова, М. Мурашко та ін.

Слід зазначити, що існує сукупність загальноекономічних факторів та ризиків, які впливають на прийняття рішення про соціально відповідальну поведінку підприємства.

Так, реалізовані підприємством соціальні заходи, з одного боку, надають населенню певні суспільні блага, які не може надати держава, з іншого боку, подібні кроки є, з економічної точки зору, витратами, які необхідно компенсувати за рахунок прибутку підприємства, або, що більш імовірно, за рахунок споживача, шляхом підвищення рівня цін на вироблену продукцію.

Тому процес розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) бізнесу в реаліях українського суспільства потребує певної координації та мотивування, а відтак активної участі в ньому держави [3].

Питання державного регулювання КСВ в принципі досить дискусійне і непросте. В розвинених країнах розробляються державні Стратегії КСВ та сталого розвитку, проводяться загальнонаціональні форуми, на яких виступають перші особи держав з постановкою завдань в цій області.

В результаті обговорення на саміті Глобального договору ООН (який відбувся в Женеві в липні 2007 року) ролі урядів країн-членів ООН щодо підтримки

корпоративної соціальної відповідальності в своїх країнах, «круглий стіл» Урядів-учасниць саміту рекомендував наступні напрямки діяльності національних урядів в області просування КСВ [2]:

1. Створення сприятливих умов: Уряди створюють необхідні умови для обговорення та розвитку питань корпоративної відповідальності. У тому числі шляхом підтримки видатних прикладів в цій області.

2. Підвищення обізнаності: Уряди можуть активно залучати громадську увагу до загальних питань, аспектів діяльності і вигодам корпоративної відповідальності, а також стимулювати громадське обговорення в цій області.

3. Просування: Уряди можуть спеціально, як відзначати кращі практики в цій галузі (наприклад, шляхом присудження нагород), так і запрошувати бізнес і більш широке коло зацікавлених осіб до участі в добровільних програмах з корпоративної відповідальності, різних проектах, а також ініціативах, таких, як Глобальний договір ООН.

4. Розвиток інструментів: Беручи до уваги, що бізнес сектор іноді потребує відповідної орієнтації, Уряди можуть надавати допомогу в розвитку програм корпоративної відповідальності, методичних керівництв і суспільного визнання діяльності з розвитку підприємницького підходу в цій галузі, а також корпоративної відповідальності в малому і середньому бізнесі.

5. Фінансова підтримка: У разі наявності відповідних ресурсів, Уряди можуть направляти ресурси на підтримку добровільних ініціатив для максимізації їх ефекту.

Нині в багатьох країнах світу уже давно діють державні програми, що пропонують соціально відповідальним компаніям істотні преференції у сфері оподаткування, державних закупівель і кредитування. Так, директор представництва Програми розвитку ООН в Україні (2010 р.) Рікарда Рігер зауважила: «Якщо компанії роблять більше, ніж від них вимагає закон, то держава повинна допомогти їм у цьому»[4].

За досвідом розвинених країн, комплекс стимулів та заходів з поширення та популяризації СВБ у суспільстві повинен включати реалізацію наступних напрямків державної політики:

1. Формування законодавчо-правової бази в галузі СВБ: встановлення стандартів у сфері якості сировини, продукції, технологій, персоналу; розробка та впровадження галузевих і корпоративних кодексів поведінки.

2. Співпраця з бізнесом у реалізації соціально значущих ініціатив (надання субсидій на створення робочих місць; фінансова підтримка соціально та екологічно орієнтованих проектів і т.д.).

3. Використання податкових та інвестиційних інструментів: стимулювання соціально-відповідальної поведінки компаній через надання податкових пільг, преференцій, субсидій.

4. Міжнародне співробітництво з КСВ: підтримка і просування міжнародних принципів корпоративної соціальної відповідальності, ініціатив міжнародних організацій (ініціатива ООН «Глобальний договір», Декларація Тисячоліття ООН,

Саміт тисячоліття та ін.), участь у розвитку системи міжнародних стандартів, показників звітності, аудиту з КСВ, стимулювання сертифікації продукції та підприємств за міжнародними стандартами (соціальне і екологічне маркування).

5. Визнання і схвалення практики розвитку КСВ: присудження державних нагород і премій за добровільний внесок бізнесу в розвиток принципів КСВ; впровадження механізму соціальних та еко-лейблів і ін.

6. Інформаційна, методична та інституційна підтримка розвитку КСВ-практики: проведення семінарів з КСВ для державних службовців, представників бізнесу, членів громадських організацій; стимулювання наукових досліджень у сфері КСВ; впровадження в навчальні програми курсу «Корпоративна соціальна відповідальність»; створення спеціальних інформаційних центрів КСВ.

Таким чином, для заохочення бізнесу до соціально-відповідальної поведінки, держава може використовувати різноманітні інструменти і механізми стимулювання. Враховуючи багатосторонній зарубіжний досвід у сфері формування та розвитку соціальної відповідальності бізнесу, можна стверджувати, що в Україні, де ступінь суспільної самосвідомості залишається низькою, добровільність СВБ повинна поєднуватися з державним регулюванням соціально відповідальної поведінки.

Список використаних джерел

1. Колот, А.М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку [Текст] / А.М. Колот, О.А. Грішнова та ін. / Монографія. - К.: КНЕУ, 2012.
2. Центр розвитку КСВ - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/>.
3. Головінов, О.М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми [Текст] / О. М. Головінов // Економічний вісник Донбасу, №2. - 2014.
4. Філоненко, С. Чи готовий український бізнес до соціальної відповідальності? [Текст] / С.Філоненко// Віче, №1- 2010.

Заскока Анна

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Македон В.В.

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

м. Дніпропетровськ, Україна

ПРОВІДНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Актуальність теми полягає у прийнятті оптимальних управлінських рішень щодо використання економічних ресурсів в умовах їх обмеженості, забезпечення стабільності та розвитку в майбутньому - це основні завдання, які вирішуються в процесі управління на макро- і мікрорівні. Досягнення вказаних цілей підприємством створює передумови для отримання максимально можливого прибутку, економічного зростання як в поточному періоді, так і в перспективі. Зниження витрат є необхідною умовою ефективного управління.

Управління витратами підприємства поєднує в собі елементи фінансового та виробничого менеджменту. За допомогою фінансів здійснюється вартісна оцінка процесу формування собівартості продукції та розраховується розмір прибутку. Проблемним питанням є відсутність єдиної системи управління витратами на вітчизняних підприємствах. Крім того, на даний час ще немає чіткої системи управління процесом зниження собівартості. Окремі функції управління розмежовані, не вистачає об'єднаної системи обліку, яка б забезпечувала потрібною інформацією всю систему управління [1].

Управління витратами має здійснюватися в місцях їх виникнення у поєднанні всіх функцій управління. Реалізація функцій управління здійснюється за допомогою певних інструментів, якими є методи управління. Виділяють три основні групи методів: адміністративні, економічні, соціально-психологічні.

Всі методи використовуються у поєднанні один з одним, необхідним є постійний пошук найкращого способу впливу на об'єкт управління, використання методів управління не може бути шаблонним. Об'єктом управління є не лише безпосередньо витрати, а й окремі структурні підрозділи організації, які відносяться до керованої підсистеми управління. В управлінні витратами використовуються специфічні методи обліку витрат і калькулювання собівартості, математико-статистичні методи дослідження собівартості і рентабельності, аналітичний метод. Економічні методи є методами непрямої дії, тому їх ефективність значною мірою залежить від контролюючих зусиль суб'єкта управління [2].

Застосування економічних методів має доповнюватися адміністративними заходами. До адміністративних методів відносяться організаційні, що впливають на структуру управління; розпорядчі, дисциплінарні, що впливають на процес управління, спрямовані на деталізацію планів, ліквідацію відхилень, регулювання виробничого процесу, забезпечують мотивацію, контроль за роботою

підприємства та окремих працівників. Соціально-психологічні методи управління ґрунтуються на використанні моральних стимулів до праці, ініціативи, новаторства. За рахунок налагодження психологічного клімату в колективі продуктивність праці може зростати в 1,5 рази.

Принципи управління - це правила, норми, орієнтири, прийняті з метою досягнення цілей організації. Принципи управління досліджували такі видатні вчені як Ф. Тейлор, Г. Емерсон, А. Файоль. Значний вклад у розвиток сучасних принципів управління вніс австрійський економіст Ф. Хайск. На основі вивчених досліджень можна виділити наступні принципи управління витратами: системності; єдиновладдя, єдності дій; кооперації, розподілу відповідальності; дисципліни, ініціативи, справедливої винагороди; наукового підходу в управлінні витратами [3, 4].

Принцип системності означає взаємозалежність всіх ланок системи управління витратами. Ефективність організації оцінюють за ефективністю найслабшої ланки. Недосконалість будь-якої функції управління неодмінно вплине на функціонування всієї системи управління витратами. З іншого боку, система не завжди покращується, якщо вдосконалюється якийсь окремих елемент. Важливим є досягнення динамічної рівноваги [4].

Другий принцип означає використання єдиних методів, планів, інформаційного забезпечення на всіх рівнях управління витратами, розпорядження повинні надаватися одним керівником.

Для забезпечення ефективного використання робочої сили та контролю кожному працівнику повинні бути делеговані повноваження і відповідальність за виконання роботи.

Четвертий принцип передбачає ефективний контроль і мотивування роботи персоналу за допомогою систем матеріального і морального заохочення працівників за умови дотримання порядку та прийняття ефективних рішень в межах наданих їм повноважень, довготривалий професійний розвиток працівників.

Принцип наукового підходу в управлінні витратами передбачає: орієнтацію на споживача у виробництві продукції, тобто виробництво якісної, конкурентоспроможної продукції, яка користується попитом на ринку [2].

Висновки. Результативність і ефективність управління сучасним промисловим підприємством значною мірою залежать від того, яких принципів дотримуються її керівники, приймаючи управлінські рішення, і які методи вони застосовують для їх реалізації. Правильний вибір забезпечить досягнення бажаного результату найменшими зусиллями.

Важливість значення принципів управління полягає в тому, що з їх допомогою керуюча система встановлює правила дій і поведінки, обов'язкові для всіх підпорядкованих їй суб'єктів, узгоджує, об'єднує, координує і регулює їхню діяльність, впливає на процес прийняття та реалізації управлінських рішень, забезпечує вибір адекватних ситуації методів управління тощо. їх формування відбувається під впливом системи пріоритетів та цінностей, що сформувалася в

середовищі господарювання.

Список використаних джерел

1. Воронкова, А. Поддержка конкурентоспособности предприятия [Текст] / А. Воронкова // Бизнес информ. – 2012. – № 3–4. – с. 102–103.
2. Хомяков, В. І. Економіка сучасної України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Текст] / В. І. Хомяков, І. В. Бакум. – К. : Кондор, 2009. – 426 с.
3. Червоньов, Д. М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України [Текст] / Д. М. Червоньов. – К.: “Знання”. КОО, 2009. – 182 с.
4. Чорна, М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія [Текст] / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків: ХДУХТ, 2012. – 210с.

Зикіна Вікторія

к.е.н., доцент

ЕІДМУ імені Р.Г.Хеноха «КПУ»

м. Енергодар, Україна

ЗНАЧЕННЯ НОРМАТИВНОСТІ ВЕДЕННЯ КОМПЛЕКТУ МЕДИКО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ У ФОРМУВАННІ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Система охорони здоров'я в Україні не може залишатись осторонь основних світових напрямків, адже вона перебуває на етапі трансформації і може запозичувати найбільш вдалі та дієві практики. Необхідно крок за кроком підвищувати якість медичних послуг, оскільки старі принципи не діють, а нові фінансові механізми не дають можливості змінювати якість і як наслідок потрібно змінювати механізми.

Останніми роками активно розробляються обґрунтовані критерії вимірювання якості надання медичних послуг. Саме тому моніторинг та оцінка повинні бути систематичними для забезпечення своєчасного зворотного зв'язку і послідовного підвищення якості.

Достатня увага приділяється забезпеченню якості документації, оскільки працівники охорони здоров'я покладаються на неї при оцінці ефективності лікування, аналізі основних заходів, а також наданні інформації Центрам реєстру та іншим Клінічним ініціативам щодо якості надання медичних послуг. Ведення документації повинно керуватися та вестися згідно з принципами якості за методикою розробки та впровадження медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини. Ця

Методика визначає механізм розробки та впровадження науково-обґрунтованих медичних стандартів та уніфікованих клінічних протоколів надання медичної допомоги на засадах доказової медицини з метою забезпечення якості, доступності та ефективності медичної допомоги на основі принципів наступництва та безперервності надання, упорядкування та виключення дублювання медичних втручань та процедур, застосування медичних технологій та лікарських засобів з науково доведеною ефективністю.

До комплексу медико-технологічних документів за визначеною темою входять:

- адаптована клінічна настанова (основа);
- стандарти медичної допомоги, які розробляються в обмеженій кількості відповідно до пріоритетів системи охорони здоров'я для найбільш актуальних медичних проблем;
- уніфікований клінічний протокол медичної допомоги розробляється на основі стандарту медичної допомоги (класичний спосіб) або на основі адаптованої клінічної настанови за відсутності стандарту медичної допомоги (прямий або скорочений спосіб).

Оцінити якість ведення документації можна по запровадженню клінічних індикаторів якості медичної допомоги. Механізм індикації ключових точок процесу медичної допомоги сприяє виявленню відхилень та проведенню подальших організаційних заходів спрямованих на поліпшення якості медичної допомоги. Для комплексного вимірювання якості медичної допомоги необхідна розробка набору індикаторів, які висвітлюють структуру, процес та результат надання медичної допомоги.

Індикатори якості медичної допомоги віддзеркалюють ступінь досягнення (або, навпаки – відхилення) цільового рівня медичної допомоги. Визначення індикаторів якості медичної допомоги є важливою складовою частиною процесу запровадження стандартів медичної допомоги.

Таким чином, за наявності та веденням медичної документації у розрізі урологічного кабінету СМСЧ №1 можна розробити індикатор якості медичної допомоги за станом управлінської діяльності щодо нормативності ведення комплексу медико-технологічних документів, який дістав назву індексу ведення технічної документації (табл. 1).

Експертна оцінка (K_n) за кожним питанням експертизи виставляється залежно від ступеня реалізації показника:

$K_n = 0$ – показник відсутній;

$K_n = 0,25$ – показник проявляється рідко;

$K_n = 0,5$ – показник недостатньо виражений;

$K_n = 0,75$ – показник проявляється часто і достатньо виражений;

$K_n = 1$ – показник проявляється і виражений оптимально.

Таблиця 1

Визначення стану управлінської діяльності щодо нормативності ведення комплексу медико-технологічних документів урологічного кабінету у СМСЧ №1

Фактори, що забезпечують стан діяльності	Вагомість факторів	Критерії оцінювання	Вагомість критеріїв оцінювання	Експертна оцінка
1. Адаптована клінічна настанова	0,33	Назва теми клінічної настанови (клінічного питання) на основі аналізу проблеми;	0,01	0,01
		коротке викладення наявних варіантів медичної допомоги та формулювання ключових клінічних питань;	0,05	0,05
		описання пошуку, систематичного огляду і аналізу знайдених клінічних настанов з оцінкою їх методологічної якості за AGREE , резюме висновків, отриманих внаслідок критичної оцінки даних з коментарями з приводу рівнів доказовості і основними посиланнями;	0,07	0,06
		обговорення ефективних методів медичної допомоги, дієвість яких не підтверджена доказами (останнє повинно бути чітко констатовано та представлено як експертна думка щодо правильної практики і обґрунтувати включення положень, позначених як рекомендована краща практика з клінічного досвіду розробників клінічних настанов);	0,08	0,04
		текст адаптованої клінічної настанови з обов'язковим позначенням рівня доказовості відповідно до позначень прототипу;	0,45	0,42
		коротке викладення важливих практичних аспектів (наприклад, для успішної реалізації положень клінічної настанови в ЗОЗ враховуються конкретні матеріальні або географічні умови);	0,14	0,13
		текст версії клінічної настанови для пацієнтів, який розробляється у формі, що є доступною, зрозумілою і зручною для самостійного використання пацієнтами, викладений простою немедичною мовою і пояснює загальні аспекти медичної допомоги і попередження захворювань та/або станів.	0,2	0,08
		<i>загалом</i>	1,0	0,79
		<i>Експертна оцінка критеріїв оцінювання адаптованої клінічної настанови</i>	$0,79 \cdot 0,33 = 0,2607$	
2. Стандарти медичної допомоги	0,29	Організація надання медичної допомоги	0,05	0,02
		Діагностика	0,2	0,15
		Лікування	0,2	0,18
		Рекомендації при виписуванні зі стаціонару	0,1	0,1
		Реабілітація	0,1	0,1
		Профілактика	0,35	0,15
		<i>загалом</i>	1,0	0,7
		<i>Експертна оцінка критеріїв оцінювання стандартів медичної допомоги</i>	$0,7 \cdot 0,29 = 0,203$	

Продовження табл. 1

3. Уніфікований клінічний протокол	0,38	Паспортна частина	0,01	0,01
		Загальна частина	0,07	0,07
		Основна частина	0,6	0,54
		Опис етапів медичної допомоги	0,1	0,09
		Ресурсне забезпечення виконання протоколу	0,05	0,02
		Індикатори якості медичної допомоги	0,15	0,05
		Перелік літературних джерел	0,01	0,01
		Додатки до уніфікованого клінічного протоколу медичної допомоги, зокрема пам'ятка для пацієнта, клінічна класифікація тощо.	0,01	0,01
		загалом	1,0	0,8
		Експертна оцінка критеріїв оцінювання уніфікованого клінічного протоколу	0,8*0,38=0,304	
РАЗОМ	1,0	Експертна оцінка критеріїв оцінювання комплексу медико-технологічної документації	0,7677	
Показник експертної оцінки ведення документації, %			76,77	

Створення медичних записів – це, як правило, колективна діяльність, яка включає чимало аспектів і вимагає від усіх правильно виконувати свою роль у забезпеченні та створенні документації. Таким чином, за експертним оцінюванням ведення комплексу медико-технологічної документації урологічного кабінету у СМСЧ №1 можна зробити висновок про те, що показник оцінки ведення документації проявляється часто і достатньо виражений, а саме на 76,77%.

Список використаних джерел

1. Наказ «Про створення та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги в системі Міністерства охорони здоров'я України» від 28.09.2012 № 751 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2001-12>
2. <http://www.moz.gov.ua/>
3. Гульчій, О.П., Туряниця, С.М. Комплексний аналіз критеріїв оцінки якості медичних послуг: міжнародний досвід та імплементація [Текст] / О.П. Гульчій, С.М. Туряниця // Актуальні проблеми клінічної та профілактичної медицини. – 2013. - №1, Том 1. – С. 39-44.

Иванченко Олеся

к.э.н., доцент

Ростовский государственный экономический университет
г. Ростов-на-Дону, Россия

ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

Маркетинговые информационные системы являются частью информационной системы управления организацией и представляют собой совокупность переменных, предназначенных для обработки, анализа и распределения в установленное время достоверной информации, необходимой для подготовки и принятия маркетинговых решений в условиях турбулентной внешней среды.

Формирование маркетинговых информационных систем позволяет систематизировать деятельность по сбору, хранению, анализу и представлению информации о существующих, потенциальных клиентах и внешней среде функционирования компании.

Маркетинговая информационная система дает возможность компании получить более четкое представление о своем месте на локальном рынке, своевременно скорректировать конкурентные стратегии и товарную политику.

В последнее время развилась тенденция, основанная на заявлениях некоторых специалистов, избегать проведения маркетинговых исследований, особенно в условиях сокращения бюджетов маркетинга. Отказываясь от маркетинговой информации о существующих и потенциальных потребителях, продуктах, конкурентах и самом предприятии, руководитель лишает себя источника новых идей по развитию бизнеса, уверенности в правильности своих решений и ориентиров для стратегического развития и совершенствования. Главное - научиться правильно и эффективно использовать данные маркетинговых исследований [1].

В настоящее время в эпоху глобальной информатизации общества, предприятия, которые имеют в своем распоряжении наиболее достоверную информацию о рынке, добиваются конкурентных преимуществ в условиях неустойчивой конъюнктуры рынка [2].

В принципе компания, функционируя в рыночной среде, как правило, получает информацию маркетингового характера, однако, эта информация обрывочная и распределена по разным подразделениям, должным образом не систематизируется, не накапливается и не анализируется. Поэтому актуальным является формирование соответствующей системы информационного обеспечения принятия маркетинговых решений.

Как известно, получить достоверную коммерческую информацию можно только в результате проведения комплексных периодических маркетинговых исследований, которым предшествует анализ различной информации из

внутренних и внешних источников.

Особое место следует уделить возможностям Интернета, который является одной из разновидностей прямого маркетинга, способного практически напрямую общаться с клиентами. Интернет также может эффективно использоваться для проведения маркетинговых исследований, как первичных, так и вторичных [3].

Наиболее важной маркетинговой информацией является та, которая позволяет судить о степени лояльности целевой аудитории к торговой марке предприятия, о действиях конкурентов и поставщиков, об эффективности каналов распределения и т.д. Следовательно, для принятия обоснованных управленческих решений, маркетологу необходимо наладить систему сбора, обработки и представления результатов маркетинговых исследований для формирования маркетинговой информационной системы.

Отчет маркетингового исследования при понимании ценности информации заказчиком может стать настольной книгой руководителя, источником идей для инициативных изменений в маркетинговой деятельности предприятия с целью ее совершенствования. Этот документ может подтвердить или опровергнуть интуитивные предположения и гипотезы руководителя по поводу рыночных тенденций, потребительских предпочтений или других исследуемых категорий. С помощью качественного аналитического отчета маркетингового исследования предположения руководителя превращаются в статистически подтвержденные с определенной степенью вероятности факты. Таким образом, данные исследования, являясь основой маркетинговой информационной системы, становятся обоснованием управленческих решений или позитивных внутрифирменных изменений.

Список использованных источников

1. Иванченко, О. В., Кормильченко, М. Ю. К вопросу об эффективном применении результатов маркетинговых исследований [Текст] // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – Современные научные исследования. Выпуск 4. - С. 3131-3135 – [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://e-koncept.ru/2016/86660.htm>. (дата обращения 25.03.2016г.)
2. Бондаренко, В.А. Маркетинговое исследование положения компании на локальном рынке для выявления резервов роста [Текст] // Практический маркетинг.- 2015. -№3(217).- С. 26-33.
3. Бондаренко, В.А., Иванченко О.В. Современные тенденции в опросах потребителей с использованием компьютеро-опосредованной коммуникации [Текст] // Экономика и предпринимательство.-2016.- № 1-1 (66-1). - С. 605-608.

Кантемир Олена

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мерчанський В.В.

Харківська державна зооветеринарна академія

м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Запорукою розвитку сільськогосподарських підприємств є ефективне управління. Як відомо, Україна має один із найкращих потенціалів для розвитку сільського господарства у Європі. Однак, аби вести аграрний бізнес, потрібно на належному рівні володіти знаннями та навиками у сфері ефективного управління. Адже, на відміну від промислового, аграрне виробництво чутливе до багатьох незалежних від підприємця чинників - погодних умов, родючості ґрунту, епізоотичної ситуації тощо, тому методи підвищення ефективності підприємницької діяльності саме в агропромисловому виробництві не завжди відповідають законам розвитку промислової сфери [1].

Аналізуючи тенденції сучасного розвитку теоретичних і практичних напрямів менеджменту очевидно стає те, що керівникам агроформувань потрібні глибокі знання з управління, як сукупності засобів і прийомів забезпечення ефективного функціонування підприємства. Необхідно усвідомити, що в теперішніх складних економічних умовах функціонування сільгосптоваровиробників виникає необхідність у впровадженні нових форм і методів управління, широкого використання засобів механізації і автоматизації процесу управління, підбору кваліфікованих кадрів, організації і оплати праці тощо.

Управління розглядається як процес, тому що робота щодо досягнення цілей за допомогою інших – це не яка-небудь одночасна дія, а серія безперервних дій, які називаються управлінськими функціями. Звідси процес управління являє собою суму усіх функцій, тобто видів цілеспрямованої діяльності щодо об'єкта управління. Вони зумовлені кооперацією і поділом праці всередині управлінського персоналу, і ним властиве замкнене коло робіт (підфункцій), що поєднані спільністю значення і відіграють певну роль в управлінській діяльності [2].

Досліджуючи питання управління було визначено, що управління це доцільна праця, пов'язана з упорядкуванням множини доцільних операцій: спостереження, фіксування, зберігання, логічні перетворення, обчислювальні дії, оцінка варіантів дії, вибір найкращої програми дій, прийняття рішень, спрямованих на досягнення мети. Управляючий повинен бути професіоналом. Тому управління виробництвом це свідомо творча діяльність, здійснювана спеціалістами, які мають професійну підготовку.

Сучасне управління розглядає підприємницьку діяльність в сільськогосподарських підприємствах не як сукупність відділів, а як сукупність бізнес-процесів, що відбуваються в її межах. Підпорядкування структури процесам, а процесів – стратегії означає, що спочатку треба вибудувати стратегію, тобто

сформувати бачення майбутнього підприємства і визначити його стратегічні цілі, потім вибудувати бізнес-процеси таким чином, щоб кожний з них був орієнтований на досягнення конкретної мети, і тільки після цього формувати організаційну структуру підприємства, яка б забезпечувала ефективне виконання бізнес-процесів [3].

Використовуючи процесний підхід та враховуючи погляди А. Файоля, М. Мескона та інших науковців щодо класифікації функцій управління, розглядають п'ять функцій управління: цілевизначення, планування, організацію, мотивацію, контроль, а також два процеси: прийняття рішень і комунікації, які об'єднують окремі функції в єдиний процес управління ефективністю діяльності [4, 5].

Розглядаючи управління виробництвом як процес цілеспрямованого впливу на колективи людей, окремих працівників, можна дійти висновку, що однією з найбільш важливих сутнісних сторін є те, що управління виробництвом в сільському господарстві – це процес узгодження і задоволення особистих, колективних і загальнонародних інтересів з метою формування стимулів для досягнення поставленої перед галуззю мети.

Основною задачею управління виробництвом в сільськогосподарських підприємствах також є забезпечення узгодження фаз відтворюваного процесу, забезпечення неперервності та ритмічності руху виробничих фондів, їх неперервність в обігу й кругообігу.

Для підвищення загальної ефективності управління сільськогосподарським підприємством керівники повинні усвідомлювати причини негативних явищ і тенденцій у сільському господарстві і намагатись мінімізувати їх вплив на діяльність підприємства шляхом створення результативної, дієвої і гнучкої системи управління.

Управління в сільському господарстві має свої особливості, які пов'язані із суттю сільськогосподарського виробництва. До них можна віднести:

1. Залежність виробництва від природно-кліматичних умов.
2. Земля у сільському господарстві виступає як основний засіб виробництва.
3. Виробничі цикли (посів, догляд за культурами, збирання урожаю), їх тривалість в значній мірі пов'язані з природними біологічними процесами.
4. Прийняття управлінських рішень є надзвичайно складним процесом, який відбувається в залежності від погодних умов за умов підвищеної невизначеності та ризику.
5. Тривалість технологічного процесу виробництва впливає на тривалість виходу їх з кризової ситуації і складність управління нею.
6. Сезонність виробництва обумовлює специфіку організації і управління працею.
7. На структуру органів управління великий вплив робить різноманіття форм власності і господарювання.

Ці особливості визначають побудову загального механізму управління виробництвом в сільськогосподарських підприємствах, прийняття управлінських

рішень та реалізації основних функцій управління.

Список використаних джерел

1. Зоря, С.П. Формування стратегії інноваційного розвитку аграрних підприємств в контексті підвищення їх конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/78.pdf> (дата звернення 27.03.2016 р.). – Назва з екрану.
2. Майкл Мексон. Основы менеджмента [Текст] / М. Мексон. - М. : Дело, 1994. – 701с.
3. Каменнова, М. С., Громов, А. И., Гуслистая, А. В. Процессно-ориентированное внедрение ERP-систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ria-stk.ru/mmqa/detail.php?ID=7757&sphrase_id=1713138 (дата звернення 27.03.2016 р.). – Назва з екрану.
4. Мексон, М.Х. Основы менеджмента [Текст]: Пер. с англ. / Мексон М.Х., Альберт М. Хедоури Ф. – М.: Дело ЛТД, 2002. – 704 с.
5. Управление – это наука и искусство [Текст] / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тэйлор, Г. Форд. - М.: Республика, 1992. – 351 с.

Кіржа Христина

викладач

Дніпропетровський коледж транспортної інфраструктури
м. Дніпропетровськ, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Актуальність вивчення питань управління економічною безпекою підприємств залізничного транспорту обумовлена наявністю серйозних загроз: посиленням конкурентної боротьби, нестабільністю економічних процесів, застосуванням фізично, технічно, конструктивно і морально застарілої виробничої бази, низьким рівнем розвитку державно-приватного партнерства. Перед підприємствами залізничного транспорту постає задача формування ефективної стратегії управління їх економічною безпекою з метою протидії загрозам зовнішнього і внутрішнього походження та забезпечення довгострокових конкурентних переваг.

Теоретичну основу досліджень пов'язаних зі стратегічним управлінням економічною безпекою підприємства становлять праці таких відомих зарубіжних та вітчизняних вчених, як: О.В. Ареф'єва, М.А. Бендіков, З.С. Варналій, О.А. Грунін, Р.М. Дацків, С.М. Ілляшенко, А.В. Кірієнко, Г.В. Козаченко,

А.В. Колосов, Д. Ламберт, Є.А. Олейніков, В.Л. Ортинський, В.П. Пономарьов, О.В. Раздіна, В.В. Шликов, О.Ф. Яременко, В.І. Ярочкін. В сучасній науковій літературі більшість вчених акцентують увагу або виключно на теоретичних аспектах забезпечення економічної безпеки підприємства, або тільки на проблемах стратегічного планування діяльності підприємства, наукові праці, які одночасно поєднують в собі дослідження зазначених питань практично відсутні.

Економічна безпека – це здатність підприємства залізничного транспорту ефективно та безперервно здійснювати свою діяльність на основі вживання сукупності взаємопов'язаних обліково-аналітичних та контрольних процедур, які дозволяють оптимізувати використання корпоративних ресурсів та узгодити економічні інтереси усіх груп стейкхолдерів з метою нівелювання впливу загроз внутрішнього та зовнішнього середовища на вартість його капіталу підприємства. Економічна безпека підприємства залізничного транспорту трактується одночасно з двох позицій: статичної (як результат діяльності підприємства на певну дату) та динамічної (розвиток підприємства в умовах економічної безпеки у короткостроковій та довгостроковій перспективі).

Високий динамізм діяльності та розвитку підприємств обумовлений низкою об'єктивних обставин, серед яких нестабільність зовнішнього та внутрішнього середовища, наявність різноманітних факторів, що перешкоджають досягненню стратегічних цілей, реалізації економічних інтересів, використання його конкурентних переваг у ринковому середовищі. Зазначене доводить, що підприємства залізничного транспорту повинні перебувати у постійному пошуку і реалізації ефективних управлінських рішень щодо забезпечення і зміцнення власної економічної безпеки, тому важливим є створення відповідної системи управління, яка передбачатиме дієві механізми захисту та буде стратегічно орієнтованою.

Кожна модель управління підприємством ґрунтується на певній концепції – системі ідей, принципів, уявлень, що зумовлюють мету його функціонування, механізм взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, характер взаємодії між окремими ланками його внутрішньої структури, а також необхідний ступінь урахування впливу зовнішнього середовища на розвиток підприємства.

Концепція стратегічного управління проявляється через низку характерних особливостей у її реалізації, зокрема: ґрунтується на інтегральній взаємодії системного, ситуаційного та цільового підходів до функціонування підприємства; орієнтує на дослідження середовища, в якому здійснює діяльність підприємство, що дозволяє формувати відповідні такому середовищу системи та механізми стратегічного управління; акцентує увагу на необхідності формування та використання баз стратегічної інформації; дає можливість формувати прогнози щодо наслідків потенційних рішень; передбачає застосування певних інструментів та методів розвитку підприємства.

Стратегічне управління економічною безпекою – це процес управління стратегічним плануванням та розробленою стратегією забезпечення економічної безпеки з урахуванням взаємозв'язку внутрішнього середовища підприємства

залізничного транспорту із зовнішнім та адаптації до їхніх змін для досягнення мети та захисту його від впливу загроз, ризиків і досягнення безпечного функціонування. Перед тим, як обрати певну стратегію діяльності підприємства залізничного транспорту, необхідно визначитись із об'єктом, суб'єктом та предметом управління. До об'єктів економічної безпеки слід віднести: саме підприємство, його господарську систему та всі ресурси, основні та оборотні фонди; стейкхолдерів підприємства; колектив підприємства із його корпоративною культурою, а також кожного працівника; сукупність бізнес-процесів, які забезпечують функціонування та досягнення стратегічних цілей підприємства. Суб'єктами стратегічного управління економічною безпекою підприємства залізничного транспорту є його функціональні елементи (структурні підрозділи), діяльність яких прямо чи опосередковано спрямована на зміцнення економічної безпеки. Суб'єктами можуть виступати також працівники власної служби безпеки або залучені сторонні організації, фахівці, що надають послуги із захисту підприємницької діяльності.

Предметом діяльності підприємства залізничного транспорту в сфері економічної безпеки є: по-перше, детермінація і моніторинг чинників, що підривають стійкість економічної безпеки в короткостроковій і довгостроковій перспективі, його здатність до розвитку; по-друге, формування системи управління та політики перетворень, що спрямовані на усунення або пом'якшення негативного впливу цих чинників у рамках стратегії забезпечення економічної безпеки. Методами стратегічного управління є потенційні способи взаємовпливу суб'єктів управління на рівень економічної безпеки, які умовно можна згрупувати в наступні групи: економічні, адміністративні, соціально-психологічні, правові.

Концепція стратегічного управління економічною безпекою підприємства, повинна містити конкретизацію функцій, які вона повинна виконувати, та послідовність етапів її реалізації (рис. 1).

На рис. 1, представлено функції, які носять загальний характер та властиві усім системам стратегічного управління, однак вони у повній мірі не відображають специфіки процесу стратегічного управління економічною безпекою, тому необхідно доповнити означений перелік спеціальними функціями, які носять вузькоспрямований характер і відображають ключові компетенції суто системи стратегічного управління економічною безпекою підприємства залізничного транспорту, зокрема: встановлення відповідності – за допомогою стратегії встановлюється відповідність між внутрішніми характеристиками (потенціалом) підприємства і можливостями, небезпеками і загрозами, які визначають його позицію у зовнішньому середовищі; переговорна – розкривається у тому, що підприємство вступає в «коаліції» з іншими суб'єктами господарювання, державними та міжнародними інституціями, взаємодія з якими розширює коло небезпек і загроз для самого підприємства; маневрування – виявляється в тому, що будь-яке підприємство прагне довгострокового безпечного і сталого розвитку шляхом встановлення контролю над діями інших ринкових агентів, або за рахунок кооперації з ними; структуротворча – реалізується в процесі розробки стратегії

управління економічною безпекою та виявляється у формах розподілу та кооперації виконуваних функцій; адаптаційна – вимагає від підприємства максимальної адекватності стратегії управління економічною безпекою до умов зовнішнього середовища; конфігураційна – полягає в досягненні стабільності економічного стану підприємства у достатньо тривалому проміжку часу; трансформаційна – реалізується в періоди переходу підприємства від одного етапу стабільного розвитку (конфігурації) до наступного етапу.

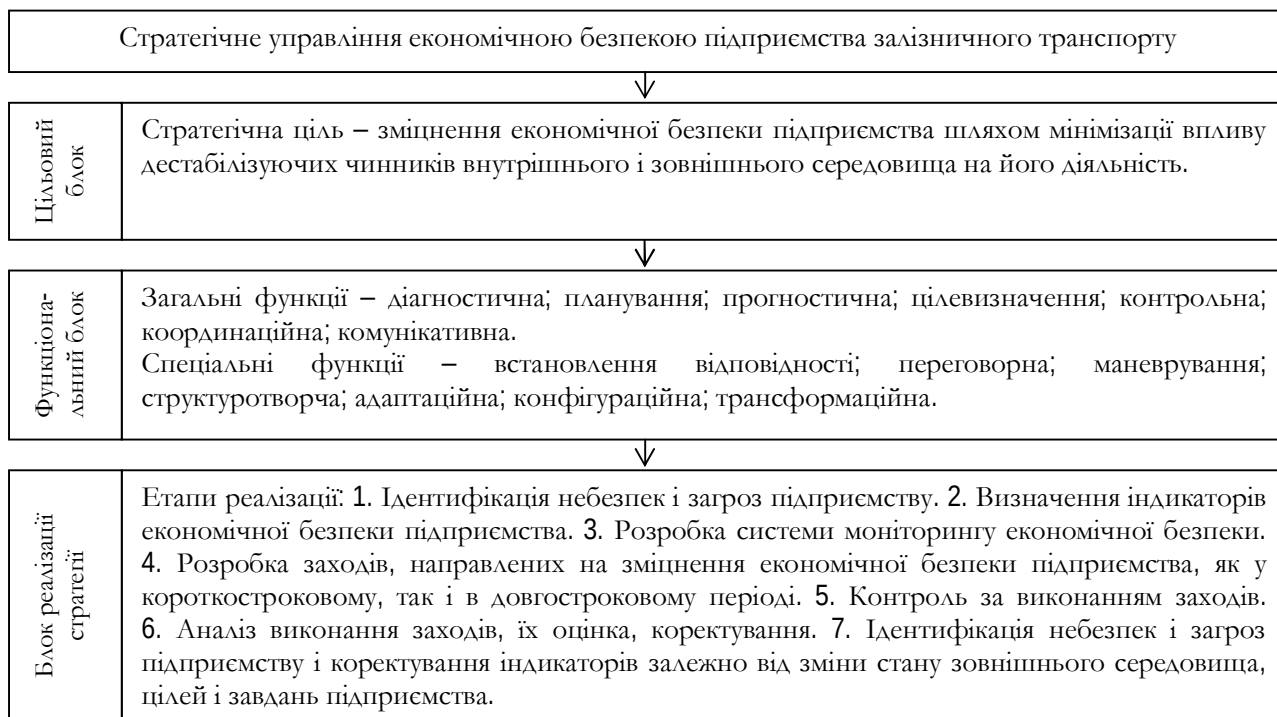

Рис. 1. Концепція стратегічного управління економічною безпекою підприємства залізничного транспорту

Таким чином, лише впровадження стратегічного управління економічною безпекою на підприємствах залізничного транспорту дозволить: зменшити до мінімуму дію негативних факторів на діяльність підприємства; підвищити інформованість та визначеність майбутнього; забезпечити керованість та ефективність змін; сподіватись на стійкий довгостроковий розвиток в умовах динамічного висококонкурентного та нестабільного зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Маслак, О.І. Управління економічною безпекою підприємства на принципах забезпечення її раціонального рівня [Текст] / О.І. Маслак, Н.Є. Гришко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – №1. – С. 198-208
2. Отенко, І.П. Економічна безпека підприємства [Текст]: навчальний посібник / І.П. Отенко, Г.А. Іващенко, Д.К. Воронков. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012 – 262 с.
3. Хаванова, М.С. Стратегічне управління фінансово-економічною безпекою

підприємства (на прикладі автомобілебудівних підприємств) [Текст]: дис. ... канд. економ. наук: 21.04.02 / М.С. Хаванова. – Київ, 2015. – 218 с.

Короткий Юрій

аспірант

Науковий керівник д.е.н, професор Гуржій Н.М.

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

ЛОГІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЇХ ЛОГІСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Сучасні умови глобалізації економічних відносин та загострення конкуренції потребують використання сучасних підходів та прикладного інструментарію, що сприятимуть ефективному подоланню невизначеності динамічного ринкового середовища та своєчасній адаптації до нього. Сучасний стан вітчизняної економіки, який супроводжується неповним використанням виробничих потужностей, накопиченням запасів, призводить до зниження свого потенціалу промисловими підприємствами [1, с. 164-1655].

Вивченням логістичного потенціалу займались О. Арєф'єва, Н. Краснокутська, Є. Лапін, І. Савенко та ін. Однак значення логістичного потенціалу машинобудівних підприємств мало розглянуто науковцями. Все вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Проведене дослідження трактування категорії «потенціал» дозволило зробити висновок, що його використання в економічних дослідженнях було пов'язане з комплексною оцінкою рівня розвитку виробничих сил.

Одним з напрямів стратегії розвитку підприємства, що передбачає створення та організацію системи ресурсів і компетенцій таким чином, щоб результат їхньої взаємодії сприяв досягненню усіх поставлених цілей є процес формування логістичного потенціалу підприємства.

При формуванні свого логістичного потенціалу вітчизняним машинобудівним підприємствам необхідно враховувати фактори, що впливають на його розвиток – це специфіка технологічних процесів, особливостей організації виробництва, відмінності у характеристиках кінцевого продукту та ринків його збуту [2, с. 150-151].

Згідно із дослідженнями, в західних країнах близько 93 % часу руху товару від виробництва до кінцевого споживача припадає на його проходження логістичними каналами та зберігання. Час безпосереднього виробництва товару, тобто перетворення сировини в готову продукцію, складає тільки 2 % часу

функціонального циклу, а 5 % часу припадає на його транспортування. У вартості продукту, який потрапляє до споживача, приблизно 70 % складають витрати, пов'язані із виконанням логістичних операцій [3, с. 293].

Для вивчення стану запровадження та розвитку логістичних підходів управління потоками на машинобудівних підприємствах було проведено опитування. Результати опитування дозволили зробити висновок про те, що трохи більше половини, а саме 72% респондентів знайомі з логістичним підходом до управління потоками, тільки третина підприємств мають окремі структурні підрозділи логістики.

З метою забезпечення стійких конкурентних переваг на ринку машинобудівним підприємствам варто зосередитись на впровадженні сучасних підходів щодо організації планування та управління рухом товарних потоків від виробника до споживача на принципах логістики.

Логістика є дієвим інструментом в сучасному господарюванні багатьох вітчизняних промислових підприємств, який сприяє раціональній організації внутрішніх та зовнішніх поточкових процесів.

Практичне використання концепції логістики дозволяє промисловим підприємствам економити час та оптимізувати витрати на виконання логістичних операцій. Досвід розвинених країн свідчить про високу ефективність логістики в отриманні стійких конкурентних переваг.

Загострення конкуренції, зміна потреб споживачів, поширене використання сучасних інформаційних технологій, контроль якості обумовлюють необхідність налагодження системи ефективного управління витратами виробництва.

Важливою умовою ресурсного забезпечення підприємства є пошук резервів скорочення витрат доставки продукції.

Необхідність зниження логістичних витрат обумовлена підвищенням цін на продукцію та обмеженням розмірів ринків збуту, що не дозволяє підприємству нарощувати обсяг виробництва. Логістичні витрати на підприємстві можуть складати від 5 до 35 % обсягу продажу в залежності від виду підприємства, його географічного розташування та співвідношення між вартістю матеріалів та готової продукції [4, с. 265].

Витрати на логістику, є однією з найбільших статей загальних витрат підприємства, після витрат на сировину та матеріали.

Проведений аналіз структури логістичних витрат машинобудівних підприємств дозволив зробити висновки, що найбільшу питому вагу мають витрати на управління запасами - від 20 до 40 %, транспортні витрати – відповідно – від 15 до 35 % та адміністративні витрати – від 9 до 14 %.

На думку, деяких вчених, в сучасних умовах господарювання конкурують не підприємства, а ланцюги поставок (постачальницько-збутові), а результативність їх діяльності визначається кінцевим споживачем.

Знання та задоволення потреб ринку – це основні складові формування ефективної логістичної стратегії.

Тільки при наявності достовірної інформації щодо потреб і обмежень ринку

підприємство матиме можливість розробити дієву стратегію для всіх учасників логістичного ланцюг. Всі зазначені вище заходи сприятимуть скороченню невизначеності у логістичних ланцюгах та забезпеченню передбачуваності попиту в них.

Список використаних джерел

1. Бутов, А. Формування ефективної системи управління логістикою на підприємствах [Текст] / А. Бутов // Галицький економічний вісник. – 2012. – №3(36). – С. 161-166.
2. Корінь, М. В. Логістика та її роль в забезпеченні ефективної діяльності підприємств [Текст] / М. В. Корінь // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 35. – С. 148-152.
3. Малицкая, С. И. Эффективная система управления логистикой [Текст] / С. И. Малицкая // Экономика и управление: новые вызовы и перспективы. – 2010. – № 1. – С. 291-292.
4. Плетнев, С. В. Возможности комбинации отдельных логистических стратегий для обеспечения высокой конкурентоспособности цепи поставок [Текст] / С. В. Плетнев, О. С. Крайнова // Международный журнал экспериментального образования. – 2011. – № 8. – С. 265-266.

Кравців Ірина

здобувачка

Науковий керівник: д.е.н., доцент Борщевський В.В.

ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»

м. Львів, Україна

МАРКЕТИНГ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Нинішній етап європейської інтеграції України відзначається прискоренням розвитку різних складових транскордонної співпраці. Це ставить перед прикордонними регіонами нашої держави цілу низку нових викликів, пов'язаних з підвищенням конкурентоспроможності на сучасному етапі глобалізації. У цьому контексті особливої значимості набуває активізація підприємницької та громадської активності у прикордонних регіонах нашої держави. Без цього вказані території не зможуть належним чином переорієнтувати виробництва основних видів продукції та надання послуг на сучасні стандарти ефективності та конкурентоспроможності, адаптуючи їх до інституційних та інноваційних

стандартів ЄС та передових держав світу.

Сьогодні одним з найбільш дієвих інструментів, покликаних прискорити розвиток підприємництва у прикордонних регіонах України, є маркетинг сільських територій. Сфера наукових досліджень, пов'язаних із вивченням та узагальненням основних закономірностей його еволюції є відносно новою для нашої держави, а розробки, присвячені проблемам розвитку маркетингу сільських територій, висвітлюються у працях вітчизняних учених у доволі обмеженому форматі. Водночас, переважна частина дослідників концентрує свою увагу на особливостях розвитку регіонального маркетингу, не виокремлюючи проблематики маркетингу сільських територій, у тому числі в контексті стимулювання розвитку цивілізованого прикордонного підприємництва в умовах глобальних та євроінтеграційних змін.

Так, О. Пастернак наголошує на тому, що, зважаючи на недостатню ефективність існуючих підходів регіонального управління, доцільно розвивати маркетинг регіону як ефективно апробований у світовій практиці механізм. При цьому авторка відмічає, що маркетинг регіону дає можливість використовувати маркетинговий тип регіонального менеджменту, який формується для вивчення тих потреб споживачів, які регіон має можливість задовольнити, а не для бажань регіону. [1, с. 10]

І. Буднікевич акцентує увагу на проблематиці муніципального маркетингу, відзначаючи: «Маркетинг стає загальною та центральною концепцією, яка сприяє процесу руху українських міст від моделі бюрократичного міста до її партнерської форми, зрушенням від ієрархічних відомчих моделей влади до мережних, інформаційних, гнучких» [2, с. 7].

На думку О. Павлова, для маркетингу першочергового значення набуває економічна сутність іміджу сільських територій, яка проявляється у їх позиціонуванні як середовища, сприятливого для занять бізнесом і вкладення капіталу. [3, с. 44]

Таким чином, узагальнюючи теоретико-методичні напрацювання вітчизняних дослідників, пріоритетними напрямками розвитку маркетингових механізмів, спрямованих на розвиток сільських територій у прикордонних регіонах України на сучасному етапі глобалізації та європейської інтеграції слід визнати:

- розробку інвестиційних проектів та пропозицій, орієнтованих на залучення коштів іноземних і вітчизняних інвесторів у пріоритетні сектори сільської економіки прикордоння;
- створення якісного рекламного та пропагандистського продукту, покликаного просувати товари і послуги, які виробляються в межах прикордонних сільських територій з метою її популяризації в межах транскордонних ринків, а також подальшої реалізації на спільному ринку ЄС;
- продукування якісних маркетингових технологій, орієнтованих на повноцінну інтеграцію сільської економіки прикордонних територій України до регіональної та міжрегіональної транскордонних мереж.

Для повноцінного виконання цих завдань має бути задіяна низка механізмів, пов'язаних з підвищенням ефективності управління регіональним розвитком.

Насамперед, це стосується фінансового механізму, який включає різні методи, форми та інструменти фінансового забезпечення маркетингової діяльності та розробки маркетингових продуктів у системі територіального управління. В сучасних умовах, основним важелем підвищення ефективності цього механізму в Україні виступає проведення бюджетної реформи в руслі політики децентралізації влади. Ця реформа покликана підвищити фінансову спроможність органів місцевого самоврядування сільських територіальних громад, у тому числі і з метою запровадження в їх діяльність нових управлінських інструментів, одним із яких є маркетинг сільських територій.

Враховуючи реалії часу, для економічного розвитку прикордонних сіл нашої держави сьогодні особливої значимості набуває також трансформація типу підприємницької активності у спільному транскордонному просторі з ЄС. Адже домінування напівлегальних форм човникової торгівлі та трудової міграції більше не відповідає ані принципам підписаної Угоди про Асоціацію, ані новій європейській безпековій парадигмі. Це актуалізує потребу в підвищенні ефективності інституційного механізму розвитку сільських територій, передусім на основі наповнення новими сенсами та забезпечення сучасними управлінськими технологіями органів місцевого самоврядування сільських територій у прикордонних областях України.

Поряд з фінансовим та інституційним механізмами, дедалі більшої значимості сьогодні набуває удосконалення соціального механізму розвитку прикордонних сільських територій нашої держави, зокрема у площині адаптації сучасних маркетингових підходів у соціальному середовищі сільських територіальних громад. Крім того, вказаний механізм тісно пов'язаний із підвищенням якості людського та соціального капіталу села, стимулюючи процеси оволодіння сільськими мешканцями (насамперед громадськими активістами та підприємцями) сучасними маркетинговими технологіями просування своїх продуктів та економічних інтересів території. На цій основі формуватиметься соціальний ґрунт для збільшення обсягів залучення фінансових ресурсів у розвиток прикордонних сільських територій, насамперед за програмами технічної допомоги ЄС: на реалізацію транскордонних проектів розвитку інфраструктури, облаштування територій та захист довкілля). До того ж, ефективний соціальний механізм передбачає поліпшення інвестиційного клімату, а відтак і залучення коштів вітчизняних і закордонних інвесторів у реалізацію транскордонних інвестиційних проектів, у тому числі –інноваційного характеру.

Список використаних джерел

1. Пастернак, О.І. Економічний розвиток регіону: маркетингове забезпечення [Текст]: монографія / Олена Іванівна Пастернак; НАН України. Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2009. – 200 с.
2. Буднікевич, І. Муніципальний маркетинг: теорія, методологія, практика

[Текст] / Ірина Буднікевич. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 648 с.

3. Павлов, О.І. Імідж сільських територій як об'єкт маркетингу [Текст] / Олександр Іванович Павлов // Економіка харчової промисловості. – 2014. – № 4 (24). – С. 42-47.

Ломако Инга

студентка

Научный руководитель: к.э.н, доцент Копытовских А.В.

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

ВИРУСНЫЙ МАРКЕТИНГ КАК ИННОВАЦИОННЫЙ ИНСТРУМЕНТ ПРОДВИЖЕНИЯ ПРОДУКЦИИ

й Владимирович

Необходимость применения маркетинга для предприятий любой сферы экономики неоспорима. Суть и содержание маркетинговой деятельности отражают объективные условия развития рынка, который в известной мере утрачивает хаотичность и подпадает под регулирующее воздействие заранее устанавливаемых хозяйственных связей, где особая роль отводится потребителю. Возрастает значение конкуренции, борьбы за потребителя. Это заставляет производителей тщательно и глубоко изучать конкретных потенциальных потребителей и запросы рынка, который предъявляет высокие требования к качеству и конкурентоспособности продукции. В маркетинговой деятельности организации одним из наиболее важных элементов является построение и реализация маркетинговой стратегии. Добиться успешного эффекта от использования стратегии маркетинга можно только при условии существования современного устойчивого и стабильного рынка [2].

В XXI веке современные информационные технологии представляют собой одну из определяющих и важнейших концепций развития маркетинговой среды предприятия. Интернет, интерактивный маркетинг, беспроводные средства, широкополосная сеть и интерактивное телевидение являются результатом технологических, инновационных прорывов, которыми пользуются маркетологи и получают необходимые нормы прибыли.

Среди всех этих способов продвижения товаров и услуг, большую популярность в области наиболее прогрессивных участков рынка стал набирать один из самых новейших – вирусный маркетинг [1]. Вирусный маркетинг (вирусная реклама) — это маркетинговая техника, которая используется в интернет-пространстве для того, чтобы повышать осведомленность о бренде и стимулировать продажи, путем распространения сообщений о товарах, услугах

через непосредственных получателей информации. Человек, получив информацию, распространяет в кругу своего общества, те распространяют в своем кругу дальше. Причем общество воспринимает это как досуг и развлечения, а вовсе не как рекламу.

Вирусный маркетинг имеет много общего с обычным вирусом, он также заражает человека общающегося с распространителем информации (вируса). Маркетинговое сообщение распространяется в геометрической прогрессии, так как информированный начинает выступать в роли нового распространителя, тем самым получается, где был 1 там уже их 7. Особенность вирусного маркетинга заключается в том, чтобы люди добровольно рассказывали информацию только потому, что она им нравится и полезна. Информация может быть представлена в различных видах аудиозаписи, видеоролики, фотографии, флеш-игры или обычный текст.

Вирусный маркетинг имеет большое количество преимуществ и незначительное количество недостатков.

Преимущества вирусного маркетинга:

1. Самое главное преимущество состоит в малых затратах времени и денег. Надо только понять, какую информацию создать и как правильно ее преподнести, чтобы пользователи действительно захотели распространять.

2. Еще одним преимуществом является повышение доверия людей к товару (услуге) из-за того, что они узнают о нем не через рекламу, а напрямую от друзей и знакомых, которым они доверяют.

3. Последним преимуществом из рассматриваемых является возможность легкой проверки того, насколько рекламная компания оправдывает себя и насколько полезным для пользователей является товар (услуга).

4. Жизненный цикл вирусной рекламы не менее трех лет. К примеру, телевизионный ролик демонстрируется в строго определенное время, которое тщательно подбирается, чтобы застать целевую аудиторию. Ролики в сети Интернет можно просматривать в любое удобное время и любое количество раз. В результате этого, по оценкам экспертов, период жизненной активности вирусной рекламы не менее трех лет.

5. Вирусная реклама свободна от цензуры и ограничений Закона о рекламе.

Несмотря на все преимущества вирусного маркетинга, нужно быть практичным. Даже самая лучшая вирусная кампания не поможет, если продукт недостаточно качественный, если у него неадекватная цена или он распространяется неподходящим образом. Чтобы раскрыть все истинные возможности вирусного маркетинга, его необходимо сочетать с остальными видами рекламных активностей.

Теперь поговорим о недостатках вирусного маркетинга:

1. Первым недостатком можно выделить - сложность контроля над явлением вирусного маркетинга. Одно неверно сформированное мнение окажет эффект явно противоположный ожидаемому.

2. Однако наиболее существенным недостатком надо отметить тот факт, что

после применения вирусного маркетинга повышение спроса имеет относительно непродолжительное время и затем вновь снижается до минимума.

Эффект от вирусного маркетинга достаточно велик, так как в результате оказывается, что его воздействие превосходит затраты на подготовку маркетинговых мероприятий и их осуществление. Грамотно сформулированное содержание маркетингового сообщения получает массовое распространение подобно «вирусу».

Внедрение вирусного маркетинга на современном рынке возможно при помощи следующих правил [3]: определение реальных целей и сроков вирусных кампаний; четкое понимание потребностей и нужд потенциальных клиентов; использование наиболее мало затратных способов, ведь творчество с изюминкой является лучшей заменой большим денежным вложениям; интрига потребителей. В компаниях, которые стремятся достичь успеха, применение прогрессивного вирусного маркетинга в современной деятельности, начинает постепенно приобретать обыденный характер. Данный вид маркетинга по своей сути является не только эффективным, но и доступным, так как его успех в первую очередь основывается на неординарном творческом замысле маркетингового послания, а также вирусный маркетинг не связан с большими затратами.

Правильно и грамотно сформированная маркетинговая стратегия приведет к увеличению спроса на рынке, что в дальнейшем будет способствовать получению установленной нормы прибыли. В каждой организации современные методы маркетинговой деятельности становятся их ядром. Постоянные изменения во внешней среде создают почву для инноваций, поэтому необходимо искать новые способы удовлетворения нужд потребителя.

Список использованных источников

1. Борисов, В.В. О прошлом и будущем, технологии сарафанного маркетинга [Текст] // Маркетинговые коммуникации. №2. 2012. С.65-75.
2. Кизим, А.А., Старкова, Н.О. Управление маркетингом промышленных предприятий [Текст] // Научный журнал «Экономика устойчивого развития» – №9. 2012. С 181-190.
3. Лебедева, Т.А.. Как привлечь внимание к своей компании [Текст] // Журнал «Продвижение продовольствия» - №5-6. 2010. С.20-25.

Марусей Тетяна

к.е.н., доцент

Нісходовська Олена

асистент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ЕФЕКТИВНИЙ МАРКЕТИНГ НА ОСНОВІ CRM-ТЕХНОЛОГІЙ

На сьогодні, в умовах жорсткої конкуренції все складніше стає планувати, координувати, управляти та оцінювати результати маркетингової діяльності. Сучасні CRM-системи пропонують повний набір можливостей і функцій для підвищення ефективності маркетингової діяльності, для управління витратами на маркетинг, збільшення рентабельності бізнесу в цілому. Ключові можливості даних систем дозволяють автоматизувати повний цикл маркетингових ініціатив та оптимізувати маркетингові процеси: від планування і формування бюджетів, до виконання та аналізу досягнутих результатів. Все це надає підприємству максимальну гнучкість і дозволяє фахівцям з маркетингу, збуту та сервісу швидко і своєчасно реагувати на ринкові зміни.

Система управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM, CRM-система, скорочення від англ. **Customer Relationship Management**) – прикладне програмне забезпечення для організацій, призначене для автоматизації стратегій взаємодії з замовниками (клієнтами), зокрема, для підвищення рівня продажів, оптимізації маркетингу та поліпшення обслуговування клієнтів шляхом збереження інформації про клієнтів, історію взаємин з ними, встановлення і поліпшення бізнес-процедур для подальшого аналізу результатів.

Ефективне проведення маркетингових заходів в масштабі всього підприємства вимагає чіткої координації і тісного співробітництва на різних організаційних рівнях. CRM-система дозволяє централізовано планувати маркетингові заходи по всіх підрозділах підприємства [1]. Такий підхід дозволяє значно поліпшити координацію маркетингової діяльності в рамках всього підприємства і оптимізувати застосування внутрішніх і зовнішніх маркетингових ресурсів. Гнучкість вдосконаленого процесу планування забезпечує швидку адаптацію до умов, що змінюються тенденціям ринку. Тісна інтеграція з процесами в галузі управління фінансами, логістикою і виробництвом, є унікальною перевагою CRM-систем [2]. Завдяки такій інтеграції підприємства можуть планувати всі маркетингові заходи в рамках замкнутого циклу – від планування бюджетів до аналізу фактичного прибутку – та використовувати цю інформацію для подальшого удосконалення, а також оптимізації маркетингових процесів.

Посилення орієнтації на клієнта - фактор, що сприяє зростанню прибутку, а всебічний аналіз інформації про клієнтів дозволяє визначити та диференціювати характеристики різних груп потенційних клієнтів, яких підприємство хотіло б

залучити. В умовах динамічного ринку потрібні нові методи оперативної сегментації клієнтської бази. Використання потенціалу CRM-систем дозволить удосконалити весь процес і використовувати продуктивний підхід цільового маркетингу.

CRM-підхід базується на наступних принципах: основне завдання підприємства – задовольнити потреби клієнта; покупцеві (клієнту) приділяється максимальна увага на всіх етапах процесу взаємодії; утримання існуючих клієнтів важливіше залучення нових. Залежно від функцій CRM-системи можна розбити на три групи:

Операційні CRM-системи. Ці системи спрямовані на обслуговування операцій взаємодії з клієнтами. Цей тип найбільш ефективний при застосуванні в бізнесі, який передбачає наявність довгострокових проектів з численними етапами, в яких беруть участь кілька співробітників або ж відділів.

Аналітичні CRM-системи призначені для аналізу та підтримки прийняття рішень. Ця група систем тісно пов'язана з BI-системами бізнес-аналітики (Business Intelligence). BI-системи – це аналітичні системи, які об'єднують дані з різних будь-яких джерел інформації, обробляють їх і надають зручний інтерфейс для всебічного вивчення та оцінки отриманих відомостей. Дані, отримані в результаті такого аналізу, допомагають досягати поставлених цілей з допомогою оптимального використання наявних даних.

Комбіновані CRM-системи – це розширені функціональні системи, включають функції продажів, управління маркетингом і обслуговуванням клієнтів.

Сучасна повнофункціональна CRM-система повинна мати 11 основних елементів [3]:

- 1) управління контактами;
- 2) управління продажами;
- 3) управління часом;
- 4) продажі по телефону;
- 5) обслуговування і підтримка клієнтів;
- 6) управління маркетингом;
- 7) звітність для вищого керівництва;
- 8) інтеграція з іншими системами;
- 9) синхронізація даних;
- 10) управління мобільними продажами;
- 11) управління електронною торгівлею.

Для того, щоб підприємство могло використовувати CRM ефективно, перед впровадженням підприємству необхідно прорахувати економічний ефект від використання цього рішення. Однією з умов ефективного використання є створення інформаційного простору [5]. Інформаційний простір необхідний для вирішення типових задач автоматизації управління за допомогою CRM-системи – ведення клієнтської бази, історії та плану роботи з клієнтами. Інформаційний простір забезпечує єдність даних, узгодження часу і спільний простір параметрів.

Використання CRM-технологій дозволяє підприємству впроваджувати

інноваційні рішення; покращувати систему управління взаємовідносинами з клієнтами; максимально використовувати свої сильні сторони з метою задоволення клієнтських потреб та отримання прибутку; виявляти свої «слабкі місця» по відношенню до клієнтів; підвищувати свою конкурентоспроможність та розвивати наявний потенціал підприємства; налагоджувати систему комунікацій; навчатися швидко реагувати на зміни ринку, потреби клієнтів, дії конкурентів.

Список використаних джерел

1. Железнякова, М.С. Управление взаимоотношениями с клиентами – ядро успешной стратегии бизнеса [Электронный ресурс] [Текст] // Проблемы экономики и менеджмента, №7 (47), 2015. Режим доступа: <http://icnp.ru/archive-rem>
2. Ключові кроки для успішного впровадження CRM [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://crm.com.ua/index.php?lang_id=1&content_id=59
3. Оксанич, А. П., Петренко, В. Р., Костенко, О. П. Інформаційні системи і технології маркетингу [Текст]: Навч. посіб. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 320 с.
4. Петренко, В. Р., Кротюк, І. Г., Костенко, О. П. Інформаційні системи і технології маркетингу. Лабораторний практикум [Текст]: Навч. посіб. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 464 с.
5. Пьянков, В. В. Практический маркетинг [Текст]: учеб. пособие / В. В. Пьянков, О. А. Тимофеева, Е. И. Кельбах; Перм. гос. нац. исслед. ун-т. – Пермь, 2013. – 134 с.

Мерчанський Володимир

к.е.н., доцент кафедри

Харківська державна зооветеринарна академія

м. Харків, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

В економічній науці існує два підходи до державного регулювання економіки – класичний і кейнсіанський. На думку прибічників класичної економічної теорії, ринковий механізм є самодостатнім, а кейнсіанці вважають, що необхідне державне втручання. Кількість регулятивних функцій, які виконують держава і ринок, змінюється в залежності від рівня техніко-технологічного розвитку, історичного етапу та національних особливостей.

Державне регулювання економіки – це сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу державних установ і організацій на розвиток суспільного виробництва (в т. ч. продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних та соціально-економічних відносин) для його стабілізації та пристосування до умов, що змінюються [1, с. 322]. Існують різні форми державного регулювання економіки: безпосереднє державне управління, податкове регулювання, грошово-кредитне регулювання, бюджетне регулювання, регулювання завдяки формуванню державних програм і державних замовлень, цінове регулювання, регулювання умов праці, трудових відносин, оплати праці, соціальне регулювання, державне регулювання охорони навколишнього середовища [2, с. 355-357].

Державне регулювання пов'язане з такими поняттями, як «метод» і «механізм». Метод – це прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності [3, с. 177]. В Економічній енциклопедії зазначено, що механізм – це система, пристрій, спосіб, що визначають порядок певного виду діяльності [4, с. 355]. Формулювання, запропоноване Лео Гурвіцем, Нобелівським лауреатом з економіки 2007 р., характеризує «механізм» як взаємодію між суб'єктами і центром, що складається з трьох стадій: кожен суб'єкт у приватному порядку посилає центру повідомлення; центр, одержавши всі повідомлення, обчислює передбачуваний результат; центр оголошує результат і, за потреби, впроваджує його в життя [5, с. 7-8].

Під методами державного регулювання економіки слід розуміти способи впливу держави через законодавчі і виконавчі органи на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення або забезпечення умов їхньої діяльності, відповідно до національної економічної політики [6, с. 20-22].

Сукупність форм і методів впливу державних установ і закладів на організацію суспільно-виробничих відносин з метою пристосування економічних процесів в національному господарстві до умов, що змінюються, формують організаційно-економічний механізм у системі державного регулювання.

В теперішніх умовах господарювання державне регулювання виступає як фактор забезпечення конкурентоспроможності економіки країни. Державне регулювання конкурентоспроможності пов'язане з регулюванням впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів на економіку країни.

З усіх галузей національного господарства найбільш радикального і дійового державного регулювання, з метою підтримки конкурентного рівня, потребує сільське господарство. Це зумовлено тим, що, по-перше, дана галузь є життєво необхідною в будь-якому суспільстві і розглядається як пріоритетна при обґрунтуванні перспектив соціально-економічного розвитку та продовольчої безпеки країни; по-друге, сільськогосподарське виробництво через залежність від природно-кліматичних умов, а також уповільнений рух капіталу, об'єктивно не може ефективно розвиватися без стабілізуючого впливу держави.

Державне регулювання економіки в Україні і, зокрема, державне регулювання

аграрного сектора економіки повинно здійснюватись на основі підходу «витрати – вигоди регулювання». Завданням державного регулювання є «вилікувати» ту чи іншу галузь (фірму), а не «підліковувати» її весь час [7, с. 329].

Державне регулювання в аграрному секторі полягає в застосуванні методів впливу держави на рівень конкурентоспроможності з метою: підвищення ефективності аграрного виробництва; забезпечення розширеного відтворення; розвитку соціальної та екологічної сфер сільських територій; забезпечення захисту економічних інтересів суб'єктів господарювання аграрної галузі та їх фінансової стійкості.

Державне регулювання в сільському господарстві з позиції підвищення конкурентоспроможності галузі з урахуванням інтеграції України до ЄС може здійснюватися за такими напрямками: законодавча підтримка; захист вітчизняного продовольчого ринку від імпорту; всебічна підтримка сільгосптоваровиробників в орієнтації на споживача; забезпечення доступу до дешевих кредитів; стимулювання забезпечення цінової доступності аграрної продовольчої продукції для всіх соціальних груп населення; збільшення держзамовлення і інвестицій; створення дорадчих та консалтингових структур, обслуговуючих кооперативів; розвиток аграрної науки і підготовка кадрів для сільського господарства; розвиток соціальної сфери села.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія: в 3 т [Текст] / Редкол.: С. В. Мочерний (відпов. ред.) та ін.]. – К.: Академія, 2000 – 2002. – Т. 1. – 2000. – 864 с.
2. Райзберг, Б. А. Основы экономики : учеб. пособие [Текст] / Райзберг Б. А. – М.: ИНФРА – М, 2003. – 408 с.
3. Яременко, В. В. Новий тлумачний словник української мови: в 3 т. [Текст] / В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. – К.: Аконт, 2008. – Т. 2. – 2008. – 926 с.
4. Економічна енциклопедія: в 3 т. [Текст] / Редкол.: С. В. Мочерний (відпов. ред.) та ін. – К.: Академія, 2000 – 2002. – Т. 2. – 2001. – 848 с.
5. Измалков, С. Теория экономических механизмов (Нобелевская премия по экономике 2007 г.) [Текст] / С. Измалков, К. Сонин, М. Юдкевич // Вопросы экономики. – 2008. – № 1. – С. 4–26.
6. Державне регулювання економіки: підручник [Текст] / [І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога] ; за ред. І. Р. Михасюка. – К.: Атіка, Ельга – Н, 2000. – 592 с.
7. Черевко, Г. В. Державне регулювання економіки в АПК: навч. посібник [Текст] / Черевко Г. В. – К.: Знання, 2006. – 339 с.

Павлов Константин

д.э.н., профессор, заведующий
Камский институт гуманитарных и инженерных технологий
г. Ижевск, Россия

ЭТНОМЕНЕДЖМЕНТ КАК СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ ЭТНОЭКОНОМИКИ

Целенаправленное изучение различных наций и народностей в рамках различных наук ведется уже достаточно давно. Наряду с особенностями исторического развития разных народностей постепенно выявляются общие законы и закономерности функционирования этносов, определяются экономические, социальные, демографические и экологические факторы их существования. Важную роль при этом играет анализ взаимосвязи этнических и социально-экономических процессов, исследование национальных особенностей экономического поведения. При изучении этой проблемы выделяют несколько принципиально различных точек зрения.

В соответствии с марксистским подходом и, прежде всего, учением о базисе и надстройке, а, также учитывая связь с законом соответствия производственных отношений характеру и уровню развития производительных сил этнические процессы определяются степенью развитости производственных отношений, которые в свою очередь зависят от характера и уровня производительных сил. В учении М. Вебера просматривается прямо противоположный подход: один из важнейших элементов существования этноса-идеология (в работах М. Вебера речь идет прежде всего о протестантской этике) - в значительной степени определяет уровень развития экономики и производственных отношений. Как показывают различные исследования, истина, что называется, лежит посередине.

В частности, об этом свидетельствует анализ так называемых традиционных восточных обществ, где, как известно, психология проживающих в них народностей отличается крайним консерватизмом, в следствии чего новации ими воспринимаются с большим трудом. Кстати, даже в ортодоксальном марксизме можно выделить несколько особняком стоявшую концепцию об азиатском способе производства, в которой несмотря на характерный для этой формы марксизма экономический детерминизм по существу констатировалась определяющая роль азиатских традиций и восточной психологии в процессе влияния их на характер и уровень развития производственных отношений. Таким образом, целесообразнее, на наш взгляд, искать не первопричину в цепочке "производительные силы - производственные отношения - этнос", а изучать взаимодействие и взаимовлияние различных составляющих этой цепочки.

В частности, большое значение имеет исследование влияние национальной психологии на экономику и наоборот. Так, уже Дж. М. Кейнс отмечал, что на поведение в сфере экономики заметное влияние оказывают особенности национальной психологии. В своем основном научном труде "Общая теория занятости, процента и денег" он писал, что англичане, например, делают

инвестиции в основном ради ожидаемого дохода, тогда как американцы, инвестируя капитал, руководствуются в основном ожиданиями повышения его ценности (т. е. американцы проявляют повышенную склонность к спекуляции и менее тяготеют к прогнозам ожидаемого фактического дохода).

Многие исследователи выделяют также характерные для других этносов и серьезно влияющие на состояние экономики черты национальной психологии, скажем, для русских такие, как общинность, государственность и патернализм, которые в значительной мере определяют инерционную составляющую проводимых в последнее время у нас в стране рыночных реформ [1]. В свою очередь немцы - покупатели печатного материала необычайно придирчивы к его качеству, поэтому типографии там используют самую высококачественную печатающую технику. Одной из форм проявления в экономике исторических и национально-психологических особенностей японцев, во многом обусловленных конфуцианским учением как идеологической основой их жизненного уклада, как известно, являются пожизненный найм и ограничения увольнений рабочих, в связи с чем японские фирмы с большой осторожностью осуществляют прием новых кадров к себе на работу и активно автоматизируют производство. Подобных примеров взаимовлияния традиций и национальной психологии на эффективность функционирования социально-экономической системы можно привести еще очень много.

Необходимость интеграции экономики и психологии привела к тому, что уже несколько десятилетий весьма продуктивно развивается такое научное направление как экономическая психология. Однако при необходимости изучения взаимосвязи функционирования этноса и общественного воспроизводства оставаться лишь в рамках экономической психологии совершенно недостаточно, так как национальная психология - лишь один из элементов этносов, которые также еще отличаются друг от друга традициями, обычаями, идеологией, культурой и пр.

Учитывая, что этнос - понятие более широкое, чем национальная психология, целесообразно, на наш взгляд, наряду с экономической психологией развивать и такое научное направление, как этноэкономика, в рамках которого найдут разрешение проблемы определения взаимосвязи этнических и экономических процессов и отношений, выявление этнических особенностей экономического поведения, в том числе рыночной адаптации разных наций и народностей. Иначе говоря, этноэкономика - это наука о взаимосвязи и взаимовлиянии, которое оказывают традиции, обычаи, культура, психология, идеология, религиозные воззрения различных этносов на характер и уровень развития производительных сил и производственных отношений. Как видим, в данном определении по сравнению с ортодоксальным марксизмом с самого начала отвергается всеобщность и обязательность первичности экономических процессов по отношению к этническим. Как уже отмечалось, можно привести огромное число примеров, когда в роли первопричины выступают не экономические явления, а особенности этноса (учитывая возрастающую роль

этнических процессов на функционирование различных элементов, сторон и аспектов современного общества, не удивительно, что в последнее время интенсивно формируются и эффективно развиваются такие новые научные дисциплины, как этнополитика, этнопедагогика, этносоциология, этногеография, этнопсихология и ряд других «стыковых» наук [2, 3]). Этноэкономику можно также определить как науку о социально-экономических особенностях поведения разных этносов, что также не противоречит данному нами выше определению этой науки.

В последние десятилетия в теории менеджмента интенсивно изучаются различные национальные, этнические модели менеджмента. Этот процесс реализуется в условиях столь же интенсивно развивающегося нового научного направления, называемого «этноэкономика». В связи с этим, а также учитывая, что система управления является важнейшей частью экономической системы в целом, процесс исследования различных национальных моделей менеджмента, на наш взгляд, по аналогии целесообразно назвать «этноменеджментом».

Список использованных источников

1. Сергеева, А.В. Какие мы русские? (100 вопросов – 100 ответов). Книга для чтения о русском национальном характере [Текст] / А.В. Сергеева – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Русский язык. Курсы, 2010. – 384 с.
2. Тураев, В.А. Этнополитология [Текст]. М.: МГУ, 2001. - 386 с.
3. Стефаненко, Т.Г. Этнопсихология [Текст]. М.: МГУ, 2009. - 493 с.

Пилипенко Олена

к.ек.н., доцент

ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

м. Слов’янськ, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО СЕРВІСУ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринку покупця, коли конкуренція між продавцями стає значно жорсткішою, все більшого значення набуває здатність окремого продавця забезпечити високий рівень сервісного обслуговування товарів. Сервісне обслуговування в окремих випадках стає рівнозначним і невід’ємним елементом конкурентоспроможності поряд із такими його складовими, як ціна та якість.

Політика підприємства щодо планування, управління, реалізації і комерціалізації логістичного сервісу заслуговує такої ж уваги як і його основне виробництво. Більш того, задіяння логістичного сервісу може істотно впливати на процеси розробки та виробництва продукції, принципово змінювати

співвідношення в боротьбі підприємств за конкурентні переваги.

Концепція логістичного сервісу формується на підставі об'єктивно заданих цілей і спрямована на створення необхідних умов для продовження життєвого циклу товару і підвищення віддачі його корисних властивостей. Вона виходить із основоположних принципів логістики і являє собою складовий елемент цілісної системи суспільно-корисної діяльності суб'єктів ринку.

Формування системи логістичного сервісу включає в себе вирішення проблем стосовно пошуку оптимального рівня логістичного сервісу при оптимальному рівні витрат. Цей процес включає в себе наступну послідовність дій:

1. Сегментація споживчого ринку, його поділ на групи споживачів відповідно до набору послуг, яким віддають перевагу споживачі.
2. Визначення переліку найбільш значимих для споживача послуг.
3. Ранжування послуг вибраного переліку, доцільність зосередження зусиль на найбільш значимих послугах.
4. Визначення стандартів послуг в розрізі окремого сегмента ринку.
5. Оцінка послуг, що надаються; встановлення взаємозв'язку між рівнем сервісу і вартістю послуг; визначення рівня сервісу, необхідного для забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
6. Побудова системи зворотного зв'язку з покупцем задля забезпечення відповідності потреб споживача рівню послуг, що надаються.

Для оцінки якості логістичного обслуговування застосовуються наступні критерії:

- гнучкість постачання, що характеризує міру задоволення побажань клієнта про зміну первинних умов постачання без порушення узгодженого терміну виконання замовлення;
- надійність постачання, що визначає здатність постачальника дотримувати обумовлені договором терміни виконання замовлення;
- тривалість виконання замовлення, що характеризує календарний період з моменту отримання замовлення до постачання партії товарів споживачеві.

Необхідно акцентувати, що в основі менеджменту логістичного сервісу є інтеграційні та диференціаційні підходи, задіяння яких визначається специфікою діяльності підприємства.

При інтеграційному підході підприємство посилює інтеграцію функцій сервісу в рамках своєї загальної організації. За таких умов на логістичний сервіс переносяться підходи до взаємодії логістики із іншими функціональними підрозділами підприємства.

Такий підхід характерний для підприємств, що застосовують у широких масштабах нововведення. При цьому існує інтеграція на технологічному рівні. Інтеграція після продажного сервісу сприймається як засіб виробництва послуг високої якості. Це потребує від підприємства постійної зміни характеру послуг, що надаються з метою збереження своїх переваг в конкурентній боротьбі.

В межах інтегрованого управління продукцією виробничий логістичний

сервіс знаходиться в інформаційній мережі і пов'язаний з іншими функціями: маркетингом, науковими дослідженнями, виробництвом, постачанням і збутом.

Диференційована функція, як правило, проявляється у створенні відповідних філій (регіональних сервісних центрів). Створення таких філій дозволяє підприємствам сконцентрувати засоби матеріально-технічного забезпечення і відповідним чином управляти трудовими ресурсами. Це забезпечує зниження витрат і збільшення продуктивності після продажного обслуговування.

Реалізація логістичного сервісу супроводжується великим потоком технічної та комерційної інформації, що стосується, насамперед, експлуатації устаткування та поведінки споживачів. Для забезпечення виконання завдань, що поставлені в ході стратегічного і оперативного планування сервісу, необхідно отримувати та опрацьовувати інформацію від інших підрозділів підприємства.

Незважаючи на досить істотний обсяг наявних розробок питань логістичної діяльності підприємств, багато проблем, особливо щодо застосування ефективних інструментів забезпечення відповідного рівня сервісу логістичних операцій та методів його визначення опрацьовані поки що недостатньо. Особливо це важливо, оскільки останнім часом значно підвищився інтерес до теоретичного обґрунтування проблем розвитку міжнародної економічної діяльності України, зокрема до обґрунтування теоретичних засад ефективного здійснення зовнішньоекономічних відносин в умовах ринкових трансформацій, розробки дієвого механізму здійснення торговельно-економічної політики на різних ієрархічних рівнях, а також до опрацювання конкретних принципів і правил ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними суб'єктами господарювання.

Список використаних джерел

1. Кальченко, А.Г., Кривещенко, В.В. Логістика [Текст]: Навч. посіб. – 2-гу вид. – Київ: КНЕУ, 2008. – 472 с.
2. Кислий, В.М., Біловодська, О.А., Олефіренко, О.М., Смоляник, О.М. Логістика: Теорія та практика: навч. посіб. – К.: ЦУА, 2010. – 360 с.
3. Крикавський, Євген. Логістичне управління [Текст]: Підручник. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. – 684 с.
4. Окландер, М.А. Логістична система підприємства [Текст]: Монографія. Одеса: “Астропринт”, 2004. – 2004. – 309 с.
5. Тридід, О.М., Таньков, К.М. Логістичний менеджмент [Текст]: Навчальний посібник / За ред. проф., д-ра екон.наук О.М. Тридіда. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2005. – 224 с.

Райкова Татьяна
к. фарм.н., доцент
Шарапова Татьяна
к. фарм.н., доцент
Дарий Владимир
д.мед.н., профессор
Запорожский государственный медицинский университет
г. Запорожье, Украина

РОЛЬ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОГО МЕНДЖМЕНТА И МАРКЕТИНГА В СТАНОВЛЕНИИ СТРАХОВОЙ МЕДИЦИНЫ

Украина – единственное европейское государство, где отсутствует обязательное медицинское страхование и реимбурсация (за исключением некоторых льготных категорий) [5]. Украинское правительство планирует ввести минимальный уровень бесплатных медицинских услуг уже в этом году. Все граждане Украины должны быть застрахованы в государственном медицинском фонде, из которого будут оплачиваться остальные услуги [1]. Кроме этого необходимо адаптировать европейские стандарты лечения, возвратиться к европейскому качеству и базовым стандартам медицинской помощи [2].

В настоящее время медстраховки оформляют и оплачивают для своих сотрудников компании - редкий айтишник или топ-менеджер живет без страховки. При этом работнику не нужно возиться с документами - работодатель все сделает сам.

Проведено исследование и изучение информации о состоянии организационно – правового сопровождения медицинских и фармацевтических управленческих функций.

В марте 2015 г. эксперты и чиновники разработали Национальную стратегию построения новой системы здравоохранения, рассчитанную на 2015-2020 гг. В ней говорится о введении обязательного медицинского страхования. Как и в Европе, предполагается ввести «универсальный нестраховой пакет» медицинских услуг, гарантированный для всех. В нём будут базовые услуги, которые должны быть доступны всем независимо от уровня доходов: скорая помощь, прививки, редкие или социально опасные болезни. Помимо этого, будет разработан государственный или социальный пакет, который объединит более широкий набор бесплатных услуг для уязвимых групп населения.

Когда это будет воплощено в жизнь – большой вопрос. Сейчас доходы населения и без того крайне низки, а потому любое усиление налогового бремени будет воспринято крайне негативно – особенно, если учесть огромные размеры пенсионных отчислений, которые мы выплачиваем из своих зарплат. Понимая это, авторы реформы допускают, что для введения страховой медицины ещё не настал момент, и потому предлагают сосредоточиться на других направлениях реформ [4, 6].

Основными переходными направлениями по реформированию здравоохранения можно выделить, прежде всего, совершенствование менеджмента медицинских и фармацевтических организаций.

Задачами менеджмента медицинских организаций в переходной период являются:

- анализ современной нормативно – правовой базы в части контроля качества медицинской помощи;
- оценка эффективности работы систем менеджмента качества медицинской помощи;
- выявление ключевых точек взаимодействия медицинской организации и страховой медицинской организации в части управления качеством;
- проверки соответствия предоставляемой застрахованному лицу медицинской помощи договору на оказание и оплату медицинской помощи по обязательному медицинскому страхованию, порядкам оказания медицинской помощи.

Анализ профессиональных возможностей специалистов фармации позволяет выделить направления менеджмента фармацевтических услуг в период становления страховой медицины.

Менеджмент фармацевтических услуг должен обеспечить:

- повышение информированности участников сферы лекарственного обеспечения (врача, пациента, провизора, производителя) о разносторонних аспектах лекарственных средств;
- совместный поиск путей сочетания эффективной терапии и рационального использования финансовых ресурсов;
- современное управление разработкой и производством лекарственных средств.

Эти работы должны быть дополнены обоснованием выбора аптечных предприятий для отпуска лекарств по страховым рецептам, разработкой механизма расчетов.

В сфере лекарственного обеспечения все большей современной проблемой становится развитие самолечения, у нас 40-50% препаратов отпускают без рецептов, а соответственно — возрастает роль провизора в определении выбора лекарственного средства. При массовой рекламе лекарственных средств, влияющей на спрос потребителей лекарств, провизор должен помнить о социальной ориентации аптеки как учреждения здравоохранения и, с учетом обстоятельств, отдавать преимущества роли терапевтических эффектов лекарств, а не возможной экономической выгоде от их реализации.

Когда будет введена страховая медицина, пациент не сможет получить компенсацию, если будет заниматься самолечением — это система учета. Еще один аспект: когда пациент принимает решение о лечении, врач может предлагать ему более эффективные, но дорогостоящие препараты или же менее эффективные, но по более низкой цене. В страховой медицине пациент не окажется перед таким выбором, поскольку есть протокол лечения, соотношение

эффективность/цена, на основании чего и принимается решение.

Актуальным вопросом станет и концепция ответственного самолечения [3]. Она требует осознанного знания потребителя о том, что длящиеся симптомы обязательно являются поводом для похода к врачу, внимательного изучения инструкции к лекарственному препарату, а также контроля государства за списком безрецептурных препаратов.

Такой подход повышает ответственное отношение человека к своему здоровью и здоровью близких, а также снижает нагрузку на государственную систему охраны здоровья, одновременно повышая качество жизни пациентов.

Список использованных источников

1. Государственная и частная медицина: какие правила игры нас ждут в ближайшем будущем [Текст] // Еженедельник аптека - 1013 (42) 02.11.2015
2. Кабмин снова решил создавать государственного страховщика [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://forbes.net.ua/nation/1410585-kabmin-snova-reshil-sozdavat-gosudarstvennogo-strahovshchika> (дата обращения 15.03.16).- Название с экрана
3. Концепция ответственного самолечения и реформа в сфере здравоохранения [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.bizreliz.com/meditsina-farmatsiya/otvetstvennoe-samolechenie.html> (дата обращения 15.03.16). - Название с экрана
4. Может ли медицина быть бесплатной или здравоохранение должно стать товаром [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.Repost.com.ua> (дата обращения 15.03.16). - Название с экрана
5. Получат ли украинцы обязательное медицинское страхование? [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.mif-ua.com/archive/article/11866> (дата обращения 13.03.16).- Название с экрана
6. Пять заблуждений о добровольном медицинском страховании [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.prostobank.ua/finansovyy_gid/strahovanie/stati/pyat_zabluzhdeniy_o_dobrovolnom_meditsinskom_strahovanii (дата обращения 13.03.16).- Название с экрана.

СЕКЦІЯ 8
ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ

SECTION 8
PROBLEMS OF THEORY AND PRACTICE OF ACCOUNTING,
ANALYSIS AND AUDIT IN CONDITIONS OF ECONOMIC
INTEGRATION

Абесінова Олена

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

**АНАЛІЗ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ:
ПОПЕРЕДНІЙ ЕТАП**

В сучасних умовах функціонування підприємств однією з найбільш стабільних тенденцій розвитку в будь яких сегментах бізнесу є їх інтеграція. Це обумовлено рядом економічних, соціальних та організаційно-технічних обставин. Процеси інтеграції підприємств сприяють створенню груп компаній, які економічно пов'язані між собою, що підвищує загальну їх конкурентоспроможність, технічний та ресурсний потенціал, відкриває нові можливості розширення сфери діяльності. Материнська компанія може мати велику кількість дочірніх підприємств, що ускладнює аналіз загальної ефективності компанії. Тому всі великі концерни, холдинги, компанії складають консолідовану фінансову звітність. Консолідована фінансова звітність формується відповідно МСФЗ (IFRS) 10 «Консолідована фінансова звітність». Згідно МСФЗ (IFRS) 10 консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність групи компаній, в якій активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів материнської компанії та її дочірніх компаній подаються як такі, що належать єдиному економічному суб'єкту господарювання [1].

До консолідованої фінансової звітності включають показники фінансової звітності материнського підприємства та всіх дочірніх підприємств.

Для того, щоб консолідована фінансова звітність надавала фінансову інформацію про групу як про єдину економічну організацію, при її складанні,

треба виконувати наступні вимоги:

- балансова вартість інвестицій материнської компанії у кожну дочірню компанію та частина капіталу кожної дочірньої компанії, яка належить материнській компанії, елімінуються (взаємно виключаються);
- в результаті об'єднання може виникнути гудвіл, який відображується в консолідованій звітності окремою строчкою;
- визначається неконтрольована частка (частина нерозподіленого прибутку та резервів, яка не належить акціонерам материнської компанії) в прибутку чи збитку консолідованих дочірніх компаній за звітний період;
- неконтрольована частка в чистих активах консолідованих дочірніх компаній вказується окремо від капіталу акціонерів материнської компанії;
- виключається внутрігрупова дебіторська та кредиторська заборгованість.

Аналіз консолідованої звітності повинен забезпечити розкриття інформації єдиного економічного суб'єкта. При цьому треба враховувати:

- мету складання та надання консолідованої звітності;
- якісні характеристики консолідованої звітності;
- методи оцінки активів, зобов'язань та капіталу групи.

Аналізуючи консолідовану фінансову звітність необхідно виявити взаємозв'язки та взаємозалежності різноманітних показників діяльності групи, включених у консолідовану фінансову звітність. Основою методу такого аналізу є отримання невеликої кількості ключових параметрів, які дають об'єктивну і точну картину фінансового стану, фінансових результатів і грошових потоків материнської компанії та його дочірніх підприємств як єдиної груп [2].

Попереднім етапом аналізу консолідованої звітності є оцінка правильного визначення параметру консолідації та правомірність включення підприємства в консолідовану групу з врахуванням вимог МСФЗ, діючої вітчизняної законодавчої бази. При аналізі треба враховувати наступні фактори:

- доля участі та ступінь впливу на конкретне підприємство;
- об'єкти і суб'єкти консолідації;
- вплив облікової політики підприємств групи на консолідовану звітність.

Доля участі та ступінь впливу визначається володінням материнською компанією контролю над дочірніми підприємствами. Під контролем розуміють вирішальний вплив на фінансову, господарську та комерційну політику підприємства з метою отримання вигод від його діяльності [1].

МСФЗ 10 запроваджує контроль як основу для консолідації. За МСФЗ контроль підтверджується одночасною наявністю трьох складових:

- піддавання ризикам, які пов'язані з змінними доходами від участі в об'єкті інвестицій;
- право на отримання такого доходу;
- здатність впливати на дохід за допомогою здійснення своїх повноважень по відношенню до об'єкта інвестицій.

Якщо два або більша кількість інвесторів колективно контролюють об'єкт

інвестування, вони повинні діяти разом, щоб керувати значущими видами діяльності. В таких випадках, оскільки жоден з інвесторів не може керувати діяльністю без співпраці з іншими, жоден інвестор індивідуально не контролює об'єкт інвестування. Кожний інвестор обліковує свою частку участі в об'єкті інвестування згідно з відповідними МСФЗ, а саме МСФЗ 11 "Спільна діяльність", МСФЗ 28 "Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства".

В МСФЗ 11 розкривається сутність спільного контролю та вимоги для підприємства, яке є однією з сторін спільної діяльності, визначити вид спільної діяльності [3].

МСФЗ 28 "Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства" визначає порядок обліку інвестицій в асоційовані підприємства та встановлює вимоги щодо застосування метода участі у капіталі при обліку інвестицій в асоційовані та спільні підприємства [4].

Ці особливості складання консолідованої фінансової звітності потрібно враховувати при проведенні аналізу для отримання повної картини, об'єктивної, достовірної інформації щодо діяльності компанії.

Список використаних джерел

1. Міжнародний Стандарт Фінансової Звітності 10 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
2. Костюченко, В.М. Консолідована фінансова звітність: міжнародний досвід та практика України [Текст]: Навчально_практичний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 528 с.
3. Міжнародний Стандарт Фінансової Звітності 11 "Спільна діяльність" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
4. Міжнародний Стандарт Фінансової Звітності 28 "Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.

Андрухів-Садовська Наталія

к.е.н., викладач

Львівський інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розвиток ринкових відносин, загострення конкуренції поставили перед системою управління широке коло нових завдань, пов'язаних із визначенням ефективної стратегії і тактики підприємницької діяльності. Це, у свою чергу, зумовило додаткове навантаження на систему бухгалтерського обліку підприємства, вимагаючи її адаптації до специфічних інформаційних потреб системи управління. Таким чином, ефективна організація бухгалтерського обліку вимагає створення ефективної, гнучкої, багатфункціональної системи, орієнтованої на забезпечення достовірною обліковою інформацією користувачів на підприємстві з метою прийняття виважених управлінських рішень.

Питанням використання облікової інформації при прийнятті управлінських рішень приділяли увагу, у своїх працях, такі вчені як Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, В. В. Євдокимов, В. В. Сопко, Я. В. Соколов, В. Г. Швець та інші відомі науковці. Однак, важливим при цьому є етапи формування облікової інформації та її використання на різних стадіях прийняття управлінських рішень.

Важливою складовою інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень є облікова інформація. Облікова інформація - це дані про господарські операції та об'єкти, що отримуються на всіх стадіях облікового процесу в ході їх ідентифікації та обробки.

Облікова інформація на підприємствах формується в результаті облікового процесу, а саме на трьох етапах:

- етап первинного обліку: процес документування та оцінки господарських явищ і процесів;
- етап поточного обліку: процес облікової реєстрації господарських операцій на бухгалтерських рахунках та в облікових регістрах;
- етап підсумкового обліку: процес узагальнення даних поточного обліку в бухгалтерській звітності.

Облікова інформація повинна відповідати певним вимогам, оскільки вона є основним джерелом для прийняття управлінських рішень. Однак, щодо переліку вимог одностайної думки серед вчених немає.

Так, В. В. Сопко виділяє: достовірність, повнота, цінність, актуальність, ясність, зрозумілість як основні вимоги до облікової інформації [1; с.42-43].

Ф. Ф. Бутинець виділяє наступні вимоги до облікової інформації: достовірність, значимість, порівнянність та постійність консервативність, суттєвість та повноту [2, с. 95].

В. В. Євдокимов значно розширює основні вимоги до облікової інформації та вважає, що вона має бути: доступною, доцільною, надійною, а також передбачуваною, своєчасною, нейтральною, достовірною, здатність бути перевіреною, цінність зворотного зв'язку [3, с. 46].

НП(С)БО визначає що облікова інформація має відповідати таким вимогам: дохідливість і зрозумілість, доречність, достовірність, порівнюваність, зіставність, суттєвість [4].

Провівши аналіз вимог до облікової інформації вважаємо, що всі вони є важливі, однак погоджуємось, з думкою М.С.Пушкаря [5; с.32], про те, що основною вимогою до облікової інформації є відсутність невизначеності в системі управління при прийнятті рішень.

Підвищення складності господарського процесу на підприємстві зумовлює відповідну багатогранність та багатовекторність управлінського процесу. Для досягнення визначених цілей фінансово-господарської діяльності підприємства та виконання поставлених завдань потрібно приймати значну кількість управлінських рішень. Тому для ефективної їх реалізації, необхідно визначити основні стадії прийняття управлінських рішень.

Рішення щодо управління підприємством повинні пройти наступні стадії:

- визначення (діагностика) проблеми чи задачі певного управлінського рішення включає виділення проблемних моментів функціонування підприємства (структурного підрозділу підприємства), що впливають на досягнення конкретної мети, рівня певних (планових) показників; визначення бажаного кінцевого результату для вирішення проблемної ситуації (підставою можуть бути дані отримані та третьому етапі облікового процесу, а саме дані звітності);

- накопичення та формування інформації для реалізації та прийняття управлінського рішення включає збір та обробку інформації різного характеру щодо проблеми, яка розглядається (джерелом інформації можуть бути дані всіх етапів облікового процесу); визначення якості інформаційних матеріалів, що, оцінюється за допомогою вимог до інформації (в тому числі облікової);

- пошук, розробка та оцінка альтернативних варіантів для прийняття оптимального рішення означає розробку, опис та складання переліку всіх можливих варіантів дій, що забезпечують вирішення проблемної ситуації; аналіз та перевірка кожної ідентифікованої альтернативи (джерелом інформації можуть бути дані всіх етапів облікового процесу, особливо етапу первинного обліку);

- реалізація прийнятого управлінського рішення включає порівняння альтернатив за очікуваними ефектами їх реалізації та вибір кращої альтернативи на основі критеріїв, ідентифікованих на етапі діагнозу проблеми чи задачі.

Таким чином, прийняте управлінське рішення повинно мати практичне застосування; бути економічним, тобто позитивний ефект при реалізації; точним, що забезпечить відповідність отриманого результату тому, який очікується; надійним - не допускати значних помилок і не створювати ситуацій з підвищеним ризиком.

Отже, використання та аналіз облікової інформації, яка формується на етапах

обліковому процесу є одним з головних джерел при прийнятті управлінських рішень, однак важливим є її відповідність вимогам. Проте, управлінське рішення буде ефективним, якщо побудоване згідно вище визначеного алгоритму, що дасть можливість успішно функціонувати підприємству, а саме, одержувати максимальний прибутку при мінімальних витратах.

Список використаних джерел

1. Сопко, В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством [Текст] : навч. посібник / В.В. Сопко ; Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2006. – 526 с.
2. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: підручник [Текст] / [Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненко, Т. В. Давидюк, Т. В. Шахрайчук]; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. [Вид. 2-е переб. і доп.] – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.
3. Євдокимов, В. В. Надійність бухгалтерської інформації як передумова забезпечення економічної безпеки підприємства [Текст] / В. В. Євдокимов // Вісник ЖДТУ. – 2011. - № 3. – С.46-50.
4. НП(С)БО 1 — Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» , затверджено наказом Міністерства фінансів України от 07.02.2013 р. №73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звертання 23.03.2016р.). – Назва з екрану
5. Пушкар, М. С. Розробка систем обліку [Текст] : навч. посіб. / М. С. Пушкар – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 198 с.

Андрушко Руслана

к.е.н., доцент

Лиса Ольга

к.т.н., доцент

Львівський національний аграрний університет

м. Львів, Україна

ПРАКТИКА ОЦІНКИ ТА ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ БОРГОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Значні перетворення в економіці нашої держави, яка взяла курс на інтеграцію у світове співтовариство, торкнулися і кожного окремого підприємства тієї чи іншої галузі і кожної ділянки обліку. На сьогоднішній день довгострокові боргові інвестиції хоча і набувають все більшого поширення, однак залишаються відносно новим та недостатньо дослідженим явищем у діяльності суб'єктів господарювання. Ситуація ускладнюється і тим, що в Україні дане питання отримало недостатньо уваги у науковій та професійній літературі. Дана проблема є достатньо актуальною саме через те, що облік довгострокових боргових інвестицій у цілому викликає усе більший інтерес і увагу в Україні. Це пояснюється тим, що виникнення і становлення фінансових інвестицій обумовлене життєвою, економічною необхідністю.

Фінансові інвестиції - це активи, що вкладені у інші суб'єкти господарювання в обмін на корпоративні права чи набуття боргових зобов'язань з метою отримання прибутку або інших вигод. Під борговими фінансовими інвестиціями розуміють активи, отримані у вигляді набуття боргових зобов'язань взамін на вкладені кошти.

Порядок обліку фінансових інвестицій і розкриття інформації про них у фінансовій звітності мають відповідати вимогам Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» (П(С)БО 12) [3].

У міжнародній практиці цей аспект розглядається в МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття» [6].

Класифікація за відношенням до власності не передбачена нормативними актами, що регламентують ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, і водночас є важливою для користувачів фінансової звітності [4]. Тому доцільно увести в систему обліку і передбачити показники звітності, що стосуються: фінансових інвестицій, що засвідчують корпоративні права; фінансових інвестицій, що мають боргову природу.

Для оцінки і розмежування економічно неоднорідних фінансових активів з наступним їх відображенням у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності (рис. 1). Слід також зазначити, що користувачі фінансової звітності надають більшу перевагу саме поділу фінансових інвестицій на корпоративні та боргові, ніж рекомендованій стандартами обліку класифікації за ступенем контролю діяльності: в пов'язані сторони за методом обліку участі в капіталі, в інші інвестиції пов'язаних

сторін та інвестиції в непов'язані сторони.

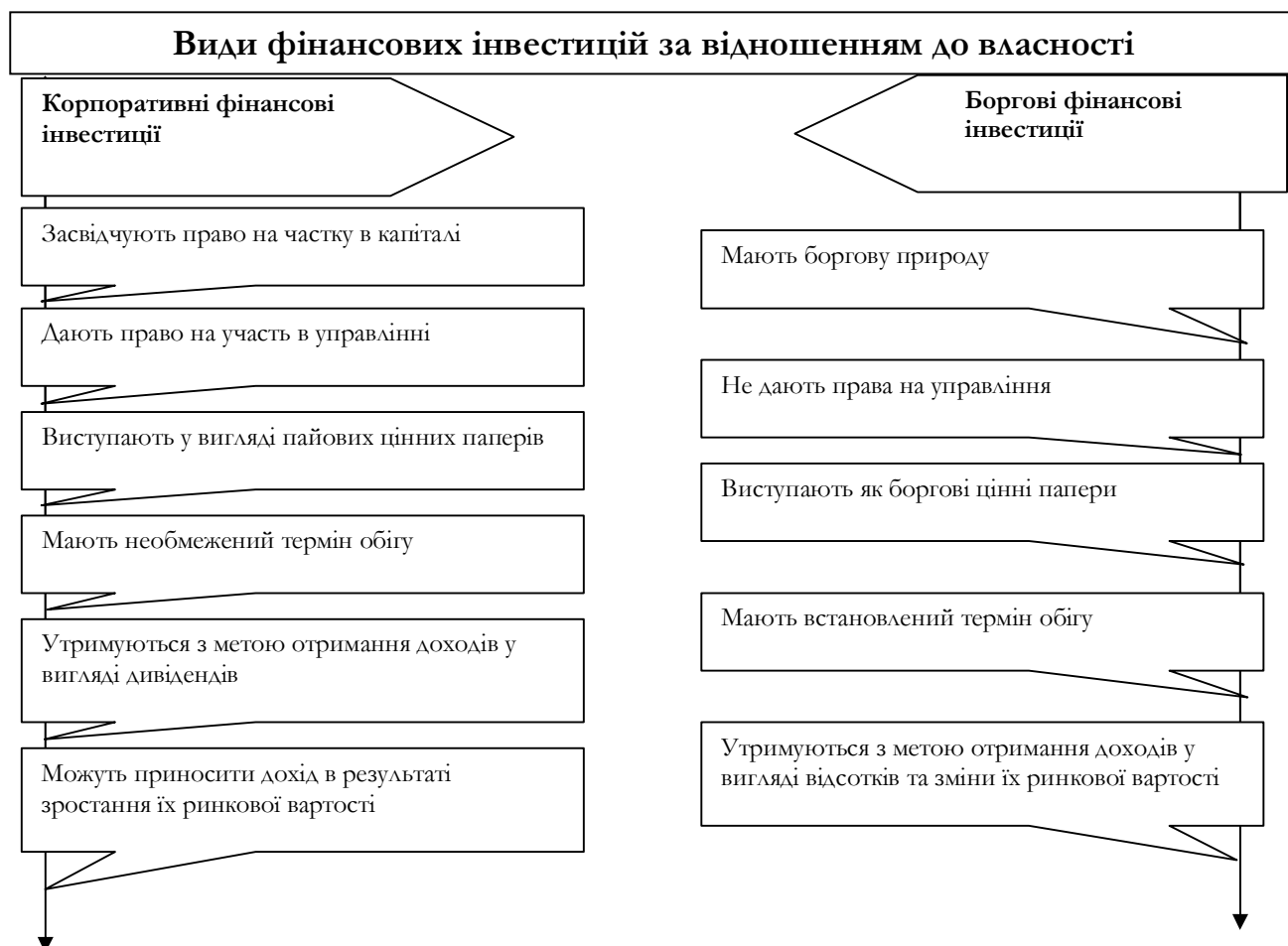

Рис. 1. Характерні риси корпоративних та боргових фінансових інвестицій

Поділ фінансових інвестицій на корпоративні та боргові дасть змогу спростити класифікаційні ознаки фінансових інвестицій, оскільки зникне потреба в класифікації боргових фінансових інвестицій за ступенем впливу інвестора на об'єкт інвестування, а для корпоративних фінансових інвестицій не потрібно буде визначати мету їх утримання.

При здійсненні господарської діяльності виникає необхідність фіксування операцій у відповідних документах, на підставі яких здійснюються записи у бухгалтерському обліку.

Умовно, весь документообіг з фінансових інвестицій можна поділити:

1. Надходження фінансових інвестицій;
2. Переоцінка фінансових інвестицій;
3. Нарахування та одержання відсотків за інвестиціями;
4. Погашення і реалізація фінансових інвестицій.

Відповідно до цього кожний відділ обліку буде оформлюватися відповідною документацією, яка складатиметься відповідно змісту господарської операції.

При придбанні, перепродажу цінних паперів з каси або поточного рахунку

підставою для здійснення записів в бухгалтерському обліку є прибутковий касовий ордер чи виписка банку. Якщо вартість придбаних (перепроданих) цінних паперів (таких як облігації та інші аналогічні цінні папери) вища або нижча від їх номінальної вартості, додатково складається довідка бухгалтерії, в якій зазначається списання або донарахування частини різниці між купівельною та номінальною вартістю (по розрахунку) цінного паперу.

На мою думку, доцільно також внести зміни до діючого Плану рахунків бухгалтерського обліку [2] з метою більш повного відображення корпоративних та боргових фінансових інвестицій (табл. 1).

Таблиця 1

**Система рахунків другого порядку з обліку
довгострокових фінансових інвестицій**

Код	Діюча система рахунків	Код	Пропонована система рахунків
141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	141	Корпоративні фінансові інвестиції за методом обліку участі в капіталі
142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	142	Інші корпоративні фінансові інвестиції
143	Інвестиції непов'язаним сторонам	143	Боргові фінансові інвестиції

Отже, довгострокові боргові інвестиції потребують наявності досконалого та суттєвого обліку з метою отримання прибутку.

На мій погляд, необхідне більш детальне відображення інформації про боргові інвестиції, що потребує розробки нових рахунків, удосконалити форми звітності. Це надасть можливість більш об'єктивно приймати рішення конкретним користувачам інформації та більш наглядно та детально відображати дані у бухгалтерському обліку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 1999, N 40. - [Електронний ресурс]. – Режим затвердження Програми доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 р. №291 з додатками із змінами та доповненнями, внесеними згідно Наказу Мініфіну № 989 від 10.12.2002р.
3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 12 “Фінансові інвестиції” затверджено наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000р. №91 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00. - Назва з екрана.
4. Пересада, А.А. Управління інвестиційним процесом [Текст]. Київ-2002р.
5. Уманців, Г., Лисенко, О. Облік фінансових інвестицій // Дебет-Кредит.- 2001.- №23.- с.14- 19.Облік та аудит фінансових інвестицій: Автореф. дис. канд. екон. наук / Я.В. Голубка; Терноп. нац. екон. ун-т. — Т., 2006. — 20 с. — укр.

6. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) на офіційному сайті Міністерства фінансів України [Електронний ресурс].- режим доступу до сайту : <http://www.pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=52&ArtID=29>.

Бабына Владимир

к.э.н., профессор

Метлушко Светлана

УО «Гомельский государственный университет им. Ф.Скорины»

г. Гомель, Республика Беларусь

ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ: ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Состояние инновационной деятельности в любом государстве является важнейшим индикатором развития общества и экономики. В настоящее время инновационная политика в развитых странах является составной частью государственной социально-экономической политики.

В научной литературе существуют разные подходы к определению инновационной деятельности, систематизировав и обобщив которые, можно представить её как деятельность по освоению результатов исследований и разработок, повышающих эффективность способов и средств осуществления конкретных процессов, в том числе – освоение в производстве новой продукции и технологий. Важнейшей характеристикой инновационной деятельности является инновационная активность организации. Разделяя позицию Дадалко С.В., определим инновационную активность организации как степень интенсивности осуществляемых действий на всех этапах инновационной деятельности и их своевременность, способность мобилизовать потенциал и превратить его в конкурентную силу, конкурентное преимущество [1].

Анализ инновационной активности организации является не только инструментом оценки её уровня, но и средством выявления сдерживающих её факторов и резервов ее повышения.

Изучение научной и специальной литературы по данной проблеме позволяет сделать вывод о том, что единой комплексной методики анализа инновационной активности в настоящее время не существует. Отметим некоторые из существующих методических подходов к ее анализу.

Лысенко Д.В. предлагает для её оценки рассчитывать суммарный экономический эффект от реализации предложений, принятых к финансированию в отчетном году, на основе удельного веса эффективных инновационных предложений и показателя использования инновационных

предложений (инновационных возможностей) [2]. В целом такой подход заслуживает внимания. Однако с позиции практической реализации следует отметить сложность количественного определения составляющих для его расчета, неоднозначность их трактовки, и как следствие, возможные расхождения в значении итогового показателя.

Баранчев В.П. выделяет четыре самых важных фактора инновационной активности: восприимчивость к новому – обеспеченность ресурсами – общение и организованность инновационного процесса – мера компетентности [3]. При этом каждый параметр оценивается по десятибалльной шкале. Относительный уровень инновационной активности, выраженный в коэффициенте, определяется как отношение фактического её абсолютного значения к максимально возможному, равному 40 баллов. Следует отметить доступность восприятия данного подхода и ясность в интерпретации итогового показателя. Более того, данный коэффициент позволяет оценивать динамику уровня инновационной активности за ряд лет. Вместе с тем наличие субъективизма при балльной оценке каждого фактора может отразиться на значении относительного показателя, что также несколько снижает практическую значимость данного подхода.

Предлагаемая система показателей может служить базой для методики анализа инновационной активности организации как одной из функций управления инновационной деятельностью организации.

В данном контексте следует выделить проблему информационного обеспечения анализа инновационной деятельности и инновационной активности организации, отметив несколько ее аспектов.

1. Можно согласиться с авторами Ботеновской Е.С. и Кандауровой Г.А., считающими, что существующая в настоящее время статистическая информация об инновационной деятельности организации позволяет оценить лишь динамику основных показателей, что существенно сужает информационную базу анализа [4,5]. Основная форма статистической отчетности №1-инновация «Отчет об инновационной деятельности организации» требует существенной доработки с позиций, во-первых, расширения системы показателей для оценки не только динамики, но и качественных изменений и промежуточных результатов деятельности на разных этапах инновационных проектов; во-вторых, более четкого определения характера производимых инновационных изменений, разграничения инновационной деятельности и текущей работы по поддержанию непрерывного процесса воспроизводства.

2. Уровень подготовки специалистов, заполняющих данную форму, существенно влияет на объективность значений ее показателей. Между тем практические работники отмечают сложности в заполнении формы, например, по вычленению инновационной составляющей в общем объеме затрат.

Таким образом, решению проблемы, на наш взгляд, способствовало бы:

- конкретизация критериев для определения ряда показателей, характеризующих инновационную деятельность и затраты на нее, в Указаниях по заполнению формы №1-инновация;

- обучение работников соответствующих служб предприятия по заполнению данной формы отчетности;
- повышение ответственности работников за предоставляемую информацию.

Список использованных источников

1. Дадалко, С.В. Инновационная активность как условие развития преуспевающего предприятия [Текст] / С.В. Дадалко // Мировая экономика и бизнес-администрирование: Материалы научно-практической конференции. – Мн.: ГНТУ, 2009. – 475 с.
2. Лысенко, Д.В. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учеб для вузов [Текст] / Д.В. Лысенко. – М.: ИНФРА-М., 2008. – 320 с.
3. Баранчеев, В.П. Управление инновациями: учеб. [Текст] / В.П. Баранчеев, Н.П. Масленникова, В.М. Мишин: под общ. Ред. В.П. Баранчеева. – М.: Высшее образование: Юрайт – Издательство, 2009. – 711 с.
4. Ботеновская, Е.С. Формирование системы показателей для оценки инновационного развития национальной экономики [Текст] / Е.С. Ботеновская // Экономика и управление. – 2009. – №4. – С. 20-28.
5. Кандаурова, Г.А. Показатели развития инновационной деятельности в Республике Беларусь [Текст] / Г.А. Кандаурова // Вести института современных знания. – 2008. – №2. – С. 59-63.

Бачинський Василь

к.е.н., професор, завідувач кафедри

Кузьмінська Катерина

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

КОНЦЕПЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ВИРОБНИЧИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Будь-яке підприємство функціонує на основі економічної доцільності та організації господарської діяльності таким чином, щоб окупили всі витрати й отримати прибуток. При цьому, надійна та добре налагоджена система управлінського обліку дає можливість досягти цієї мети та підвищити результативність діяльності. Рівень управління значно зростає, якщо він ґрунтується на новітніх концепціях менеджменту та управлінського обліку.

При побудові системи управління менеджери керуються певними сталими

поняттями (концептуальною основою), які визначають принципи її будови та структуру. Виділяються традиційні та сучасні концепції менеджменту й управління витратами. Традиційні концепції здебільшого ґрунтуються на обліковому підході, де поняття стратегічного управління ототожнюються з управлінським обліком або стратегічним управлінським обліком. Сучасні концепції менеджменту формують базові стратегічні установки для створення системи управління як виробничим процесом, так і діяльністю всього підприємства.

У науковій літературі виділяють наступні концепції менеджменту: “канбан”; “кайзен-костинг”; “таргет-костинг”; системи збалансованих показників (стратегічних карт); управління за відхиленнями; процесно-орієнтованого управління; “стандарт-кост”; “директ-кост”; контролінг, бенчмаркетинг.

Система “канбан” – система управління виробництвом і постачанням, в основу якої покладено використання методів логістики. Основні принципи функціонування системи полягають у своєчасному постачанні продукції замовникові, посиленому контролі за якістю продукції на всіх етапах виробництва, чіткому налагодженні устаткування тощо [1, с. 14–15].

Система “таргет-костинг” є цілісною концепцією управління, яка підтримує стратегію зниження витрат і реалізує функцію планування виробництва нової продукції, превентивного контролю витрат і калькулювання цільової собівартості у співвідношенні з ринковими умовами господарювання. На відміну від системи “таргет-костинг”, сутність і філософія концепції “кайзен-костинг” полягає не в досягненні певного рівня граничних витрат, а в постійному і всеосяжному вдосконаленні якості продукції та процесів, удосконаленні технологій, мотивації працівників тощо [2; 169].

Основне призначення концепції “система збалансованих показників” полягає в узгодженні короткострокових цілей діяльності компанії з її місією та стратегією на довгостроковий період через визначення чотирьох основних аспектів діяльності: вдосконалення фінансової діяльності, відносини зі споживачами, організація внутрішніх бізнес-процесів, навчання та розвиток компанії [3].

Концепція управління витратами за відхиленнями передбачає, що нормальна діяльність підприємства здійснюється в певних визначених межах, а менеджери контролюють відхилення від основних параметрів. Важливо вивчити причини відхилень і вжити ефективні засоби щодо їх усунення. Дана концепція покладена в основу системи “стандарт-кост” або нормативного методу калькулювання собівартості продукції, коли контроль за виробництвом та формуванням собівартості продукції здійснюється за відхиленнями від визначених норм та нормативів [4].

Концепція процесно-орієнтованого управління передбачає виділення бізнес-процесів підприємства як основного об’єкта на всіх рівнях управління та дослідження його складових (підрозділів, процесів). Такий підхід до управління та побудови обліково-інформаційної системи дозволяє формувати більш об’єктивну інформацію за кожною структурною одиницею підприємства, виробничим процесом, стадією [5, с. 33–55].

У основі концепції “директ-кост” лежить розподіл витрат відносно обсягу виробництва на постійні та змінні. Виробнича собівартість випущеної та реалізованої продукції формується зі змінних виробничих витрат, що перебувають у прямій залежності від технологічного процесу та організації виробництва [4].

Концепція “контролінгу” передбачає спрямованість процесу управління на досягнення спочатку основних, а надалі й другорядних цілей підприємства. Виділяють декілька концепцій контролінгу, які виникли в різні періоди його становлення та мають різну мету: перша спрямована на систему обліку, друга – орієнтована на управлінську інформаційну систему, третя – на систему управління [5, с. 33–55].

Концепція ABC (управління функціями витрат) передбачає здійснювати облік і аналіз за видами діяльності за рахунок розподілу накладних витрат на конкретні товари, роботи, послуги. Вона ґрунтується на економічному розрахунку реальної собівартості товарів, робіт, послуг, що не потребують обов’язкового відображення даних у головній книзі [4].

Концепція бенчмаркетингу ґрунтується на вдалому виборі підприємства-еталона. Вона дає можливість отримати комплексну оцінку діяльності підприємства у порівнянні з підприємством-еталоном, яка дає можливість покращити управління витратами на основі досвіду та технологій іншого підприємства [4].

Розглянувши основні концепції менеджменту та управління, можна зробити висновок, що кожна із досліджуваних концепцій може бути покладена в основу побудови системи управління діяльністю підприємства і відповідно може вважатись концепцією управлінського обліку.

Список використаних джерел

1. Луис, Р. Система канбан. Практические советы по разработке в условиях вашей компании [Текст] / Р. Луис; пер. с англ. [Е. В. Журиной; под науч. ред. Э. Б. Башкардина]. – М. : Стандарты и качество, 2008. – 216 с.
2. Карпенко, О. В. Інформаційна підтримка цінових рішень про таргет-костинг [Текст] / О. В. Карпенко // Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Серія економічні науки. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2005. – № 1. – С. 204–208.
3. Arena, M. ABC, Balanced Scorecard, EVA™ : an empirical study on the adoption of innovative management accounting techniques / M. Arena, G. Azzone. // International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation. – 2005. – № 2.–3. – Р. 206–225.
4. Гришко, Н. В. Сучасні концепції управління витратами промислових підприємств [Текст] / Н. В. Гришко // Культура народів Причорномор’я. – 2007. – № 99. — С. 33–38 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lukyanenko.at.ua/_ld/2/208____.pdf
5. Кошкарров, С. А. Внутрішньогосподарський оперативний облік у системі управління діяльністю виробничих підприємств [Текст] : монографія / В. І.

Бачинський, П. О. Куцик, С. А. Кошкарров.– Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 264 с.

Бойко Руслан

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В БУДІВЕЛЬНІЙ КОМПАНІЇ

Для успішної фінансово-господарської діяльності будівельної компанії, підвищення рівня рентабельності, збереження і примноження активів необхідний налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого повинен виступати повсякденний внутрішній контроль.

Внутрішній контроль – самостійна функція управління, яка виступає засобом налагодження зворотних зв'язків, завдяки чому управлінський персонал підприємства чітко простежує хід виконання прийнятих ним рішень. Це дає змогу своєчасно реагувати на відхилення в роботі підконтрольних центрів відповідальності від заданої мети й відповідно коригувати їх діяльність [1].

На думку багатьох науковців та практиків, сучасним інструментом внутрішнього контролю, який дає змогу не лише запобігати виникненню кризових явищ, але й приймати рішення, щоб не допустити їх виникнення, є служба внутрішнього аудиту.

Необхідність створення служби внутрішнього аудиту в будівельних підприємствах є надзвичайно актуальним питанням, яке викликане посиленням конкурентної боротьби між ними, потребою у впровадженні нових методів управління ризиками, активами і пасивами підприємств, прагненням підвищити ефективність прийняття рішень управлінським персоналом та багатьма іншими факторами [2].

В економічно розвинених країнах питанням внутрішнього аудиту приділяється така ж значна увага, як і зовнішньому, оскільки аудиторські служби зобов'язані створювати усі компанії, акції яких котуються на біржі. Але якщо становлення зовнішнього аудиту в Україні, можна сказати, вже відбулося, то вітчизняний внутрішній аудит, як в професійному, в законодавчому так і в інституціональному аспектах сьогодні знаходиться ще у “зародковому” стані. Необхідно зазначити також про відсутність достатньої кількості науково-практичних публікацій, присвячених оцінці ефективності служби внутрішнього аудиту в будівельних компаніях.

Основним критерієм ефективності служби внутрішнього аудиту у будівельній компанії є дотримання принципів функціонування його системи. До таких принципів можна віднести збалансованість; відповідальність; комплексність; своєчасне інформування про відхилення; розподіл обов'язків; дозвіл та схвалення; відповідність контролюючої та контрольованої систем [3]. Якщо ці принципи в будівельній компанії не дотримуються, система внутрішнього аудиту буде або недієвою, або дієвою, проте не результативною. Але у будь-якому випадку вона не буде ефективною.

Якщо в будівельній компанії всі принципи дотримані, то систему внутрішнього аудиту можна вважати ефективною при обов'язковій умові, що є перевищення значення показника її результативності над затратами на її функціонування. Певну гарантію ефективності системи внутрішнього аудиту можуть надавати дотримання етичних норм і професійних стандартів внутрішнього аудиту. Їх дотримання гарантує високу якість внутрішнього аудиту. Наявність в будівельній компанії стандартів і кодексу етики внутрішнього аудиту забезпечує адекватну оцінку внутрішнього аудиту, як з боку найвищого менеджменту, так і з боку зовнішніх аудиторів.

Внутрішньому аудиту в процесі своєї діяльності доводиться обговорювати з органами управління будівельної компанії свої рекомендації та пропозиції. При цьому, можуть виникати розбіжності, що можуть переходити у напружені дискусії. Уміння доводити вірність своїм позиціям залежить від професіоналізму та особистих якостей внутрішнього аудитора. Проте він завжди повинен зберігати свою незалежність і об'єктивність в судженнях і керуватися Кодексом етики внутрішнього аудитора (або внутрішнім Кодексом поведінки будівельної компанії), а також стандартами внутрішнього аудиту, при їх наявності.

Кодекс етики і стандарти внутрішнього аудиту повинні прийматися вищим органом управління внутрішніх аудиторів країни. За кордоном таким органом управління є утворений в 1941 р. у США міжнародний Інститут внутрішніх аудиторів (*The Institute of Internal Auditors Global*), який в даний час об'єднує 180 000 членів у більш ніж 190 країнах по всьому світу. В Україні Інститут Внутрішніх Аудиторів представлений всеукраїнською громадською організацією «Інститут Внутрішніх Аудиторів України», що заснована в 2001 році.

В Україні на етапі становлення вітчизняного внутрішнього аудиту кодекс професійної етики і стандарти професійної діяльності внутрішнього аудиту у будівельних компаніях розроблялися локально, тобто на кожному окремому підприємстві при наявності служби внутрішнього аудиту. Лише у 2013 році Інститут Внутрішніх Аудиторів України адаптував обов'язкові положення міжнародної професійної практики внутрішнього аудиту, що складаються з визначення внутрішнього аудиту, кодексу етики та стандартів [4]. Проте у Міжнародних стандартах професійної практики внутрішнього аудиту немає рекомендацій щодо оцінки ефективності системи внутрішнього аудиту, що потребує подальших розробок у даній сфері.

Ефективність служби внутрішнього аудиту у будівельній компанії буде

оцінюватись у відповідності до дотримання принципів, що зазначені у Міжнародних стандартах професійної практики внутрішнього аудиту, до яких відносять чесність, об'єктивність, конфіденційність та професійна компетентність, тобто це ті ідеальні форми поведінки, до яких повинні прагнути професіонали. В практиці діяльності будівельних компаній, нашу думку, поряд із дотриманням етичних принципів необхідною умовою є розробка та впровадження конкретних правил поведінки, які повинні виконуватися кожним професіоналом у конкретній ситуації. Необхідно відмітити, що всі правила повинні бути достатньо обґрунтовані і чітко описані, щоб виключити можливість їх двоякого тлумачення.

Тому, якщо ці стандарти та правила не дотримуються, то ефективність функціонування відділу внутрішнього аудиту в будівельній компанії не буде відповідати своїй основній меті, а отже, позбавлене сенсу подальшої діяльності.

Список використаних джерел

1. Куцик, П. О. Внутрішній контроль розрахункових операцій в системі управління будівельним підприємством [Текст] / П. О. Куцик // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – Львів : Львівська комерційна академія, 2013, № 42. – С. 116-123.

2. Бойко, Р. В. Внутрішній аудит у будівельній компанії: організаційний аспект [Текст] / Р. В. Бойко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – Львів : Львівська комерційна академія, 2014, № 44. – С. 169-172.

3. Бойко, Р. В. Принципи внутрішнього аудиту в будівельній компанії [Текст] / Р. В. Бойко // Матеріали II міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. “Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси в розвитку національних економік” 29 квітн. 2015 р. (ЛКА, м. Львів). – Тернопіль : Крок, 2015. – 239 с. - С. 74-77.

4. Міжнародні стандарти професійної практики внутрішнього аудиту (редакція 2013 р.) / The Institute of Internal Auditors Global Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF%202013%20Ukrainian.pdf>

Бойко Ярослав

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

СТРУКТУРА ДЖЕРЕЛ ФОРМУВАННЯ КАПІТАЛУ: ФАКТОРИ ОПТИМАЛЬНОСТІ

Структура джерел формування капіталу безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства: його фінансову стійкість, платоспроможність, рівень доходів і прибутків, рентабельності. Оптимальність співвідношення власного і залученого капіталу визначається наступним:

- зміна обсягів діяльності підприємства (що впливає на динаміку потреб у залучених коштах);
- тривалість одного обороту оборотних активів;
- співвідношення тривалості операційного циклу і періоду погашення кредиторської заборгованості;
- структура витрат підприємства;
- наявність надлишкових запасів, незадіяного обладнання тощо;
- створення сумнівної дебіторської заборгованості (резервів сумнівних боргів), що веде до збільшення додатково залученого капіталу.

Інвестор більш позитивно оцінює структуру капіталу, якщо частка власного капіталу перевищуватиме 50%, що, як правило, виключає значний фінансовий ризик для нього. Підприємство ж, при можливості отримати позикові кошти під менший, порівняно з рентабельністю підприємства, відсоток, зацікавлене у залученні такого капіталу, оскільки це дає змогу розширити обсяги діяльності та підвищити прибутковість власного капіталу.

У зв'язку з цим, а також враховуючи різні традиції ведення бізнесу, що склалися, наприклад, в розвинених економіках Сходу (так, в Японії «вітається» висока частка власного капіталу) та Заходу (у США вважається «високим» підприємницьким мистецтвом при зовсім незначній питомій вазі власного капіталу досягти пристойних рівнів рентабельності підприємства та розвивати власну справу за рахунок віртуозного використання залучених коштів), питання оптимального співвідношення власного і залученого капіталу не має однозначного вирішення. Така оптимальність оцінюється по-різному (70:30, 60:40, зазвичай – 50:50) [1, с.205]. Як правило, кожне підприємство повинне визначати оптимальність своєї структури капіталу, виходячи зі структури основного і оборотного капіталу, швидкості обороту оборотних коштів тощо.

У наступній таблиці представлено вплив низки факторів на обрання фінансової стратегії щодо можливості зменшувати (↓) / збільшувати (↑) частку власного/залученого капіталу (виходячи зі співвідношення 50:50) без погіршення фінансового стану підприємства.

Таблиця 1

Вплив факторів на вибір оптимальності структури капіталу
(сформовано автором)

Фактор		Власний капітал	Залучений капітал
Оборотність оборотних коштів	<i>висока</i>	↓	↑
	<i>низька</i>	↑	↓
Тривалість погашення кредиторської заборгованості	<i>довга</i>	↓	↑
	<i>коротка</i>	↑	↓
Частка постійних витрат у собівартості продукції	<i>низька</i>	↓	↑
	<i>висока</i>	↑	↓
Критичний обсяг реалізації	<i>низький</i>	↓	↑
	<i>високий</i>	↑	↓

Так, висока оборотність оборотних коштів позитивно впливає на можливість збільшення залученого капіталу підприємства без загрози погіршення платоспроможності та без збільшення ризику для кредиторів, оскільки такому підприємству легше забезпечити надходження коштів та розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Великий період обслуговування операційного циклу підприємства кредиторською заборгованістю теж впливає на можливість зменшити частку власного капіталу у загальних пасивах. Разом з тим, вища питома вага постійних затрат у собівартості продукції підвищує ризик неплатоспроможності підприємства у разі зменшення його доходів. Тобто, таким суб'єктам господарювання доцільно збільшувати частку власного капіталу.

Своєчасне дослідження вищезгаданих аналітичних характеристик дає змогу оперативно враховувати зміни у складі і структурі джерел формування капіталу та обґрунтовувати фінансову стратегію підприємства.

Список використаних джерел

1. Тютюнник, Ю.М. Фінансовий аналіз [Текст]: навч. посіб. / Ю.М.Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815с.
2. Фінансово-економічний аналіз [Текст]: підручник / П.Ю.Буряк, М.В.Римар, М.Т.Бець та ін. – К.: Професіонал, 2004. – 528с.
3. Цал-Цалко, Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз [Текст]: навч. посіб. / Ю.С. Цал-Цалко – К.: ЦУА, 2002. – 360с.

Василець Анастасія

студентка

Кодлубовська Вероніка

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Волков Д.П.

Криворізький економічний інститут

м. Кривий Ріг, Україна

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Основним принципом господарської діяльності будь-якого підприємства в Україні є ведення бізнесу таким чином, щоб намагатися мінімізувати витрати. І саме правильність ведення обліку витрат на підприємстві відіграє важливу роль для цілей управління підприємством. Вміння виважено і раціонально керувати витратами у той час, коли погіршується кон'юнктура ринку є дуже важливим, адже це підвищує шанси на виживання підприємства. Нині в Україні дана проблема є актуальною, оскільки коло питань щодо обліку витрат та управління ними є досить широким, так як з цим поняттям пов'язано багато різних труднощів та ускладнень. Питанням проблем обліку та управління витратами займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені-обліковці.

Значний внесок у розгляді питання організації і методології бухгалтерського обліку щодо форм обліку витрат на підприємствах з різними формами власності та порядку складання бухгалтерської, податкової та статистичної звітності, а також використання систем автоматизованого оброблення інформації та управління витратами внесли науковці В.П. Завгородній, Н.М. Грабова, Н.М. Ткаченко, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, Ф.Голов, В.М. Костюченко та ін.

Питання бухгалтерського обліку витрат регулюється основним законодавчим документом П(С)БО 16 «Витрати», відповідно до якого під витратами розуміють зменшення економічних вигод внаслідок вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу [1].

На сьогоднішній день облік витрат не є досконалим і існує низка проблем, які потребують рішення:

1. Найважливішою проблемою залишається проблема повноти та своєчасності відображення витрат у системі обліку. Ця проблема, по своїй суті, являється надзвичайно складною й відіграє важливу роль не тільки для управління підприємством, але й для суспільства в цілому;

2. Наступною є проблема забезпечення підприємством максимальної оперативності та аналітичності інформації про витрати, які понесені. Інформація потрібна в певну мить для вирішення конкретного управлінського завдання. Для забезпечення достатньої аналітичності інформації її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності [2];

3. Не менш важливою є проблема створення єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та контролю за витратами підприємства. Така інформаційна база вкрай необхідна Україні, адже, як свідчать статистичні дані, матеріаломісткість вітчизняної продукції у два-три рази вища, ніж у країнах Заходу. Це може, попри всі інші чинники, означати, що в нашій державі вагома частка списаних на витрати виробництва матеріальних цінностей розкладається чи насправді використовується на виробництво тіньової продукції, яку підприємство не обліковує і за яку не платить ніяких податків, зборів, платежів. Розробка й запровадження норм і нормативів сприяють наведенню елементарного порядку та дисципліни на підприємстві [3];

4. Ще однією важливою проблемою обліку витрат підприємства є встановлення оптимального співвідношення обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт, що визначить їх роль у скороченні необґрунтованих витрат на підприємствах. Проблема матеріально-технічного забезпечення заключається в тому, наскільки на підприємстві задіяні новітні автоматизовані системи ведення обліку. Для вирішення цієї проблеми підприємство повинно сформувати певну покрокову стратегію розвитку підприємства, за допомогою якої можна буде контролювати динаміку витрат та приймати правильні управлінські рішення задля їх оптимізації;

5. На сьогодні ще проблемою залишається і те, що питання обліку витрат та управління ними, з метою зниження собівартості продукції, знаходяться поза увагою керівників підприємства та бухгалтерів, що є суттєвою помилкою, якщо за мету ставиться саме ефективне управління підприємством. Забезпечити рентабельність роботи підприємства у першу чергу прагнуть за рахунок високих відпускних цін, а не за рахунок економії витрат. Однак це ненадійний спосіб вирішення проблем виживання підприємства, бо він також являється досить безперспективним способом ведення тієї чи іншої господарської діяльності саме таким чином.

Відповідно до діючого законодавства України підприємство має право обирати один з трьох способів ведення обліку витрат діяльності :

- з використанням 8-го класу рахунків «Витрати за елементами»;
- з використанням 9-го класу рахунків «Витрати діяльності»;
- з одночасним використанням 8-го і 9-го класу рахунків.

Загальна схема обліку витрат без застосування рахунків класу 8 є значно простішою, а щодо інформації про витрати в розрізі економічних елементів, то її можна одержати в позасистемному порядку із облікових регістрів. Використання рахунків класу 8 робить цей облік більш трудомістким і незручним [4].

Пропонуємо здійснювати такі заходи щодо вдосконалення системи управління витратами на підприємствах:

- виділення основних понять і процедур, системи управління витратами;
- формування моделі управління витратами з урахуванням особливостей галузі та підприємства;
- побудова інформаційної системи;

- адаптація документообороту до обраної інформаційної системи;
- розподіл відповідальності за формування витрат та створення механізму мотивації і стимулювання їх зниження.

Через здійснення економічних реформ в Україні послабився державний контроль за ефективністю формування витрат, що призвело до надмірного і необґрунтованого їх зростання. За таких умов забезпечити належний рівень ефективності господарювання для більшості вітчизняних підприємств є складною проблемою.

Виходячи з викладеного вище можна зробити висновок, що перспективи подальших досліджень проблем обліку витрат підприємства та управління ними є дуже широкими і впродовж ще багатьох років будуть викликати інтерес у вчених-економістів. Але, в будь-якому випадку, забезпечення ефективного розвитку виробництва необхідно тісно пов'язувати з проблемами ефективності управління витратами підприємства.

Список використаних джерел

1. П(с)БО 16 «Витрати», наказ МФУ від 31.12.99 р. № 318 зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
2. Моссаковский, В. Об управленческом учете [Текст] / В. Моссаковский // Бухгалтерский учет и аудит. – 2006. – № 10. – с. 37–44.
3. Белоусова, І. Проблеми обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції в промисловості [Текст] / І.Белоусова, М.Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. - 2009. - № 4. - с. 3-10.
4. Бутинець, Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік [Текст]: підручник [для студ. ВНЗ] / Ф.Ф.Бутинець. - Житомир: Рута, 2006. - 832 с.

Велінець Наталія

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Прокопишин О.С.
Львівський національний аграрний університет
м. Львів, Україна

ПЕРЕХІД ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Останнім часом дедалі частіше виникає потреба у впровадженні у практику вітчизняних підприємств Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Це спричинено необхідністю створення сприятливих умов для участі підприємств у міжнародній економічній діяльності. Нові можливості, які відкриваються перед українськими підприємствами щодо співпраці з європейськими компаніями, залучення іноземних інвестицій та збільшення інвестиційної привабливості займають провідне місце у стратегічному плануванні вітчизняних підприємств. Але такі стратегічні плани вимагають пристосування вимог ведення бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів та складання прозорої й достовірної фінансової звітності.

МСФЗ – це ефективний інструмент підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визначення доходів і витрат, оцінювання активів і зобов'язань [1].

Отже, основна мета МСФЗ полягає в одержанні максимально достовірної інформації про фінансово-економічний стан підприємства для прийняття відповідних рішень інвесторами. Міжнародні стандарти мають рекомендаційний характер і є орієнтиром гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в усьому світі.

Для полегшення введення МСФЗ в Україні було вдосконалено нормативно-правову базу, зокрема було прийнято Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС» (остання редакція від 8 липня 2011 року) [2]. Цей Закон визначає механізм досягнення Україною відповідності критеріям набуття членства в Європейському Союзі і вказує на пріоритетні сфери, в яких здійснюється адаптація законодавства України, зокрема до них віднесений бухгалтерський облік.

Однак існують і певні проблеми впровадження МСФЗ, оскільки кожне конкретне підприємство здійснює власний управлінський облік, згідно з яким визначає витрати й доходи, а ті форми, які держава визначила для ведення обліку, підприємство складає суто формально, проте не завжди правдиво.

Власне процес складання першої фінансової звітності за МСФЗ – досить складний і трудомісткий. Тому можна виокремити такі групи проблем під час переходу на МСФЗ:

- технічні проблеми: наявна система бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності не повною мірою відповідають національним П(С)БО; проблеми в оцінці окремих статей на дату переходу; необхідність використання професійного судження бухгалтерами; техніка застосування МСФЗ (або тільки для складання звітності, або для ведення бухгалтерського обліку); відображення у звітності інвестицій у дочірні та асоційовані компанії, міцний зв'язок з податковим обліком [3];

- організаційні проблеми. На багатьох вітчизняних підприємствах склалася думка, що всі питання, які пов'язані з обліком і звітністю, належать до внутрішніх проблем бухгалтерської служби. Однак це не так. Підготовка звітності, що відповідає міжнародним стандартам, потребує залучення широкого кола профільних фахівців;

- освітні проблеми. Зараз у законодавчій базі не існує обов'язкових вимог до бухгалтерів, що підтверджують знання з МСФЗ. Тому доцільно було би розробити програми підвищення кваліфікації з урахуванням МСФЗ, затвердити перелік існуючих міжнародних дипломів, що підтверджують знання з МСФЗ.

Варто зазначити, що МСФЗ орієнтовані тільки на комерційні підприємства, які створені та функціонують для отримання прибутку. Отже, МСФЗ жодним чином не регулюють складання звітності некомерційними організаціями, а саме: громадськими, бюджетними, благодійними тощо.

Одним із дискусійних питань на сьогодні залишається питання щодо того, які саме суб'єкти господарської діяльності повинні перейти на складання звітності за МСФЗ. Передусім потрібно зазначити, що чинні міжнародні стандарти не призначені для застосування підприємствами малого та середнього бізнесу, що значно звужує сферу їх розповсюдження.

Для усунення зазначених проблем, на нашу думку, необхідно здійснити низку операцій, а саме:

- розмежувати бухгалтерський та податковий облік у системі обліку загалом;
- розробити чітку облікову політику, щоб підвищити дисциплінованість співробітників у процесі ведення бухгалтерського обліку;
- навчити персонал нових обов'язків, залучати додаткових фахівців або користуватися послугами аутсорсингових компаній.

Стосовно перспектив введення МСФЗ, варто зазначити, що вони є ефективним інструментом підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для доходів і витрат, оцінює активи і зобов'язання, дає змогу об'єктивно розкривати й відображати наявні фінансові ризики, а також порівнювати результати діяльності з метою забезпечення адекватного оцінювання їхнього потенціалу та прийняття відповідних управлінських рішень.

Упровадження МСФЗ в Україні дасть змогу досягти таких ефектів, як:

- можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень;
- забезпечення порівнянності показників звітності з іншими суб'єктами

господарювання, незалежно від того, резидентом якої країни вони є і на якій території здійснюють господарську діяльність;

- можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на міжнародні ринки;

- забезпечення більшої довіри з боку потенційних партнерів;

- надійність і прозорість інформації.

Отже, необхідність застосування МСФЗ на сьогодні полягає в тому, що вони є надійною основою для оцінки фінансових результатів діяльності та фінансового стану, без них неможливі здійснення порівняльного аналізу у зв'язку з відмінностями в бухгалтерському обліку, пошук інвесторами нових ринків інвестування капіталу, є потреба у достовірній та зрозумілій фінансовій інформації. Тому вирішення зазначених проблем має стати пріоритетом діяльності відповідних державних органів, професійних та громадських організацій.

Список використаних джерел

1. Картузова, Т. В. Необхідність переходу України на міжнародні стандарти фінансової звітності [Текст] / Картузова Т. В. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – № 20.9. – С. 176–179.

2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС : Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Каменська, Т. Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні: сучасний стан, практика і проблеми впровадження [Текст] / Т. Каменська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 12. – С. 39–43.

4. International Financial Reporting Standards and other International Accounting Standards Board publications [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iasb.org>.

Гільорме Тетяна

к.е.н., доцент

Муха Яна

студентка

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпропетровськ, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ АУДИТ ПРОЕКТІВ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

Керівництво проектом відбувається при оцінюванні ризиків, побудові стратегій послаблення виявлених ризиків, розвитку персоналу відповідно до побудованих кадрових стратегій тощо. Показники ризик-менеджменту інвестиційного проекту енергозберігаючих технологій умовно можливо об'єднати у три групи: фінансові (економічні), технічні та людські. У свою чергу, показники поділяються на субпоказники.

Фінансові/економічні показники: кредитоспроможність; довговічність організації, стабільність; ділові перспективи організації; супутня документація та ін. Технічні показники: вік будівлі і термін корисної служби; функція будівлі, потенційні зміни; години роботи у будівлі, персонал; умови роботи механічного устаткування; існуючий рівень експлуатації і обслуговування; щорічні рахунки за енергію і потенційний розмір проекту; потенціал збереження енергії і витрат. Ці показники будуть точно визначені під час проведення інвестиційного аудиту, але заздалегідь має бути отримана достовірна оцінка достатності їх обліку для гарантії подальшого розвитку проекту. Людські показники: зобов'язання вищого керівництва (менеджменту); багаторівневе управління, бригадний підхід; доказ того, що концепції і переваги зрозумілі; менеджмент має потреби, побажання, яким відповідає проект; персонал з експлуатації і обслуговування, здібності, потреби в навчанні тощо.

Інвестиційний аудит (IGA) включає всі ті компоненти, що є в звичайному аудиті. Додатково додаються компоненти оцінювання ризиків, які враховують умови енергозбереження, і, що більш важливо, людський аспект. Як тільки ці й інші людські чинники зважені, інвестиційний аудит вимагає, щоб їм були призначені ризики з відповідними ціновими ярликами. Уся фінансова структура енергетичного проекту, особливо та, що належить до гарантій заощаджень, має бути врахована для цих ризиків. У всі ці технічні / людські міркування влітається грошовий компонент. Витрати часу життя (LCC), що проводяться одночасно з розрахунком чистої приведеної вартості, мають бути частиною інвестиційного аудиту [1].

Інвестиційний аудит вимогливий, потребує високої кваліфікаційної підготовки аудитора і певного суб'єктивного суддівства. Аудитор зобов'язаний зважати на багато ключових факторів, зокрема: компетентність менеджменту та

його зобов'язання щодо енергоефективності; старанність адміністративно-управлінського персоналу; робочу силу, її кваліфікацію та потребу у навчанні персоналу з експлуатації та обслуговування (O&M); рівень складності обладнання, на якому персонал з O&M може працювати ефективно; умови роботи енергоспоживаючого механічного обладнання; наявність у бюджеті статей з ремонту та заміни обладнання; ставлення персоналу з O&M до енергетичної програми. Фактори фінансового ризику мають першорядну важливість в оцінці максимально рентабельних режимів фінансування заходів енергоефективності. Ризики, пов'язані з режимами фінансування енергоефективності, завжди великі та різноманітні. Для послаблення факторів фінансового ризику є розробка інвестиційної стратегії з урахуванням рекомендацій інвестиційного аудиту, відповідні верифікація та контроль. Процедурні ризики пов'язані з рівнем кваліфікації персоналу на всіх ієрархічних рівнях: управлінців (при прийнятті управлінських), професіоналів (при обранні теоретико-методичних підходів та надання якісних практичних рекомендацій щодо його впровадження, якісне консультування на всіх стадіях життєвого циклу механізму), спеціалістів (формування якісної інформаційної бази, реалізація) та робітників (при виробництві/монтажу). Максимальний ризик при визначенні енергоефективності енергозберігаючих проектів виникає на етапі прогнозування динаміки витрат на запровадження цих проектів і порівнянні заощаджень енергоефективності. Для суб'єктів господарювання чисті фінансові вигоди проекту є індикатором присутності прихованих витрат, але не враховують результат надання послуги і гарантовані заощадження. Елементи ризиків оцінюються балами від 0 до 10 відповідно кожного критерію і вводяться в оціночну форму (зазвичай електронну таблицю) для кожного з основних критеріїв. Ці бали потім підсумовуються. Загальна кількість балів за кожним основним критерієм множиться на коефіцієнт «ваги», що відображає відносну важливість кожного критерію. Після цього визначається загальний ризик запровадження механізму маркетингового просування енергозберігаючих технологій (РЗМ). Пропонується його визначати за аналітичною формулою [2]:

$$PЗМ = TP \times \Phi P \times PP, \quad (1)$$

$$\text{при } PЗМ \neq 0 \Rightarrow TP \neq 0, \Phi P \neq 0, PP \neq 0.$$

де РЗМ – загальний ризик запровадження механізму маркетингового просування енергозберігаючих технологій; TP – технічні ризики, ΦP – фінансові ризики, PP – процедурні ризики.

На останньому етапі нівелювання ризиків запровадження механізму маркетингового просування енергозберігаючих технологій є формування науково обґрунтованої шкали суттєвості загального ризику (при цьому можливі два варіанти: побудова матриці взаємозв'язку між компонентами (групами) ризику – шкали: «низький», «середній» і «високий» або значення у відсотках). Закінчення дії механізму чи перехід на більш прогресивний рівень обумовлюється значенням цієї шкали. Наприклад, якщо загальний ризик запровадження даного механізму попадає у площину елімінації (DIVEST) – необхідно закінчення механізму, у

площину інтенсифікації зусиль (BUILD) – перехід на більш прогресивний рівень. Після визначення загального ризику запровадження механізму маркетингового просування енергозберігаючих технологій необхідно провести тест внутрішнього контролю, що дозволить виявити перелік виявлених помилок і порушень при інвестиційному аудиті та визначити критерії суттєвості інформації при розрахунку виявлених ризиків. Визначення суттєвості інформації визначається професійним судженням експерта, який здійснює цей розрахунок. Але для уникнення необ'єктивності професійного судження рекомендується запровадження внутрішнього стандарту суб'єкта господарювання, у якому відображені критерії суттєвості. При цьому критерій суттєвості може бути якісним і кількісним. Якісний критерій дозволяє визначити значимість інформації, виділити найбільш важливі для перевірки факти. Кількісний критерій виділення суттєвої інформації являє собою числове значення того або іншого показника, починаючи з якого він стає важливим, що підлягає перевірці. Цей «поріг» може бути просто конкретною сумою або частиною від деякого узагальненого кількісного показника. У першому випадку йдеться про абсолютний показник суттєвості, у другому – про відносний.

Список використаних джерел

1. Хэнсен, Ш. Перфоманс – контрактинг: новые горизонты [Текст] / Ш. Хэнсен, Дж. Вейсман // Энергоаудитиенергосервис. – 2013. – № 2(26). – С. 4–11.
2. Смирнов, С. О., Касян, С. Я., Накашидзе, Л. В., Гільорме, Т. В. Маркетингове просування енергозберігаючих технологій використання альтернативних джерел енергії в Україні [Текст] : Монографія / С. О. Смирнов, С.Я. Касян, Л. В. Накашидзе, Т. В. Гільорме. – Дніпропетровськ : «ЛІРА», 2015. – 146 с.

Головацька Світлана

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ БЮДЖЕТІВ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

В умовах сучасних складних виробничих і управлінських процесів, підвищеної нестабільності зовнішнього середовища, зростання і глобалізації особливого значення набуває стратегічне управління підприємством, яке передбачає формування обґрунтованої стратегії на основі глибокого осмислення визначальних економічних, технологічних, соціальних та інших перетворень. В ринковій економіці витрати є основою вибору найкращого з альтернативних варіантів розвитку й управлінських рішень, орієнтиром встановлення ціни на продукцію та передумовою приросту капіталу підприємства.

Управління витратами як функція економічного механізму підприємства – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за умов постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Основними принципами управління витратами є: застосування системного підходу до управління витратами; взаємозв'язок окремих елементів підсистем із завданнями системи загалом; відповідність системи обліку завданням управління витратами; аналіз і виявлення альтернативних шляхів досягнення мети; повнота та аналітичність інформації щодо рівня витрат; застосування ефективних методів зниження витрат; стимулювання і мотивація працівників до зниження витрат; оцінка і контроль результатів діяльності підрозділів; забезпечення та реалізація останніх досягнень економіки, математики та практики для подальшого вдосконалення.

Необхідність впровадження системи бюджетування витрат на вітчизняних підприємствах можна обґрунтувати за допомогою таких факторів: у сучасних умовах у багатьох підприємств виникла необхідність знаходити внутрішні резерви зниження витрат, обґрунтувати оптимальний рівень витрат фінансових коштів, оптимізації податкової політики й інших завдань, пов'язаних з удосконаленням системи управління підприємством. Метою бюджетування витрат є: забезпечення поточного планування; забезпечення координації, кооперації і комунікації підрозділів підприємства; обґрунтування витрат центрів відповідальності і підприємства в цілому; створення основи для оцінки і контролю виконання прогностичних планів підприємства; встановлення персональної відповідальності менеджерів за дотримання виконання бюджетів.

Обов'язковими етапами бюджетування підприємств є: аналіз виконання показників бюджету за попередні бюджетні періоди; аналіз фінансових показників діяльності підприємства за попередні звітні періоди; складання бюджету з урахуванням кошторисних показників та інформації про виконання

бюджету за попередні періоди, а також можливих змін у діяльності підприємства в майбутньому; затвердження бюджету, у результаті якого він стає обов'язковим до виконання для відповідних підрозділів та їх працівників; виконання бюджету з відстеженням точності його складання та виконання; здійснення контролю за виконанням бюджету та аналіз результатів контролю; коригування бюджету чи діяльності підприємства з метою узгодження бюджетних і фактичних показників.

Алгоритм процесу управління витратами на основі контролю за відхиленнями передбачає: розрахунок рівня витрат за складовими; зіставлення нормативного показника рівня витрат із фактичним; формування звіту щодо відхилень для керівника підприємства та керівників підрозділів із відокремленням пріоритетності питань; визначення причин відхилень та їх взаємозв'язок між підрозділами (табл. 1); формулювання і розгляд пропозицій керівників підрозділів щодо запобігання негативним відхиленням.

Таблиця 1

**Система кодів відхилень фактичних показників витрат діяльності
від показників бюджетів**

Рівень кодифікації	Код	Найменування коду
1 рівень	1 - х	Код центру відповідальності
	2 - х	Код витрат за цільовим призначенням у системі управління
2 рівень	1	Позитивне відхилення
	2	Негативне відхилення
3 рівень	1	Відхилення за рахунок прогнозування (бюджетування) діяльності
	2	Відхилення за рахунок діяльності
4 рівень	1	Внаслідок того, що господарська операція не відбулась
	2	В результаті економії ресурсів
	3	В результаті перевикористання ресурсів
	4	В результаті зловживань та невідповідних дій працівників
	5	Інші (вказати)
5 рівень	1 - х	Код відповідальної особи (керівника центру відповідальності)

Система бюджетного контролю витрат підприємства як процесу зіставлення фактичних результатів із бюджетними, аналізу відхилень та внесення необхідних коректив включає наступні організаційні етапи: ідентифікація фактичних даних виконання бюджетів; виявлення відхилень при виконанні затверджених бюджетів; класифікація виявлених відхилень; аналіз відхилень (табл. 2) і розроблення пропозицій щодо їх усунення та вдосконалення процесу бюджетування; підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.

Аналіз відхилень проводять за трьома рівнями. Перший рівень аналізу відхилень: порівняння фактичних даних із показниками статичного бюджету. Другий рівень аналізу: порівняння фактичних даних із інформацією гнучкого бюджету. Гнучкий бюджет передбачає перерахунок планових показників на фактичний обсяг продажу і допомагає менеджерам виключити при проведенні

аналізу вплив чинника обсягу. Отримавши у результаті аналізу другого рівня більш детальну і коректну інформацію, менеджер центру витрат може її деталізувати і виявити характер, причини і винуватців відхилень, щоб не допустити несприятливих відхилень у майбутньому.

Таблиця 2

**Класифікація відхилень фактичних показників витрат
від бюджетних показників**

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види відхилень
1	Залежно від місця виявлення	– залежні від діяльності виробничих підрозділів; – незалежні від діяльності виробничих підрозділів;
2	За характером оформлення	– документально оформлені; – розраховані; – невраховані;
3	За суб'єктивністю оцінки	– позитивні; – негативні;
4	Залежно від сфери повноважень менеджера	– підконтрольні; – не підконтрольні;
5	Для прийняття управлінського рішення	– суттєві; – несуттєві.

Зазначену інформацію можна отримати, здійснивши аналіз відхилень третього рівня. Третій рівень аналізу: деталізація відхилень. На цьому рівні аналізу виробляють порівняння фактичних даних із інформацією гнучкого бюджету, причому при порівнянні фактичних і бюджетних даних краще використовувати нормативний рівень планованих витрат як більш точних, що дозволяють отримувати об'єктивні гнучкі бюджети.

Отже, облік і аналіз відхилень є дієвим інструментом контролю за витратами, способом їх оптимізації, базовим елементом системи обліку витрат за місцями виникнення та центрами відповідальності. Контроль за відхиленнями дає можливість виявити відхилення фактичних від достатніх рівнів витрат підприємства та його складових, а також дає можливість з'ясувати причини їх виникнення. Таким чином, використання системи управління за відхиленнями дозволяє істотно скоротити обсяг інформації для керівника підприємства та підвищити якість прийняття управлінських рішень.

Горбачевська Оксана

к.е.н., доцент

Шевченко Тетяна

старший викладач

Львівський навчально–науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ: ЕКОНОМІЧНИЙ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ПІДХОДИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація економічного розвитку сьогодні спрямована на створення єдиного економічного простору, де основними об'єктами господарювання стають вже не країни, а багатонаціональні компанії та їх альянси. Про тенденцію до укрупнення свідчить зростання обсягів угод про міжнародні злиття і поглинання суб'єктів економіки. Сучасний мейнстрім, репрезентований неокласикою, став проявляти певну обмеженість в поясненні економічних змін.

Саме в цих умовах велику роль відіграє неоінституційна теорія. У 1980-их р.р. група економістів організувала школу, представники якої не вважають себе типовими неокласиками, здатними розглядати тільки індивідуумів і не звертати увагу на інститути, що впливають на їх поведінку. Відмежовують вони себе і від класичного інституціоналізму, оскільки, на їх думку, слід аналізувати появу інститутів на основі усвідомленого вибору людей. Ключовим поняттям неоінституціоналізму стало визначення трансакційних витрат. Для бухгалтерського обліку трансакційні витрати – один з недостатньо досліджених економічних суб'єктів. У працях вітчизняних науковців з'явилися пропозиції щодо відображення трансакційних витрат на рахунках бухгалтерського обліку, методики та класифікації для потреб управлінського обліку. Це породило потребу у дослідженні економічної суті трансакційних витрат, визначення їх доцільності для управління фірмою, оцінки та контролю, що дозволило б їх оптимізувати і забезпечити резерви для підвищення ефективності господарської діяльності загалом.

Вперше поняття трансакційних витрат зустрічається у працях Р. Коуза «Природа фірми» (1937) та «Проблема соціальних витрат» (1960). Р. Коуз вважав, що найважливішими інститутами, які займають центральне місце в економічній науці є фірми і ринки. Частина економічної діяльності відбувається всередині фірми і побудована за принципом прямих наказів – команд. Але є й інша економічна діяльність, що здійснюється на ринку на основі добровільних двосторонніх контактів. За Р. Коузом, трансакційні витрати – це витрати по збиранню і обробці інформації, витрати проведення перемовин і прийняття рішень, витрати контролю і юридичного захисту виконання контракту [1, с.19]. Роль фірми в цьому процесі є важливою, вона бере на себе дії, які інакше мали би здійснюватися через ринкові трансакції. Механізм прямого, директивного

управління дозволяє економити трансакційні витрати, фірма витісняє ринок.

Подальший розвиток теорії трансакційних витрат пов'язаний з такими авторитетами неінституціонального напрямку як О. Вільямсон, Д. Норт, Д. Бромлі, К. Ерроу, К. Далман, А. Алчіян, Г. Демсец, Д. Даймонд. До нині в економічній теорії існує множинність трактувань трансакційних витрат. І щоразу необхідно чітко визначати, що саме розуміється під ними в даному конкретному контексті: витрати, пов'язані з виходом на ринок, чи з рухом прав власності, або з укладанням і захистом контрактів, або з дією механізму прийняття рішень всередині фірми. Відповідно, для економістів виникає певна методологічна проблема. Якщо віддавати перевагу конкретним визначенням трансакційних витрат, то це не дозволить побудувати загальну теорію як таку. А занадто розширені трактування виглядатимуть абстрактними, коли затирається змістовність і предметність досліджень.

Нині можна виділити два напрями: вузьке трактування, що розглядає ці витрати як такі, що пов'язані з безпосереднім обміном правами власності. Сюди також відносяться і витрати трансакцій всередині фірми. До такого розуміння тяжіють Р. Коуз, Х. Демсец, О. Вільямсон. Розширене трактування (Д. Норт): до попередніх затрат додаються витрати, пов'язані із функціонуванням і зміною інституційної структури економіки. Обидва трактування співіснують в інституційній економіці, оскільки відносяться до різних за рівнем економічних об'єктів. Вузьке трактування застосовується на макрорівні – це окремий ринок для певної фірми; розширене – до всієї національної.

Вперше про необхідність досліджень облікового виміру трансакційних витрат написав Г. Кірейцев, що звернув увагу на визначення сутності, класифікаційних ознак як основи методології їх обліку, контролю й аналізу в управлінні підприємством в умовах глобалізації [2]. Об'ємне трактування трансакційних витрат здійснив С. Архісєєв. Він розглядав їх як економічні, що включають неявні витрати, а, значить, визначаються за альтернативним принципом. Це сукупність витрат, що виникають при обміні правами власності, і затрат, що призначені для зменшення цих витрат. За такого означення враховуються кількісні затрати (вони мають грошовий або трудовий вимірник) і неявні (приховані), що неможливо розрахувати [3]. У працях О. Шепеленка трансакційні витрати розглядаються ширше, як витрати, пов'язані з підготовкою, укладанням і обслуговуванням контрактів, подоланням прихованого і відкритого опортунізму, різноманітних бар'єрів у реалізації контрактів і післяконтрактним обслуговуванням, з функціонуванням державних і суспільних інститутів та інституцій, які притаманні ринковій економіці на всіх рівнях ринкових і державних відносин [4]. Ж. Ющак вважає, що трансакційні витрати є специфічним видом витрат з налагодження угод обміну і відносин як всередині підприємства, так і в результаті зовнішніх взаємодій, що пов'язані з пошуком інформації, ведення переговорів, тощо [5].

Отже, українські науковці передусім звертають увагу на такі риси трансакційних витрат як інформаційність; їх правовий характер, зумовлений зв'язком з процесом укладання господарських договорів, отриманням і

розпорядженням прав власності; вплив факторів загальнонаціонального характеру на існування витрат. Сьогодні найбільш ефективною слід вважати господарську діяльність тих фірм, які здатні взаємодіяти з іншими суб'єктами ринку з мінімальними трансакційними витратами. Є ряд проблем відображення їх в обліку: 1) розсередженість між різними обліковими об'єктами 2) аналіз трансакційних витрат не за фактичними даними, а за очікуваними, що дає можливість оптимізувати їх рівень. Звідси необхідність дослідити склад цих витрат, визначити причини їх виникнення на різних стадіях господарської діяльності. 3) частина їх має нелегальний характер, вони не фіксуються в офіційній системі вітчизняного бухгалтерського обліку. Є також група трансакційних витрат в ситуаціях, коли слід оплачувати різноманітні послуги державних, або пов'язаних з ними інститутів для того, щоб отримати право на здійснення власної господарської діяльності.

Відмітимо відсутність єдиної класифікації трансакційних витрат у економістів та бухгалтерів. Економісти тяжіють до пояснення їх як «інформаційні витрати», «витрати опортуністичної поведінки», «витрати моніторингу за поведінкою агента і витрати його самообмеження», «витрати виміру», «витрати впливу», «витрати колективного прийняття рішень», «витрати збору і переробки інформації, витрати проведення перемовин і прийняття рішень, витрати контролю і юридичного захисту виконання контракту», «витрати *ex ante*, *ex post*». Для бухгалтерів важливими є такі витрати, що виникають безпосередньо в процесі здійснення операцій: 1) За функціями: витрати координації підготовки, укладання та виконання угод і витрати мотивації учасників угод; 2) За сферою виникнення: ринкові (пошук партнерів, інформації, ведення переговорів, ухвалення рішень, моніторинг процесу) і управлінські (на розробку, впровадження, підтримку й зміну організаційних структур); 3) За характером угоди: офіційні, що підтверджені документально і неофіційні, що здійснюються за рішенням керівництва і не відображені в обліковій системі; 4) За джерелами відшкодування: виробничі (включаються в собівартість продукції), невиробничі (відшкодовуються з прибутку підприємства), вільні (дохід власника – джерело відшкодування); 5) За етапами угоди: попередні, поточні, постконтрактні; 6) За етапами підприємницької діяльності: від складання бізнес-плану та реєстрації підприємства до діяльності на ринку, ведення обліку, сплати податків, закриття бізнесу.

Ми вважаємо, що для відображення трансакційних витрат в системі бухгалтерського обліку слід взяти до уваги внутрішні офіційні управлінські витрати: виробничі витрати (рахунок 23), загальновиробничі (91), витрати на збут (93), адміністративні (92), інші витрати (97). Для збору інформації про трансакційні витрати на підприємстві слід організувати їх облік на етапах збуту, забезпечення процесу виробництва та адміністративного управління.

Висновки: 1) Актуалізація проблеми обліку трансакційних витрат має важливе значення для економічної стійкості вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах глобалізації економіки. 2) Введення в економічну науку поняття трансакційних витрат дозволяє визнати затратність взаємодії суб'єктів господарювання на ринку. Трансакційні витрати є відомим поняттям

неоінституційної теорії, але новим об'єктом обліку і контролю. 3) Особливого значення набувають питання обліку трансакційних витрат, відображення їх у первинних бухгалтерських документах і звітності з метою проведення аналізу їх формування та прийняття рішень про майбутню діяльність.

Список використаних джерел

1. Коуз, Р. Фирма, рынок и право [Текст] / Р.Коуз. – М.: Новое издательство, 2007. – 224 с.
2. Кирейцев, Г.Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета [Текст] / Г.Г.Кирейцев // Научный доклад. – Изд. 2-е, перераб. И доп. – Житомир / ЖГТУ, 2008. – 76 с.
3. Архієреєв, С.І. Трансакційні витрати в умовах ринкової трансформації: автореф. Дис.. на здобуття наук. Ступеня док. Екон. Наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія» [Текст] / С.І.Архієреєв.- Харків, 2002. – 34 с.
4. Шепеленко, О.В. Управління трансакційними витратами в економіці України: автореф. Дис.. на здобуття наук. Ступеня док. Екон. Наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» [Текст] / О.В.Шепеленко. – Донецьк, 2008. – 43с.
5. Ющак, Ж.М. Трансакційні витрати у вітчизняній обліковій системі: ХХІ століття – нове уявлення майбутнього [Текст] / Ж.М.Ющак, С.І.Мельник // міжнародний збірник наукових праць. – 2009. - №1 (13). – С.1-9.

Горшинський Віталій

старший викладач

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

ОБЛІК ЗВОРОТНИХ ВІДХОДІВ ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА

Значна матеріаломісткість швейного виробництва окреслює один із основних напрямів зниження собівартості швейних виробів – оптимізацію використання сировини у процесі виробництва. Проте, практично будь-який виробничий процес, в тому числі і швейне виробництво, не є безвідходним.

Від правильного визначення величини відходів, їх оцінки залежить точність калькульованої собівартості швейних виробів та, в кінцевому результаті, прибутку і податкових зобов'язань. З огляду на вищесказане, відходи виробництва є важливим об'єктом управління, обліку та контролю на промисловому підприємстві. Як справедливо відмітив З. В. Гуцайлюк, "одним із основних шляхів інтенсифікації виробництва є комплексна переробка матеріальних ресурсів,

включаючи повне використання усіх відходів” [1, с. 6].

Виникнення відходів у виробничому процесі напряду залежить від вибору технології обробки сировини і матеріалів та її дотримання. Існує прямий зв'язок між важливістю відходів, як об'єкту управління, від їх величини.

Відходи виробництва, виходячи з їх фізичних властивостей та подальшого використання поділяють на зворотні та безповоротні.

Безповоротні відходи не використовуються на підприємстві, не підлягають вартісній оцінці та відображаються лише в кількісному вираженні. Облік безповоротних відходів доцільно вести за місцями їх виникнення та об'єктами калькулювання (у разі можливості), або за загальною величиною та подальшим списанням на собівартість готової продукції (у разі неможливості реалізації такого обліку).

Зворотні відходи – це залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, теплоносіїв та інших видів матеріальних ресурсів, що утворилися в процесі виробництва продукції (робіт, послуг), втратили повністю або частково споживчі властивості початкового ресурсу (хімічні та фізичні) і через це використовуються з підвищеними витратами (зниженням виходу продукції) або зовсім не використовуються за прямим призначенням [2].

З огляду на дане визначення, зворотні відходи є активом підприємства і, відповідно, потребують професійної оцінки, документування та відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Не вважаються зворотними відходами залишки матеріальних ресурсів, супутня продукція, який може бути використаний як повноцінний матеріал, супутня продукція, що отримується в одному технологічному процесі.

До відходів швейного виробництва належать втрати тканин по довжині та ширині настилів, міжлекальні втрати, відходи від підрізки тканини, крою, виробів, кінцеві залишки довжиною до 15 см для шерстяних і до 10 см для усіх інших тканин, обрізки від підрізки в швейних цехах, зриви ниток тощо. Найбільшу питому вагу у відходах займає ваговий та мірний клапот, який утворюється при настиланні та розкроюванні тканин.

Збереженню таких відходів та оптимізації їх використання повинна сприяти налагоджена система обліку і контролю. Зазвичай вони використовуються для виробництва речей широкого вжитку.

Оприбуткування зворотних відходів здійснюється за умови відповідності критеріїв віднесення їх до активів (оцінка може бути достовірно визначена та їх використання передбачає отримання у майбутньому економічних вигод). У разі невідповідності зазначеним критеріям, на підприємстві доцільно вести їх кількісний облік.

Типової форми документу з оприбуткування зворотних відходів не передбачено. Проте при його створенні слід керуватись Законом про бухгалтерський облік та фінансову звітність та Положенням № 88 [4, 5].

Важливе значення для достовірності собівартості продукції має оцінка зворотних відходів, оскільки їх величина зменшує зазначений показник: “прямі

матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва” [6].

Така оцінка здійснюється виходячи із напрямів їх використання:

- відходів, що призначені для реалізації – за справедливою вартістю;
- відходів, що призначені для власного використання – за вартістю можливого використання.

Під справедливою вартістю зворотних відходів слід розуміти їх відновлювальну вартість, тобто ціну реалізації без ПДВ. Виробничою собівартістю зворотних відходів буде різниця між ціною придбання і витратами на їх реалізацію.

Нормативними документами чітко не регламентовано поняття “ціна можливого використання”. Тому швейні підприємства можуть застосовувати один із зазначених методів:

- за ціною аналога (ціна подібного або ідентичного продукту на ринку на дату оцінки);
- виходячи із ціни готового продукту (основою для такої оцінки є інформація про ціни реалізації та витрати на опрацювання);
- за зниженою вартістю початкового матеріалу (собівартість відходів визначається множення вартості даного матеріалу на понижуючий коефіцієнт).

Для швейних підприємств найпоширенішим є третій варіант визначення ціни можливого використання.

Відмінностей у оцінці зворотних відходів в рамках податкового та фінансового обліку практично немає. Згідно ст. 138 пп. 8.1 ПКУ, “прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, які оцінюються у порядку, визначеному у положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку” [5]. Щоправда, неврегульованим залишається питання зменшення виробничої собівартості на величину зворотних відходів при переробці безоплатно отриманої сировини.

Таким чином, зворотні відходи є важливим об’єктом обліку та контролю, а їх скорочення й оптимізацію слід вважати одним із напрямів підвищення ефективності роботи підприємства, підвищення достовірності показників обліку та звітності.

Список використаних джерел

1. Гуцайлюк, З. В. Учет и контроль производственных отходов : производственное издание [Текст] / З. В. Гуцайлюк. – М. : Финансы и статистика, 1990. – 79 с.
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.2329.0>
3. Податковий кодекс України : станом на 28 січня 2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/lavs/show/2755-17>.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон Україна

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/lavs/show/996-14>.

5. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України № 88 від 24.05.95 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/lavs/show/z0168-95>.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/lavs/show/z0168-95>.

Григоренко Юлія

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ярова В.В.

Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна

ЗАЙНЯТИСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Одним із наслідків трансформаційних процесів в економічній системі України стало загострення проблем зайнятості населення, напруга на ринку праці, недосконалість регулювання попиту і пропозиції робочої сили з боку держави й механізмів соціального захисту звільнених працівників. Створенню стабільної зайнятості сприятиме залучення значного потенціалу бізнесу через механізми корпоративної соціальної відповідальності.

Основи розвитку ринку праці та зайнятості в Україні розглядають у наукових працях такі вчені, як А.В. Вороніна, С.С.Гринкевич, О.Іляш, В.Кужель, К.М.Ніколаєва, Н.П. Павлицька, Н.М. Глевацька, В.А. Михайлович, В.Ярова та інші вчені.

На думку Н.П. Павлицької, найгострішими проблемами вітчизняного ринку праці є низька мотивація найманих працівників до чесної праці, поширеність нелегальної і нерегламентованої праці, великі масштаби зовнішньої міграції, професійний дисбаланс між попитом на робочу силу та її пропозицією [1].

Н.М. Глевацька, В.А. Михайлович розглядають зайнятість як головну характеристику ринку праці, вважають, що саме вона визначає соціально-економічний розвиток країни. Серед основних соціально-економічних проблем, поглиблення бідності, соціальної нестабільності, зростання злочинності, недовикористання суспільних ресурсів, вчені називають безробіття [2].

За даними Державної служби статистики України, кількість зареєстрованих безробітних на кінець січня 2016 р. становила 508,6 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття в цілому по країні порівняно з груднем 2015р. не

змінився і на кінець січня 2016р. становив 1,9% населення працездатного віку. На селі зазначений показник становив 2,8% [3].

Досліджуючи питання вимірів впливу соціальної відповідальності бізнесу на економічні процеси агропродовольчої сфери, В.В. Кужель зазначає, що найгірша ситуація з зайнятістю населення спостерігається в сільській місцевості: ліквідація колективних господарств, порушення структури сільськогосподарського виробництва, зменшення чисельності найманих працівників, різкий спад виробництва сільгосппродукції, занепад соціальної сфери на селі, зростання сільського безробіття [4].

Серед заходів по досягненню повної, продуктивної і вільно обраної продуктивної зайнятості економічно активного сільського населення В.В. Ярова називає: зростання виробництва в галузі за рахунок його диверсифікації; розвиток «зеленої економіки»; розвиток в системі агропромислового комплексу на сільських територіях системи підприємств із зберігання, упаковки і транспортування сільгосппродукції, комбікормової промисловості; державна підтримка розвитку особистих господарств населення; трансформація особистих господарств населення у більш пристосовані до ринкових умов комерційні форми [5].

Однією з проблем, яка ускладнює і дестабілізує соціально-трудові та економічні відносини на селі, є сезонне безробіття. Сезонне безробіття особливо негативно позначається на соціально-економічному житті тих територій, в яких переважна більшість підприємств займаються сільськогосподарським виробництвом. Такі підприємства традиційно віддають перевагу звільненню працівників у міжсезонний період, а не зниженню їх заробітної плати зі збереженням робочих місць. Наслідками сезонного безробіття на селі стає посилення соціальної напруги, поступова деградація трудових ресурсів, нестача кваліфікованої робочої сили. До основних причин поширення сезонного безробіття на селі О.І. Іляш, С.С.Гринкевич відносять: невідповідність між станом трудових ресурсів на селі та сучасним укладом сільськогосподарських підприємств; низьку господарську активність сільських сезонних безробітних, небажання змін; відсутність у сільських місцевостях альтернативних робочих місць [6].

А.В. Вороніна, К.М. Ніколаєва вважають, що конкретні заходи щодо розвитку ринку праці повинні бути гнучкими та мати економічний та соціальний ефект, тому перспективи подальшого розвитку та вдосконалення ринку праці України пов'язані з підвищенням рівня зайнятості та зменшенням рівня безробіття. Для досягнення цієї мети потрібно сформулювати пріоритетні напрямки реформування ринку праці. До них відносяться: вдосконалення системи оплати праці з метою відродження основних функцій заробітної плати; збільшення попиту на робочу силу як з боку приватного так і з боку державного сектору економіки; створення нових робочих місць через створення сприятливого інвестиційного режиму в країні для зарубіжних підприємств та за рахунок розвитку малого та середнього бізнесу; удосконалення механізму застосування праці іноземців в Україні з метою запобігання їх нелегальній зайнятості; державна підтримка на ринку праці; створення умов для працевлаштування молоді та

випускників вищих навчальних закладів; укладення двосторонніх міжнародних договорів про працевлаштування, соціальне та пенсійне забезпечення [7].

Отже, формування в Україні соціально відповідального бізнесу, спрямування його на активну політику зайнятості сільського населення є одним із засобів подолання кризових явищ в аграрному секторі України, основою забезпечення гідного рівня життя. Соціально відповідальний бізнес має стимулювати розширення сфери застосування праці та заінтересованості роботодавців у створенні нових робочих місць, зростання рівня зайнятості сільського населення, підвищення ефективності аграрного виробництва, розвиток підприємницької ініціативи економічно активного населення, підвищення мобільності робочої сили на ринку праці, активізацію роботи з профілактики, запобігання масовому вивільненню працівників тощо.

Список використаних джерел

1. Павицька, Н.П. Особливості формування та розвитку соціально-відповідального бізнесу в Україні [Текст] / Н.П. Павицька // Організаційно-управлінські та соціально-економічні аспекти функціонування сучасного ринку праці України в умовах інституційних трансформацій: тези доповідей III Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та аспірантів. – К.: ІПК ДСЗУ, 2014. – С. 27-29.
2. Глевацька, Н.М. Зайнятість населення України в умовах нестабільної економічної ситуації: основні проблеми і напрями їх вирішення [Текст] / Н.М. Глевацька, В.А. Михайлович // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки, вип. 15. – К: КНТУ, 2010. – 483с. – С.183-192.
3. Державна служба статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Кужель, В.В. Класифікація вимірів впливу соціальної відповідальності бізнесу на економічні процеси агропродовольчої сфери [Текст] / В.В. Кужель // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3. – С. 107-112.
5. Ярова, В.В. Реформування трудового законодавства і впровадження активної політики зайнятості сільського населення України [Текст] / В.В. Ярова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф.Кропивко. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – 1(21), том 3. – С. 360-366.
6. Іляш, О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини [Текст]: навч. посіб. / О.І. Іляш, С.С. Гринкевич. – К.: Знання, 2010. – 476 с.
7. Вороніна, А.В. Проблеми та перспективи розвитку ринку праці в Україні [Текст] / А.В. Вороніна, К.М. Ніколаєва // Молодий вчений. – 2015. – №2. – С. 167-170.

Гринів Богдан
к.е.н., професор
Шелько Вероніка

студентка
Львівська комерційна академія
м. Львів, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

В аналізі фінансової звітності підприємств найбільш проблемною є методика аналізу Звіту про рух грошових коштів. Це значною мірою пов'язано з тим, що ця форма звітності є відносно новою. Вона була введена Комітетом із Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у 1994 році, а в Україні почалась застосовуватись із 2000 року. За період після її впровадження в неї вносились суттєві зміни.

Із впровадженням у фінансову звітність Звіту про рух грошових коштів почали формуватись методики його аналізу. В економічній літературі можна виокремити два основні напрями такого аналізу. Перший напрям передбачає аналіз абсолютних показників руху грошових коштів. Він виокремлюється як пріоритетний у працях В. В. Бочарова, А. І. Ковальова, В. В. Ковальова, Е.В. Негашова, А. Д. Шеремета. Другий напрям передбачає аналіз відносних показників грошових потоків (фінансових коефіцієнтів) і окремлюється як основний у дослідженнях І. О. Бланка, Л. О. Лігоненко, Г. В. Ковальчук та інших. Ці два напрями аналізу руху грошових коштів не виключають, а взаємодоповнюють один одного. В такому контексті вони представлені у запропонованій нами методиці комплексного аналізу руху грошових коштів підприємства, структура якої показана на рис. 1.

Аналіз грошових потоків за даними Звіту про рух грошових коштів Ф №3, складеного прямим методом, необхідно розпочинати з економічного читання його змісту та вертикального і горизонтального аналізу.

Це дає можливість виявити і оцінити зміни обсягу і структури грошових потоків за кожною статтею і напрямками надходження та використання коштів, а також дати оцінку якості фінансового менеджменту на підприємстві за станом грошових потоків.

Модель оцінки якості управління за критерієм наявності позитивного чистого грошового потоку від операційної діяльності підприємства запропонована О. Кононенко [3]. Однак вона охоплює не всі можливі варіанти стану структури чистого грошового потоку, а обмежується тільки трьома, кожен з яких характеризує відповідно хорошу, нормальну і кризову якість управління.

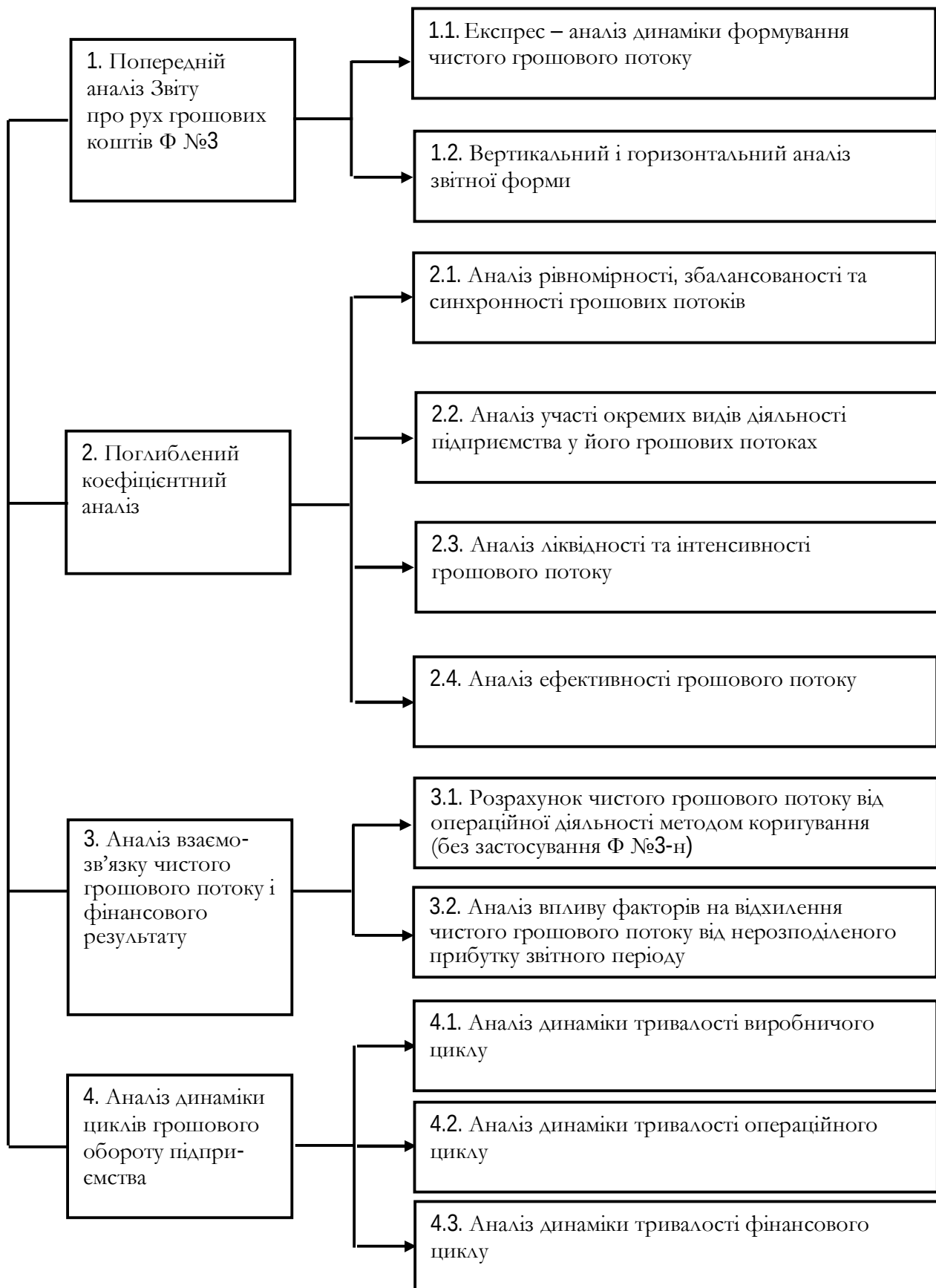

Рис. 1. Структура методики комплексного аналізу руху грошових коштів підприємства (складено авторами)

Удосконалений варіант цієї моделі із застосуванням бальної оцінки пропонує Е. А. Кричавець. В ній враховуються усі можливі варіанти структури чистого грошового потоку підприємства [4]. На нашу думку, таке розширення моделі оцінки якості управління підприємством за грошовими потоками є обґрунтованим. Однак в практиці експрес-аналізу Звіту про рух грошових коштів застосовувати бальний метод немає необхідності. Для цього достатньо у нормативній моделі оцінки якості управління кожен із восьми можливих станів структури чистого грошового потоку згрупувати відповідно до рівня якості управління.

Для поглибленого аналізу руху грошових коштів застосовують фінансові коефіцієнти, які в економічній літературі здебільшого поділяють на дві групи: коефіцієнти достатності і коефіцієнти результатів діяльності. У запропонованій нами методиці відповідно до завдань аналізу виокремлюються чотири групи коефіцієнтів. Показники першої групи застосовуються для оцінки статистичних характеристик рівномірності, збалансованості та синхронності грошових потоків. Друга група коефіцієнтів характеризує участь видів діяльності у формуванні грошових потоків підприємства. У третю групу виділено коефіцієнти ліквідності та інтенсивності грошового потоку. Четверта група характеризує здатність грошових видатків та активів підприємства генерувати джерела самофінансування - чистий прибуток і амортизацію.

Враховуючи необхідність адаптації методики коефіцієнтного аналізу до специфіки діяльності окремих суб'єктів господарювання перелік фінансових коефіцієнтів може доповнюватись іншими, які характеризують здатність підприємства фінансувати придбання необоротних активів, погашати борги, фінансувати дивіденди тощо.

Важливим аспектом аналізу руху грошових коштів є дослідження взаємозв'язку чистого грошового потоку і тієї частини чистого прибутку підприємства, яка спрямовується на його розвиток, поповнення власного капіталу. З цією метою доцільно застосовувати запропоновану А.Д. Шереметом і Е. В. Негашовим методику розрахунку впливу зміни окремих факторів на відхилення чистого грошового потоку від нерозподіленого прибутку звітного періоду [3, с. 76-80]. Її застосування вимагає непрямого методу подання інформації про рух грошових коштів від операційної діяльності. Непрямий метод (метод коригування) за своєю сутністю є чисто аналітичним, а тому його можна успішно застосувати для вивчення взаємозв'язку чистого грошового потоку і фінансового результату підприємства і без складання Звіту про рух грошових коштів за формою 3-н.

Поглиблення аналізу інтенсивності грошового потоку потребує також дослідження динаміки виробничого, операційного і фінансового циклів підприємства.

Комплексний підхід до аналізу руху грошових коштів і адаптація існуючих методів та прийомів до специфіки діяльності підприємства дозволить значно покращити якість аналізу, підвищити його роль у забезпеченні потреб фінансового менеджменту.

Список використаних джерел

1. Кононенко, О. Анализ финансовой отчетности [Текст] / О. Кононенко. – Харьков : Фактор, 2002. – 246с.
2. Кричавец, Е. А. Диагностика качества финансового менеджмента предприятия на базе анализа денежных потоков [Текст] / Е. А. Кричавец // Вестник Севастопольского технического университета. – № 81. – Севастополь : Сев. ГТУ, 2007. – С. 32-35.
3. Шеремет, А. Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций [Текст] / А. Д. Шеремет, Е. В. Негашов. – М. : ИНФРА-М, 2003.-237с.

Грищенко Наталія

к.е.н., старший викладач

ДВНЗ «Київський національний економічних

університет ім. Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

СУБ'ЄКТНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО КОНСАЛТИНГОВОГО РИНКУ

Незважаючи на динамічні темпи розвитку ринку консалтингових послуг в Україні за останні роки, все ж на сьогодні він перебуває у фазі формування та пошуку можливостей. Незважаючи на відносну «молодість» вітчизняного ринку консалтингових послуг, слід констатувати достатньо високу консалтингову активність України порівняно з іншими країнами світу. Український ринок консалтингу є висококонкурентним за рахунок присутності як світових лідерів, так і значної кількості місцевих консалтингових компаній. При цьому ринок консалтингу є відкритим для входження на нього нових компаній.

Світові лідери консалтингового ринку представлені в усіх ринкових сегментах, в окремих випадках досягаючи 80%. За джерелами походження капіталу 6,8% консалтингових компаній створені на основі іноземного капіталу, 6,6% компаній створені на змішаному капіталі і функціонують як спільні підприємства. Відповідно 86,6% компаній сформовані на українському капіталі. При цьому іноземні та спільні підприємства, які за кількістю складають лише 13,4%, утримують більшу частку ринку (понад 80%), що пояснюється різницею у вартості наданих послуг, обсягами та кількістю здійснюваних проєктів та масштабами діяльності клієнтів консалтингових фірм [1, с. 10].

Слід зазначити, що параметри українських консалтингових компаній неоднорідні і значно різняться в окремих сегментах. Фахівці прогнозують

підвищення рівня конкуренції, вихід з ринку дрібних гравців, подальше поглиблення спеціалізації, пошук нових консалтингових технологій та посилення компетенцій консультантів.

Слід зазначити, що на ринку управлінського консультування конкуренція між іноземними та українськими компаніями набагато вища, ніж на ринку аудиторських послуг. Основною причиною цього є те, що головними споживачами аудиторських послуг є переважно зовнішні по відношенню до компанії, користувачі (акціонери, кредитори, податкові органи), саме тому при виборі аудиторської компанії важливе значення має її ім'я. При виборі компанії, що здійснює послуги в сфері управлінського консультування споживачами є менеджери підприємства або власники бізнесу, які надають перевагу знанню особливостей вітчизняного ринку, а ім'я і імідж компанії відходить на другий план. Перевагами українських консалтингових фірм є також вужча спеціалізація та практична спрямованість, більша гнучкість у взаємовідносинах з клієнтами та набагато нижчий рівень цін. В свою чергу, можна виділити і певні недоліки, такі як брак міжнародного досвіду та знань у сфері управління, недостатньо опрацьована технологія управління проектами, орієнтація на збільшення обсягів замовлень не на користь якості.

В цілому ставлення до менеджмент-консультантів в Україні сприятливе, проте реальна готовність клієнтів до активної співпраці з консультантами (враховуючи відносно високі ціни на консалтингові послуги) в умовах економічної нестабільності невисока. Так, 19,3% українських суб'єктів господарювання визнають доцільність співпраці з консультантами; 24,7% — припускають гіпотетичну корисність консалтингової підтримки бізнесу; 45,8% — припускають можливість разової допомоги консультантів для вирішення проблемних питань; 3,6% вважають недоцільним витратити кошти на консалтинг; 1,2% впевнені, що український бізнес поки не готовий до такого типу послуг [2, с. 387].

Кількість компаній, які є активними учасниками консалтингового ринку складає 1,5 тис. Більше 70% консалтингових компаній в Україні була створена після 2000 р. Аналіз динаміки кількості зайнятих консалтинговою діяльністю в Україні свідчить про те, що вони скоротилися майже вдвічі, що є свідченням концентрації консалтингового ринку. Слід зазначити, що на вітчизняному ринку працюють переважно невеликі консалтингові компанії з чисельністю до 10 співробітників.

Останнім часом в Україні спостерігається посилення зацікавленості з боку суб'єктів господарювання у послугах професійних консультантів, проте попит на них залишається низьким. Основними причинами цього є нестабільна макроекономічна ситуація в країні, зниження ділової активності компаній як наслідок світової фінансової кризи, недостатня їх платоспроможність, низький рівень культури роботи з незалежними експертами. Отже, подальше дослідження даного ринку сприятиме підвищенню його прозорості та рівня довіри українським консалтинговим компаніям.

Список використаних джерел

1. Рынок консультационных услуг в Украине. Программа Деловых Консультаций Европейского Банка Реконструкции и Развития. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://astarta-tanit.com.ua/assets/files/101115%20consulting.pdf> (дата звернення 18.01.2016)
2. Румянцев, А. П. Світовий ринок послуг [Текст] : / А. П. Румянцев, Ю. О. Коваленко; - К. : Центр навчальної літератури, 2006. - 456 с.

Демко Ірина

к.е.н., доцент

Львівський інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Управління підприємством представляє собою складний процес, який супроводжується різними інформаційними потоками даних ґрунтуючись на оперативній і достовірній інформації, що знаходить відображення в звітності. Звітність виступає джерелом контролю стану досліджуваного об'єкта в частині кінцевих результатів, що визначають ступінь досягнення мети, та в залежності від зацікавленості в інформації, щодо діяльності підприємства і потреб користувачів, може бути наведена різними видами.

В системі управлінських рішень підприємства, що функціонує в реальному секторі економіки, особливе місце посідають фінансові рішення, наслідки прийняття яких безпосередньо чи опосередковано впливають на всі напрямки діяльності підприємства: матеріальне забезпечення, виробництво, збут, інвестиційну діяльність, кадрову політику тощо.

Фінансові рішення - це рішення щодо забезпечення підприємства фінансовими ресурсами для його функціонування і розвитку, а також рішення, що безпосередньо чи опосередковано стосуються забезпечення ефективного використання сформованого капіталу.

У зв'язку з цим постає проблема оцінки ефективності цих рішень, яка повинна бути підтверджена розрахунками, якісно підбіраною системою показників, що мають прогностичну цінність.

У численних інформаційних потоках підприємств фінансова звітність займає особливе місце і може розглядатися як основне джерело даних для оцінки її фінансового стану різними зацікавленими групами користувачів.

Метою ж такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень.

Слід відмітити, що міжнародні стандарти до користувачів фінансових звітів відносять не тільки існуючих, а й потенційних інвесторів, працівників, кредиторів, клієнтів, урядові установи та громадськість.

Інформаційні потреби більшості підприємств є однаковими, адже в одних умовах воно може нам надати фінансову допомогу (зацікавленість буде у ліквідності та платоспроможності), а в інших - бути дебітором чи кредитором, або взагалі знаходитись під безпосереднім впливом у структурі транснаціональної корпорації. Кожен користувач переслідує суто свої специфічні інтереси і вже на цій основі робить відповідні висновки та узагальнення з метою прийняття правильних та ефективних управлінських рішень.

Отже, основною метою користувачів фінансової звітності є отримання достовірної інформації про стан справ на підприємстві та на цій основі мати можливість прийняти правильне, економічно доцільне рішення по відношенню до підприємства. Діапазон цих рішень неодмінно вплине на діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, що уособлює залежність між процесом формування та подання даних фінансової звітності та рішенням користувачів.

Слід також відмітити, що дані фінансової звітності є основою не тільки для оцінки результатів звітного періоду, але й для їх прогнозування. Так, інформація щодо фінансового стану та результатів діяльності використовується як основа для прогнозування майбутнього фінансового стану, результатів діяльності, спроможності підприємства вчасно виконати свої зобов'язання, сплатити дивіденди тощо. Аналітичні потреби користувачів задовольняються завдяки відповідній структурі фінансових звітів (наприклад, у балансі статті розташовуються у порядку зростання їх ліквідності), наданні зіставної інформації за звітний та попередній періоди [3].

Інформаційний об'єм фінансової звітності покликаний задовольняти потреби її користувачів, які є змінними у часі і з огляду на ці обставини повинна постійно вдосконалюватися та модернізовуватися. Всі ефективні управлінські рішення перед їх прийняттям обов'язково повинні пройти процедури не тільки сальдового, але й поточного аналізу. На основі даних фінансової звітності можливо провести тільки сальдовий аналіз основних показників діяльності підприємства і вивести загальні тенденції в його розвитку, крім того, потрібно оцінювати динаміку, місткість ринку та уподобання основних його споживачів.

Отже, згідно з викладеним вище, для прийняття економічних рішень користувачам фінансових звітів необхідна інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані підприємства. Зазначені інформаційні потреби обумовили склад фінансової звітності:

- баланс;
- звіт про фінансові результати;
- звіт про рух грошових коштів;

- звіт про власний капітал;
- примітки до річної фінансової звітності;
- додатки до приміток до річної фінансової звітності.

Компоненти фінансової звітності відображають різні аспекти господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду та розкриття облікової політики та її змін, що робить можливим ретроспективний та перспективний аналіз діяльності підприємства.

Правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності визначені Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а також прийнятими відповідними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [2].

Незалежно від групи, до якої належать користувачі фінансової інформації, всі вони зацікавлені в її повноті, правдивості, неупередженості та своєчасності надання. Для того щоб відповідати цим вимогам користувачів, наведена у фінансовій звітності інформація має:

- бути дохідливою і однозначно тлумачитися користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу оцінити минулі, нинішні та майбутні події, підтвердити та скорегувати їхні дані у минулому;
- бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів цієї звітності.

В сучасних умовах для результативної діяльності кожному господарюючому суб'єкту потрібна інформація про економічних партнерів, які є конкурентами у відповідній сфері діяльності. Вичерпна, достовірна, своєчасна і зрозуміла інформація є запорукою прийняття оптимальних фінансових рішень, спрямованих на зменшення витрат фінансових ресурсів, зростання прибутку і ринкової вартості підприємства.

Саме тому виняткова роль належить інформаційному забезпеченню в процесах управління. Вона спричинює підвищену увагу до бухгалтерської фінансової звітності як основного джерела інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо - господарської діяльності за звітний період.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, редакція від 14.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336>.

3. Аудит фінансової звітності [Електронний ресурс] : Електронна бібліотека «Буковина». - Режим доступу: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task/view/Itemid,99999999/catid,135/id,4129/ - Назва з домашньої сторінки Інтернету.

Должанський Андрій

к.е.н., доцент

Терещенко Юліана

студент

Львівська комерційна академія
м. Львів, Україна

АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасна система бухгалтерського обліку повинна активно сприяти: єдиному підходові до вирішення обліково-економічних завдань незалежно від рівня управління; можливості здійснення управління витратами на різних стадіях виробничого циклу; застосуванню ефективних методів оптимізації витрат; оперативному відображенню економічної інформації. У зв'язку з цим виникає потреба у докорінній зміні господарського механізму, який регулює економічні процеси, а це вимагає створення якісно нової системи управління, оновлення змісту та методології обліку і контролю виробничих витрат.

Особливості періоду становлення ринкових відносин виявляються у поєднанні змісту міжнародно-правових норм, Податкового кодексу України, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), чинними в Україні законами, іншими нормативними документами з проблем формування витрат і собівартості продукції. Отже, систему регулювання бухгалтерського обліку витрат та їх контролю у поліграфії можна розглядати як модель, яка складається з п'яти рівнів (рис.1.).

Перший рівень характеризується змістом міжнародних правових норм. До другого рівня віднесені укази Президента України, Податковий кодекс, закони України. До третього рівня віднесені Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, четвертий узагальнює нормативно-правові документи міністерств та відомств.

При цьому, аналізуючи процес приведення нормативно-правової бази бухгалтерського обліку у відповідність до нових вимог облікової політики, побудованої за принципами міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, доцільно виділити Указ Президента України "Про перехід до загальноприйнятої в

міжнародній практиці системи обліку і статистики”, у якому затверджено Державну програму входження до міжнародної системи обліку і статистики [5].

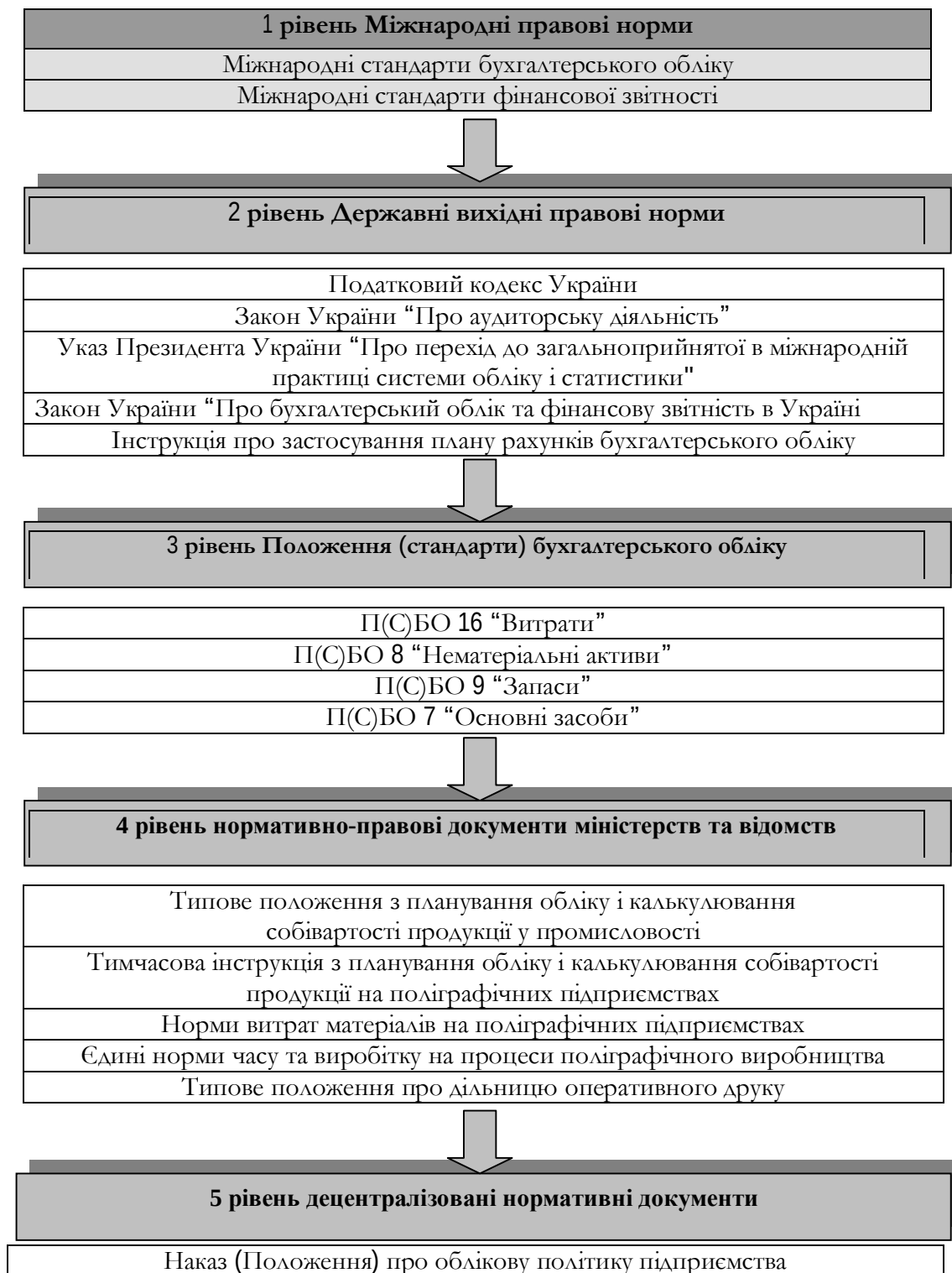

Рис. 1. Організація нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку витрат та їх контролю на поліграфічних підприємствах

Облікова політика, як сукупність принципів, методів і процедур з ведення обліку та складання і подання фінансової звітності, здійснюється у відповідності до концептуальних основ міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Визначальним на цьому рівні є також податкове законодавство. Варто наголосити на некоректності проведення прямої паралелі між поділом обліку на фінансовий і управлінський, бухгалтерський і податковий.

Щодо системи контролю за діяльністю підприємств, у тому числі витратами, за умов ринкових відносин, в Україні відбувається становлення якісно нового виду контролю – аудиторського. Законодавчо це зафіксовано у прийнятому Законі України “Про аудиторську діяльність” [6].

Слід звернути увагу, що трансформація нормативно-правової бази, яка, у здебільшому, полягає в адаптації системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів характерна для другого рівня.

Третій рівень регулювання бухгалтерського обліку становлять національні стандарти та нормативні документи, розроблені у відповідності до вимог правової бази другого рівня. Як зазначено у ст.7 Закону “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [7], розроблення національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, фінансової звітності та інших нормативно-правових актів щодо ведення обліку та складання фінансової звітності покладено на методологічну раду, яка функціонує на правах консультативного органу при Міністерстві фінансів України. Серед важливих нормативних документів, в яких регламентується порядок формування витрат на виробництво, необхідно виділити Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” [4]. Незважаючи на ряд позитивних заходів, передбачених у Положенні, вдосконалення обліку витрат не отримало логічного завершення за неповного розшифрування в П(С)БО та невідповідності з нормативно-правовою базою нижчих рівнів. Так, у пункті 16 стандарту 16 “Витрати” передбачено, що витрати розподіляються за видами продукції, зокрема з використанням бази розподілу, які не наведено та не розшифровано у розроблених документах. Належно не відображено у нормативній базі і таку статтю витрат, як заробітна плата, зокрема в частині нарахувань до додаткової зарплати. Немає логічного зв'язку нормативної бази з положеннями Закону України “Про оплату праці” у частині індексації заробітної плати і порядку віднесення її на собівартість продукції.

Суттєвий вплив на собівартість продукції має Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси” [3]. У результаті вивчення встановлено, що досліджувана нормативна база на всіх рівнях містить ряд суттєвих недоліків. Розглянемо основні з них за безпосереднім впливом на формування виробничих витрат. У П(С)БО 9 “Запаси” не передбачено методики розрахунку первинної вартості стосовно окремих об'єктів обліку запасів, що унеможливає визначення їх реальної вартості. Крім цього, у складі первинної вартості знаходяться прямі витрати з доведення запасів до стану, придатного для використання. Нез'ясованим залишається відношення витрат із складування і зберігання запасів.

Четвертий рівень регулювання ґрунтується на методичних вказівках щодо

організації та ведення обліку за конкретними видами діяльності і розробленими галузевими міністерствами та відомствами з врахуванням особливостей діяльності, технології виробництва продукції, надання послуг та виконання робіт. Визначальним нормативно-правовим документом згаданого рівня для виробничих підприємств вважається Типове Положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України.

На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що одним з напрямків державного регулювання поліграфічної галузі є вдосконалення нормативно-правової бази бухгалтерського обліку виробничих витрат. Тому нагальним є питання розробки методичних рекомендацій з питань обліку, контролю витрат та їх калькулювання відповідно до вимог Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Податкового кодексу України з урахуванням специфіки формування виробничих витрат і собівартості друкованої продукції.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Верховна Рада України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : наказ МФУ від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси": затверджене Наказом МФУ від 20.10.1999р. № 246: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0397-99>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" : наказ МФУ від 31.12.1999 N 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0398-99>.
5. Програма переходу України на міжнародну систему статистики та обліку : постанова Кабінету Міністрів України від 04.05.1993 р № 326 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0040>.
6. Про аудиторську діяльність: закон України від 22.04.1993р.№3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z>.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
8. Про облікову політику: лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1023.2132.0>.

Душко Зінаїда

к.е.н., доцент

Мельник Тарас

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

СУТНІСТЬ ЗАВДАНЬ З НАДАННЯ ВПЕВНЕНOSTІ, ЩО НЕ Є АУДИТОМ АБО ОГЛЯДОМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Аудит як особливий вид підприємницької діяльності зайняв певну нішу в економіці нашої країни. На сучасному етапі розвитку відбуваються еволюційні процеси як в економічній системі в цілому, так і у сфері аудиту, зокрема. Історично первісним, а тому і найбільш розповсюдженим є аудит фінансової звітності. Проте, потреби практики в даному випадку значно ширше наявних теоретичних розробок, оскільки на сучасному етапі замовники аудиту вважають себе захищеними не лише за умови наявності належним чином складеної фінансової звітності, а й після ретельної перевірки та оцінки управлінських рішень з точки зору їх ефективності, оптимальності та відповідності певним вимогам. Такі види завдань в спеціалізованій фаховій літературі традиційно розглядають як операційний аудит (інші назви – управлінський аудит, аудит ефективності, аудит результативності тощо) або як аудит на відповідність вимогам. Але згідно з вимогами Міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики вони входять в групу завдань з надання впевненості, які не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації і включають різноманітні види оцінок (перевірок) ефективності (відповідності) різних процесів та об'єктів фінансово-господарської діяльності підприємства (наприклад, використання виробничих потужностей, функціонування системи управління, систем матеріального стимулювання та оплати праці персоналу, інформаційних систем тощо). Питанням організації і методики аудиту присвячено багато ґрунтовних досліджень провідних вчених України, зокрема, М. Т. Білухи, З. В. Гуцайлюка, Г. М. Давидова, Н. І. Дорош, В. П. Завгороднього, С. Я. Зубілевич, М. В. Кужельного, А.М. Кузьмінського, Л. П. Кулаковської, О. А. Петрик, К. І. Редченка, О.Ю. Редька, В. С. Рудницького, В. Я. Савченка, В. В. Сопка, Б. Ф. Усача та ін.

Аналізуючи дослідження українських науковців та практиків в галузі аудиту, слід підкреслити, що більшість робіт присвячено аудиту фінансової звітності, який регламентується Міжнародними стандартами аудиту. Практично поза увагою залишаються питання сутності, організації і методики проведення інших видів завдань з надання впевненості.

Завдання з надання впевненості – це завдання, виконуючи які, аудитор робить висновок, призначений підвищити ступінь довіри майбутніх користувачів, які не є відповідальною стороною щодо результатів оцінки або порівняння предмета завдання з відповідними критеріями.

Впевненість – це ступінь довіри користувача до достовірності предмета перевірки аудитором.

Аудитор, який повинен надати користувачеві таку впевненість, не може говорити про те, що рівень її абсолютний. Абсолютна впевненість означала б, що можна на сто відсотків гарантувати відсутність суттєвих перекручень та помилок в інформації, щодо якої аудитором зроблено висновок.

Метою завдання з надання обґрунтованої впевненості є висловлення аудитором високого, але не абсолютного, рівня впевненості у тому, що інформація, яка пройшла аудиторську перевірку, не містить суттєвих викривлень. При цьому аудитор використовує так звану «позитивну» форму висловлення своєї думки.

Кожне завдання з надання впевненості повинно включати такі елементи:

а) тристоронні відносини між аудитором, відповідальною стороною та користувачами;

б) предмет перевірки (фінансові звіти або інша інформація);

в) відповідні критерії, щодо виконання яких буде формуватися висновок: концептуальна основа фінансової звітності, концептуальні основи ефективності внутрішнього контролю;

г) достатні відповідні докази;

д) письмовий висновок з надання впевненості¹ форма якого відповідає завданню з надання обґрунтованої впевненості або завданню з надання обмеженої впевненості.

Відносини аудиту передбачають наявність трьох окремих сторін: аудитора, відповідальної сторони та користувача. Це поняття також є визначальним і для того, щоб можна було говорити, що завдання, яке отримано, є завданням з надання впевненості.

Предмет перевірки має бути чітко визначений, послідовно оцінюваний або вимірюваний за відповідними критеріями та мати форму, яку можна перевірити за допомогою процедур із збирання доказів та для підтвердження цієї оцінки.

Критерії є важливим елементом при формуванні аудитором своєї думки у висновку, оскільки вони формують основу, стосовно якої був оцінений та вимірюваний предмет перевірки, та інформують про нього користувача. Без таких критеріїв будь-яка думка може піддаватися стороннім тлумаченням та неправильному розумінню. Відсутність чітко визначених критеріїв призводить до того, що будь-який висновок може піддаватися різним тлумаченням та неправильному розумінню. Тому дуже важливо, щоб кожне завдання з надання впевненості мало відповідні критерії залежно від контексту, тобто від обставин завдання.

При виконанні завдання з надання впевненості аудитор повинен мати можливість отримати достатні та відповідні докази того, що інформація з предмету дослідження не містить суттєвих перекручень. При плануванні та виконанні завдання, особливо при визначенні природи, порядку виконання завдання та об'єму процедур отримання доказів, аудитор враховує суттєвість, ризик завдання,

кількість і якість наявних доказів. Концепція обґрунтованої впевненості пов'язана з накопиченням аудиторських доказів, потрібних аудиторів для висновку про відсутність суттєвих викривлень у фінансових звітах, розглянутих в цілому. Обґрунтована впевненість стосується всього процесу аудиту.

Результатом виконання завдання з надання впевненості є письмовий висновок з надання впевненості, форма якого відповідає завданню з надання обґрунтованої впевненості або завданню з надання обмеженої впевненості.

Отже, завдання з надання впевненості, що не є аудитом чи оглядом історичної фінансової інформації виконуються відповідно до Кодексу етики професійних бухгалтерів, Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (МСЗНВ 3000-3699). За наслідками виконаного завдання складається аудиторський звіт відповідно до вимог МСЗНВ та внутрішніх Стандартів та Положень фірми. Замовнику, за необхідності, надається лист з рекомендаціями щодо усунення виявлених недоліків.

Список використаних джерел

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/891-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-auditu-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-poslug-vidannya-2014-roku>
2. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 № 3125-XII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.
3. Редченко, К. І. Контроль і аудит на стратегічному рівні управління підприємством [Текст] : монографія / К. І. Редченко. – Львів : ЛКА, 2011. – 356 с.

Евдокимова Ольга

студентка

Научный руководитель: старший преподаватель Лягуская Н.В.

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

АУДИТОРСКИЙ КОНТРОЛЬ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

В Беларуси аудит выступает как специфическая форма финансового контроля, осуществляемая в виде независимой проверки с учетом мнения аудитора о финансовой отчетности предприятия. Его объектом является финансово-хозяйственная деятельность субъектов хозяйствования (аудируемых лиц), а основная цель аудиторской деятельности состоит в установлении достоверности бухгалтерской (финансовой) отчетности заказчика и соответствия совершенных им финансовых (хозяйственных) операций действующему законодательству [1].

Аудиторская работа строится на основе стандартов, опирающихся на законодательство Республики Беларусь и международные нормы аудита. Регулирование аудиторской деятельности в Республике Беларусь осуществляется в соответствии с Законом РБ «Об аудиторской деятельности» от 12 июля 2013 г. № 56-З, Постановлениями Совета Министров Республики Беларусь, нормативно правовыми актами Министерства финансов, Национальными правилами аудиторской деятельности.

Анализ показателей отражает постепенное развитие аудита в Республике Беларусь.

По состоянию на 1 января 2015 г. в Республике Беларусь действует 1535 аудиторов, что меньше на 2,2% в сравнении с 2014 г. Однако до 2014 года наблюдалась тенденция к росту их количества (рис. 1).

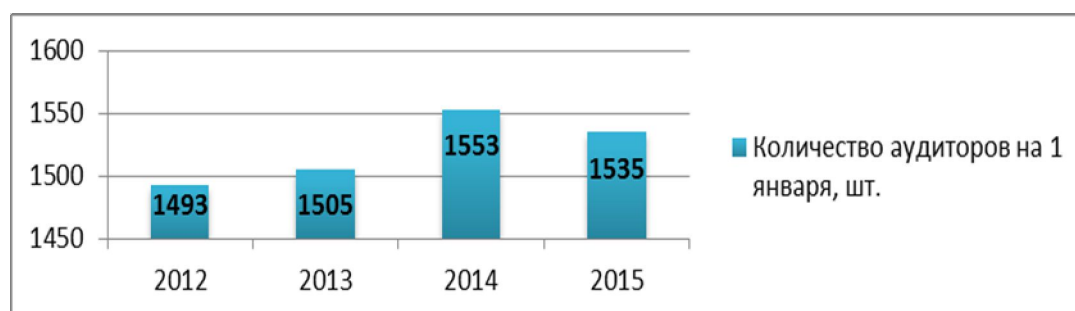

Рис. 1. Динамика количества аудиторских организаций в 2012-2015 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе данных [2]

Динамика свидетельствует о возникновении некоторых проблем в данном сегменте предпринимательской деятельности.

В 2012-2014 годах количество аудируемых организаций уменьшалось. С 5636 шт. в 2012 г. их количество снизилось до 4846 шт. в 2014, т.е. на 14%. Это может

быть связано со снижением количества аудиторов, а так же с падением заинтересованности руководителей предприятий в услугах аудиторов.

В 2012 году непосредственно 141 аудиторской организацией было оказано услуг на сумму 167691 млн. руб., в 2013 г. 139 аудиторских организаций оказали услуги на сумму 231614 млн. руб. и в 2014 г. – 117 аудиторских организаций, и 280201 млн. руб. Как видно, сумма аудиторских услуг в анализируемом периоде выросла на 67,1%. Однако основным фактором, повлиявшим на рост этого показателя, стало изменение курса валют, влияние инфляции и как следствие рост цен на предоставляемые услуги.

Надо отметить, что аудиторские услуги включают в себя аудит и сопутствующие аудиту услуги. При анализе структуры был выявлен хоть и незначительный, но все же рост удельного веса аудита и сокращение доли сопутствующих ему услуг (рис. 2).

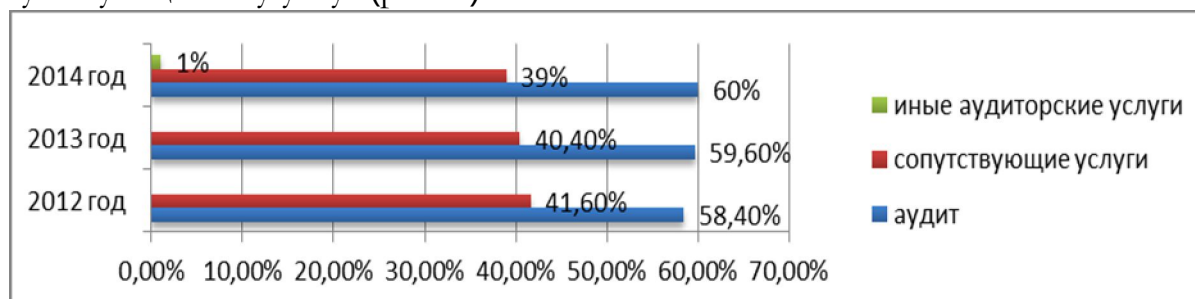

Рис. 2. Структура аудиторских услуг в 2012-2014 годах, %

Примечание – Источник: собственная разработка на основании данных [2]

Это свидетельствует о снижении востребованности таких услуг. Проведение обязательного аудита определено законодательством, а потребность в сопутствующих услугах вытекает, как правило, непосредственно из хозяйственной и производственной деятельности субъекта хозяйствования.

В результате проведения аудита устанавливаются нарушения ведения бухгалтерского учета и выявляются нарушения налогового законодательства (табл. 1).

Таблица 1

Показатели, характеризующие выявленные нарушения в организациях в результате проведения аудита

Показатель	2012 г.	2013 г.	2014 г.
Количество организаций, где обнаружены нарушения ведения бухгалтерского учета, шт.	3033	2805	2779
Количество организаций, где установлены нарушения налогового законодательства, шт.	2134	1915	2071
Доля организаций с нарушениями ведения бухгалтерского учета в общем количестве проаудированных организаций, %	53,8	51	57,3
Выявлено недоплат налогов и других обязательных платежей в бюджет, млрд. бел. руб.	Более 40	Более 46	Более 115

Примечание – Источник: собственная разработка на основании данных [2]

Количество организаций, в которых обнаружены нарушения ведения бухгалтерского учета, в анализируемый период сократилось на 8,4%. Однако изменения доли нарушителей в общем количестве проаудированных организаций были неоднозначны, так упав в 2013 году по сравнению с 2012 годом на 2,8% , в 2014 году она выросла на 6,3% по сравнению с предыдущим годом. Также были выявлены и нарушения налогового законодательства, которые повлекли за собой недоплату налогов и других обязательных платежей в бюджет. Количество таких организаций изменялось неравномерно, однако в целом за период изменение составило –2,95%. Однако недоплата налогов и других обязательных платежей в бюджет в анализируемом периоде росла. Причем изменение за 2014 год по сравнению с 2013 составило +150%.

Проведенный анализ развития аудита показывает, что существует ряд проблем. Основными из них являются отсутствие международного признания национального аудита, недостаточной квалификации персонала, достаточно узкий ассортимент услуг, высокая стоимость услуг и как следствие низкая популярность среди отечественных предприятий. В этой связи улучшение качества, внедрение новых технологий, расширение ассортимента предоставляемых аудиторских услуг, подготовка высококвалифицированных аудиторов являются важнейшими задачами на ближайшее будущее. Также необходимо отметить, что для развития национального аудита требуются вложения, в основном финансовые и интеллектуальные. Остро стоит проблема нарушений самими аудиторами. Но благодаря приближению отечественного аудита к международным стандартам качество оказываемых аудиторских услуг должно улучшиться [3].

Сегодняшний аудит не только подтверждает уровень достоверности отчетных данных, но и помогает предприятию, не нарушая законов, минимизировать суммы налогообложения, наиболее эффективно и рационально спланировать свою деятельность. Поэтому развитие рынка аудиторских услуг является таким важным.

Несмотря на наличие некоторых трудностей в развитии аудиторской деятельности в Республике Беларусь, рынок данных услуг продолжает активно функционировать. Ведется работа по его совершенствованию, и адаптации к современной экономической ситуации не только в пределах страны, но и с учетом мирового опыта.

Список использованных источников

1. Закон Республики Беларусь “Об аудиторской деятельности” от 12.07.2013 г. № 56-328 [Электронный ресурс] / Законодательство Республики Беларусь. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/> – Дата доступа: 02.03.2016.
2. Итоги аудиторской деятельности [Электронный ресурс] / Министерство финансов Республики Беларусь. — Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by>. – Дата доступа: 02.03.2016.
3. Панков, Д., Сушко, Т., Гавриленко, А., Новикова, Ю. Проблемы и перспективы отечественного аудита [Текст] // Финансы, учет, аудит. – 2010. - № 7.

– с. 7-10.

Заверуха Тетяна

студентка

Науковий керівник: к.е.н., старший викладач Яремчук Н.Ф.

Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в бюджетних установах існує потреба в детальному аналізі дебіторської заборгованості, оскільки її обсяги є занадто високими.

Зокрема питання теорії, методики бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості бюджетних установ розглядаються у працях таких вчених: Джоги Р.Т., Зайнчківського О.А., Каневої Т.В., Лемішовського В.І., Матвеевої В.О., Свірко С.В. та багато інших.

Дебіторська заборгованість – це складова оборотного капіталу, яка встановлює вимоги до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, або послуг. Збільшення дебіторської заборгованості у свою чергу свідчить про вилучення коштів з обороту і виникнення потреби додаткового фінансування.

До збільшення дебіторської заборгованості призводять значні суми крадіжок і нестач у зв'язку з послабленням контролю за збереженням державного майна. Крім того до причин утворення дебіторської заборгованості відносять несвоєчасне проведення розрахунків між покупцями та постачальниками.

Також доцільно зауважити, що однією з найбільш розповсюджених причин утворення дебіторської заборгованості в бюджетних установах є несвоєчасна оплата за надані бюджетною установою платні послуги. Тому слід зазначити, що недовіда позовної роботи зумовлена відсутністю кваліфікованих юристів у закладах бюджетної сфери, а також неналежним рівнем юридичних знань у керівників та спеціалістів.

Поняття дебіторської заборгованості і управління нею є досить важливим, беручи до уваги період інфляції, коли іммобілізація власних оборотних коштів стає особливо невигідною для діяльності підприємства.

Класифікація дебіторської заборгованості передбачає її розподіл на прострочену, заборгованість, строк позовної давності якої минув, та безнадійну заборгованість.

Прострочена заборгованість – це заборгованість, що виникає на 30-й день після закінчення терміну обов’язкового платежу згідно з укладеними договорами, або якщо дата платежу не визначена після виписування рахунку на оплату. Дебіторська заборгованість, строк позовної давності якої минув – заборгованість, що обліковується після закінчення терміну позовної давності. До безнадійної відноситься поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником [2].

Дебіторська заборгованість, строк позовної давності якої минув і яка є безнадійною до стягнення, списується за результатами інвентаризації розрахунків на підставі рішення керівника установи з відображенням зміни результатів виконання кошторису [4].

Безнадійна дебіторська заборгованість обліковується на відповідному позабалансовому рахунку протягом трьох років з моменту списання для спостереження за можливістю її стягнення у разі змін майнового стану неплатоспроможних дебіторів [4].

Із вищезазначеного досить актуально запропонувати наступні кроки щодо зменшення дебіторської заборгованості бюджетних установ:

1) розробка заходів щодо удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю [1];

2) розглянути доцільність затвердження для бюджетних установ форми звітності про стан претензійно-позовної роботи з погашення дебіторської заборгованості з метою здійснення подальшого аналізу [1];

3) здійснювати контроль відносно співвідношення залишків розрахунків з дебіторами і кредиторами, оскільки велике перебільшення дебіторської над кредиторською складає значну небезпеку фінансовому стану установи;

4) застосовувати методи ведення та організації управлінського обліку на сучасному етапі функціонування бюджетних установ, щоб отримувати інформацію не тільки в розрізі кодів бюджетної класифікації, а й за структурними підрозділами (відділеннями, факультетами, науковими підрозділами тощо) [1].

Список використаних джерел

1. Клименко, О.М., Гриб, Н.І. Аналіз дебіторської заборгованості в бюджетних установах, причини виникнення та шляхи її зменшення [Текст] / О.М. Клименко, Н.І. Гриб // Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2014. – 159 с. - С. 123-125.

2. Наказ про затвердження Інструкції з обліку коштів, розрахунків та інших активів бюджетних установ від 27.05.2005 р. № 97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

3. Про затвердження порядку бухгалтерського обліку окремих активів та зобов’язань бюджетних установ та внесення змін до деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ [Електронний ресурс] : Наказ

Міністерства фінансів України від 23.07.2015 р. № 664 (зі змінами). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0426-14>.

4. Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів від 14.07.2014 № 754 із змінами від 02.02.2016 № 28 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

Зарецкий Вадим

к.э.н., доцент кафедры

Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь

ПРОБЛЕМЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ОТ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В БЕЛАРУСИ И УКРАИНЕ

Во времена СССР финансовый результат не являлся тем показателем, которому уделялось столь пристальное внимание, как это делается в рыночной экономике. Тем не менее, советской учетной системе удалось разработать весьма стройную и логичную систему учета финансовых результатов от реализации продукции, работ, услуг. Она основывалась на отражении на разных бухгалтерских счетах материально-вещественного аспекта реализации (использовался счет 45 «Товары отгруженные») и финансового (применялся счет 46 «Реализация»). Именно на последнем счете происходило сопоставление доходов и расходов от реализации продукции, работ, услуг и выявлялся итоговый финансовый результат от этой операции, который списывался на счет «Прибыли и убытки».

В Республике Беларусь с 2004 года учет финансовых результатов от операционной деятельности претерпел существенные изменения. Помимо переименования счета и изменения его кода в Плане счетов (счет 46 был переименован и перекодирован в счет 90 «Реализация»), существенно изменилась техника записей на данном счете. Для каждого показателя, который отражался на счете 90, был предусмотрен отдельный субсчет: 90/1 «Выручка от реализации»; 90/2 «Себестоимость реализации»; 90/3 «Налог на добавленную стоимость»; 90/4 «Акцизы»; 90/5 «Прочие налоги и сборы из выручки»; 90/6 «Экспортные пошлины»; 90/9 «Прибыль / убыток от реализации». Бухгалтерские записи по данным субсчетам стали осуществляться накопительным образом в течение всего отчетного периода (года), что облегчало заполнение строк Отчета о прибылях и убытках. Однако такая методика учета породила несколько проблем.

Система счетов представляет собой замкнутую упорядоченную систему,

смысл которой заключается **в отражении информации о фазах кругооборота средств организации**. В свою очередь отдельный счет представляет собой **способ отражения фаз движения конкретного учетного объекта**, а именно его возникновение и исчезновение из учетной системы. На активных счетах появление учетных объектов отражается по дебету, а исчезновение – по кредиту. В пассивных счетах – наоборот. В случае с субсчетами, открываемыми на счете 90, такого нет. Так, например, выручка от реализации продукции в момент ее признания фиксируется по кредиту субсчета 90/1, что является фазой ее появления в учетной системе. Исходя из экономического содержания выручки фазой ее исчезновения (списания) является факт формирования прибыли от реализации продукции, работ, услуг, но запись по дебету субсчета 90/1 и кредиту субсчета 90/9 должна была производиться только в конце года. При этом счет 90 необходимо было в конце каждого месяца закрывать, то есть – рассчитывать финансовый результат от реализации. Счет 90 ежемесячно закрывался точно таким же образом как в свое время счет 46, то есть путем сопоставления оборотов по дебету и кредиту и дальнейшим списанием полученного финансового результата на счет 99 «Прибыли и убытки». Теперь разберемся, какая фаза движения финансового результата отражалась в течение года на субсчете 90/9. Так как в конце каждого месяца прибыль или убыток от реализации списывались с субсчета 90/9, следовательно, в течение года на субсчете 90/9 отражалась **фаза исчезновения** данного учетного объекта из учетной системы. В итоге в конце месяца счет 90 полностью закрывался, сальдо на конец месяца не имел. **Однако открытые к нему субсчета сальдо имели до завершения отчетного периода (года)**. В связи с этим в системе бухгалтерского учета возникла необходимость в конце года закрыть все субсчета, открытых к счету 90. Выходом из сложившейся ситуации стало внедрение в учетную практику внутренних записей на операционно-результатных счетах, в т.ч. и на счете 90. Их составление объясняется только тем, что необходимо было формально показать вторую фазу существования учетных объектов, отражаемых на данном счете: по выручке от реализации, себестоимости реализации, косвенным налогам – это была фаза списания, а по прибыли / убытку от реализации – фаза появления. В 2012 году начал действовать новый план счетов бухгалтерского учета, который несколько изменил структуру и название счета 90 (теперь он именуется «Доходы и расходы по текущей деятельности»), однако внутренние записи на этом счете были сохранены.

Помимо выше названных проблем с 2008 года в учетной практике Беларуси возникла проблема формирования показателя «валовая прибыль» в системе счетов. В Республике Беларусь данный показатель был введен с 2008 года в Отчете о прибылях и убытках и рассчитывается как разность между выручкой и себестоимостью реализованной продукции, работа, услуг, однако в системе счетов он не формируется. Это создает существенные трудности по формированию информации о валовой прибыли конкретных видов продукции, ведь только этот показатель финансовых результатов может охарактеризовать эффект от

производства конкретных видов реализованной продукции.

В Украине действует иная методика учета финансовых результатов от операционной деятельности. Планом счетов бухгалтерского учета активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций предприятий и организаций, утвержденным приказом Минфина Украины от 30.11. 1999 г. № 291 для учета доходов и расходов по операционной деятельности предусмотрены отдельные синтетические счета: 70 «Доходы от реализации», 71 «Прочий операционный доход», 90 «Себестоимость реализации», 92 «Административные расходы», 93 «Расходы на сбыт», 94 «Прочие расходы операционной деятельности». На них в течение всего отчетного периода накапливается информация о соответствующих показателях. Только в конце года они закрываются на счет 79 «Финансовые результаты», на котором предусмотрен специальный субсчет 791 «Результат операционной деятельности». В итоге, в течение года в Украине информация о финансовых результатах на синтетических счетах не отражается, а определяется расчетным путем в промежуточных отчетах о финансовых результатах, поэтому в украинской учетной практике отсутствует необходимость составления внутренних записей. В тоже время в бухгалтерском учете Украины также отсутствует отдельный (суб)счет для учета валовой прибыли.

Для решения обозначенных проблем в Беларуси предлагаем следующие направления:

1) открыть для промежуточных финансовых результатов от операционной деятельности (валовая прибыль и прибыль от реализации продукции) на счете 90 отдельные субсчета и в конце месяца внутренними записями списывать на них соответствующие доходы и расходы;

2) расформировать счет 90 на отдельные счета, открыв отдельные счета для каждого дохода и расхода от операционной деятельности и финансового результата.

В Украине валовую прибыль можно отражать на отдельном субсчете счета 79, например, 790 «Валовая прибыль (убыток)». В конце месяца списывать на него выручку и себестоимость продаж. После сопоставления обоих последних показателей валовую прибыль или убыток списать на субсчет 791, на котором будет определен финансовый результат от операционной деятельности.

Предлагаемые методики позволяют ежемесячно формировать информацию обо всех финансовых результатах от операционной деятельности на отдельных (суб)счетах. Это в свою очередь позволит осуществлять ведение учета валовой прибыли не только в целом по организации, но и в разрезе отдельных видов продукции, а также владеть информацией обо всех финансовых результатах в конце каждого месяца. Безусловно, такая методика несколько усложнит технику заполнения Отчета о прибылях и убытках (финансовых результатах), однако для этого информацию о доходах, расходах и финансовых результатах по операционной деятельности кумулятивным образом можно формировать в соответствующих учетных регистрах.

Зеленська Олена

асистент

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича
м.Чернівці, Україна

УПРАВЛІННЯ ТРАНСАКЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Управління витратами – це складний, багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату підприємства [1, с.117]. Від величини витрат підприємства, в тому числі і транзакційних, залежить його рентабельність, фінансова стійкість, конкурентоспроможність. Тому ефективне управління транзакційними витратами, яке передбачає не лише мінімізацію даних витрат, а й забезпечення їх ефективності, тобто одержання прибутку, що реально виправдовує витрати, є на сьогоднішній день надзвичайно актуальним.

Транзакційні витрати виникають під час господарської діяльності на кожному підприємстві незалежно від величини та форми власності. Так категорію «транзакційні витрати» використовують для визначення витрат, що виникають під час обміну товарами, у зв'язку з юридичними зобов'язаннями, короткотерміновими та довготерміновими контрактами, що потребують детального документального оформлення і передбачають просте взаєморозуміння сторін. У довідковій економічній літературі «транзакційні витрати» розглядають як операційні витрати понад основні витрати на виробництво та обіг; побічні витрати, пов'язані з організацією справи, отриманням інформації, веденням переговорів тощо. При цьому подано визначення терміна «транзакція», котрий трактують як операцію, угоду, що супроводжується взаємними поступками [2, с. 1468]. Також транзакційні витрати розглядають як витрати (крім ціни) особи, котра здійснює угоду купівлі - продажу товару чи послуги. До таких витрат належать витрати на укладення угод купівлі-продажу, ведення переговорів, забезпечення гарантій договорів, а також витрати, пов'язані з будь-якими відхиленнями від оптимального шляху реалізації договору [3, с. 152–153].

Докладного переліку транзакційних витрат хлібопекарського підприємства неможливо навести, оскільки у жодному нормативному акті про даний об'єкт не згадується. Підприємство за власним бажанням може узагальнити його, проте інформаційним джерелом при цьому можуть слугувати лише наукові дослідження. Загалом транзакційні витрати хлібопекарського підприємства можна поділити на 5 груп: витрати пошуку інформації; витрати на проведення переговорів і укладання угод; витрати на вимірювання; витрати на специфікацію та захист прав; витрати опортуністичної поведінки.

Управління транзакційними витратами можна визначити як процес цілеспрямованого формування витрат за місцями виникнення, ресурсами, роботами, об'єктами та часом здійснення в напрямі досягнення та підтримання їх

мінімального рівня, з урахуванням стратегічних установок підприємства та безперервного пошуку шляхів зниження отримуваних значень [4]. На хлібопекарських підприємствах процес управління транзакційними витратами полягає не лише в зниженні величини цих витрат, а і в забезпеченні їх ефективності, тобто одержанні прибутку, що реально виправдовує витрати. Ефективна система управління транзакційними витратами сприяє своєчасному зменшенню та запобіганню тим витратам, які недоцільні для підприємств, тобто не сприяють підвищенню ділової активності та не забезпечують досягнення цілей діяльності підприємства. Важливим є формування такого розміру та рівня транзакційних витрат, які б забезпечували оптимальне співвідношення «витрати-прибуток».

Для побудови ефективного механізму управління транзакційними витратами хлібопекарського підприємства необхідно чітко визначити сутність, цілі та завдання управління.

Основною метою управління транзакційними витратами є запобігання потенційно неефективним витратам [5, с.341]. А. М. Ткаченко вважає, що для ефективного управління витратами необхідно чітко усвідомлювати, де, коли і в яких обсягах витрачаються ресурси підприємства; прогнозувати, де, для чого і в яких обсягах необхідно залучати додаткові фінансові ресурси; вміти забезпечити максимально високий рівень віддачі від використання ресурсів [6].

До основних цілей управління транзакційними витратами належать:

- зниження рівня ризику діяльності хлібопекарського підприємства в умовах невизначеності ринкового середовища;
- покращення конкурентних позицій хлібопекарського підприємства на ринку за рахунок ефективного управління транзакційними витратами;
- оптимізація фінансового результату діяльності хлібопекарського підприємства за рахунок мінімізації непродуктивних транзакційних витрат;
- підвищення ділової активності хлібопекарського підприємства на ринку;
- поліпшення іміджу та ділової репутації хлібопекарського підприємства;
- розширення клієнтської бази та збільшення частки ринку.

Досягнення зазначених цілей передбачає вирішення певних завдань управління транзакційними витратами, зокрема:

- визначення складу та структури транзакційних витрат за основними підрозділами хлібопекарського підприємства;
- визначення максимально допустимого рівня транзакційних витрат;
- побудова системи управління транзакційними витратами, що відповідає специфіці роботи хлібопекарського підприємства;
- вдосконалення систем збору та обробки інформації для досконалого вивчення потенційних партнерів з метою зменшення або уникнення витрат;
- вдосконалення системи контролю за якістю покупних ресурсів і виготовленої продукції.

Управління транзакційними витратами передбачає цілеспрямований вплив на обсяг, склад, структуру, поведінку цих витрат у процесі ведення виробничо-

господарської діяльності.

Необхідність управління трансакційними витратами на хлібопекарському підприємстві зумовлена наявністю системи стратегічних і тактичних цілей, в досягненні яких важливу роль відіграє ефективне управління трансакційними витратами. Чітке визначення мети, цілей та завдань управління дасть змогу побудувати ефективний механізм управління такими витратами, що надалі сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства, його фінансової стабільності, рентабельності та ділової репутації.

Список використаних джерел

1. Управление затратами на предприятии [Текст]: учебник / В.Г. Лебедев, Т.Г. Дроздова, В.П. Кустарев и др.; под общ. ред. Г.А. Краюхина. – СПб: Бизнес-пресса, 2000. – 277 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) [Текст] / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь:ВТФ «Перун», 2007 – 1736 с.
3. Загородній, А. Г. Фінансово-економічний словник [Текст] / А.Г. Загородній, Г. А. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
4. Гавриш, В.П., Драганова, Т.П. Методичні аспекти управління витратами на підприємствах [Електронний ресурс] [Текст]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20111222/3_gavrish.htm
5. Экономическая стратегия фирмы [Текст]: учебн. пособ. / Под ред. А.П. Градова. – СПб: Специальная литература, 1999. – 589 с.
6. Ткаченко, А.М. Управління витратами промислового підприємства як один із напрямів підвищення його ефективності [Текст] / А.М. Ткаченко // Економічний форум. – 2011. – № 2. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum_Ekfor/2011_2/44.pdf.

Калайтан Тетяна

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

МАРЖИНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Новим етапом в удосконаленні системи управління стала поява на вітчизняних підприємствах контролінгу. Він дозволяє забезпечувати оперативне виявлення слабких сторін, недоліків в діяльності підприємства та розроблення на цій основі пропозицій щодо їх оптимізації. Теоретичні концепції контролінгу отримали свій розвиток в працях таких вчених-економістів як І. Вебер, Д. Хан, П. Хорват та інші [1, 2, 3]. В нашій країні у галузі ресторанного господарства використання всього спектру інструментів контролінгу ще не отримало достатнього поширення, оскільки викладені в наукових працях зазначених вчених аналітичні інструменти орієнтовані на промислові підприємства, а отже потребують адаптації до вітчизняної практики обліку та врахування специфіки формування прибутку в ресторанному господарстві. Саме ці фактори визначили мету і зміст нашого дослідження.

Серед інструментів оперативного контролінгу одним із найбільш важливих є маржинальний аналіз. Він дозволяє визначити вплив факторів на зміну суми прибутку і на цій основі більш ефективно управляти процесом його формування, а також обґрунтовувати найбільш оптимальний варіант управлінських рішень, які стосуються зміни асортименту продукції, виробничих потужностей, цінової політики тощо з метою мінімізації витрат і збільшення прибутку. У ресторанному господарстві маржинальний аналіз також дозволяє визначити критичні значення обсягу товарообороту і рівня торгової націнки, нижче яких не можна переступати, а отже, й рівня витрат, вище за який не можна виходити, і в яких межах повинен знаходитися валовий прибуток, щоб не потрапити в зону збитковості.

Джерелом відшкодування витрат і формування прибутку на підприємствах ресторанного господарства виступають торгові націнки, які нараховуються на первісну вартість закуплених товарів і продуктових елементів для власної переробки і включаються до складу ціни продажу.

У п.9 П(С)БО 9 зазначено, що транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) або включаються до собівартості придбаних товарів, або відображаються на окремому субрахунку рахунків обліку запасів. Таким чином, у першому випадку торгова націнка нараховується на первісну вартість товарів, а в другому - на первісну вартість, яка не включає ТЗВ, а, отже при відображенні ТЗВ на окремому субрахунку торгова націнка повинна покривати крім інших витрат ще й транспортно-заготівельні. Іншими словами торгова націнка у другому випадку повинна бути вищою, ніж в першому випадку, на величину ТЗВ.

Валовий прибуток від реалізації закупнних товарів у випадку включення (ТЗВ) до собівартості придбання товарів дорівнює сумі чистих реалізованих торгових націнок, а у випадку ведення обліку ТЗВ на окремому субрахунку валовий прибуток менше від суми чистих реалізованих торгових націнок на суму ТЗВ.

Валовий прибуток від реалізації продукції власного виробництва буде менше від суми чистих реалізованих торгових націнок на суму прямих витрат (крім первинної вартості запасів), загальновиробничих і наднормативних витрат у випадку безпосереднього розподілу ТЗВ на одиницю придбаних запасів. А у випадку ведення обліку ТЗВ на окремому субрахунку валовий прибуток (збиток) від реалізації продукції власного виробництва менше від суми чистих реалізованих торгових націнок на суму ТЗВ, прямих витрат (крім первинної вартості запасів), загальновиробничих і наднормативних витрат [4].

Як відомо, маржинальний дохід визначається як товарооборот з реалізації закупнних товарів і продукції власного виробництва мінус змінні витрати ($M = D - V$). Для того, щоб вивести залежність між маржинальним доходом і торговими націнками, представимо товарооборот як первісну вартість товарів, продуктових елементів плюс торгова націнка ($N + T$), а змінні витрати як суму первісної вартості товарів і продуктових елементів, змінних витрат реалізації закупнних товарів і продукції власного виробництва, виробництва і організації споживання: $M = N + T - (N + V_{\text{реал.од.}} + V_{\text{вир.}} + V_{\text{орг.}})$, спростивши цей вираз отримаємо: $M = T - V_{\text{реал.од.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$. Отже, у випадку ведення обліку ТЗВ на окремому субрахунку):

а) для закупнних товарів: $M = T - V_{\text{т.з.в.}} - V_{\text{реал.з.т.}}$;

б) для продукції власного виробництва:

$$M = T - V_{\text{т.з.в.}} - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$$

У випадку включення ТЗВ до собівартості придбання матимемо:

а) для закупнних товарів: $M = T - V_{\text{реал.з.т.}}$;

б) для продукції власного виробництва: $M = T - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$.

Використовуючи залежність між валовим прибутком і реалізованими торговими націнками, можна виразити залежність між маржинальним доходом і валовим прибутком. У випадку ведення обліку ТЗВ на окремому субрахунку ця залежність матимемо вигляд:

а) для закупнних товарів: $M = (р_{\text{вал.}} + V_{\text{т.з.в.}}) - V_{\text{т.з.в.}} - V_{\text{реал.з.т.}}$, тобто

$$M = р_{\text{вал.}} - V_{\text{реал.з.т.}}$$

б) для продукції власного виробництва:

$$M = (р_{\text{вал.}} + V_{\text{т.з.в.}}) - V_{\text{т.з.в.}} - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$$

$$M = р_{\text{вал.}} - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$$

У випадку включення ТЗВ до собівартості придбання: матимемо:

а) для закупнних товарів: $M = р_{\text{вал.}} - V_{\text{реал.з.т.}}$;

б) для продукції власного виробництва:

$$M = р_{\text{вал.}} - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$$

Взаємозалежність між маржинальним доходом і торговими націнками буде

мати такий вигляд: $M = N + T - (N + V_{\text{реал.од.}} + V_{\text{вир.}} + V_{\text{орг.}})$ або

$M = T - V_{\text{реал.од.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$, де M – сума маржинального доходу; N – первісна вартість товарів, продуктових елементів, T – торгові націнки.

Отже, у випадку ведення обліку ТЗВ на окремому субрахунку матимемо:

а) для закупних товарів: $M = T - V_{\text{т.з.в.}} - V_{\text{реал.з.т.}}$;

б) для продукції власного виробництва:

$M = T - V_{\text{т.з.в.}} - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$.

У випадку включення ТЗВ до собівартості придбання матимемо:

а) для закупних товарів: $M = T - V_{\text{реал.з.т.}}$;

б) для продукції власного виробництва: $M = T - V_{\text{реал.вл.прод.}} - V_{\text{вир.}} - V_{\text{орг.}}$.

Викладені залежності між маржинальним доходом і валовим прибутком та маржинальним доходом і торговими націнками складатимуть інформаційну цінність для факторного аналізу обґрунтування змін у націнках та цінах реалізації на товари і продукцію власного виробництва, що реалізуються.

Список використаних джерел

1. Вебер, Ю. Введение в контроллинг [Текст] / Ю. Вебер, У. Шеффер. – М. : Объединение контроллеров, 2014. – 416 с.
2. Хан, Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга [Текст] / Д. Хан. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 765 с.
3. Хорват, П. Концепция контроллинга: Управленческий учет. Система отчетности. Бюджетирование [Текст] / П. Хорват. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. - 269 с.
4. Калайтан, Т. В. Облік і аналіз фінансових результатів в управлінні діяльністю підприємств громадського харчування [Текст] : дис... канд. екон. наук: 08.06.04 / Калайтан Тетяна Вікторівна; Укоопспілка; Львівська комерційна академія. – Львів, 2004. – 194 с.

Клименко Анастасія

аспірант

Науковий керівник: к.е.н., доцент Олійник Я.В.
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

На сучасному етапі розвитку суспільства виявилось, що економічне зростання за рахунок розвитку комерційного сектору не вирішує таких глобальних проблем, як бідність, неефективна система державних інститутів, недостатнє залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. У зв'язку з цим виникла гостра необхідність забезпечення сталого розвитку в Україні. Діяльність неприбуткових організацій безпосередньо спрямована на задоволення соціальних потреб громадян, як одного з головних напрямів задоволення потреб людини в умовах постіндустріального суспільства.

На сьогодні в Україні вагоме місце серед неприбуткових організацій посідають громадські об'єднання. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ, які за видами економічної діяльності та організаційно-правовими формами господарювання формально відповідають ознакам неприбутковості, на початок 2016 року становить 292520, з них порядку 29% складають громадські об'єднання.

На сьогодні на всіх рівнях регулювання бухгалтерського обліку неприбуткових організацій в цілому, та громадських об'єднань зокрема виникають проблеми і неузгодженості, насамперед пов'язані із особливим статусом даних організацій.

Стаття 36 Конституції України надає громадянам України «право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів...». У ст. 37 Конституції України наводиться вичерпний перелік підстав для заборони утворення та діяльності політичних партій та громадських організацій у повній відповідності до Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року [1].

Статті 36 Конституції України відповідають стаття 314 Цивільного кодексу України, стаття 1 Закону України «Про громадські об'єднання». Відповідно до Закону добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [2].

Громадська організація є об'єднанням громадян, створеним для задоволення та захисту їх законних соціальних, економічних, творчих, вікових, національно-культурних, спортивних та інших спільних інтересів. У Цивільному кодексі України громадські організації розглядаються як невідприємницькі товариства.

Отже, в вітчизняному законодавстві термінологія для визначення організацій «третього сектору» є досить різноманітною: об'єднання громадян, невідприємницькі організації, некомерційні організації, неприбуткові організації тощо.

Кожна зареєстрована громадська організація, згідно ст. 83, 85 Цивільного кодексу України та Закону України «Про об'єднання громадян», є юридичною особою, різновидом невідприємницького товариства [3]. У свою чергу Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.1999 р. поширює свою дію на всіх юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Це визначає, що громадські об'єднання, які мають статус юридичної особи, зобов'язані вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність, керуючись чинними нормативно-правовими актами [4]. Бухгалтерський облік громадських об'єднань в першу чергу регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО). В основному П(С)БО направлені на регулювання бухгалтерського обліку діяльності підприємств, метою яких є отримання прибутку. Специфіка діяльності громадських об'єднань та завдання бухгалтерського обліку є певним чином відмінними від прибуткового сектору, де бухгалтерський облік обслуговує інтереси власників, діяльність спрямована на одержання максимального прибутку та головним завданням бухгалтерського обліку є формування фінансових результатів. Особливості механізму функціонування громадських об'єднань, в основі якого є використання ресурсів, внесених їх засновниками, учасниками або пожертвування на ведення цими організаціями статутної діяльності, впливають на організацію процесів обліку та контролю. Тому вже на початковому етапі виникають проблеми з визнанням активів, зобов'язань та власного капіталу громадських об'єднань. Відповідно набуває актуальності і питання удосконалення методологічного забезпечення бухгалтерського обліку громадських об'єднань.

Законом України від 17.07.2015 р. № 652-VIII було внесено зміни до Податкового кодексу України щодо оподаткування неприбуткових організацій, що фактично призвело до скасування значної кількості обмежень, що були наявні у попередній редакції Податкового кодексу України. Але незважаючи на це і досі в податковому законодавстві залишається невирішеним ряд проблем щодо оподаткування громадських об'єднань.

Отже, продовження вивчення удосконалення вітчизняного механізму організації та ведення бухгалтерського обліку неприбуткових громадських об'єднань є актуальним. Зважаючи на проблеми, які існують у діяльності третього сектора в Україні, зміну підходів до регулювання його діяльності, яка закладена в Цивільному кодексі, необхідно констатувати незадовільний стан профільного законодавства. Чинний Закон України "Про громадські об'єднання" від 22 березня 2012 р. №4572-VI як базовий нормативний акт не відповідає сучасним потребам, закони, які регулюють діяльність окремих видів громадських організацій, у свою

чергу часто носять застарілий характер, а іноді суперечать як новітньому законодавству, так і базовому Закону.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р. №4572-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17/page>.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. №435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-XVI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

Коваль Лариса

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія,

м. Львів, Україна

ПРИМІТКИ ДО РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ФОРМИ

В сучасних умовах розвитку національної економіки фінансова звітність є важливою інформаційною складовою забезпечення прийняття ефективних управлінських рішень. Фінансова звітність підприємства представляє сукупність достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан, надає користувачам інші важливі показники у розрізі видів діяльності та покликана задовольнити інтереси як менеджменту всіх рівнів управління підприємства, так і зовнішніх користувачів. Виходячи з цього, на сучасному етапі набувають неабиякої актуальності питання змісту, структури основних форм фінансової звітності.

Проблеми теорії, методології та організації формування та подання фінансової звітності у своїх працях досліджували відомі вітчизняні вчені, а саме: Ф.Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, С. Ф. Голов, Я. Д. Крупка, В. Г. Швець, В. О. Шевчук та багато інших. Праці вчених висвітлюють вирішення проблемних питань формування основних показників звітності та їх взаємозв'язку.

Теоретичні досягнення названих вчених проклали шлях для подальшого дослідження проблем та розробки пропозицій з удосконалення фінансової

звітності. Слід зазначити, що іноземний досвід складання і використання фінансової звітності в управлінні заслуговує на увагу у теоретичному і практичному аспектах. Однак під час його використання вітчизняними підприємствами варто враховувати особливості розвитку галузей економіки держави на сучасному етапі.

Метою дослідження є надання пропозицій теоретичного характеру та практичного спрямування, які пов'язані з удосконаленням структури фінансової звітності виходячи з потреб і внутрішніх, і зовнішніх користувачів.

Загальновідомо, що сучасні підходи до відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності інформації про активи, капітал і зобов'язання підприємства регламентовані положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Втім, та інформація, яка є суттєвою для суб'єкта господарювання, але з певних причин не відображається в основних формах фінансової звітності, підлягає розкриттю у примітках до річної фінансової звітності [1].

Діюча форма зазначеного фінансового звіту на сьогодні є досить насиченою і за кількістю розділів, які деталізують та розшифровують показники основних звітів, і за їх структурою, у нижній частині яких розшифровуються окремі рядки цих розділів. Так, форма приміток до річної фінансової звітності містить п'ятнадцять розділів і за загальним правилом підлягає застосуванню всіма підприємствами, незалежно від виду діяльності (окрім банків та бюджетних установ) [1].

Доцільно навести, зокрема, розділ XIV “Фінансові результати від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів”. Очевидно, що вказаний розділ має досить вузьке коло користувачів та тих суб'єктів бізнесу, які мають інформацію для його заповнення.

Такий підхід, на наш погляд характеризується необґрунтованим узагальненням облікової інформації для всіх підприємств, незалежно від виду діяльності. Це примушує і торгівельні підприємства, і підприємства будівельного бізнесу чи іншої галузі складати та подавати примітки у стандартному пакеті фінансової звітності, що, на наш погляд, не відповідає міжнародним подходам до розкриття інформації у примітках про майно підприємства, його основні характеристики та результати фінансово-господарської діяльності.

Згідно МСБО 1 “Подання фінансової звітності” до складу повного комплексу фінансової звітності окрім інших форм, входять і примітки, що містять стислий виклад облікових політик та інші пояснення [3]. Зауважимо, що суб'єкт господарювання може використовувати інші назви для звітів, окрім тих, що використовуються у вказаному МСБО 1 і подавати їх з однаковою значимістю у складі повного комплексу фінансової звітності.

Виходячи з положень міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності, суб'єкти бізнесу мають, на наш погляд, більш конкретизовані підходи до розкриття і деталізації облікової інформації у примітках. Зокрема, йдеться про наближення стандартизованих вимог до галузі економіки та виду діяльності підприємства, викладення пояснень до фінансової звітності, які характеризують

специфіку галузі. Це свідчить про відповідність, доречність, зіставність відомостей в межах галузі та зрозумілість інформації, яка розкривається у примітках.

У зв'язку з цим, нами пропонується скласти примітки до річної фінансової звітності підприємства за галузями економіки. Запропонований підхід базується на міжнародних правилах та враховує позитивну міжнародну практику бухгалтерського обліку, яка матиме прикладний характер. Практична спрямованість нашої пропозиції полягає у реалізації принципу зрозумілості відображеної облікової інформації користувачами у конкретній галузі економіки.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [Текст] : наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 року № 73 // Бухгалтерія. – 2013. – № 12.
3. Міжнародні стандарти фінансової звітності (включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку) та Тлумачення : станом на 31 берез. 2004 р. [Текст] / Пер. з англ.: О. В. Гик, Т. М. Бірюшова, А. В. Горська, Н. І. Леніна, О. Л. Ольховікова, Т. Ц. Шарашидзе ; Федерац. проф. бух-в і ауд-в України. – К. : Фенікс, 2005. – Ч. 1. – 1272 с.

Ковальчук Вікторія

к.э.н., доцент, заведуючий кафедрой

Одуло Зинаида

старший преподаватель

УО «Гомельский государственный университет им.Ф. Скорины»

г. Гомель, Республика Беларусь

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ УЧЕТА ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ОРГАНИЗАЦИЯХ

Переход экономики Республики Беларусь на рыночные отношения требует повышения инновационной активности предприятий и организаций, вызывает необходимость овладения достижениями науки и техники, разработки новых технологий и совершенствования хозяйственного механизма.

Все это вызывает во все возрастающей степени потребность управлением изменяющегося производственного процесса, т.е. управления инновациями.

Интенсификация экономического развития требует осуществления

существенных изменений в хозяйственном механизме, который должен стимулировать всестороннее использование инноваций в производственном процессе, и одновременно создавать заинтересованность в более экономном использовании всех производственных запасов.

Однако исследование практики учета на предприятиях, а также изучение литературных источников показывает, что в настоящее время уделяется недостаточно внимания управленческим функциям учета. Учет фиксирует только фактически совершившиеся операции и готовит информацию для составления бухгалтерской и в какой то мере статистической отчетности. С этого можно сделать вывод, что бухгалтерский учет рассматривается как нечто статистическое, как самоцель.

Можно выделить несколько основных причин влияющих на такую организацию учета. Это, прежде всего, недостатки в самой организации бухгалтерского учета, которые тормозят превращения учета в активный элемент управления инновациями.

Среди учетных показателей отсутствует очень многие данные (фактор времени, уровень качества, критерий эффективности и др.), без которых невозможно эффективно управлять инновационными процессами.

Можно назвать некоторые недостатки учета затрат инновационных процессов:

- отсутствует системный учет фактических затрат по важнейшим объектам и направлениям инновационного развития и источникам его финансирования;
- почти полностью отсутствует учет получаемого фактического экономического результата по объектам, направлениям, времени, центрам возникновения и центрам ответственности;
- действующая система учета и отчетности не дает возможности получать достоверную информацию о влиянии результатов инновационных процессов на основные показатели производственно-хозяйственной деятельности организаций / рост производительности труда, изменение объема производства и реализации продукции, улучшение качества, снижение себестоимости, увеличение доходов и прибыли и др.

Как показывает практика, только в результате больших выборочных работ можно получить информацию о фактических затратах на внедрение передовой технологии, механизацию и автоматизацию производства, освоение новых видов продукции, модернизацию действующего оборудования, организационные и маркетинговые мероприятия и др. Поэтому показываемые в статистической отчетности по форме 1-НТ (инновация) «Отчет об инновационной деятельности организации» фактические показатели за отчетный период нельзя считать полностью достоверными, т.к. бухгалтерия не ведет обобщающего учета фактических затрат по видам инновационной деятельности.

Действующая первичная документация и действующая система построения аналитического учета затрат не позволяет получать достоверную информацию по видам и составным элементам инновационных процессов.

Во многих случаях в организациях отсутствует синхронность между плановой и фактической информацией по показателям инновационной деятельности. На многих организациях оперативный, бухгалтерский и статистический учет действуют обособленно и выполняют специфические функции.

В условиях перехода к рыночной экономике организации вынуждены при осуществлении инноваций в основном рассчитывать на собственные финансовые источники, внутренние и зарубежные инвестиции и кредиты банков. Получение достоверной информации о затратах на инновационную деятельность, о доходах и эффективности внедрения инноваций становится жизненно необходимым, что требует проведения соответствующих учетных разработок и внедрения их в практику ведения учета.

Для этого целесообразно в рамках действующего типового плана счетов выделить в третьем разделе плана счетов «Затраты на производство» отдельные субсчета и аналитические счета для учета затрат по инновационной деятельности. В номенклатуре статей затрат на производство предусмотреть статьи, отражающие затраты по инновационным процессам.

Для соизмерения произведенных расходов и полученных доходов к счету «Доходы и расходы по текущей деятельности» предусмотреть отдельные аналитические счета отражающие себестоимость инновационной продукции и выручку от реализации этой продукции.

Получение такой информации в системном порядке на счетах бухгалтерского учета позволит повысить достоверность данных отчета об инновационной деятельности и определить реальные показатели эффективности такой деятельности.

Корнейчик Марина

студентка

Лягуская Наталия

старший преподаватель

Полесский государственный университет

г. Пинск, Беларусь

РАЗВИТИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО АУТСОРСИНГА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

С каждым годом бухгалтерский аутсорсинг набирает силы. Популярность данной услуги объяснима тем, что аутсорсинг позволяет наладить функционирование сложной бухгалтерской системы, путем значительного снижения затрат на ведение бухгалтерского учета, а также оказания поддержки по его ведению.

Бухгалтер на аутсорсинге – это в первую очередь экономия средств. Заключая договор с бухгалтерской фирмой, сокращается фонд оплаты труда, а значит и уплата в ФСЗН и Белгосстрах, поскольку наемная компания самостоятельно уплачивают налоги со своих доходов.

Во-вторых – уменьшение рабочих мест, а это значит и уменьшение необходимых средств для работы, то есть не будут потрачены средства предприятия.

В-третьих, аутсорсинг – это гарантия высокого качества и строгой конфиденциальности: составляется договор, в котором четко прописываются основные обязанности сторон, сроки выполнения работ, а также ответственность за несоблюдение принятых на себя обязательств.

Однако, несмотря на перечисленные достоинства данной формы организации ведения учета, одним из главных недостатков является отсутствие ежедневного контроля над деятельностью организации или специалистов, которые предоставляют бухгалтерские услуги, а также выполнение какой-то посторонней работы намного сложнее включить в обязанности [1].

Специализированные бухгалтерские компании предлагает аутсорсинг бухгалтерских услуг как наиболее удобный и выгодный способ ведения бухгалтерского учета на предприятии. Однако, бухгалтерский аутсорсинг – это не просто бухгалтерские консультации, составление баланса или сдача отчетности, но и полное или частичное ведение бухгалтерского учета субъекта хозяйствования по всем участкам.

Так, если клиент выбирает полный аутсорсинг, то должность бухгалтера на предприятии не требуется, так как специализированная компания выполняет все функции бухгалтерского отдела предприятия, начиная от оформления первичных документов и заканчивая сдачей отчетов. Задача руководителя предприятия сводится – это организация процесса своевременного сбора и передачи необходимых документов данной компании.

Частичный аутсорсинг подразумевает передачу аутсорсинговой компании части функций. Например, оформление первичных документов берет на себя заказчик, а специализированная компания занимается непосредственно операциями по ведению бухгалтерского учета, отражением по счетам, контролем и налогообложением. Существуют и другие варианты работы. Один из них – это установление системы онлайн в бухгалтерии, доступ к которой будет как на предприятии, так и у специализированной компании. Второй вариант, когда аутсорсинговые компании предлагают своим клиентам консультации финансового директора, планирование налогообложения, оптимизацию налогов, поддержку и разработку схем работы предприятия.

Следует отметить, что бухгалтерский аутсорсинг предусматривает финансовую ответственность фирмы, ведущей бухгалтерский учет данного предприятия, за все допущенные ошибки при его ведении.

Большинство белорусских предпринимателей обращаются в специализированную компанию с целью, чтобы сэкономить на заработной плате. Организации западных стран больше отдают предпочтение бухгалтерскому аутсорсингу в целях не минимизации расходов, а минимизации рисков.

Стоимость аутсорсинговых услуг зависит от размера предприятия, численности персонала, количества обрабатываемых документов в месяц, расположения рынков сбыта и других параметров [2].

В Республике Беларусь аутсорсинг бухгалтерии — относительно новый вид услуг, в отличие от США и стран Европы, где он уже получил широкое распространение. Большинство зарубежных компаний малого и среднего бизнеса вообще не содержат штатных бухгалтеров, предпочитая аутсорсинг, и при этом имеют возможность сосредоточиться на ведении бизнеса. Так, в США около 90% компаний передают бухгалтерию сторонней организации, в европейских странах — 85%, Израиль — 96%, который и является лидером аутсорсинговых услуг на одну компанию. К сожалению, в Республике Беларусь такой статистики на сегодняшний день нет.

Непопулярность аутсорсинговых услуг в нашей стране объясняется тем, что, во-первых, стереотип мышления собственника и руководителя — «бухгалтер должен сидеть рядом, на расстоянии вытянутой руки». Во-вторых, это боязнь того, что бухгалтерская компания не сохранит в секрете финансовую информацию клиента, и, в-третьих, опасение, что сторонний бухгалтер не в состоянии учесть специфику конкретного вида деятельности.

Несмотря на то, что в Республике Беларусь рынок бухгалтерского аутсорсинга появился недавно, с каждым годом количество бухгалтерских компаний растет и сегодня их насчитывается около 241 со штатом более 10 человек.

На основании выше изложенного отметим, что в Беларуси аутсорсинг бухгалтерских услуг развивается и будет расти, что приведет к конкуренции среди предприятий и как следствие к повышению качества услуг в этой сфере. С его помощью с собственников и руководства предприятия снимется масса вопросов,

связанных с законодательством, что позволит больше сосредоточиться на развитии своей деятельности и бизнеса.

Список использованных источников

1. Бухгалтерский аутсорсинг в Беларуси [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://peomag.by> – Дата доступа: 20.02.2016.
2. Бухгалтерское сопровождение и стоимость услуг в компании ООО «Аутсорсинговая экономическая компания» г. Минск [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aek.by/genarticle/buhs> – Дата доступа: 22.02.2016.

Корнійчук Оксана

аспірантка

Науковий керівник к.е.н., професор Єфіменко В.І.

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ОПЕРАЦІЙ З ПОХІДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ІНСТРЕМЕНТАМИ

Розвиток ринкових відносин і застосування похідних фінансових інструментів у міжнародній та вітчизняній практиці попри свої уповільнені темпи, вимагає формування адекватної системи контролю та розробки його методики. Важливість вирішення цієї проблеми пов'язана щонайменше з двома аспектами. По-перше, похідні фінансові інструменти достатньо недосліджені, й, відповідно, мало використовувані у вітчизняній практиці. По-друге, проведення операцій та контроль операцій з похідними фінансовими інструментами суттєво ускладнюється різноманіттям їх видів і характеристик.

Зважаючи на те, що похідні фінансові інструменти можуть забезпечити зростання економічних вигод суб'єктів господарювання, питання організації системи контролю за їх використанням є досить актуальними.

Методологічні засади обліку та розкриття обліково-аналітичної інформації про фінансові інструменти наведені у низці міжнародних стандартів: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання», Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [2-4].

Світовий ринок похідних фінансових інструментів стрімко розширюється

через ряд переваг. Але, незважаючи на це, за офіційною інформацією Міжнародного валютного фонду та Держкомстату, лише 4 % усіх випущених в світі в обіг похідних фінансових інструментів забезпечені базовим активом. Така диспропорція між масою випущених похідних фінансових інструментів та реальною вартістю базових активів є наслідком безконтрольної емісії та нерегульованості строкового ринку, внаслідок чого відбуваються шахрайства на ринку похідних фінансових інструментів. У зв'язку з цим до бухгалтерського обліку було висунуті нові вимоги, зокрема необхідність відображення похідних фінансових інструментів на балансових рахунках з моменту укладання договору, а також постійна переоцінка зайнятих позицій з метою відображення у звітності реальних фінансових активів та фінансових зобов'язань за похідними фінансовими інструментами.

Зарубіжними та вітчизняними дослідниками розроблені загальнотеоретичні положення та методичні рекомендації з бухгалтерського обліку операцій з фінансовими інструментами. Вихідні положення сучасної теорії похідних фінансових інструментів закладені у працях Дж. М. Кейнса, Дж. Хікса, У.Ф. Шарпа та ін. Проблеми сутності, обороту, класифікації, функцій похідних фінансових інструментів досліджували такі вітчизняні вчені, як Н.Є. Білінська, П.М. Гарасим, Г.П. Журавель, В.М. Костюченко, П.Я. Хомин та ін., а також такі зарубіжні науковці, як Я.М. Міркін, А.Б. Фельдман та ін. Окремі питання бухгалтерського обліку похідних фінансових інструментів та його інформаційного забезпечення розкрито українськими вченими (С.Ф. Голов, Я.Ю. Крамаренко, А.О. Примостка, Н.В. Предмирська) [5].

Важливим завданням бухгалтерського обліку похідних фінансових інструментів є розкриття інформації про можливі ризики у фінансовій звітності підприємства. Це дозволить користувачам фінансової звітності оцінити характер і розмір ризиків пов'язаних з фінансовими інструментами, під які підпадає підприємство на звітну дату. Важливо відмітити, що таке розкриття передбачає не лише визначення ризиків, що виникають у зв'язку з використанням фінансового інструмента, але й те яким чином здійснюється управління ними [4].

В Україні відсутній повний спектр фінансових інструментів, притаманний розвиненим країнам: не завершено формування повноцінної нормативно-правової бази для випуску та обігу похідних фінансових інструментів і деяких видів цінних паперів; цінні папери, що перебувають в обігу на фондовому ринку, не підкріплені належними механізмами хеджування ризиків інвесторів, що застосовуються у світовій практиці; передбачені законодавством види цінних паперів не доведені до рівня деталізації їх характеристик, передбачених міжнародними стандартами класифікації фінансових інструментів тощо.

На відміну від високоякісно методологічної бази, що вже створена на міжнародному рівні, українське законодавство стосовно вищенаведеного питання є недосконалим і потребує інтегрованого підходу до його удосконалення.

Зокрема, необхідно звернути суттєву увагу на питання щодо розкриття інформації про ризики, що виникають при проведенні операцій з похідними

фінансовими інструментами.

Розкриття відповідної інформації у звітності вітчизняних підприємств забезпечить краще розуміння інвесторами цілі і мети використання похідних фінансових інструментів і дозволить оцінити вплив використання таких інструментів на фінансовий результат і розмір грошових потоків компанії.

Список використаних джерел

1. Бондар М.І. Аудит в АПК: навч. посібник [Електронний ресурс] / Бондар М.І. – К.: КНЕУ, 2003. – 188 с. – Режим доступу: http://buklib.net/component/option,com_jbook/task/view/Itemid,99999999/catid,135/id,4133.
2. Фінансові інструменти: представлення інформації : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №32/Веб-сайт Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс] // — Режим доступу до матеріалів: http://www.minfin.gov.ua/document/237500/36_IAS32_IFRS_2009_GVT.pdf.
3. Фінансові інструменти: визнання та оцінка : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №39 / Веб-сайт Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс] // — Режим доступу до матеріалів: http://www.minfin.gov.ua/document/237506/42_IAS39_IFRS_2009_GVT.pdf.
4. Фінансові інструменти: розкриття : Міжнародний стандарт фінансової звітності №7 / Веб-сайт Міністерства фінансів України / [Електронний ресурс] // — Режим доступу до матеріалів: http://www.minfin.gov.ua/document/237443/14_IFRS7_IFRS_2009_GVT.pdf.
5. Здреник В. Порівняльна характеристика міжнародного та вітчизняного регулювання питань фінансового інструментарію / В. Здреник // Галицький економічний вісник. – 2007. – № 3 (14). – С. 154-158 (0,37 друк. арк.).
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 року №291 / [Електронний ресурс] // — Режим доступу до матеріалів : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11>.

Короліук Тетяна

к.е.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

ВИЗНАННЯ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ОБЛІКУ

Об'єкти, які підлягають реєстрації в обліку, визначено законодавчо. Для визнання ризику об'єктом обліку проаналізуємо законодавчу базу щодо визнання об'єктів обліку. Так, в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» відсутнє визначення поняття «об'єкт» та умови визнання фактів господарського життя в обліку [1]. В Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку при визнанні основних засобів, нематеріальних активів, запасів, витрат, зобов'язань тощо вказується на необхідності їх вартісного вимірювання або достовірної оцінки [2]. Тобто в основу їх визнання покладена вартісна оцінка. Крім цього, при характеристиці наведених об'єктів обліку вказується на матеріальну, нематеріальну або фінансову форму, монетарну або немонетарну форму. Та поряд з цим вітчизняні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку не містять окремих розділів щодо умов визнання відповідних об'єктів бухгалтерського обліку.

Оскільки ризик не визначено як об'єкт у вітчизняному законодавстві з питань бухгалтерського обліку, спробуємо проаналізувати можливі варіанти критеріїв визнання об'єктів обліку. Так, першим критерієм може бути матеріальність об'єкта. Однак не всі об'єкти обліку мають матеріальну форму, наприклад, нематеріальні активи. Другим критерієм може бути право власності, яке включає право володіння, користування та розпорядження. Такий критерій можна застосувати до більшості активів підприємства, бо саме вони можуть бути у володінні, користуванні та розпорядженні підприємства, тобто на балансі або поза балансом підприємства. Але неможливо застосувати до витрат, оскільки витрати на підприємстві можуть бути здійснені та можуть накопичуватися й формувати собівартість якраз в результаті використання активів підприємства. Тому на витрати немає права володіння, користування та розпорядження, таке право притаманне для активів.

Третім критерієм, який використовують для визнання об'єктів, є оцінка у вартісному вимірнику. Тобто незалежно від того чи мають об'єкти матеріальну/нематеріальну форму та чи є на них право власності, об'єкти підлягають оцінці. Та поряд з цим часто бувають укладені договори, які так і не відбуваються, хоча оцінити їх можливо. Але оскільки вони так і не відбулися, тому в системі обліку реєструвати дані операції не потрібно. Тому вважати оптимальним критерій вартісного вимірювання для визнання об'єктів обліку неможливо, оскільки окремі операції вартісно можна виміряти та доцільність їх реєстрації не підтверджена, оскільки фактично вони не відбулися і не зумовили ніяких змін в діяльності підприємства.

Логічним критерієм для визнання об'єктом обліку є участь інформації у

прийнятті майбутніх управлінських рішень. Така теза підтверджується і визначенням бухгалтерського обліку, а саме: «Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі *інформації* про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам *для прийняття рішень*». Вважаємо, що слова «... інформації ... для прийняття рішень» у визначенні поняття «бухгалтерський облік» є ключовими для визнання об'єктів обліку, оскільки необхідно враховувати сучасні потреби користувачів облікової інформації щодо визнання та реєстрації об'єктів обліку в умовах мінливого середовища їх функціонування. Така мінливість характеризується невизначеністю та ризиком – елементами сучасного світу. Розглянемо сутність невизначеності та ризику в інформаційному середовищі підприємства.

Під невизначеністю слід розуміти неповноту чи недостатню зрозумілість інформації про будь-яку діяльність або її результати, неповне знання про щонебудь. Ризик ж – це потенційна можливість виникнення події в умовах невизначеності середовища функціонування підприємства, яка підлягає кількісній та якісній оцінці. Ризик характеризується наявністю невизначеності і є різновидом невизначеності, коли виникає ймовірність події і вона може бути встановлена. Поняття ризику завжди пов'язане з можливістю вибору того чи іншого варіанту розвитку подій. Ризик нерозривно пов'язаний з поняттям альтернативності.

Ризик існує незалежно від поведінки індивіда і характеризує об'єктивно існуючі закономірності – в цьому полягає об'єктивна сторона ризику. Суб'єктивна природа ризику виражається в індивідуальній оцінці невизначеності, тобто реакції людини на події.

Послідовність елементів процесу прийняття рішень можна представити наступним чином: подія → невизначеність → ризик → альтернативність → оцінка → рішення → результат. Як видно, передумовою ризику є невизначеність, а наслідком є альтернативність. Відповідно управлінські рішення, які приймаються керівництвом підприємства, завжди супроводжуються невизначеністю середовища, в якому вони приймаються, і, відповідно, ризиком виникнення небажаних результатів для підприємства.

В цілому ризик в обліку як об'єкт бухгалтерського обліку можна розглядати з тієї точки зору, що можлива ймовірність його виникнення закладена в усіх активах, пасивах і процесах, яка виражається у формі різного характеру відхилень (від лімітів, норм, інших параметрів). Відповідно завдання бухгалтерського обліку як основної інформаційної системи підприємства полягає у своєчасній ідентифікації ризиків та зниженні рівня їх впливу на діяльність господарюючих суб'єктів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: прийнятий 16.07.1999 року № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onemanuals/35131>.

Кузьмінська Ольга

к.е.н., доцент, професор
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
м. Київ, Україна

РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПОДІЙ ПІСЛЯ ДАТИ БАЛАНСУ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Оновлення порядку складання фінансової звітності вітчизняних підприємств у процесі гармонізації вітчизняної облікової системи з міжнародними стандартами обумовлює необхідність уточнення порядку розкриття інформації щодо подій, які відбулися після дати балансу.

Згідно з П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» та МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» подіями після дати балансу підприємства є події, які відбуваються між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, та ті, які вплинули або можуть вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства, а отже можуть вимагати коригування певних статей або розкриття інформації про ці події у примітках до фінансових звітів [3, 1].

Події, що відбуваються після дати балансу за їх впливом на фінансову звітність доцільно класифікувати на такі групи (рис. 1):

- події, що спричиняють внесення змін і виправлень у фінансову звітність, підготовлену до оприлюднення;
- події, що розкриваються у примітках до фінансової звітності;
- події, які не потребують коригувань фінансової звітності.

Коригування статей фінансової звітності здійснюється для розкриття впливу подій після дати балансу, які надають додаткову інформацію про умови, що існували на звітну дату. Статті активів і зобов'язань коригуються за допомогою сторнування раніше зроблених облікових записів, або шляхом здійснення додаткових записів в обліку звітного періоду. Ці коригуючі проведення відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок подій після дати балансу.

Відповідні статті фінансової звітності підлягають коригуванню, якщо отримано інформацію про зменшення корисності активу на дату балансу або сума раніше визнаного збитку від зменшення корисності цього активу потребує

коригування. Також слід вносити виправлення до відповідних статей фінансової звітності, якщо є рішення по судовій справі, прийняте після дати балансу, яке вимагає додаткового коригування або створення резерву.

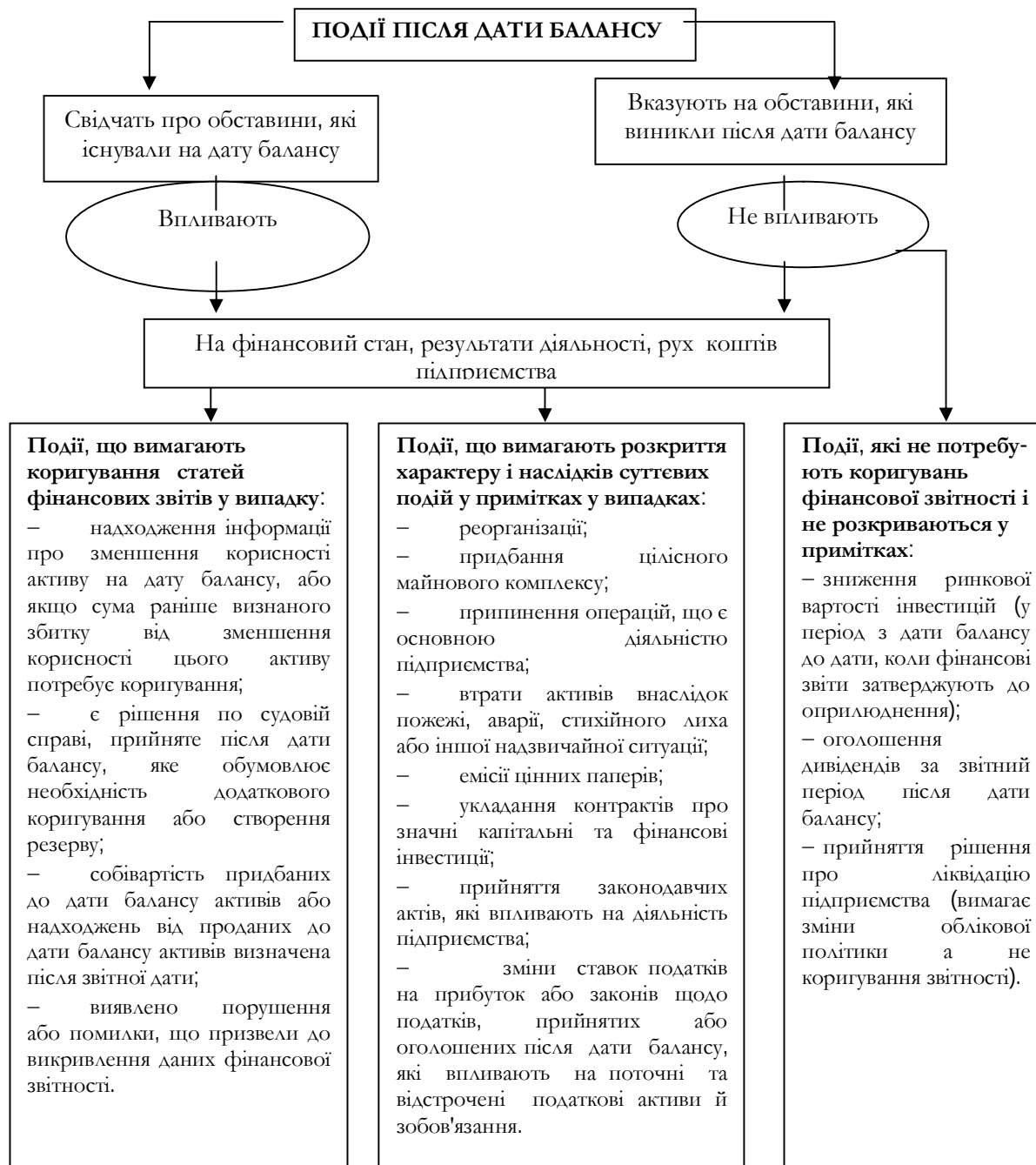

Рис. 1. Класифікація подій після дати балансу

Також слід виправляти фінансову звітність у разі визначення собівартості придбаних до дати балансу активів або надходжень від проданих до дати балансу активів після звітної дати; і в разі виявлення порушень або помилок, що призвели до викривлення даних фінансової звітності.

Не потребують коригування статті фінансових звітів за подіями, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати. Такі події слід розкривати в примітках до фінансових звітів, якщо відсутність інформації про них вплине на здатність користувачів звітності робити відповідні оцінки та приймати рішення. У примітках розкривається інформація про події після дати балансу у випадках реорганізації, придбання цілісного майнового комплексу, припинення операцій, що є основною діяльністю підприємства, втрати активів внаслідок пожежі, аварії, стихійного лиха або іншої надзвичайної ситуації, емісії цінних паперів, укладання контрактів про значні капітальні та фінансові інвестиції, прийняття законодавчих актів, які впливають на діяльність підприємства, зміни ставок податків на прибуток або законів щодо податків, прийнятих або оголошених після дати балансу, які впливають на поточні та відстрочені податкові активи й зобов'язання.

Не здійснюється коригування сум, вказаних у фінансових звітах, і не розкривається інформація у примітках стосовно подій, які вказують на обставини, що виникли після дати балансу, у разі:

- зниження ринкової вартості інвестицій (у період з дати балансу до дати, коли фінансові звіти затверджуються до оприлюднення);
- оголошення дивідендів за звітний період після дати балансу;
- прийняття рішення про ліквідацію підприємства (вимагає зміни облікової політики, а не коригування звітності).

Порівняння вимог вітчизняних і міжнародних стандартів щодо розкриття у фінансовій звітності інформації стосовно подій, що відбулися після дати балансу, але стосуються безпосередньо звітного періоду, дозволило систематизувати вказані події за ознакою необхідності розкриття даних у звітності: події, за якими слід коригувати статті фінансових звітів, події, які підлягають розкриттю у примітках і події, які визнаються у поточному обліку. Такий підхід, а також застосування порогу суттєвості при визначенні необхідності внесення виправлень у фінансові звіти дозволяє розширити сферу застосування професійного судження в обліковій справі для прийняття рішень.

Список використаних джерел

1. МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.minfin.gov.ua>.
2. П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.rada.gov.ua>.
3. П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.rada.gov.ua>.

Кундря-Висоцька Оксана

к.е.н., доцент

Вагнер Ірина

к.е.н., старший викладач

Львівський інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЇХ ОЦІНКИ

На сьогоднішній день, в Україні обсяги нематеріальних активів не перевищують 1,5% вартості основних засобів, що значно нижче середніх показників в країнах Європейського Союзу, де їх обсяги дорівнюють 5-80% балансової вартості підприємств. Вартість промислових підприємств практично знижена на 5-80%. Фонд державного майна України не проводить оцінку об'єктів права інтелектуальної власності. Тривають негативні тенденції щодо приватизації об'єктів науково-технічної сфери. Саме тому, питання визнання та обліку об'єктів інтелектуальної власності набуває неабиякого значення.

За умов становлення інформаційного суспільства, розвиток інтелектуальної власності є складним та суперечливим процесом. З моменту появи в обліку нематеріальних активів нормативні документи містять багато питань, які потребують подальшого вивчення та систематизування, оскільки вирішення проблем обліку інтелектуальної власності особливо актуально у зв'язку із сучасними тенденціями розвитку економіки.

З економічної точки зору, інтелектуальна власність - це витрати капіталу на освіту або придбання підприємством нематеріальних об'єктів, що здійснюються з метою його приросту. Тобто, інтелектуальна власність виступає нематеріальними активами підприємства. Але, права на об'єкти інтелектуальної власності стають нематеріальними активами після того, як вони будуть відображені у бухгалтерському обліку. Для цього необхідно виконати, принаймні, дві умови: оцінити та визначити термін їх корисного використання.

Слід зауважити, що для цілей за національними та міжнародними стандартами фінансової звітності нематеріальні активи (у тому числі, права інтелектуальної власності) поділяють на дві групи – нематеріальні активи з визначеним строком корисного використання та невизначеним строком корисного використання. При цьому, невизначений строк корисного використання не означає безкінечний строк, а свідчить про те, що на даний момент даний термін не можливо визначити.

Відповідно до МСБО 38 «Нематеріальні активи», невизначеність виправдовує оцінку строку корисної експлуатації нематеріального активу на основі обачності, але не виправдовує обрання нереального короткого строку [1]. Окрім цього, стандартом пропонується брати до уваги чинники, які можуть впливати на строк

корисної експлуатації нематеріального активу, серед яких технологічне, технічне та інші види старіння, стабільність галузі, очікувані дії конкурентів, період контролю над активом, життєвий цикл продукту для активу, очікуваний спосіб використання активу, залежність строку експлуатації від строку експлуатації інших активів.

Варто зазначити, що за МСБО 38, після визнання суб'єкт господарювання оцінює нематеріальний актив за однією із двох моделей – моделлю собівартості або моделлю переоцінки [МСБО 38]. За моделлю собівартості нематеріальний актив відображається у звітності за його собівартістю за вирахуванням будь-якої накопиченої амортизації та будь-яких накопичених збитків від зменшення корисності. Модель переоцінки передбачає, що після первісного визнання нематеріальний актив слід відображати за переоціненою вартістю, яка становить його справедливую вартість на дату оцінки. Модель переоцінки застосовується до тих нематеріальних активів, для яких існує активний ринок. МСБО 38 вказує, що якщо справедливую вартість активу можна визначити посиланням на активний ринок на наступну дату оцінки, то починаючи з цієї дати застосовується модель переоцінки. Тобто допускається не амортизувати нематеріальні активи, термін корисного використання яких визначити неможливо. Варто зауважити, що модель переоцінки не означає, що актив не підлягає амортизації, а лише вказує на те, що у разі можливої зміни вартості під впливом ринку, потрібно провести переоцінку активу. І навпаки, переоцінці підлягають не лише ті нематеріальні активи, які не амортизуються, тобто з невизначеним терміном корисної експлуатації, однак нематеріальні активи з невизначеним строком корисної експлуатації підлягають обов'язковій переоцінці.

Переоцінка активів проводиться у зв'язку із різного роду подіями, які можуть вплинути на вартість нематеріальних активів. До таких подій можна віднести:

- суттєве зменшення ринкової вартості НМА, що може бути викликане появою на ринку подібного нематеріального активу;
- поява несприятливих юридичних обставин або обставин, які погіршують умови ведення бізнесу загалом;
- наявність або прогноз появи збитків від використання нематеріального активу.

Переоцінка нематеріальних активів може проводитись з необхідною частотою, залежно від виникнення різного роду обставин, що можуть вплинути на вартість НМА, однак не рідше одного разу на рік, якщо компанія прийняла модель переоцінки. Слід також зауважити, що переоцінка нематеріальних активів на практиці проводиться не часто, що пов'язано з тим, що процедура переоцінки займає багато часу і потребує залучення зовнішнього оцінювача, тобто понесення додаткових витрат.

Окрім цього, переоцінка нематеріальних активів може призвести до коригування прибутку минулого періоду та небажана для публічних компаній [2].

Якщо проаналізувати вітчизняний ПСБО 8 «Нематеріальні активи» [3] з приводу переоцінки нематеріальних активів, у даному документі зазначено, що переоцінці можуть підлягати лише ті активи, щодо яких існує активний ринок.

Деякі вчені також додають до ознак активного ринку – значні об’єми операцій та вузький діапазон цін покупців і продавців.

Відсутність активного ринку для об’єктів прав інтелектуальної власності призводить до того, що справедлива вартість містить у собі долю суб’єктивізму, тобто вартість конкретного активу у великій мірі залежить від суджень оцінювача. Використання суджень в оціночних дослідженнях, які ґрунтуються на справедливій вартості, відкривають можливості для маніпулювання фінансовою звітністю.

Варто зауважити, що у МСБО 38 «Нематеріальні активи» вказано, що активний ринок не може існувати для торгових марок, заголовків, видавничих прав на музику та фільми, патентів чи торгових марок, оскільки кожен такий актив є унікальним [1]. У зв’язку із цим, стандарт наголошує на тому, що інформація про подібні операції з купівлі-продажу даних активів не може дати достатнього свідчення справедливої вартості активу, що пов’язано з рідкістю даних операцій та недоступністю інформації про ціни.

Таким чином, у нормативно-інструктивному форматі щодо обліку та оцінки нематеріальних активів, а особливо об’єктів прав інтелектуальної власності закладено «колізію» бачень щодо можливостей оцінки, а, відповідно їх обліку.

Безумовно, «вихід із ситуації» для вирішення проблеми оцінки та обліку об’єктів інтелектуальної власності є, оскільки міжнародні стандарти фінансової звітності надають можливість підприємствам максимально наблизити балансову вартість нематеріальних активів до справедливої вартості і відповідно до поточної ринкової вартості. Це проявляється у можливості застосування невизначеного строку корисної експлуатації, проведенні переоцінки, можливості переглядати строку корисної експлуатації, враховуючи всі можливі зовнішні і внутрішні чинники впливу на вартість нематеріальних активів.

Список використаних джерел

1. МСБО 38 «Нематеріальні активи»: Електронний ресурс. Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua / laws / show / 929_050
2. Тютюнникова, Є. Облік нематеріальних активів відповідно до МСФЗ [Текст] // Фінансовий директор. - 2005. - № 12. - С.12-18.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.

Лозовицький Сергій

к.е.н., доцент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

Лозовицька Дарія

к.е.н., старший викладач

Львівський інститут менеджменту

м. Львів, Україна

РОЛЬ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Існує думка, що ощадливий підхід застосовується лише для підприємств-початківців і невеликих компаній, які, як правило, не мають достатньої кількості технічних і фінансових ресурсів для розробки чи створення нового товару або послуги. Практика провідних компаній свідчить, що слід використовувати компіляцію декількох галузей знань, міждисциплінарних практик. Зокрема, прикладом цього є контролінг та бізнес-аналітика. Їх методики і технології постійно використовуються керівниками і працівниками компаній всіх розмірів для створення на основі процесного підходу операційних моделей діяльності своїх підприємств для того, щоб сприяти розвитку інновацій, досягати більш швидкого виходу на ринок, запобігати недоцільним втратам і підвищувати прибутковість.

Міжнародна економічна криза спонукала компанії швидше, ніж конкуренти, розробляти інноваційні та високоякісні продукти, створювати тимчасові періоди монополії з максимальною прибутковістю. Проте, здійснення компаніями таких проектів, як правило, відбувається у стислі терміни, бюджети на виконання проектів з створення нових продуктів є достатньо обмеженими, а від проектів в інформаційних та інноваційних галузях розвитку топ-менеджери завжди хочуть отримати швидкі результати і рідко “пригальмовують” випуск товару, послуги чи продукту. Щоб подолати цю проблему, високопродуктивні компанії застосовують "ощадливий" підхід на кожному етапі розвитку життєвого циклу продукту (англ. **product development life-cycle – PDLC**), зокрема: управління архітектурою підприємства; стратегічне планування та аналіз, в тому числі якісне визначення вимог замовників; вимоги до внутрішньої та клієнтської документації; дизайн і зручність експлуатації; технічне проектування, розробка і операції із забезпечення якості; управління проектами загалом, тощо. Бізнес-аналітика наскрізно присутня у роботі широкого кола фахівців-практиків, в тому числі: безпосередньо бізнес-аналітики, підприємці, консультанти із проектування, що надають і консалтингові послуги, керівники напрямів за продуктам, власники продукції, фахівці в області маркетингу, менеджери по роботі з клієнтами, дизайнери та розробники, команди з тестування та зворотного зв'язку та інші; у розвитку будь-якого виду продукції, починаючи від мобільних додатків до споживача електроніки, від консалтингової послуги до літакобудування, які містять інформаційні програмні технології.

Протягом останніх років на світових форумах, конференціях у всіх сферах світового господарства відзначається про перехід людства у епоху п'ятої науково-технічної революції на основі інформаційних технологій та штучного інтелекту. Тому питання щодо ідентифікації, формалізації та використання бізнес-аналітики є дуже актуальним.

Єдиного визначення бізнес-аналітики не існує. Варто відзначити, що визначення отримані від формальних інституцій є ідентичними із визначеннями практиків. Розглянемо декілька найбільш поширених визначень. Бізнес-аналітика – це практика зі створення та супроводу змін в аналітичному та організаційному контексті, шляхом визначення та оптимізації бачення, вимог і потреб, надання рекомендацій з прийняття рішень, які забезпечують створення та зростання цінності для споживачів та інших зацікавлених сторін (стейкхолдерів). Бізнес-аналіз являє собою набір завдань і методів, які використовуються для роботи в якості сполучної ланки між зацікавленими сторонами для того, щоб зрозуміти структуру, політику і операції організації, і рекомендувати рішення, які дозволяють організації досягти своїх цілей. Бізнес-аналіз передбачає одержання розуміння того, як організації функціонують для досягнення своїх цілей, а також визначення можливості організації надавати продукти і послуги зовнішнім зацікавленим сторонам. Бізнес-аналіз включає в себе визначення організаційних цілей, як ці цілі пов'язують з конкретними цілями, визначення напрямків діяльності організації для досягнення цих цілей і завдань, а також визначення того, як різні організаційні одиниці і зацікавлені сторони всередині та за межами цієї організації взаємодіють між собою. Бізнес-аналіз може бути виконаний, щоб зрозуміти поточний стан організації або служити в якості основи для подальшої ідентифікації потреб бізнесу. У більшості випадків, однак, бізнес-аналіз проводиться для визначення і перевірки рішень, які відповідають потребам бізнесу, для досягнення конкретної цілі або виконання завдання [1]. Бізнес-аналітика – це завдання одержання розуміння зміни потреб бізнесу, оцінка впливу цих змін на бізнес, аналіз і документування вимог і підтримки зв'язку і доставки вимог від та до відповідних зацікавлених сторін [3].

Бізнес-аналітиком є фахівець, який аналізує організацію або предметну область бізнесу (реальну або гіпотетичну), а також аналізує бізнес-процеси або системи, оцінює бізнес-моделі або її інтеграцію з технологією [2]. Компетенції бізнес-аналітика включають в себе не тільки бізнес-аналіз, а й CRM-аналітику, системну аналітику, забезпечення якості, консультування з організації бізнес-процесів, ERP-аналітику, бізнес-архітектору, консультування з операційного управління, статистики та інше. Досягнення успіху у багатьох інших видах робіт, таких як управління проектами, управління продуктами, розробки програмного забезпечення, забезпечення якості та дизайну взаємодії в значній мірі залежать від навичок та кваліфікації бізнес-аналітика. Бізнес-аналіз допомагає компаніям робити бізнес без зайвих витрат та помилок. Бізнес-аналітик є агентом змін на підприємстві чи проекті. Отже, бізнес-аналітика є гнучким упорядкованим підходом для впровадження та управління змінами та створення цінності та доданої

вартості на підприємствах.

Список використаних джерел

1. BABOK®Guide [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iiba.org/babok-guide/babok-guide-v2/babok-guide-online/chapter-one-introduction/1-2-what-is-business-analysis.aspx>.
2. Paul, D. Business Analysis / D. Paul, J. Cadle, D. Yeates. – [3rd edition]. – BCS Learning & Development Publication, 2014. – 272 p.
3. A Guide to Project Management Body of Knowledge (PMBOK). – 5th edition. – Newtown Square : Project Management Institute, 2014. – 589 p.

Лозовицький Сергій

к.е.н., доцент

Лозовицький Дмитро

к.е.н., доцент, докторант

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Внутрішній аудит системи внутрішнього контролю є предметом численних дискусій між ученими і практиками в цій сфері. Сучасні тенденції в діяльності компанії пов'язані з підвищенням ролі і значущості внутрішнього контролю для досягнення цілей компанії. Керівники великих компаній починають розуміти, що успіх у бізнесі можливий тільки за наявності чітко побудованої й ефективної системи внутрішнього контролю.

Міжнародний Інститут Внутрішніх Аудиторів подає наступне визначення: “внутрішній аудит – це незалежна, об’єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність. Внутрішній аудит допомагає організації досягати поставлених цілей за допомогою системного, упорядкованого підходу до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю, і корпоративного управління” [1].

Місія внутрішнього аудиту формулює те, чого внутрішній аудит прагне досягти в рамках організації. Місія внутрішнього аудиту – покращувати та захищати цінність організації через надання ризик-орієнтовних та об’єктивних гарантій, порад та проникливого розуміння її суті [1]. Тому, одне з головних завдань внутрішнього аудиту – оцінити ефективність системи внутрішнього

контролю (СВК) компанії. Слід зазначити, що реалізація цього завдання є дуже трудомістким і витратним процесом, тому аудитори часто обмежуються оцінкою внутрішнього контролю на рівні ключових бізнес-процесів компанії.

Відповідно до рекомендацій Міжнародних стандартів практики внутрішнього аудиту, оцінка СВК здійснюється відповідно до моделі COSO IC [4]. При проведенні аудиту системи внутрішнього контролю здійснюється комплексна оцінка усіх елементів, що становлять цю систему :

- 1) компонентів СВК (контрольне середовище, оцінка ризиків, контрольні процедури, інформація і комунікація, моніторинг);
- 2) цілей, досягнення яких контролюється (операційні цілі, цілі у сфері підготовки звітності, дотримання законодавства);
- 3) чотирьох організаційних рівнів – рівень функції (бізнес-процесу), рівень операційної одиниці (підрозділу), рівень структурної одиниці (напрями бізнесу), рівень організації (групи).

Відповідно до моделі COSO IC, оновленої у 2013 р., виділяють 17 принципів, які допомагають якнайповніше охопити усю систему внутрішнього контролю (табл. 1).

Таблиця 1

Компоненти та принципи СВК

Компоненти СВК	Принципи
Контрольне середовище	1. Чесність і етичні цінності 2. Стиль управління і роботи 3. Оргструктура, повноваження і відповідальність 4. Компетентність персоналу 5. Підзвітність працівників
Оцінка ризиків	6. Уточнення цілей 7. Ідентифікація і оцінка ризиків 8. Оцінка ризику шахрайства 9. Аналіз суттєвих змін
Контрольні процедури	10. Підбір і вдосконалення контрольних процедур 11. Загальні контрольні процедури у сфері ІТ 12. Політики, процеси і регламенти
Інформація і комунікації	13. Інформація для СВК 14. Внутрішні комунікації 15. Зовнішні комунікації
Моніторинг	16. Постійні і періодичні оціночні дії 17. Розгляд недоліків і коригуючі дії

Таким чином, при аудиті СВК бізнес-процесів оцінюється ефективність усієї СВК в цілому і кожного її елементу зокрема.

Що стосується методики проведення аудиту СВК, то нині не існує єдиного, загальновизнаного, підходу. Це не є дивним, оскільки внутрішній аудит, в першу чергу, спрямований на вдосконалення діяльності компанії. Тобто компанія має можливість створити власну методику аудиту, яка якнайповніше відповідатиме специфіці діяльності компанії.

З іншого боку, не можна вважати, що не існує деякої бази, на якій будуються

методики компаній. У теорії і на практиці зустрічаються загальні підходи до аудиту СВК. На основі аналізу спеціальної літератури [2, 3], а також Міжнародних стандартів практики внутрішнього аудиту, пропонуємо виділити наступні етапи проведення аудиту системи внутрішнього контролю:

1. *Планування перевірки.* Планування перевірки є одним з основних етапів. Процес планування перевірки включає аналіз інформації, формування завдання на аудит (визначення цілей процесу, властивих ризиків, цілей перевірки, об'єму робіт, плану-графіку перевірки), надсилання повідомлень, проведення наради з власником процесу тощо.

2. *Виконання перевірки.* Під виконанням перевірки мається на увазі опис бізнес-процесу, аналіз цілей процесу, визначення ризиків і контрольних процедур, оцінка дизайну і тестування операційної ефективності контрольних процедур.

3. *Формування звіту, завершення перевірки.* На цьому етапі формується висновок про ефективність системи внутрішнього контролю. Для формування висновку про ефективність СВК необхідно провести оцінку кожного компонента моделі COSO по усіх цілях.

Наявність методики проведення перевірки дозволяє полегшити процес аудиту системи внутрішнього контролю і підвищити його ефективність. Запропоновані методичні підходи не обов'язково є догмою, якій повинні слідувати усі компанії. Кожна компанія має право створювати і застосовувати власну методику.

Список використаних джерел

1. Міжнародні професійні стандарти внутрішнього аудиту (ред. від 01.01.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.iaa.org.ua/?page_id=189.
2. Хок, Б. Дипломированный внутренний аудитор [Текст] / Б. Хок, К. Берч. – Кн.: в 4 ч. – М. : НОСК International, 2008.
3. Крышкин, О. Настольная книга по внутреннему аудиту: Риски и бизнес-процессы [Текст] / О. Крышкин. – М. : Альпина Паблишер, 2013. – 477 с.
4. COSO Internal Control 2013. Integrated Framework [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.coso.org/ermupdate.html>.

Макарович Вікторія

к.е.н, доцент

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

м. Ужгород, Україна

ПРОЦЕС ОРГАНІЗАЦІЇ КОМПЛАЄНС-КОНТРОЛЮ ФАКТОРИНГОВИХ КОМПАНІЙ

Діяльність факторингової компанії завжди пов'язана з певним ризиком, тобто можливістю досягнення успіху або невдачі в задуманому сценарії, результатом якого є настання вигоди або збитку. Результат ризику визначається, як правило, тоді, коли порівнюються розбіжності між бажаними і фактичними даними. Як відомо, ризик є результатом невизначеності ситуації, тобто є неточна або неповна інформація про значення різних сценаріїв, пов'язаних з майбутнім періодом часу, про умови реалізації конкретних управлінських рішень і витрати, що виникають при цьому [3].

Ця невизначеність може бути результатом випадковостей, нестачі інформації, психологічних особливостей осіб, які приймають ці управлінські рішення. Слід зазначити, що невизначеність в розвитку подій, які наставатимуть в майбутньому, і неможливість точного передбачення і знання усіх обставин діяльності факторингової компанії перетворює ризик на необхідний елемент будь-якого управлінського рішення. Розглянемо одну із новітніх для українського ринку технологій управління ризиками в факторинговому бізнесі – комплаєнс.

Дослідженням питань комплаєнсу займалися такі науковці як: А.В. Волошенко [1], О. Данілін [2], В.Е. Керимов [3], Т.Ю. Климко [4], А.Л. Цюцяк [5] та інші.

Розробка ефективної системи комплаєнс-контролю в факторинговій компанії базується саме на ідентифікації комплаєнс-ризиків, правильне визначення яких, визначає подальший результат реалізації такої програми в дії. При цьому провідне місце у даному процесі займає визначення всього спектру ризиків як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, що формують ключові індикатори до карти комплаєнс-ризиків.

З огляду на все вищезазначене, пропонуємо механізм реалізації системи комплаєнс-контролю в факторинговій компанії з метою мінімізації комплаєнс-ризиків (рис. 1).

Таким чином, запровадження системи комплаєнс-контролю в факторинговій компанії повинно проходити :

- інституційний комплаєнс-контроль, який передбачає дотримання встановлених правил внутрішньої взаємодії,
- операційний комплаєнс-контроль, що проводиться на предмет виявлення і оцінки комплаєнс-ризиків та прийняття управлінських рішень на їх мінімізацію і усунення;
- комплаєнс-контроль дотримання правил професійної етики ведення бізнесу, що має за мету ідентифікацію, оцінку і моніторинг комплаєнс-ризиків,

пов'язаних з професійним веденням бізнесу і корпоративною етикою.

Рис. 1. Система комплаєнс-контролю факторингової компанії

Впровадження комплаєнс-контролю в факторинговій компанії забезпечить можливість прослідкувати та ідентифікувати джерела прояву відповідного ризику.

Процес організації комплаєнс-контролю в факторинговій компанії представлено на рис. 2.

Запропонована організація комплаєнс-контролю в факторинговій компанії повинна проходити в чотири етапи: розробка внутрішніх нормативних документів; розробка програми комплаєнсу; створення незалежного функціонального підрозділу комплаєнс-контролю, моніторинг ризиків.

Організація управління комплаєнс-ризиками факторингової компанії включає кодекс корпоративної етики факторингової компанії, пропозиції про найм персоналу, заяву про конфлікт інтересів, зобов'язання про нездійснення угод, критерії оцінки персоналу, програми тренінгу та підвищення кваліфікації, зокрема з питань оцінки ризику.

Отже, виділення трьох напрямів комплаєнс-контролю: інституційного комплаєнс-контролю, операційного комплаєнс-контролю та комплаєнс-контролю дотримання правил професійної етики ведення бізнесу є необхідністю для забезпечення ефективного управління ризиками факторингового бізнесу.

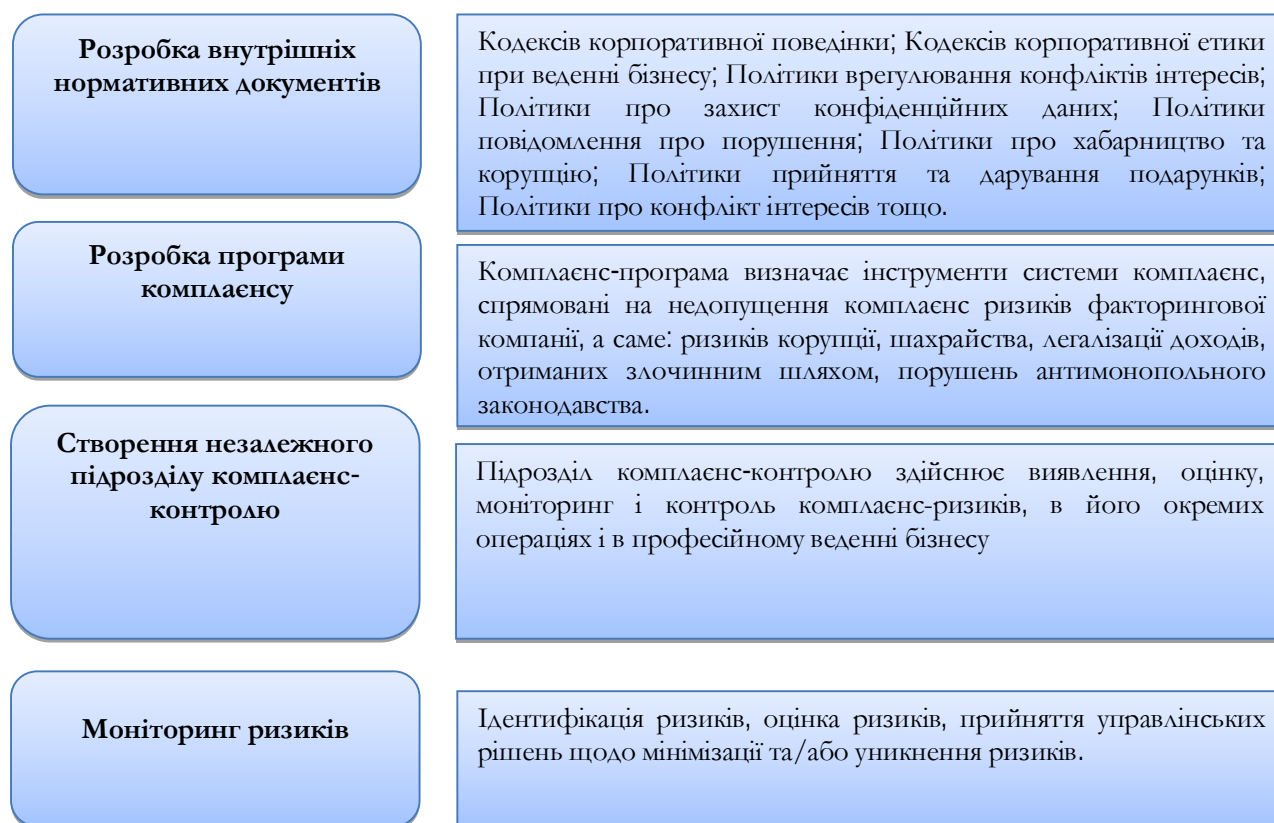

Рис. 2. Процес організації комплаєнс-контролю факторингових компаній

Таким чином, розглянутий в ході дослідження процес організації комплаєнс-контролю факторингового бізнесу (шляхом розробки внутрішніх нормативних документів, розробки комплаєнс-програми, створення підрозділу комплаєнс-контролю, моніторинг ризиків), зумовлює вибір суб'єктами управління факторинговою компанією методів управління ризиками їх бізнесу. Розробка нових й удосконалення існуючих форм організації процесу комплаєнс-контролю сприяє задоволенню інформаційних потреб користувачів та запитів служб факторингової компанії для управління ризиками. Наведені пропозиції створюють передумови до трансформації та удосконалення технології управління ризиками діяльності факторингових компаній.

Список використаних джерел

1. Волошенко, А.В. Комплаєнс-практика как превентивный метод борьбы с коррупцией [Текст] / А.В. Волошенко // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 7. - С. 405-413.
2. Данилин, О. Комплаєнс-функция в современной организации: создание, структурирование и оценка [Электронный ресурс]. [Текст] / О. Данилин, Е. Пустовалова // Внутренний контроль в кредитной организации. – 2010. – № 3 (07) – Режим доступа: <http://www.int-comp.org/attachments/Danilin-Pustovalova-Compliance-Function.pdf>
3. Керимов, В.Э. Организация управления рисками на основе системы

«комплаєнс-контроля» [Электронный ресурс]. - Режим доступа:
<http://elibrary.ru/download/15370614.pdf>

4. Климко, Т.Ю. Корпоративний комплаєнс як превентивний захід боротьби з шахрайством [Текст] / Т.Ю. Климко, О.О. Мельник // Економіка і Фінанси. Economics and Finance. 2015. – № 6-7. – С.20-27.

5. Цюцяк, А.Л. Впровадження системи комплаєнс-контролю у вітчизняну систему незалежного фінансового контролю та аудиту [Текст] / А.Л.Цюцяк, І.А.Цюцяк // Науково-інформаційний вісник «Економіка». – 2011. - № 3. – С.200-206.

Мальцевич Наталья

к.э.н., доцент

Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Республика Беларусь

Мальцевич Валерий

к.э.н., доцент

Институт бизнеса и менеджмента технологий БГУ
г. Минск, Республика Беларусь

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ДЕФИНИЦИЙ «РАСХОДЫ», «ЗАТРАТЫ» И «ИЗДЕРЖКИ» В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЕТЕ

Учет и анализ затрат невозможно проводить без понимания сущности категорий, таких как: «издержки», «затраты», «расходы». Некоторые авторы используют их в качестве синонимов и не делают различий между данными категориями. В то же самое время есть и такие, которые указывают на существующую разницу между изучаемыми понятиями. В современных экономических словарях даются определения как для затрат, так и для издержек, а также расходов. То есть данные понятия не эквивалентны.

Исходя из определений, представленных в словарях, можно сделать вывод, что современные экономисты в большинстве своем видят разницу между изучаемыми понятиями, но точной формулировки этого различия нет. В большинстве источников и «издержки», и «расходы» выражаются через понятие «затраты». В то же самое время под затратами понимается себестоимость продукции, либо издержки (расходы) в денежной форме [1].

Понятие «издержек» скорее относится к экономическому анализу, в рамках которого оно изучается в качестве экономической категории, характеризуется его поведение на разных этапах жизненного цикла предприятия. Данная лексема рассматривается в рамках ограниченности ресурсов при неограниченности

потребностей. В свою очередь «затраты» - это категория, более свойственная скорее бухгалтерскому учету, в котором описывается их учет, постатейная и поэлементная классификация, а также методы учета различных видов данной категории для их калькуляции и определения себестоимости производимых организацией товаров. Согласно данным Оксфордского словаря затраты определяются, как усилия, потери или пожертвования, а расходы – в качестве выраженных в денежном эквиваленте затрат. Главным образом это связано с особенностями перевода, ведь термин «cost» может быть переведен как затраты, стоимость, издержки, себестоимость, расходы. И, как показывает анализ специальной литературы и экономических словарей, переводы этого термина не всегда одинаковы [2].

Данные термины встречаются в различных науках, а также в нормативно-правовых актах, белорусских и международных стандартах финансовой отчетности. В белорусском законодательстве в нормативных актах, регулирующих налогообложение, в основном используются термины «затраты» и «расходы». При этом в соответствии с главами 128-131 НК РБ расходами признаются обоснованные и документально подтвержденные затраты. «Под обоснованными расходами понимаются экономически оправданные затраты, оценка которых выражена в денежной форме». То есть, в рамках налогового учета расходы более узкое понятие, нежели затраты, а признаком отличия является документационное обеспечение.

Категория «расходы» закреплена в Законе Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» от 12 июля 2013 г. N 57-З (в ред. Закона Республики Беларусь от 04.06.2015 N 268-З). Согласно данному документу, расходами организации признается уменьшение экономических выгод в результате выбытия активов (денежных средств, иного имущества) и (или) возникновения обязательств, приводящее к уменьшению капитала этой организации, за исключением уменьшения вкладов по решению участников (собственников имущества). Также из Закона можно вывести, что совокупность затрат определяется, как расходы по обычным видам деятельности организации, понесенные ей в определенном отчетном периоде, выраженные в денежной форме. При этом формирование данных расходов связано непосредственно с моментом продажи, когда организация признает доходы и ту часть затрат, связанную с получением дохода, которая и признается расходами организации. А согласно Приказу Минфина РБ от 28.12.2001 № 119 «Об утверждении Методологических указаний по бухгалтерскому учету материально-производственных запасов» затратами признается сумма фактической себестоимости и налога на добавленную стоимость и иных возмещаемых налогов [3].

Асинонимичность понятий «затраты» и «расходы» в рамках бухгалтерского учета явно диссонирует со способом использования идентичной терминологии в сфере налогообложения. Данный факт еще раз подчеркивает разницу бухгалтерского и налогового учета, что не дает возможности организациям верно

отразить в финансовой отчетности некоторые виды расходов.

Понятия «затраты» и «расходы» также встречаются и в международном законодательстве. В системе Международных стандартов финансовой отчетности нет специализированного стандарта по расходам, но определение понятию «расходы» дается непосредственно в Принципах подготовки и составления финансовой отчетности, утвержденных Правлением в апреле 1989 г. для опубликования в июле 1989 г. «Расходы - это уменьшение экономических выгод в течение отчетного периода, происходящее в форме оттока или истощения активов или увеличения обязательств, ведущих к уменьшению капитала, не связанных с его распределением между участниками акционерного капитала» [4]. Фактически, в определение расходов включаются понятия убытков и расходов, возникающих в процессе обычной деятельности компании. При этом расходы признаются после сопоставления затрат и прибылей по конкретным статьям доходов. То есть затраты, списанные в отчетном периоде, признаются расходом.

Понятие «издержек» в международных стандартах не встречается. Следует заметить, что на законодательном уровне, как в отечественной, так и в международной практике, существует четкое разделение понятий «расходы» и «затраты». При этом затраты относятся непосредственно к основным видам деятельности организации.

Хотя с точки зрения языка, используемого в обычной речи, лексемы «расходы», «издержки» и «затраты» являются синонимами, все же они относятся к группе разнопредметных синонимов, которые обозначают разные понятия, но являются уточняющими друг друга. [4]

Так как «правильная интерпретация понятия направлена на достоверное формирование финансового результата (прибыли и убытка)», несмотря на существование проблемы определения изучаемых понятий, требуется определиться с понятийным аппаратом. Таким образом, будем исходить из трактовки, предложенной Законом Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности», тем самым определив, что категория «расходы» шире, нежели понятие «затраты».

Подводя итог выше описанным точкам зрения, следует отметить, что нет четкого и единого подхода к определению таких распространенных экономических категорий, как «затраты», «расходы», «издержки» как среди авторов учебной, научной литературы, так и в законодательных актах Республики Беларусь.

Список использованных источников

1. Гацалов, М.М. Современный экономический словарь-справочник [Текст]. - Ухта: УГТУ, 2012.-371с.
2. Compact Oxford English Dictionary for University and College Students. Oxford Dictionaries. 1296 p. [Электронный ресурс]. URL: <http://ukcatalogue.oup.com>.
3. О бухгалтерском учете и отчетности: Закон РБ от 18 октября 1994 № 3321-

XII // Ведомости Верх. Совета РБ. – 1994. – № 34. – С.566.

4. Друри К. Учет затрат методов стандарт-кост / Пер. с англ. Под ред. Н.Д. Эриашвили. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1998. – 783 с.

Марущак Леся

к.е.н., доцент

Павликівська Ольга

к.е.н., доцент

Кіляр Олександра

к.е.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із якісних узагальнюючих та важливих показників діяльності підприємства є величина прибутку за певний період його діяльності.

Поясненням цього виступає факт постійного одержання детальної інформації про доходи підприємства в обліковій системі підприємства. Адже, вона займає багатогранне місце поряд з інформацією про активи та пасиви підприємства. За величиною прибутку можна проаналізувати рівень ефективності діяльності будь-якого підприємства.

Такий підхід вимагає розвитку й покращення методики та організації обліку доходів підприємства як основного інформаційного джерела про фінансовий результат суб'єкта господарювання.

В такому випадку вимагає розвитку й вирішення проблема визначення конкретних цілей ведення та своєчасного відображення доходу в бухгалтерському обліку та звітності.

У процесі розвитку та трансформації системи бухгалтерського обліку в Україні методологічні засади формування, обліку та відображення у звітності доходів зазнали істотних змін. Незважаючи на те, що сучасні тенденції обліку діяльності підприємств відповідають міжнародним стандартам бухгалтерського обліку, все ж існують певні відмінності в окремих потоках облікової інформації щодо визнання тих чи інших термінів. Крім того, існують проблеми розроблення концептуальних засад повноти та своєчасності відображення доходів у системі бухгалтерського обліку, максимально адаптованої до вимог конкурентоспроможного середовища.

Питаннями обліку доходів підприємства приділяли достатньо уваги як

вітчизняні, так і зарубіжні вчені-економісти: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, З. В. Гуцайлюк, В.П. Завгородній, М.В. Кужельний, А.П. Кулаковська, В.Г. Лінник, О.А. Петрик, В.С. Рудницький, В.Я. Савченко, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, М.П. Чумаченко, Ч. Хорнгерн, Дж. Фостер та інші.

Згідно П(С)БО 15 «Дохід», дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [1].

На думку Нападовської Л.В. дохід (кінцева цінність), створений підприємством, визначається тим, скільки покупці готові заплатити за товари, які пропонує підприємство [2].

М.С. Пушкар вважає, що „дохід”, як економічна категорія означає „...потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких по факторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента” [3].

Все ж таки категорія «дохід» розглядається як збільшення матеріальних та фінансових ресурсів підприємства, що використовуються для покриття вже здійснених витрат, а також накопичення з метою подальшої успішної діяльності підприємства. Тому необхідно зробити спробу максимального зменшення розбіжностей у визначенні поняття «дохід» та його відповідності визначеним вимогам діяльності конкретного підприємства.

Одним із порівняльних факторів між національними та міжнародними стандартами є класифікація доходів. Історично склалося так, що практична діяльність з ведення обліку та складання фінансової звітності передувала теоретичному осмисленню сутності та змісту форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Наукове осмислення цього звіту є наслідком трансформації та розвитку господарської діяльності підприємства, з однієї сторони, та, технології обліку з іншої. Враховуючи великий спектр якісних особливостей інформації в частині доходів звіту про фінансові результати, необхідно відзначити, що існують окремі перепони при їх висвітленні. класифікації доходів в середині національного обліку не співпадає із тими статтями, що наведені у вищевказаній формі звітності. Поясненням цього є той факт, що мають місце вказані розбіжності в групуванні господарських операцій, що пов'язано з особливостями надання відповідної інформації для різних користувачів облікової інформації.

Отже, класифікація доходів повинна достовірно відображати доходи основної діяльності підприємств. Таким чином, реалізуючи обраний підхід, дані бухгалтерського обліку будуть обґрунтованою основою для здійснення процедур аналізу, аудиту та стратегічного управління на підприємстві.

В такому випадку вимагають розвитку й вирішення основні, багатопланові та надзвичайно складні проблем обліку доходів підприємства в Україні:

1. Неповне відображення власних доходів підприємства (заниження виручки від реалізації продукції, звуження бази для оподаткування підприємств.
2. Незгрупована, належно не оформлена інформація про доходи

підприємства гальмує процес первинної обробки аналітичної інформації, призводить до помилкової оцінки здійснюваних підприємством господарських процесів, занижує доходи.

3. Низький рівень відповідності обліково-контрольної системи підприємства щодо його доходів чинному законодавству з обліку та контролю й меті та завданням самого підприємства.

4. Через відсутність коштів недостатнє забезпечення сучасними матеріально-технічними засобами, низький рівень організації та ефективності ведення первинного та зведеного обліку, внутрішньогосподарського контролю, формування звітної інформації

Для вирішення поставлених завдань проблем обліку доходів можна виділити декілька шляхів:

- забезпечення високої оперативності та достатньої аналітичності вихідної інформації про доходи підприємства;

- приділення більше уваги зменшенню сум необліковуваних доходів підприємства;

- розроблення стратегії розвитку підприємства, яка б передбачала оновлення, закупівлю, облаштування, використання й фінансування матеріально-технічних засобів, проведення організаційних заходів, спрямованих на виведення підприємства на вищий рівень конкурентоздатності.

Реалізація даних пропозицій на етапі організації обліку доходів дасть змогу швидко та правильно визначати фінансові результати господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. П(С)БО 15 «Дохід» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.99 р. (зі змінами та доп.). – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

2. Нападовська, Л.В. Управлінський облік [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.В. Нападовська. – К: Книга, 2004. – 544 с.

3. Пушкар, М.С. Фінансовий облік [Текст]: підруч. / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 628 с.

Меліховець Ганна

викладач економічних дисциплін
Вінницький коледж НУХТ
м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА

Ринкові відносини являють собою агресивне середовище в якому постійно відбувається конкурентна боротьба між різними суб'єктами господарювання з метою отримати прибуток і втриматись на займаних позиціях. Реалії сьогодення для більшості вітчизняних підприємств – проблема виживання. Одним з напрямків вирішення цієї проблеми є управління фінансово-економічною безпекою з застосуванням інструментів оцінки ризику банкрутства.

Питанням фінансово-економічної безпеки підприємства багато уваги приділяють вітчизняні та зарубіжні науковці, а саме: І.Бланк, О.Власюк, К.Горячева, Л.Мельник, В. Мунтіян, В.Пономаренко, С.Покропивний та інші.

Поняття фінансово-економічної безпеки підприємства інтегрує в собі такі категорії як економічна безпека та фінансова безпека підприємства. В більшості літературних джерел фінансова безпека є складовою економічної безпеки. Зокрема, С.Ф. Покропивний серед функціональних складових належного рівня економічної безпеки фінансову складову вважає провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «дигуном» будь-якої економічної системи [1].

В.Г.Гончар основними факторами фінансової безпеки підприємства вбачає: рівень забезпеченості фінансовими ресурсами, стійкість та стабільність фінансового стану підприємства, збалансованість фінансових потоків, характер фінансово-економічної діяльності підприємства та ступінь її ефективності [2].

Проблеми власної фінансово-економічної безпеки виникають на підприємствах не тільки в кризові періоди, а й в періоди стабільності та зростання. Основне призначення системи фінансово-економічної безпеки підприємства полягає у тому, що вона повинна мати попереджувальний характер [3].

Для вирішення проблем що виникають в процесі управління фінансово-економічною безпекою підприємства необхідно вчасно та правильно їх діагностувати. Широкого розповсюдження набули інструменти діагностики фінансового стану підприємства і оцінки ймовірності банкрутства за моделями Е. Альтмана, О. Терещенка, У. Бівера, R-модель, Р. Ліса, Г. Спрінгейта, Таффлера, Р. Сайфуліна і Г. Кадикова (рейтингового числа), Ж. Конана і М.Гольдера .

Діагностування відбувається за даними бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік виступає важливим джерелом інформації про внутрішнє середовище та зовнішнє оточення підприємства. У фінансовій звітності знаходять відображення події пов'язані з ризиками та наслідками їхнього впливу [4].

Використання в практичній діяльності цих моделей дозволяє зробити висновок, що вони суперечать одна одній. Це означає, що будь-яка обрана модель може призвести до помилок в прийнятті рішень, ризику втрати фінансових ресурсів та інших цінностей підприємства, вцілому, втрати фінансово-економічної безпеки підприємства.

Причиною суперечливості результатів даних моделей, є перш за все, відмінності в діяльності вітчизняних і закордонних підприємств. Всі перелічені моделі, за виключенням моделі О. Терещенка, були побудовані на основі вивчення поведінки компаній в умовах західного розвитку, що не відповідає умовам розвитку економіки України.

Отже, для забезпечення нормального функціонування системи фінансово-економічної безпеки підприємства через призму діагностики банкрутства доцільно:

- 1) обирати інструменти діагностики фінансового стану підприємства і оцінки ймовірності банкрутства за моделями вітчизняних вчених або моделями закордонних вчених які є адаптованими до вітчизняних реалій;
- 2) сформулювати критерії оцінки на підставі яких приймаються ті чи інші управлінські рішення;
- 3) побудувати індивідуальну модель оцінки фінансового стану підприємства, використовуючи облікову політику підприємства;
- 4) використати систему бухгалтерського обліку як інструмент управління фінансовими ризиками.

Список використаних джерел

1. Економіка підприємства [Текст]: підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного.- К.: КНЕУ, 2006-528с.
2. Гончар, В.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України – запорука фінансової безпеки держави [Текст] / В.Г. Гончар // Актуальні проблеми економіки .- 2015.- №8(170).- с.150-158.
3. Бреус, С.В. Основні напрями запобігання банкрутства підприємства у контексті забезпечення економічної безпеки [Текст] / Бреус С.В., Бабасва Т.А. // Формування ринкових відносин в Україні .- 2015.- 11(174).- с.113-117.
4. Гнилицька, Л.В. Бухгалтерський облік як інструмент управління ризиками підприємницької діяльності [Текст] / Л. В.Гнилицька // Фінанси України .- 2014.- №3.- с.114-124.

Мельниченко Ілона

к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ, Україна

ЗАПАСИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Бюджетна установа є неприбутковою організацією, проте, враховуючи нинішні економічні умови, джерелами фінансування крім держави, все більше стають власні надходження, отримані від надання платних послуг чи виробництва та реалізації продукції.

Економічно обґрунтоване планування потреби в різних видах запасів стає важливим напрямком управління останніми. В забезпеченні виконання таких функцій управління важливе місце посідає облікова інформація. Відповідно, дослідження питання відображення запасів в системі бухгалтерського обліку бюджетних установ є актуальним.

Питання обліку запасів бюджетних установ розглядалися у працях вітчизняних учених Атамаса П.Й., Джоги Р.Т., Свірко С.В., Сопко В.В., Сушко Н.І., Чечуліної О.О. та інших. Підходи до обліку запасів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та аналіз їх змісту із положеннями чинної облікової практики розглянуто в працях Дорошенко О.О. [2]. Враховуючи вагомий здобуток вище наведених вчених, сьогодні залишається актуальним питання дослідження методики обліку окремих активів бюджетних установ.

Метою дослідження є оцінка існуючої методики відображення запасів на рахунках бухгалтерського обліку та пошук шляхів щодо її поліпшення. Відповідно до виконання програми модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі економіки України змінено методику обліку запасів бюджетних установ НП (С)БОДС 123 «Запаси», Наказ Мінфіну України 12.10.2010 № 1202 та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору № 11 від 23.01.2015 р.

Слід узагальнити зміни, що відбулися в методиці обліку запасів. До таких змін можна віднести:

- 1) класифікаційні групи запасів;
- 2) порядок формування первісної вартості запасів;
- 3) методи оцінки вибуття запасів;
- 4) оцінка запасів на дату балансу;
- 5) відображення запасів на рахунках бухгалтерського обліку.

Дослідивши питання класифікації запасів бюджетних установ та відображення їх, як окремих об'єктів, в системі рахунків бухгалтерського обліку виділено наступні проблемні питання:

1. Широке узагальнення найбільш використовуваних запасів в одній класифікаційній групі.

2. Відсутність окремих класифікаційних груп запасів за наявності рахунків з їх обліку.

3. Відсутність рахунків бухгалтерського обліку для відображення окремих об'єктів обліку в розрізі класифікаційних груп.

Слід звернути окрему увагу на дві останні проблеми, які виникли у зв'язку з неузгодженістю класифікаційних груп запасів та рахунків з їх обліку. Класифікація активів установи дає можливість групування однорідних господарських засобів та чіткого визначення об'єкта бухгалтерського обліку.

Відповідно до НП (С)БОДС 123 «Запаси» та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору виділено дві окремі класифікаційні групи запасів: «Поточні біологічні активи» та «Продукція лісового господарства науково-дослідних закладів після її первісного визнання». Для обліку таких запасів Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ (Наказ Міністра України від 26.06.2013 № 611) не передбачено окремих рахунків синтетичного обліку. Проте, існують рахунки для обліку тварин на вирощуванні та відгодівлі – 21 «Тварини на вирощуванні і відгодівлі» та обліку продукції сільськогосподарського виробництва – 25 «Продукція сільськогосподарського виробництва». Відображати вище перелічені запаси в складі інших активів недоцільно, адже вони мають різне призначення, властивості та оцінку.

В нормативно-правовій базі з організації та методики обліку бюджетних установ не має чіткого розмежування між тим, які запаси можна віднести до тварин на вирощуванні та відгодівлі, а які до поточних біологічних активів.

Бюджетні установи за специфікою своєї діяльності можуть утримувати тварин з різним призначенням (службові собаки, коні та інші тварини) використовують безпосередньо для здійснення основної діяльності установи. Поряд з цим, певні види тварин утримуються установою для виробничих цілей у підсобних (навчальних) сільських господарствах. Метою утримання таких тварин є отримання сільськогосподарської продукції.

В бухгалтерському обліку бюджетних установ слід розмежувати два окремих об'єкта обліку: тварини на вирощуванні та відгодівлі та поточні біологічні активи з відображенням на окремих синтетичних рахунках. До тварин на вирощуванні та відгодівлі слід віднести молодняк тварин та тварини на відгодівлі, які використовуються установою для здійснення основної діяльності з відображенням їх, як окремих об'єктів обліку на рахунку 21 «Тварини на вирощуванні та відгодівлі». Молодняк тварин та тварини на відгодівлі, які використовуються у виробництві підсобними (навчальними) сільськими господарствами слід віднести до групи поточних біологічних активів тваринництва. Відображати такі запаси слід на окремому синтетичному рахунку 27 «Поточні біологічні активи» за субрахунком 272 «Поточні біологічні активи тваринництва, оцінені за первісною вартістю». Крім поточних біологічних активів тваринництва підсобні (навчальні) сільські господарства можуть утримувати й поточні біологічні активи рослинництва, які

доцільно відображати на окремому субрахунку 271 «Поточні біологічні активи рослинництва, оцінені за первісною вартістю». НП (С)БОДС 123 «Запаси» виділяє окремий вид запасів – «Продукція лісового господарства науково-дослідних закладів після її первісного визнання». Відображати такий актив у складі іншої продукції недоцільно, адже лісове господарство є окремою галуззю народного господарства [1].

В бюджетних установах лісове господарство є окремим виробничим структурним підрозділом й окремою ділянкою обліку. Для обліку наявності та руху продукції отриманої з виробництва в даній галузі запропоновано відкрити субрахунок 252 «Продукція лісового господарства науково-дослідних закладів після її первісного визнання» до рахунку 25 «Продукція сільськогосподарського виробництва та лісового господарства».

Запропоновані зміни у відображенні окремих запасів в системі рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ дадуть можливість забезпечити, з одного боку, повне та всебічне відображення наявності на руху оборотних активів установи, з іншого – їх контроль та аналіз ефективності використання.

Список використаних джерел

1. Державний класифікатор ДК 009:2005 “Класифікація видів економічної діяльності”, затверджений наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 26.12.2005 № 375. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.integrity.pp.ua/files/DK.htm>
2. Дорошенко, О.О. Запаси бюджетних установ: порівняльний аналіз сучасної облікової практики та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [Текст] / О.О. Дорошенко. // Науково-практичне видання Незалежний аудитор. – 2012. – Вип. 2 (IV). – С. 50-54.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб’єктів державного сектору № 11 від 23.01.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП (С)БОДС) 123 «Запаси», Наказ Мінфіну України 12.10.2010 № 1202. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
5. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ Наказ Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

Метлушко Светлана
старший преподаватель
Руева Мария
студентка

УО «Гомельский государственный университет им.Ф. Скорины»
г. Гомель, Беларусь

ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ: ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ

Повышение эффективности функционирования экономики страны тесно связано с ускоренным развитием инновационной сферы. Активизация инновационной деятельности способствует подъему и эффективному развитию экономики, ее технологической и социальной модернизации. При помощи инноваций создаются новые и расширяются действующие производства, появляются дополнительные рабочие места, обеспечиваются освоение и выход на рынок новых товаров и услуг. В этих условиях инновационной деятельностью должны заниматься все субъекты хозяйствования, так как она обеспечивает им конкурентные преимущества и способствует упрочнению их положения на рынке.

Понятие инновационной деятельности неразрывно связано с понятием инновационной активности. Понимание термина «инновационная активность» в экономической литературе неоднозначно. Большинство исследователей отождествляют инновационную активность с инновационной деятельностью, хотя они имеют разное сущностное значение, поскольку деятельность – это занятие, труд, совокупность действий, в то время как активность предполагает деятельное участие, деятельное состояние. Некоторые исследователи инновационную активность рассматривают как интенсивность осуществления экономическими субъектами деятельности по разработке и внедрению новых технологий или усовершенствованных продуктов в хозяйственный оборот. Другие – как комплексную характеристику инновационной деятельности фирмы, включающую степень интенсивности осуществляемых действий и их своевременность.

Рассмотрим основные подходы к понятию инновационной активности.

Согласно подходу Мельникова О. Н. инновационная активность представляет собой «...созидательную деятельность производителей товара или услуги, выраженную в достижении диктуемых спросом приращения новизны технико-технологических, экономических, организационных, управленческих, социальных, психологических и других показателей процессов, товаров или услуг, производимых специалистами в конкурентоспособное время и предлагаемых рынку» [1, с.101].

И. В. Баранова и М. В. Черепанова определяют инновационную активность как комплексную характеристику интенсивности его инновационной деятельности, основанной на способности к мобилизации инновационного

потенциала [2]. Из данного определения можно сделать вывод, что инновационная активность характеризуется интенсивностью, т.е. степенью распространения одного явления в среде другого явления. В общем случае такие показатели отражают объем количественного показателя деятельности организации по отношению к величине имеющихся в распоряжении организации ресурсов. Так, например, можно рассчитать отношение полученного полезного эффекта к объему ресурсов, использованных для получения этого эффекта, или к размеру затрат, осуществленных организацией для получения этого эффекта. Кроме того, в определении говорится о влиянии инновационной активности на эффективность использования инновационного потенциала.

Несколько иной подход предлагает М.Н. Нечепуренко в своем исследовании [3, с.11-12]. По его мнению, инновационная активность характеризуется темпом осуществления инноваций и количественно определяется как произведение относительных частных индексов, которые в свою очередь представляют отношение частных показателей текущего (планового) периода к базовому. В частности, к таковым отнесены: индекс инновационной затратоемкости (отношение объема инновационных затрат к объему продаж); индекс обновления (доля новых изделий в общем объеме выпуска); индекс новизны новых продуктов (средневзвешенная степень новизны всех новых продуктов). В данном случае рассматриваются лишь темпы изменения затратных показателей, что методически не совсем верно.

Более широкое определение представили В. П. Баранчеев, Н. П. Масленникова и В. М. Мишин. Согласно их подходу, инновационная активность фирмы — это комплексная характеристика ее инновационной деятельности, включающая восприимчивость к новациям, основанную на компетенции в вопросах прогресса в данном виде деятельности, степень интенсивности осуществляемых действий по трансформации новаций и их своевременность, способность мобилизовать потенциал необходимого количества и качества, в том числе его скрытые стороны, способность обеспечить обоснованность применяемых методов, рациональность технологии инновационного процесса по составу и последовательности операций [4, с.55].

Никитина О.В. полагает, что инновационная активность предприятия характеризуется эффективностью и регулярностью инноваций, динамикой действий по созданию и практической реализации новшеств. Оценив уровень инновационной активности субъекта (государства, отрасли, предприятия), можно судить об уровне его конкурентоспособности, и как результат, о развитии в целом [5, с.7-8]. Чем выше инновационная активность предприятия, тем интенсивнее его инновационная деятельность, и, следовательно, целесообразнее его функционирование и существование. Инновационно-активными следует считать те предприятия, которые осуществляют как внедрение технологических и продуктовых новшеств собственного авторства, так и приобретенные на основе покупки патента или лицензии, в виде новых продуктов и технологий (продуктовые и процессные инновации), их широкое распространение и

получение значительного коммерческого результата. При этом инновации определяются не только изобретениями, техническими решениями, но и социальными изменениями, которые по полезному эффекту могут быть вполне соизмеримы с технологическими инновациями. Такой подход в полной мере применим к сфере торговли, где значительная часть инноваций связана не с проведением НИОКР, а с маркетингом, управлением продажами, персоналом и т.д.

На основе обобщения и дополнения рассмотренных определений инновационную активность, на наш взгляд, следует понимать как комплексную характеристику инновационной деятельности субъекта хозяйствования, состоящую в способности к мобилизации инновационного, интеллектуального, ресурсного и других потенциалов, включающую степень интенсивности деятельности осуществляемых действий по разработке, внедрению и распространению инноваций.

Список использованных источников

1. Мельников, О. Н., Шувалов, В. Н. Инновационная активность как фактор повышения конкурентоспособности предприятия [Текст] / О. Н. Мельников, В. Н. Шувалов // Российское предпринимательство. — 2009. — № 9. — С. 100-104.
2. Методические подходы к оценке инновационной активности и инновационного потенциала вуза [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://novinkor.com/biblioteka/innoworld/71-innoactiv>. (дата доступа 29.01.2016). — Название с экрана.
3. Нечепуренко, М. Н. Организационно – экономический механизм управления устойчивым развитием предприятия на основе инновационной активности [Текст] : автореф. на соискание ученой степени д.э.н. / М. Н. Нечепуренко. — М., 2007. — 40 с.
4. Баранчев, В. П. Управление инновациями [Текст] : учеб. / под ред. В. П. Баранчев, Н. П. Масленникова, В. М. Мишина. — М. : Издательство Юрайт, 2011. — 720 с.
5. Никитина, О. В. Методы оценки инновационной активности промышленных предприятий [Текст] : автореф. на соискание ученой степени к.э.н. / О. В. Никитина. — СПб., 2007. — 24 с.

Моисеева Оксана

к.э.н., доцент

Белорусский государственный экономический университет
г. Минск, Беларусь

РАЗВИТИЕ УЧЕТНОЙ СИСТЕМЫ ХОЛДИНГОВ

Современный этап развития экономики Республики Беларусь характеризуется ростом количества объединений крупных коммерческих организаций, не являющихся юридическим лицом – холдингов.

Основным информационным источником о системе обобщенных показателей финансового положения и результатах финансово-хозяйственной деятельности группы организаций (холдинг; хозяйственное общество с его унитарными предприятиями, дочерними и зависимыми хозяйственными обществами и др.) в настоящее время *является консолидированная бухгалтерская отчетность*, составление которой предусмотрено нормативно-правовыми документами. Так, в Законе Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» № 57-З от 12 июля 2013 г., определено, что «общественно значимые организации (за исключением банков) обязаны составлять за 2016 год и последующие годы годовую консолидированную отчетность в соответствии с МСФО в официальной денежной единице Республики Беларусь» [1].

Национальный стандарт бухгалтерского учета и отчетности «Консолидированная бухгалтерская отчетность», утвержденный постановлением Министерства финансов Республики Беларусь № 46 от 30.06.2014 г. содержит рекомендации по составлению консолидированной бухгалтерской отчетности группы организации с учетом особенностей их функционирования, определяет правила раскрытия информации в этой отчетности [2]. Однако следует отметить, что в стандарте отсутствует четкое регулирование организационного механизма учетного процесса формирования отчетных показателей.

Исследование действующей учетной практики ряда промышленных холдингов республики показало, что в рамках существующей национальной системы бухгалтерского учета затруднительно получить детальную оперативную информацию об отдельных аспектах деятельности группы взаимосвязанных организаций. Например, о внутригрупповых операциях по реализации активов, по оказанию услуг; внутригрупповых поставках и расчетах). Слабые стороны существующей практики формирования консолидируемых отчетных показателей подтверждают отсутствие качественной и достоверной информационной базы, которая могла бы быть использована в качестве эффективного управленческого инструмента деятельностью группы взаимосвязанных организаций.

Необходимость формирования информационной базы для обеспечения эффективного процесса управления деятельностью группы взаимосвязанных организаций послужила причиной возникновения концепции консолидированного учета.

Анализ ряда литературных источников позволяет сделать вывод, что на сегодняшний день остаются спорными вопросы о сущности консолидированного учета и его месте в системе бухгалтерского учета.

Понятие консолидированного учета было дано еще в 2001 г. В.С. Плотниковым. По его мнению, консолидированный учет представляет собой взаимосвязанное отражение и агрегирование учетной информации в денежном измерении о фактах хозяйственной жизни консолидированной группы юридически самостоятельных лиц, представленных в учете и отчетности единой экономической единицей. Это определение консолидированного учета впоследствии было взято за основу во многих научных публикациях [3].

С такой трактовкой консолидированного учета трудно согласиться, так как в ней отсутствует целевой подход, согласно которому система консолидированного учета должна обеспечивать достижение двух основных целей: составление консолидированной бухгалтерской отчетности и обоснование решений по управлению финансово-хозяйственной деятельностью группы организаций.

На наш взгляд, консолидированный учет – это учетная система группы взаимосвязанных юридических лиц, осуществляющая сбор, интеграцию и обработку экономических показателей, отражающих состояние объектов управления в реальном масштабе времени с целью создания информационной базы для оперативного контроля, анализа и регулирования финансово-хозяйственной группы взаимосвязанных юридических лиц и составления консолидированной бухгалтерской отчетности. Предлагаемое определение консолидированного учета позволяет идентифицировать его как новое направление бухгалтерского учета, описать основные механизмы его реализации и выявить место консолидированного учета в системе управления группой взаимосвязанных организаций.

Консолидированный учет группы организаций имеет свои особенности, которые обусловлены следующими факторами: долей владения управляющей компании зависимыми обществами, количеством дочерних и зависимых обществ, составом межгрупповых операций, наличием (или отсутствием) собственных органов управления, сложностью межхозяйственных связей.

Консолидированный учет необходимо рассматривать как дальнейшее развитие методологии бухгалтерского учета в условиях функционирования крупных корпоративных структур.

На этапах своего становления консолидированный учет рассматривался как раздел финансового учета, так как «основные отличия между финансовым и консолидированным видами учета возникают при измерении стоимости отдельных объектов, определении финансового результата...» [4]. Такой подход не учитывал необходимость обеспечения внутрифирменного контроля и управления, который осуществляется и в рамках управленческого учета.

Дальнейшее развитие концепции консолидированного учета позволило признать его как отдельную подсистему бухгалтерского учета на уровне (параллельно) с финансовым, управленческим, налоговым и стратегическим [5].

Такой подход основан на различиях в назначении этих видов учета, нормативном регулировании, пользователях и периодичности представления информации. В более поздних исследованиях делается вывод, что «система консолидированного учета является внутренним «произведением» корпоративной группы и сочетает в себе «множители» бухгалтерского (финансового и управленческого) и налогового учетов» [6].

Таким образом, в рамках бухгалтерского учета группы взаимосвязанных организаций (холдинг; хозяйственное общество с его унитарными предприятиями, дочерними и зависимыми хозяйственными обществами и др.) выделяются следующие подсистемы бухгалтерского учета: консолидированный финансовый учет, консолидированный управленческий учет и консолидированный налоговый учет.

Список использованных источников

1. О бухгалтерском учете и отчетности: Закон Республики Беларусь № 57-З от 12.07.2013 г. // Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/>.
2. Национальный стандарт бухгалтерского учета и отчетности «Консолидированная бухгалтерская отчетность», утв. постановлением Министерства финансов Республики Беларусь № 46 от 30.06.2014 г. // Официальный сайт Министерства финансов Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа: <http://www.minfin.gov.by/>
3. Плотников, В.С. Консолидированный учет и отчетность [Текст]: монография / Под редакцией В.И. Бариленко. – Саратов: Издательский центр Саратовского государственного социально-экономического университета, 2001. – 256 с.
4. Плотников, В.С., Шестакова, В.В. Финансовый и управленческий учет в холдингах [Текст]: монография / Под общ. Ред. проф. Бариленко. – М: ООО «Издательский дом «ФБК-Пресс», 2003. – 336 с.
5. Горшкова, Н.В., Татаркина, Д.О. Методология консолидированного учета и отчетности группы взаимосвязанных организаций [Текст] // Вестник ВГУ. Серия 3. – 2007. – № 11. – С. 63–66.
6. Бурлакова, О.В. Развитие консолидированного учета в Российской Федерации [Текст] // Вестник ОГУ. – 2011. – № 13 (132). – С. 115–120.

Пелих Мар'яна

студентка

Науковий керівник: к.е.н., в.о. професора Янишин Я.С.

Львівський національний аграрний університет

м. Львів, Україна

УПРАВЛІНСЬКА БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИРОБНИЧОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Управлінська бухгалтерська звітність спрямована на забезпечення внутрішніх користувачів якісною, ефективною обліковою інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих рішень з питань управління підприємством; це бухгалтерська звітність, що містить облікову інформацію про діяльність підприємства та надається внутрішнім користувачам у процесі управління підприємством.

Професор З. Гуцайлюк стверджує, що об'єктом особливої уваги є бухгалтерський облік як основа інформаційного забезпечення виробничої та комерційної діяльності суб'єктів господарювання, оскільки зафіксована в ньому за допомогою спеціальних методичних і технічних методів інформація після визначеного переформування утворює основу інформаційного забезпечення управління економікою на макрорівні [1].

Метою внутрішньої звітності є забезпечення управлінського персоналу всіх рівнів необхідною управлінською інформацією. Для вищого рівня управління потрібні найузагальненіші показники діяльності підприємства, на нижчих рівнях – деталізованіші. Тому передусім потрібно визначити обсяг, зміст, строки подання інформації для користувачів кожного з рівнів. Важливо розробити систему показників, які залежатимуть від виконавців та за виконання яких вони безпосередньовідповідальні.

Управлінська бухгалтерська звітність ставить перед собою чимало завдань, які потребують негайного вирішення:

- систематизація та групування облікових даних для прийняття управлінських рішень;
- визначення очікуваного прибутку від того чи іншого заходу;
- оцінка впливу різноманітних факторів на підсумкові результати роботи на підприємстві;
- складання прогнозу рентабельності щодо випуску нових видів продукції;
- складання прогнозу фінансового стану підприємства на перспективу;
- здійснення контролю за господарськими процесами на підприємстві.

Для виконання поставлених завдань доцільно відштовхуватися від спроможності задовольнити конкретні потреби системи управління.

Потреби користувачів, для задоволення яких впроваджуються форми управлінської бухгалтерської звітності, як правило, визначаються завданнями системи управління, вирішення яких потребує отримання визначеної облікової

інформації.

Управлінська звітність покликана насамперед забезпечити управління даними, необхідним для прийняття рішень. Відповідно до цього, вона має враховувати реалії конкретного сектору, підприємства та навіть світосприйняття конкретної особи чи групи осіб. З іншого боку, вона має бути адекватною та складатися на основі певних стандартів і принципів[3]. Управлінська звітність необмежена у виборі методів і правил, адже їх розробляє саме підприємство з урахуванням різних параметрів, беручи до уваги як кількісні, так і якісні показники у вартісному й натуральному вираженні. За допомогою інформації, що подається в управлінській звітності, керівники підприємств приймають ефективні рішення щодо планування стратегії сталого розвитку підприємства, контролювання подальшої діяльності та оцінки результатів роботи підприємства, а відтак – керівництво має чітко усвідомлювати фінансові наслідки прийнятих ним управлінських рішень. Неправильно чи невчасно прийняте рішення може негативно вплинути на результати діяльності в майбутньому і навіть поставити під загрозу існування самого підприємства.

Відповідальними особами за складання управлінської звітності зазвичай є бухгалтери-аналітики та конкретні виконавці контрольованих показників.

Якими би специфічними не були вимоги керівництва до звітності, вони не можуть перечити базовим, затвердженим принципам і стандартам ведення обліку. Відтак, постає питання: якщо в основу управлінської звітності покладені базові принципи ведення обліку, то чому бухгалтерська звітність недостатня? Вона недостатня, оскільки:

- бухгалтерська звітність досить формалізована та поверхова для потреб користувачів;
- бухгалтери часто мають недостатньо можливостей (часу, компетенції) для того, аби цю звітність адаптувати до потреб керівництва;
- українські стандарти бухгалтерського обліку недосконалі (на практиці їх застосування містить чимало відхилень від міжнародних стандартів) та недостатні (бухгалтерська звітність ведеться настільки, наскільки це вимагається чинним законодавством).

Проте, незважаючи на значну увагу, яку останніми роками приділяють принципам розробки і формування внутрішньої управлінської звітності, сьогодні вирішення цього питання ще не втілене в наявній системі нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні або незалежних професійних організацій, а залишається на рівні пропозицій дослідників у наукових працях. Однак у 2013 р. Міжнародна федерація бухгалтерів (**International Federation of Accountants**) видала спеціальний звіт «Принципи ефективності процесу бізнес-звітування», враховуючи визначальну роль внутрішньої і зовнішньої звітності в діяльності підприємств. Його основна мета – допомога підприємствам у підвищенні якості процесу звітування, оскільки високоякісні звіти сприяють прийняттю ефективніших управлінських рішень.

Запропоновані Міжнародною федерацією бухгалтерів (**IFAC**) принципи

рекомендовані до використання всіма підприємствами, незалежно від їх розміру або структури, приналежності до приватної або державної власності, які одночасно забезпечують ефективність процесу звітування та одержання високоякісного інформаційного продукту [2].

Необхідно відзначити, що управлінська звітність підприємства індивідуальна для кожного підприємства, вона не повинна і не може бути стандартною з єдиними формами звітності та інформаційною структурою, оскільки управлінська звітність визначається виходячи зі суто індивідуального підходу керівника (засновника) до планування стратегії і тактики поведінки в ринковому середовищі. Отже, її можна представити як важливий інформаційний компонент, що є основною і неподільною одиницею інформаційної підтримки прийняття менеджментом підприємства управлінських рішень щодо реалізації прийнятих стратегій на конкретному етапі функціонування господарства та пошук нових шляхів вдосконалення управлінської звітності в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гуцайлюк, З. В. Деякі питання реформування системи бухгалтерського обліку: концепція та реалізація [Текст] / З. В. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №10. – С. 11-17.
2. Principles for Effective Business Reporting Processes [Electronic resource]. – Mode of access : <https://ifac.org/publications-resources/principles-effective-business-reporting-processes>.
3. Управлінська звітність для компаній малого та середнього бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fincorplus.com/2014/09/16/upravlinska-zvitnist-dlya-malogo-ta-serednyogo-biznesu>.

Пилипенко Любомир

к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

ЗМІСТОВІ АСПЕКТИ Й ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ПРОГНОСТИЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Сучасні концепції стратегічного управління вимагають більш об'ємного масиву різнорідних кількісно-якісних даних, зокрема й розширеного поля фінансової інформації. Визначальним для таких концепцій є якість інформаційної бази про очікувані події та процеси, ураховуючи й потребу у фінансових даних перспективного характеру. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесів розроблення прогнозів, планів та бюджетів підприємства, а також оцінка його потенціалу зовнішніми аналітиками формується на основі найрізноманітніших джерел. Незважаючи на низку пропонованих систем і моделей, процедура розрахунків покладається, передусім, на базову основу, отриману із даних системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. При цьому загальновідомими фактами є й те, що ретроспективний характер обліково-звітної інформації не забезпечує повною мірою інформаційний базис для розроблення фінансових прогнозів, формування стратегічних планів загалом.

Підвищення методологічного потенціалу системи обліку та публічної звітності, як джерела інформації для фінансового прогнозування і планування можливе лише у випадку його реформування, розширення часових меж та горизонтів облікової системи підприємства [1, с. 51]. У багатьох випадках дотримуються позиції, що вирішування існуючих проблем можна забезпечити шляхом складання прогностичної фінансової звітності. Використання трансформованих показників традиційної обліково-звітної системи пов'язується із формуванням інструментарію прогностичної фінансової звітності, який розглядається важливою функцією управління, зорієнтованого на стратегію. Отриманий інформаційний зміст показників такої звітності за сутністю й економічною природою слід розглядати лише результатом фінансового аналізу, який відповідним способом (методикою) опрацьовує дані обліку і фінансової звітності, формуючи інформацію необхідну для прийняття управлінських рішень стратегічного і прогностичного характеру.

Прогностична фінансова звітність передбачена передусім для внутрішніх користувачів, а в окремих випадках й для потенційних інвесторів. Вважається, що прогностична фінансова звітність (формат балансу, звіт про рух грошових коштів, звіт про фінансові результати прогностичного типу) забезпечує систему стратегічного розвитку інформацією про вплив конкретних дій на майбутні фінансові результати і фінансово-економічний стан підприємства [2, с. 27]. У теоретичних викладах та аналітичних оглядах прикладного характеру аргументується, що «привабливість прогностичної фінансової звітності полягає в тому, що з її

допомогою можна окреслити в простих фінансових поняттях контури майбутньої діяльності для отримання максимуму переваг із сприятливих можливостей і забезпечити відповідне фінансування підприємства для отримання максимального прибутку» [3].

Прогностичні фінансові звіти, складені на основі екстраполяції очікуваних тенденцій, уточнюють базисну основу звершених фінансово-економічних процесів за допомогою методу бюджетування або експертних оцінок. Вважається, наприклад, що на основі системи гнучких бюджетів можна періодично отримувати проєктований баланс і звіт про фінансові результати. Загалом прогностичний метод формування звіту являє собою поєднання сформульованих статико-математичних прийомів для прогнозування та оцінки фінансово-економічних показників. Аналітичні розрахунки, пов'язані із складанням прогностичних (проєктованих) фінансових звітів, базуються на вироблених у світогосподарській практиці підходах до прогнозування статистичних показників. Всі без виключення існуючі підходи містять низку умовних припущень, широко застосовують метод абстрагування. Відсутність налагоджених прийомів і методик складання фінансової звітності прогнозного формату, різнохарактерні способи прогнозування показників балансу, звіту про фінансові результати і звіту про рух грошових коштів, закономірно спричинює різні результати.

Вихідною (базовою) інформацією для складання прогнозової фінансової звітності виступають дані безпосередньо системи бухгалтерського обліку та інформаційні потоки, отримані із зовнішніх джерел (індикатори, що відбивають очікувані зміни загальноекономічної ситуації). Незважаючи на достатньо широке оперування терміном «прогностичний облік», мова очевидно повинна йти про звітність такого типу: «прогностичний облік, виникнення якого передбачалося вже давно, досі не знайшов належного визнання у бухгалтерів-практиків і майже не згадується у теоретичних наукових працях» [1, с. 51]. Деякі науковці вважають, що «настав час об'єднати фінансову, бухгалтерську (квазі бухгалтерську) та всю публічну звітність, базовану на основі бухгалтерського обліку і позаоблікових джерел» [4, с. 90].

Прогностична звітність формується з урахуванням сподіваних тенденцій, імовірності виникнення тих чи інших подій і процесів. При цьому здійснюється і оцінка, аналіз кожної статті фінансової звітності, визначення (моделювання) на їх основі найбільш вірогідної динаміки елементів звітності (доходи, витрати, активи, зобов'язання і капітал) у прогнозованому періоді. При складанні фінансового звіту прогнозного типу притримуються певних підходів. За одним із них процес визначення окремих статей такого звіту базується на динаміці ключового показника, який концентровано розкриває діяльність підприємства. Проте, визначення статей і позицій окремих форм звітності переважно ґрунтується на динаміці окремих показників, що синтезовано формують зміст статті. При цьому враховується взаємозв'язки і взаємопов'язаність статей у різних формах звітності. При застосуванні будь-якого із існуючих підходів у методику інструментарію прогнозування вводиться інтуїтивна (експертна, умоглядна) складова,

спричинюючи різні значення прогностичної статті звіту.

Явно виражені динамічно непередбачувані зміни загальноекономічного середовища й, відповідно, умов діяльності сучасного підприємства, труднопередбачуваність результатів його функціонування не забезпечують факту лінійної залежності між показниками. Намагання деяких авторів довести дієвість регресійного методу в процесах отримання прогностичних показників за рахунок розширення часових рядів (10-20 років) та використання новітніх й адаптивних для складання фінансових прогнозів програмних продуктів, є дискусійним. В умовах невизначеності глобального економічного середовища очевидно не доцільно використовувати надмірно детерміновані числа і довірчі інтервали. Крім цього, різкі коливання ринкової інфраструктури зумовлюють потребу періодичного коригування ймовірностей майбутніх операцій, явищ і процесів для надання більшої вірогідності прогностичній фінансовій звітності. При цьому можна дотримуватися погляду про доцільність такого типу звітності лише для фінансово – стійких компаній і стабільного економічного середовища та невисокий ефект від її складання підприємствами трансформаційної економіки.

Список використаних джерел

1. Редченко, К.І. Концепція формування прогностичного обліку [Текст] / К.І. Редченко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна.- 2002.- Вип.11.- С.50-59
2. Гаркуша, Н.М. Аспекти методики складання прогнозованої фінансової звітності підприємства [Текст] / Н.М. Гаркуша, О.О. Горошанська // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. Збірник наукових праць ХДУХТ. – 2010. – №2/12. – С. 26-31.
3. Уилсон, П. Финансовый менеджмент в малом бизнесе [Текст] / П. Уилсон; пер. с англ. – М. : Аудит : ЮНИТИ-ДАНА, 1995. – 256 с.
4. Палий, В.Ф. Бухгалтерская и финансовая отчетность [Текст] / В.Ф. Палий // Бухгалтерский учет. – 2011. – № 2. – С. 88-90.

Попітіч Тетяна

асистент

Львівська комерційна академія

м. Львів, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах облікову систему самостійно формують суб'єкти господарювання на основі розробленої та затвердженої облікової політики, що ґрунтується на єдиних законодавчих і методичних основах, індивідуальних умовах господарювання та галузевої специфіки їх діяльності. Облікова політика – це найважливіший інструмент ефективного управління та довгострокового розвитку підприємства, який дозволяє сформувати систему бухгалтерського обліку, проаналізувати, змодельовати обліковий процес, зважаючи на обрану і реалізовану стратегію розвитку.

Аналіз підходів до трактування сутності поняття “облікова політика” дозволяє виявити чотири основні, в межах яких облікова політика розглядається як: 1) сукупність способів ведення бухгалтерського обліку і звітності; 2) вибір методологічних прийомів, принципів, правил, процедур, які застосовуються при організації і веденні бухгалтерського обліку і звітності; 3) внутрішній основоположний документ для організації бухгалтерського обліку; 4) формування уніфікованих підходів й правил організації і ведення бухгалтерського обліку та формування бухгалтерської (фінансової) звітності суб'єктами господарювання в межах окремої держави, тобто на макрорівні і мікрорівні.

Облікова політика в широкому її розумінні – це закріплені у нормативних актах допустимі та дозволені законодавством організаційні, методологічні підходи, правила, методики, присвячені організації та функціонуванню інформаційного простору суб'єктів господарювання. Облікова політика у вузькому її розумінні – це правила організації і ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності підприємства, закріплені в його внутрішньому регламенті. Під час розробки облікової політики повинні враховуватися фактори, що впливають на формування облікової політики. Основними з них є форма власності; масштаби підприємства (обсяг діяльності, кількість працівників, номенклатура товарів, продукції та ін.); вид економічної діяльності; дислокація підприємства; система оподаткування, наявність пільг та умови їх одержання; стратегія діяльності, що реалізується підприємством.

Однак саме види діяльності, що мають різну галузеву специфіку, здійснюють першочерговий вплив на способи і методи, що відображаються в обліковій політиці конкретного підприємства.

Облікова політика охоплює три основні групи елементів: обов'язкові, варіативні і спеціальні.

Обов'язкові елементи – це елементи, які є універсальними для всіх підприємств, тому що ґрунтуються на загальних принципах бухгалтерського

обліку і формування звітності, закріплених в нормативно-правових актах вищої юридичної сили (Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Господарський кодекс, Податковий кодекс тощо). До цієї групи належать також елементи облікової політики, що ґрунтуються на єдино дозволених правилах і способах ведення бухгалтерського обліку загалом, та окремих його об’єктів, викладених в національних стандартах бухгалтерського обліку.

Процедурні питання, визначені національними стандартами бухгалтерського обліку як альтернативні варіанти, є підставою для формулювання варіативних елементи облікової політики.

Варіативні елементи також безпосередньо залежать від виду діяльності, яким займається підприємство. З метою забезпечення розвитку в межах діючої галузевої нормативно-законодавчої системи (Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності тощо) встановлюється можливість вибору окремих варіантів в частині методів і способів ведення обліку, нерівнозначних з точки зору впливу на основні показники діяльності економічної системи суб’єктів господарювання.

Третя група елементів – це спеціальні елементи, які розробляються самим підприємством зважаючи на професійні судження бухгалтера. Ці елементи можуть бути закріплені у внутрішніх правилах економічного суб’єкта, деталізують порядок ведення бухгалтерського обліку стосовно конкретних ділянок.

Внутрішні бухгалтерські правила суб’єктів господарювання розробляються в межах системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку та формують облікову політику в методичному, технічному і організаційних аспектах. До основних робочих документів належать: 1) облікова політика підприємства, оформлена розпорядчим документом; 2) форми первинної документації; 3) графіки документообігу; 4) робочий план рахунків бухгалтерського обліку; 5) форми оперативної звітності.

Таким чином, облікова політика підприємства – найважливіший індивідуальний інструмент регулювання бухгалтерського обліку. Ефективність облікової політики забезпечується відповідністю організованої системи бухгалтерського обліку та звітності суб’єкта господарювання чинному законодавству.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 19.03.2016 р.). – Назва з екрана.

2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtki.com.ua/show/2cid010244.html> (дата

звернення 19.03.2016 р.). – Назва з екрана.

Потопальська Галина
корпоративний секретар
ПАТ «Альфа-Банк»

Науковий керівник: к.е.н., професор Небильцова О.В.,
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана
м. Київ, Україна

РОЛЬ КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ АУДИТУ В ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Поступовий відхід від державного до приватного регулювання економіки привів до зміщення контрольних функцій з боку державного контролю у бік внутрішнього контролю діяльності самих суб'єктів господарювання, що обумовило зміну цільових установок та напрямів контролю. Перехід від державного регулювання все більше зумовлює зростання ролі та суспільного значення професійних співтовариств, які стають єдиною глобальною платформою для розвитку професії. Саме такі громадські організації реагують на сучасні виклики ринкової економіки, встановлюючи єдині Міжнародні Професійні Стандарти професії, надаючи всім своїм членам широкі освітні можливості, підтримуючи професійні кваліфікаційні програми, а також здійснюючи дослідження та забезпечуючи комунікації і співробітництво своїх членів.

Розвиток внутрішнього аудиту в Україні перебуває під впливом Міжнародних стандартів зовнішнього та внутрішнього аудиту. Інкorporація Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту відбувається завдяки діяльності Інституту внутрішніх аудиторів в Україні. При цьому на законодавчому рівні відсутні нормативно-правові акти щодо концепції розвитку внутрішнього аудиту, а також регламентації його діяльності у корпоративному секторі, тим самим створюючи передумови для самоорганізації внутрішнього аудиту.

Самоорганізація внутрішнього аудиту, насамперед полягає в тому, що керівник Служби Внутрішнього аудиту відповідно до Міжнародних Стандартів Аудиту самостійно розробляє внутрішньо фірмові стандарти й положення щодо регламентації діяльності внутрішнього аудиту й узгоджує їх з Комітетом з питань аудиту та подає на затвердження Спостережній Раді. Роль Комітету з питань аудиту у складі Спостережної Ради в першу чергу залежить від якості системи корпоративного управління на підприємстві. При цьому слід зазначити, що

реалізація сучасної концепції розвитку Комітету з питань аудиту залежить в даний час в значній мірі від рішень менеджменту компаній та від кваліфікації конкретних людей, що входять до складу Спостережної Ради. В той же час члени Спостережної Ради повинні чітко розуміти, що наявність Комітету з питань аудиту підвищує якість процесу складання звітності, але не звільняє при цьому членів Спостережної ради від яких-небудь їх обов'язків.

Адже, такий Комітет є консультативно-дорадчим органом і формується переважно із незалежних від товариства директорів. Для того, щоб ефективно виконувати покладену на них роль, члени Комітету з питань аудиту мають бути компетентні в питаннях бізнесу компанії, фінансового обліку і міжнародної звітності, в питаннях аудиту і внутрішнього контролю. Спостережній Раді слід розробити механізми, сприяючі відбору і залученню добросовісних і кваліфікованих членів, які будуть відповідально і зацікавлено ставитись до виконання своїх обов'язків, готових присвячувати багато часу і сил роботі в Комітеті з питань аудиту окрім виконання інших функцій в Спостережній Раді.

Модель, при якій Служба Внутрішнього аудиту підпорядковується Комітету з питань аудиту у складі Спостережної Ради, представляється ефективнішою, оскільки в цьому випадку внутрішні аудитори звітують не перед тим, кого вони перевіряють (менеджментом), а тому можуть відчувати себе практично повністю незалежними.

Серед основних обов'язків і функцій Комітету з питань аудиту щодо діяльності Служби внутрішнього аудиту можуть бути:

- схвалення Положення про Службу внутрішнього аудиту і забезпечення незалежності даної Служби від виконавчого органу компанії;
- ухвалення рішень про призначення (припиненні повноважень) керівника служби внутрішнього аудиту, а також про розмір його винагороди;
- оцінка виявлених службою внутрішнього аудиту порушень;
- розгляд звітів служби внутрішнього аудиту за підсумками роботи за рік;
- затвердження щорічного плану діяльності, структури і бюджету служби внутрішнього аудиту;
- розгляд і оцінку ефективності діяльності внутрішнього аудиту тощо.

Також Комітет з питань аудиту повинен передбачити можливість для співробітників компанії конфіденційно виражати свою занепокоєність з приводу можливих порушень, що відбуваються в компанії, а члени Комітету, в свою чергу, повинні провести незалежне розслідування таких повідомлень і прийняти рішення для подальших дій, що коректують.

Важливо зазначити, що Комітет з питань аудиту за результатами своєї діяльності подає резолюції на розгляд членам Спостережної Ради на основі яких приймаються рішення щодо подальшого покращення діяльності компанії.

Підводячи підсумки, варто відмітити, що внутрішній аудитор займає унікальне положення — з одного боку, він «працює по найму» на керівництво підприємства, з іншої — передбачається, що він повинен перевіряти діяльність керівництва. Це може викликати значні складнощі в стосунках, оскільки для об'єктивної оцінки дій

керівництва необхідна «незалежність» внутрішнього аудитора від керівництва, а для роботи по найму очевидна його «залежність».

Проте, саме Комітет з питань аудиту повинен створити і підтримувати корпоративну культуру, сприяючи безперешкодному розкриттю інформації з боку внутрішнього аудитора. Якщо внутрішній аудитор виявляє проблему і не отримує підтримки керівництва, він відповідає безпосередньо перед Комітетом з питань аудиту, Спостережною Радою і акціонерами за надання відповідної інформації Комітету з питань аудиту. Керівництво, при цьому, повинне не лише не перешкоджати розкриттю такої інформації, але і заохочувати даний процес не лише словами, а й своїми справами.

Список використаних джерел

1. Плахотя, Т. В. Актуальные вопросы организации эффективной службы внутреннего аудита [Текст] // Фундаментальные исследования. 2014. №6-7. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/aktualnye-voprosy-organizatsii-effektivnoy-sluzhby-vnutrennego-audita> (дата обращения: 03.11.2015).
2. Суворова, С.П., Ханенко, М.Е., Панкратова, А.А. Принципы организации внутреннего аудита [Текст] // Вестник Орловского государственного аграрного университета. 2010. № 2. Том 23. С.91-95.
3. Сметанко, А.В. Современный подход к определению сущности внутреннего аудита и его основных функций в системе корпоративного управления акционерным обществом [Текст] // Вестник ТИУиЭ . 2013. №2 (18). URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/sovremennyy-podhod-k-opredeleniyu-suschnosti-vnutrennego-audita-i-ego-osnovnyh-funktsiy-v-sisteme-korporativnogo-upravleniya> (дата обращения: 02.11.2015).
4. Гуломризо, Х.А. Роль Аудиторского комитета в исследовании системы управления компанией [Текст] // Вестник таджикского национального университета. Серия социально-экономических и общественных наук, номер 2-4 (138), 2014. - С. 217-221.
5. Дорош, Н. Роль Аудиторського комітету у виконанні функцій внутрішнього аудиту [Текст] // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в управлінні економічними процесами світової і національної економіки: сучасний стан та перспективи: матеріали міжнар. наук-практ. конф. 11 грудн. 2015 р., (ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль: Крок, 2015. – 373 с. – с. 119-120.
6. Інститут внутрішніх аудиторів України. URL: <https://www.iiia.org.ua> (дата звернення 28.03.2016).

Редченко Костянтин

д.е.н., професор, завідувач кафедри
Львівська комерційна академія
м. Львів, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

З часу публікації відомої статті професора Гарвардської школи бізнесу Роберта Каплана і директора Nolan Norton Institute Девіда Нортон "The Balanced Scorecard - Measures That Drive Performance" (1992 р.) минуло вже майже чверть століття. За цей час концепція збалансованої системи показників (Balanced Scorecard) здобула величезну популярність у всьому світі: написано сотні книг і тисячі статей, проведено десятки наукових конференцій, створено різноманітне програмне забезпечення і численні посібники з впровадження. Вчені і бізнесмени, політики та менеджери, державні чиновники і бізнес-консультанти продовжують вивчати й обговорювати цю концепцію, яка знайшла своє застосування у багатьох сферах. Крім приватного бізнесу, збалансована система показників успішно використовується державними установами, лікарнями, університетами, органами місцевого самоврядування тощо. В Україні **Balanced Scorecard** відома з початку 2000-х років і сьогодні є однією з найбільш поширених систем стратегічного та управлінського контролю. Разом з тим, широкому загалу відомі, переважно, приклади використання збалансованої системи показників міжнародними компаніями, а її потенціал у сфері середнього і малого бізнесу залишається недостатньо розкритим.

Зауважимо, що Каплан і Нортон з самого початку задумували **Balanced Scorecard** як систему вимірювання ефективності та підтримки стратегічного управління для великих диверсифікованих компаній, що зазнають труднощі з реалізацією "багатоповерхових" (розгалужених за численними напрямками діяльності) стратегій. У декількох своїх ранніх статтях і книзі "Збалансована система показників: від стратегії до дії" [1], що вийшла друком у 1996 році, Каплан і Нортон викладають загальні принципи розробки та методіку впровадження **Balanced Scorecard** виключно на прикладі великих організацій (промисловість, торгівля, страхування, банківська справа).

Однак минає кілька років і ситуація змінюється. Автори збалансованої системи показників у своїй другій книзі "Організація, орієнтована на стратегію" (2000 р.) на питання: "Чи може **Balanced Scorecard** застосовуватися у малому бізнесі, новому бізнесі і швидко змінюваному бізнесі?" з упевненістю відповідають: "Наша відповідь – так, на всі три питання". При цьому Каплан і Нортон посилаються на успішний досвід впровадження **Balanced Scorecard** на невеликому підприємстві **Southern Gardens Citrus** (200 співробітників), що спеціалізується на переробці цитрусових, а також у кількох неприбуткових організаціях: **New Profit**, **Duke Children's Hospital** і **May Institute**, у кожній з яких працює від дюжини до

пари сотень людей [2, с. 369].

Разом з тим, шлях від перших проектів, пов'язаних із розробкою збалансованої системи показників на підприємствах малого бізнесу, до широкого впровадження цієї системи, є непростим.

За результатами опитування, проведеного авторами статті [3] серед представників малого бізнесу Великобританії та Кіпру, було виявлено, що значна частина респондентів ніколи не чула про збалансовану систему показників, а переважна більшість тих, хто чув, ніколи цю систему не застосовували. Зокрема, 80% британських респондентів відповіли, що не знають нічого про **Balanced Scorecard**, а з тих 20%, які знайомі з цією системою, лише четверта частина застосовує її на практиці [3, с. 12].

На Кіпрі зі збалансованою системою показників не знайомі 55% респондентів, знайомі – 45%, а практично використовує – лише близько 10%. Тільки дві кіпрські компанії (з числа опитаних) впровадили **Balanced Scorecard** більше, ніж 3 роки тому [3, с. 14].

В Україні, згідно наших власних досліджень, знайомі з концепцією **Balanced Scorecard** більше 60% керівників і власників підприємств малого бізнесу, але використовують на практиці – лише 3-4%. Така ситуація пояснюється як традиційною недовірою вітчизняного менеджменту до західних методик управління бізнесом, так і значною мінливістю стратегій діяльності невеликих фірм під впливом несприятливого зовнішнього бізнес-середовища.

Реальна стратегія будь-якої організації складається з двох частин – запланованої і змінної. Відмінність між великими компаніями і малими полягає в тому, що у перших запланована стратегія переглядається лише періодично, наприклад, щороку, а кардинально змінюється (за умови грамотної початкової підготовки) ще рідше – раз у 3-5-10 років. У маленьких фірм стратегія не може так довго протриматися “на плаву” без істотних змін. Крім того, ступінь мінливості стратегії буває настільки значним, що її формальне подання у вигляді традиційного стратегічного плану або стратегічної карти, яку пропагують Каплан з Нортон, стає для малої фірми практично неможливим і недоцільним.

Винятком з цього правила можуть бути фірми, діяльність яких пов'язана з управлінням знаннями. У тих галузях, де частка інтелектуальної праці є дуже високою (інформаційні технології, консалтинг, університети та школи бізнесу, рекламні агентства, видавництва тощо), проект з впровадження **Balanced Scorecard** має більші шанси завершитися успіхом, ніж в порівнянних за розмірами (кількістю співробітників, доходами, вартістю активів) виробничих або торговельних фірмах.

Підприємства малого бізнесу за допомогою збалансованої системи показників отримують не тільки інформацію про прогрес у впровадженні стратегії та ключові показники ефективності. Вони також вирішують наступні завдання:

- обґрунтування та чіткий вибір напрямів розвитку бізнесу;
- розуміння менеджерами того, що повинна робити організація і як вона робить це на практиці;
- розвиток здатності менеджерів визначати пріоритети і зосереджуватися на

них (мається на увазі, насамперед, досягнення оптимального співвідношення між довгостроковим розвитком короткостроковою операційною ефективністю);

- досягнення гнучкості організації завдяки використанню нових знань в процесі стратегічного та операційного планування.

При цьому для невеликої організації краще орієнтуватися на спрощений варіант збалансованої системи показників, а для великої компанії, відповідно, на більш складний. Недотримання цього правила, швидше за все, призведе або до неефективного використання ресурсів фірми, або до побудови системи управлінського контролю з функціоналом, що не відповідає реальним потребам менеджменту.

Список використаних джерел

1. Kaplan, R. S. The Balanced Scorecard: Translating Strategy Into Action / R.S. Kaplan, D. P. Norton. – Boston : Harvard Business Press, 1996. – 322 p.
2. Kaplan, R. S. The Strategy-Focused Organization: How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment / R. S. Kaplan, D. P. Norton. – Boston : Harvard Business School Press, 2000. – 416 p.
3. Giannopoulos, G. The Use of the Balanced Scorecard in Small Companies / G. Giannopoulos, A. Holt, E. Khansalar, and S. Cleanthous // International Journal of Business and Management. – 2013. – Vol. 8, No. 14. – P. 1-22.

Рыбакова Елена

старший преподаватель

УО «Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины»

г. Гомель, Республика Беларусь

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

Одной из основных тенденций мирового развития экономики является возрастающая роль инноваций. Без применения инноваций практически невозможно создать конкурентоспособную продукцию, имеющую высокую степень наукоемкости и новизны. Инновации представляют собой эффективное средство конкурентной борьбы, так как ведут к созданию новых потребностей, к снижению себестоимости продукции, к притоку инвестиций, к повышению имиджа (рейтинга) производителя новых продуктов, к открытию и захвату новых рынков, в том числе и внешних.

Проблема оценки инновационных проектов заключается в том, что в настоящее время нет четкого деления методик анализа инновационных и

инвестиционных проектов. По мнению ряда исследователей, в части методов экономического анализа различия между инновационной деятельностью и долгосрочными инвестициями отсутствуют, особенности инноваций проявляются лишь при формировании исходных показателей доходов и расходов, денежных потоков, а также информационной базы. Это дает основания применять к оценке инноваций методы, разработанные для оценки долгосрочных инвестиций без их существенной адаптации [1, 2, 3, 5]. Другие ученые предлагают собственные системы показателей оценки инноваций, опираясь в своих выводах на необходимость учета особенностей процесса нововведений [4].

Для оценки эффективности инновационных проектов необходима методика, учитывающая следующие особенности особенностями инновационного процесса:

- инновационный процесс заключается в получении новшества и его коммерческой реализации, поэтому эффект от инновационной деятельности многопланов: научно-технический, экономический, социальный, экологический;
- при создании и использовании инноваций задействуется более широкий круг участников по сравнению с инвестиционным проектом. Соответственно, необходимо согласование долгосрочных целей участников с текущими интересами;
- нововведение внедряется для достижения лучших результатов по сравнению с аналогом;
- при оценке инноваций необходимо учитывать временной горизонт расчетов исходя из сроков действия прав на объекты интеллектуальной собственности;
- достижение конечного результата инновационного проекта в большей степени, чем инвестиционного, связано с многообразием рисков. Отсутствие их оценки приводит к тому, что многие предприятия отказываются от реализации инновационных проектов из-за неопределенности результата, что сдерживает процессы внедрения инноваций и усугубляет технологическое отставание промышленных организаций.

Для оценки эффективности инновационных проектов применяются методы статических и динамических оценок эффективности инвестиций. При расчете динамических показателей эффективности денежные потоки, вызванные реализацией инновационного проекта, приводятся к эквивалентной основе посредством дисконтирования. При определении статических показателей потоки денежных средств, возникающие в разные моменты времени, оцениваются как равноценные.

Задача применения частных показателей состоит в оценке отдельных сторон инновационного процесса, а также обеспечении факторного анализа и выявлении причин отклонений обобщающих показателей.

Система комплексной оценки эффективности инноваций должна включать экономические показатели для оценки всех сторон инновационной деятельности, обеспечивать учет множественных целей управления, ограничений, возможность проведения факторного анализа и т.д.

Некоторые авторы для оценки эффективности инновационных проектов предлагают использовать рейтинг. Под рейтинговыми показателями понимаются усредняющие оценочные критерии, формируемые на основе набора частных экономических показателей. Рейтинговые оценки обладают более широкой областью применения, чем динамические и статические критерии, позволяя проводить анализ в ситуациях непрерывной инновационной деятельности. Однако построить адекватные рейтинговые оценки сложно, поэтому в большинстве случаев динамические показатели предпочтительнее.

Рейтинговая оценка позволяет сравнивать инновационную деятельность различных организаций и альтернативные проекты. Для построения рейтинговой модели используют два приема: бизнес-статистику или экспертную оценку значимости частных показателей.

В отличие от динамических показателей оценки инноваций, предполагающих единственность цели развития предприятия, рейтинговая оценка способна обобщить показатели, отражающие разнородные цели. В данном случае применяются методы многокритериального анализа и оценки инноваций, которые позволяют сравнивать разнородные величины, имеющие различную природу – экономическую, социальную, экологическую, демографическую и т.д.

Важное место в системе анализа инновационного проекта занимает оценка риска и неопределенности. Ее результаты позволяют уточнить средневзвешенную цену инвестируемого капитала и ставку дисконтирования для расчета показателей эффективности инноваций, рассмотреть альтернативные варианты реализации инновационных проектов, принять управленческое решение и осуществить контроль.

Расчет количественных показателей уровня рисков производится путем вычисления дисперсии параметра оценки эффективности инноваций, среднеквадратического отклонения, коэффициента вариации, среднего и нормированного ожидаемого убытка, b -коэффициентов, показателей предельного уровня, коэффициентов риска, издержек неопределенности и вероятностей неблагоприятного исхода.

Оценка рисков инновационных проектов включает в себя их качественный и количественный анализ. Качественный анализ состоит в классификации риска, выявлении причин его возникновения, возможных негативных последствий и мер по минимизации ущерба. Количественный анализ заключается не только в расчете показателей уровня риска, но и в учете полученных значений при принятии управленческих решений.

Все перечисленные методы применимы к оценке рисков отдельных инноваций или инновационных проектов. Выбор конкретных методов оценки риска зависит от возможностей информационной базы, требований к форме представления результатов и уровню надежности планирования инноваций.

Список использованных источников

1. Ендовицкий, Д.А. Организация анализа и контроля инновационной

деятельности хозяйствующего субъекта [Текст] / Д.А. Ендовицкий, С.Н. Коменденко С.Н. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 272 с.

2. Кабаков, В.С. Внутрифирменное управление инновациями [Текст] : учеб. пособие. / В.С. Кабаков, А.К. Казанцев. – СПб.: СПбГИЭА, 2005. – 110 с.

3. Крылов, Э.И. Анализ эффективности инвестиционной и инновационной деятельности предприятия [Текст] / Э.И. Крылов, И.В. Журавкова. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 384 с.

4. Медынский, В.Г. Инновационный менеджмент [Текст]: учеб. / В.Г. Медынский. – М.: Инфра-М, 2005. – 240 с.

5. Рубашный, В.С. Инновационный менеджмент и интеллектуальная собственность [Текст] : курс лекций / В.С. Рубашный. – Минск.: ФУАинформ, 2007. – 368 с.

Рудницька Олена

асистент

НУ “Львівська політехніка”

м. Львів, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТОДИКИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА ОСНОВНИМИ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ В ТОРГІВЛІ

Діяльність торговельних підприємств охоплює різні процеси, які визначаються характером організації і технології даного виду бізнесу. До таких процесів в торгівлі відносяться: “вивчення ринку та потреби споживачів; закупівля товарів; транспортування товарів; зберігання товарів; реалізація товарів; адміністративно-господарське забезпечення; інформаційне забезпечення; забезпечення безпеки; стратегічне управління; управління фінансами тощо” [3].

Перелічені вище бізнес-процеси можна умовно поділити на два основних види:

- процеси пов’язані з організацією та технологією торгівлі;
- процеси пов’язані з управлінням.

На підприємствах торгівлі основу товарного руху становлять технологічні процеси, які пов’язані з логістикою товарів та продовженням виробництва у сфері обігу. До них відносяться транспортування товарів, навантажувально-розвантажувальні роботи, зберігання товарів, комплектування торгового асортименту, сортування, фасовку, підготовку товарів до продажу [2, с.47]. Як видно з вищесказаного до основних бізнес-процесів в торгівлі доцільно віднести: заготівлю товарів і їх транспортування, зберігання товарних запасів, їх реалізація. До бізнес-процесів управління відносяться: адміністративно-господарське

забезпечення; інформаційне забезпечення; забезпечення безпеки; стратегічне управління; управління фінансами та ін.

Схему обліку витрат за основними організаційно-технологічними процесами в підприємствах торгівлі відображено на рис. 1.

Важливою умовою управління бізнес-процесами є:

- ідентифікація процесів;
- вимір процесів;
- аналіз процесів;
- діяльність з метою покращення процесів;
- контроль процесів [4, с. 349].

Кожний бізнес-процес в торгівлі супроводжується понесенням певних видів витрат. Одні витрати пов'язані з формуванням первісної вартості придбаних для подальшої реалізації товарів, а інші витрати належать до витрат того періоду в якому вони були здійснені.

У П(С)БО 9 “Запаси” чітко визначено перелік витрат, які формують первісну вартість запасів. Зокрема: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суму ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях [1].

Не включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені: понаднормові витрати і нестачі запасів; фінансові витрати; витрати на збут; загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням та доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

В економічній літературі недостатньо розкрито облік витрат бізнес-процесів в торгівлі, які не включаються до первісної вартості товарів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені. Наприклад, в гуртовій торгівлі до таких бізнес-процесів можна віднести: при продажі дощок їх порізка за вимогою покупця; монтаж та підключення товарів складного технічного асортименту (пральних та посудомийних машин та ін.). Такі витрати є непрямыми і підлягають розподілу по завершенню звітного періоду. Такий розподіл зазначених витрат є ефективним за умов використання системи АВС. Ця система обліку витрат за процесами забезпечує управлінський персонал більш повною інформацією про витрати, які понесені на підприємстві, а не обмежуючись лише обліком витрат за окремими відділами, цехами, підрозділами. Метод АВС дозволяє виокремити, ідентифікувати з носієм витрат та оцінити непрямі витрати, які за останні десятиліття постійно зростають у різних галузях економіки в тому числі і в торгівлі. Це особливо стосується оптово-роздрібної торгівлі (супермаркети, гіпермаркети).

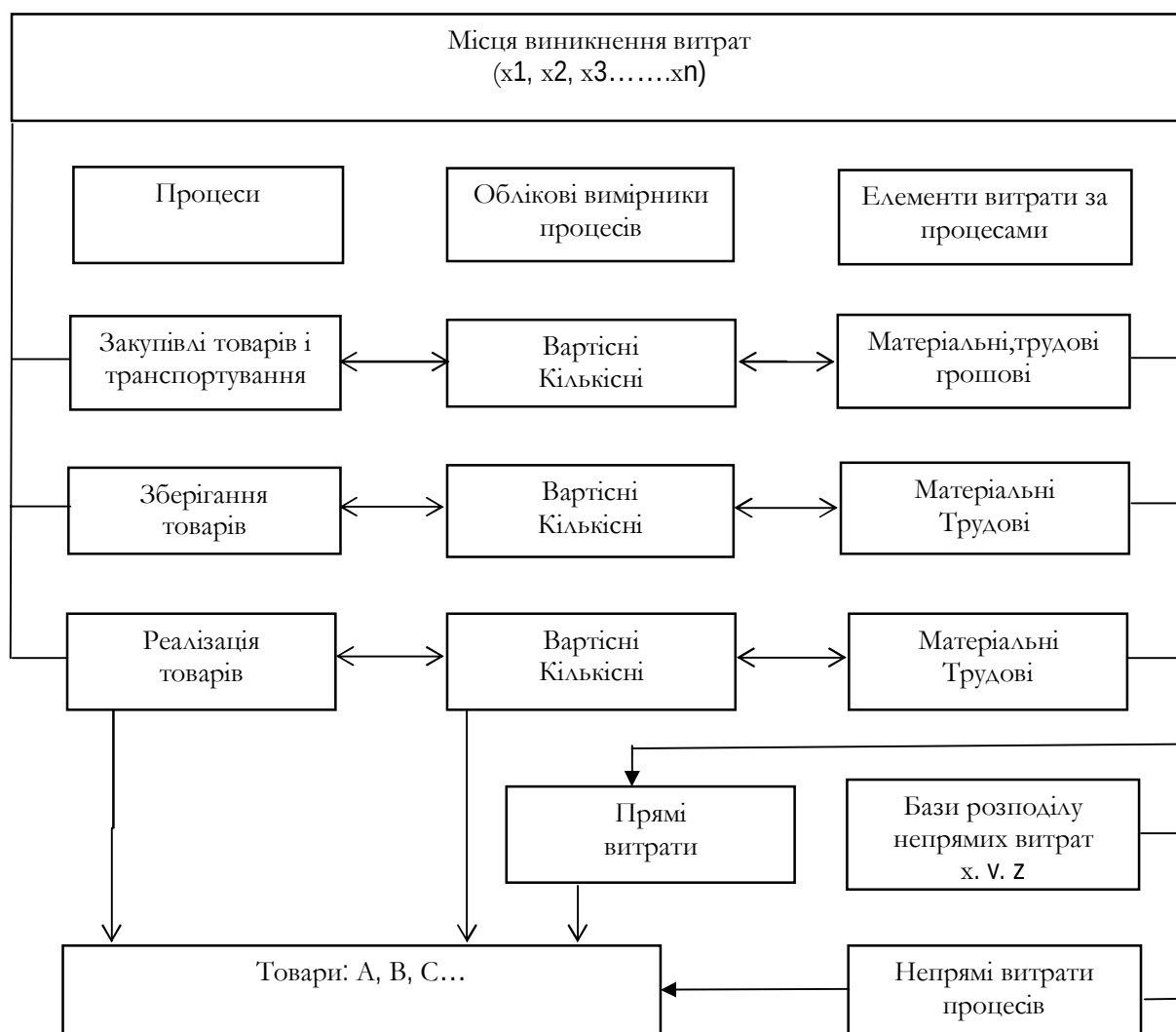

Рис. 1. Загальна схема обліку витрат за процесами на підприємствах торгівлі

Використання методу АВС на підприємствах торгівлі забезпечує визначення загальних витрат в цілому по підприємству шляхом їх обліку за елементами витрат, а облік витрат за процесами – за місцями їх виникнення (див. рис. 1).

Отже, умовами визнання процесів як елементів методу АВС є повторюваність операцій. Можуть бути роботи, а відповідно і витрати, які є загальними для фірми або відносяться до виробів на промислових підприємствах, а в торгівлі – до видів послуг та її сфер діяльності.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Рудницький, В. С. Внутрішній аудит: методологія, організація [Текст] : монографія / В. С. Рудницький. – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 104 с.
3. Ситник, Г. Класифікація бізнес-процесів підприємства торгівлі на основі процесного підходу / Г. Ситник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://skhid.com.ua/article/download/16605/14155>.

4. Rachunkowość zarządcza przedsiębiorstw. Rachunek kosztów pod red. D. Soltys. Wydanie drugie poszerzone i zaktualizowane. – Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. – Wrocław, 2014. – 368 s.

Рудницький Василь

доктор, професор звичайний, завідувач кафедри
Малопольська вища школа економічна,
м. Тарнув, Польща

Гладунський Василь

к.пед.н., доцент
Львівський навчально-науковий інститут
ДВНЗ “Університет банківської справи”
м. Львів, Україна

АУДИТОРСЬКИЙ ВИСНОВОК З ПОГЛЯДУ ЛОГІКИ

Стійкість та динамічний розвиток суб'єктів підприємницької діяльності як соціально-економічних систем перебувають у прямій залежності від управлінської діяльності, яка реалізується через такі основні функції, як: планування, організування, мотивування та контролювання. Щоб досягти при цьому управлінських ефектів, керуюча система постійно має аналізувати й оцінювати рівень та результативність цих функцій, використовуючи при цьому надійний інструментарій. До такого інструментарію відноситься й аудит, який виконує пізнавальну, профілактичну, контролюючу, регулюючу, стабілізуючу, прогнозуючу та узагальнюючу функції.

Підсумковим документом аудиту є аудиторський висновок, який складається аудитором і передається замовнику на основі чого останній приймає певне рішення. Тут може виникнути ряд колізій, основною причиною яких є неоднозначна інтерпретація аудитором і замовником змісту аудиторського висновку. Адже, як показують дослідження, 33% усіх претензій до аудиторів виникають через неточну інтерпретацію ними принципів обліку та звітності [1, с. 375].

У спеціальній літературі з аудиту [2, 3] виділяються такі види аудиторських висновків: безумовно-позитивний, умовно-позитивний негативний, а також може бути відмова від складання аудиторського висновку. Оскільки аудиторський висновок є діловим документом, то незалежно від його виду, зміст його має однозначно інтерпретуватись як його автором, так і його замовником. В іншому випадку замовник може прийняти неадекватне рішення, яке може тягнути за собою людські, фінансові, матеріальні, моральні втрати, призвести до необ'єктивних

адміністративних та правових наслідків.

Неоднозначність в інтерпретації, як правило, пов'язана не з фактичними помилками, а з логічними. Тому, з точки зору логіки, аудиторський висновок має відповідати наступним принципам: послідовності, однозначності, несуперечливості та аргументованості [4]. В основі цих принципів лежать закони логіки, зокрема, закон тотожності, суперечності, виключеного третього та закон достатньої підстави. Порухення цих законів при формуванні аудиторських висновків призводить до того, що він може піддаватись сумнівам, спростуванням, бути аргументом у судових процесах.

Зміст аудиторського висновку містить певну множину понять, які відображають відповідні норми, регламентацію, дисципліну, застереження тощо. Закон тотожності вимагає, щоб кожне поняття, кожне висловлення в документі зберігали один і той же визначений зміст. Якщо в аудиторському висновку вживаються неточні, розмиті, незрозумілі поняття, то неодмінно це призведе до різночитання - помилки різного смислу. У подібних випадках виникають питання: "А що це означає?", "А що тут мається на увазі?". Не кожен замовник аудиторського висновку буде уточнювати зміст незрозумілих йому понять, а діятиме на свій розсуд. У таких ситуаціях міркування відбувається за схемами, які призводять до неправильних висновків, наприклад:

Цього я не зрозумів.
Думаю, що це означає так.
Дію таким чином.

Це я так розумію.
Якщо, це так, то я дію таким чином.
Дію таким чином.

Коли норми, правила, твердження, що закладені в одному документі, суперечать чи є протилежними до норм, правил, тверджень, закладених в інших документах, то тоді йдеться про порушення закону суперечності та закону виключеного третього.

В основі аудиторських висновків лежать аудиторські докази. З погляду логіки доказ має бути істинним і доказовим, тобто таким, який у свою чергу має бути доведеним і логічно підтверджувати висновки, тобто відповідати на питання: "З чого це випливає?". Вимогу доведеності, обґрунтованості переважно називають принципом достатньої підстави, тобто будь яке істинне висловлення повинно мати свою достатню підставу.

Щоб правильно сформулювати достатню підставу для того чи іншого твердження важливо знати у чому полягає достатність умов, а у чому необхідність; які умови вважаються достатніми й необхідними; які є достатніми, але не є необхідними; які є необхідними, але недостатніми, а які є ані тими, ані другими. Нехтування цими знаннями веде до порушення принципу необхідного і достатнього. Тут важливим є правильне використання висловлювань типу

$$A \Rightarrow B \text{ (Якщо } A, \text{ то } B), \quad (1)$$

де A - достатня умова для B , а B - наслідок, необхідна умова для A .

Порушення цього дедуктивного принципу призводить до поширеної помилки, коли стверджувальний модус (*modus ponens*) $\frac{A \Rightarrow B, A}{B}$ і заперечувальний (*modus tollens*) $\frac{A \Rightarrow B, \neg B}{\neg A}$, підмінюються відповідно неправильними

$$\frac{A \Rightarrow B, B}{A} \quad \text{і} \quad \frac{A \Rightarrow B, \neg A}{\neg B}. \quad (2)$$

Логічна помилка трапляється і тоді, коли рішення приймається через недостатню підставу, тобто на основі хоч істинного висловлювання A , але з якого наслідок B не випливає. Така помилка веде до “хибного сліду” [5]. Це стається тоді, коли умови, які є необхідними чи достатніми, залишаються поза увагою аудитора, або дехто свідомо спрямовує аудитора на хибний слід.

Оскільки аудиторський висновок реалізуються через документ і оформляються у письмовому вигляді за допомогою висловлень природної мови, то рівень його об’єктивності, довіри, рівень сили і авторитету закладається ще на етапі формування і проявляється в реакціях на нього.

Зупинимось на трьох групах помилок, які можуть трапитись при цьому.

Перша група. Помилки через необґрунтоване узагальнення, коли безпідставно вживається загальне висловлення, тобто вживається квантор загальності (слово “усі”, “жоден”) або воно пропускається, замість того, щоб ужити квантор існування (слово “інколи”, “зустрічається” і т. п.), що відповідає частковому висловленню.

Друга група. Помилки, коли не враховується різниця між визначеними і невизначеними частковими висловленнями.

Часткові висловлення можуть бути визначеними за умови впевненості, що певні ознаки P притаманні лише деяким предметам S даної множини і відсутні ці ознаки в решті предметів цієї множини. У такому разі визначені часткові висловлення доцільно формулювати у формі “Тільки деякі S мають ознаку P ”. Слова “тільки деякі” і їм подібні підкреслюють, що “не всі”.

Часткові висловлення вважаються невизначеними, якщо є впевненість, що деякі ознаки P притаманні одній частині предметів S даної множини і немає впевненості, що ці ознаки відсутні в решті предметів цієї множини. Тоді такі часткові висловлення формулюються у формі “Деякі S мають ознаку P ” або “Деякі S не мають ознаки P ”. У такому разі слово “деякі” не означає, що “не всі”, тобто не виключається те, що “усі S ” мають (не мають) ознаки P .

Третя група. Помилки, які пов’язані з неправильним трактуванням логічного змісту сполучників (операторів). Зокрема, коли плутають роздільний сполучник “або..., або” з нероздільним “або” і висновок робиться за неправильною схемою у формі

$$\frac{A \vee B, B}{\neg A} \quad \text{чи} \quad \frac{A \vee B, A}{\neg B}. \quad (3)$$

Останнім часом, із метою запобігання подібних помилок, в офіційних документах, навчальній літературі можна зустріти комбіновані сполучники “і/або”, “та/або”. Виходячи з означення кон’юнкції, нестрогої і строгої диз’юнкцій, які містяться в літературі з логіки, у таких випадках достатньо вжити сполучник “або” – нестрогу диз’юнкцію.

Отже, теоретична база аудиту продовжує розвиватись, збагачується новими аспектами, характеристиками, підходами, новими категоріями, які лежать в основі інших теорій, зокрема, теорії систем, інформації, комунікації, логіки та ін. Багатофункціональність логіки, її методологічна особливість відкривають широке поле для дослідження її прикладного значення у процесі підготовки, проведення та узагальнення аудиту.

Список використаних джерел

1. Рудницький, В. С. Організація і методика аудиту [Текст] : підручник / В.С. Рудницький, З. О. Душко. – К. : УБС НБУ, 2014. – 479 с.
2. Усач, Б. Ф. Аудит за міжнародними стандартами [Текст] / Б .Ф. Усач. –К. : Знання, 2005. -247 с.
3. Петренко С. М. Аудит : теорія і практика застосування міжнародних стандартів [Текст] : навч. посіб. – [2-ге видання] / С. М. Петренко, І. М. Пальцун. – Львів : Магнолія 2006, 2013. – 520 с.
4. Береков, В. Ф. Логика [Текст] / В. Ф. Берков, Я. С. Яскевич, В. И. Павлюкевич. – Мн. : ТетраСистемс, 1997. – 480 с.
5. Гладунський, В. Н. Логіка [Текст] : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. Н. Гладунський. – Львів : Афіша, 2005. – 320 с.

Сарахман Оксана

к.е.н., доцент

Мороз Любов

к.е.н., доцент

Львівський навчально-наукового інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

АУДИТ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ УКРАЇНИ З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ

Потужні фінансові і політичні явища останніх років призвели до серйозних випробувань банків України на міцність. Нині банківська діяльність великою мірою залежить від використання нових технологій ведення бізнесу, зокрема у сфері платіжних карток.

Ефективність операцій з платіжними картками є відносним виразом ефекту від здійснення операцій з платіжними картками, пов'язаним зі здатністю банку формувати власні цілі з урахуванням зовнішніх і внутрішніх умов функціонування та забезпечувати їх досягнення шляхом використання соціально спрямованих інструментів за встановленого співвідношення витрат і результатів.

Залежно від використовуваних методичних підходів до оцінювання економічної ефективності здійснення операцій банків з платіжними картками характеризується результативність цих операцій та визначається доцільність розширення сегментів ринку платіжних карток. З урахуванням цього чітко виокремилась проблема опрацювання методики аналізу і аудиту ефективності цих операцій, що дозволить оцінити ресурсомісткість, трудомісткість операцій та обсяги інвестицій на впровадження нових карткових продуктів і технологій. Це вимагає комплексного, системного підходу до використання методів економічного аналізу і аудиту у даній сфері [2].

Аналізуючи статистику Національного банку України (НБУ) за 2014 та 2015 роки, ми побачили тенденцію до зменшення кількості платіжних карток в обігу деяких українських банків. За даними НБУ кількість карток, що є у активному використанні зменшилась на 5% (865602 штуки). Можливими причинами такого зменшення, є те, що більшість українців все ще воліють використовувати платіжні картки для зняття готівкових коштів у банкоматах та зниження використання кредитних карток громадянами України. У зв'язку з скороченням кількості платіжних карток в обігу банків, та з тим, що багато банків у цілях економії змушені закривати свої відділення, виникає необхідність у зменшенні кількості банкоматів та платіжних терміналів, що обслуговують платіжні картки [3].

На наш погляд важливим напрямом для банківських установ щодо ефективності операцій з платіжними картками є детальний аудит цих операцій який повинен проводитися за декількома етапами.

Першим етапом є складання програми аудиту. Тут вказується мета аудиту (наприклад, встановити дотримання вимог чинного законодавства та внутрішніх

положень банку при веденні операцій з банківськими платіжними картками (БПК), дохідність/збитковість операцій з БПК, повноту та своєчасність виконання рекомендацій щодо усунення недоліків і т.ін.); об'єкт аудиту (наприклад, організація роботи по здійсненню операцій по пластикових картках); період аудиту; термін перевірки; керівник аудиторської групи. Крім цього, висвітлюється перелік питань, що підлягають перевірці та перелік аудиторських процедур за планом аудиту.

На другому етапі відділ внутрішнього аудиту складає програму (наприклад: оформлення, видачі та обслуговування дебетної корпоративної платіжної картки юридичній особі) для детального розгляду операцій працівниками, де вказують послідовність здійснення операцій (згідно нормативного матеріалу).

Програма складається з декількох частин: оформлення документів та відкриття карткового рахунку, отримання картки, поповнення картрахунку або списання з картрахунку, закриття картрахунку. Відповідно до кожного з цих підрозділів розписується зміст операції.

Третім етапом проведення аудиторської перевірки є складання аудиторського звіту, який складається з таких розділів: мета перевірки, опис аудиторського підходу, обсяги та межі аудиторської перевірки, а також дається опис всіх питань по розділах в програмі [1].

В аудиторському звіті після кожного розділу аудитори визначають рівень ризику і подають свої рекомендації за підсумками аудиторської перевірки. Всі ці документи затверджуються підписом і печаткою керуючого банку.

Висновки. Головною задачею методики аудиту ефективності системи платіжних карток є одержання відповіді на основні питання, що хвилюють насамперед керівників, які приймають рішення щодо використання виділених ресурсів на комплексні програми. До питань такого характеру можна віднести: терміни окупності дорогого устаткування, які накладні витрати несе банк на зміст апарату по роботі з платіжними картками і служб, що забезпечують ці операції (інкасація, каса, бухгалтерія); які витрати йдуть на забезпечення процесингу платежів, підтримку ліній зв'язку і кореспондентських відносин; у скільки обходиться комплектація тієї або іншої обладнаної торговельної точки або місця установки банкомату; у якому варіанті і на яких умовах можливо працювати з конкретним клієнтом або іншим банком.

Отже, операції з платіжними картками потребують значних інвестицій, обсяг яких залежить від випуску безпосередньо карток, від засобів обробки інформації, від технічної та технологічної інфраструктури, від затратних методів контролю за обладнанням і операціями. По суті цей вид бізнесу вимагає найбільших вкладень з усіх сфер банківського бізнесу.

Список використаних джерел

1. Внутрішній аудит у банку [Текст]: навч. посібник / О.М. Сарахман, О.І. Скаско, О.Д.Вовчак, О.К.Волкова.-К.: УБС НБУ, 2015.-239 с.
2. Фастовець, Є.О. Пластикові картки у сучасному суспільстві [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer29/287.pdf>

3. Офіційний сайт Національного Банку України – <http://bank.gov.ua>

Семенишена Наталія

к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський, Україна

ЗМІНА ПДВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЯК РАКУРС ІНСТИТУЦІЙНОГО КОРИГУВАННЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕДУР

В останні десятиліття серед наукового бомонду панує одностайна позиція щодо необхідності адекватності процесів трансформації інституту бухгалтерського обліку відповідно до економічної ситуації в країні, що вимагає розробки сучасної облікової парадигми й визначає переосмислення теорії й методології облікової науки.

Старі методології бухгалтерського обліку можуть працювати в нових умовах, так само як нові методології здатні відкривати особливі ракурси раніше поставлених проблем. До того ж, емпіричний матеріал різноманітний і може бути підібраний для підтвердження прямо протилежних точок зору. По суті, прийнятний вибір парадигми визначається концептуальною стрункістю.

Різні аспекти оцінки облікових процедур та їх інституційної складової розглядалися в працях М. Дем'яненка, В. Жука та інших вчених. Але у даний час не вироблено єдиних підходів до ракурсу коригування процедур без втрати економічного смислу, особливо в умовах жорстких вимог МВФ, що й стало об'єктом нашого дослідження.

Як показав Т. Кун [3], теоретичні побудови можуть бути відкинуті лише більш досконалими теоретичними побудовами.

Розглянемо цей постулат на прикладі обліку ПДВ.

Інститут облікових практик, як субститут обліку у сільському господарстві є основою статистичної звітності, на підставі якої приймаються важливі рішення державної політики управління галуззю. Згідно даних Державної служби статистики [1], за попередніми підсумками, у 2015 р. фінансовий результат до оподаткування підприємств від реалізації продукції сільського господарства та надання послуг у рослинництві і тваринництві становив 89,5 млрд. грн прибутку (у 2014 р. – 35,3 млрд. грн), рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва у цілому склав 45,7% (у 2014 р. – 26,3%).

Методичний аспект обліку для цілей оподаткування розробляється у відповідності з Податковим кодексом і включає в себе порядок визначення

базових показників для обчислення податків, порядок визнання доходів і витрат тощо. З 2016 року відбулися значні зміни в порядку сплати ПДВ сільгоспвиробниками.

Наслідком кризи та антикризових заходів стало зростання фіскального дефіциту та державного боргу. За оцінками експертів МВФ, співвідношення сукупного державного боргу та ВВП розвинутих економік протягом 2008-2014 рр. збільшиться із 75 до 115%. Тому однією з ключових проблем після кризового відновлення економіки стане нормалізація державних фінансів. На практиці стабілізація державних заходів вимагає щонайменше середньострокової стратегії економії коштів, а у випадку ЄС - повернення до фіскальних параметрів Пакту стабільності [2]. Ця проблема є актуальною для України, адже значна частина антикризових заходів фінансується за рахунок внутрішніх та зовнішніх запозичень. Тому для України одним із чинників формування фіскальної політики в сільському господарстві буде позбавлення його бюджетної підтримки і розробка заходів для формування поповнення бюджету за рахунок надходжень з галузі.

Особливості оподаткування ПДВ у зв'язку з прийняттям змін висвітлені у Листі Державної фіскальної служби України від 18.01.2016 №2533/7/99-99-19-03-01-17 [4]. 9. Розділ V ПК України містить ст. 209, яка визначає спеціальний режим оподаткування у сфері сільського та лісового господарства, а також рибальства.

На 2016 рік вводяться перехідні умови в застосуванні сільськогосподарськими підприємствами спеціального режиму оподаткування, а саме - розподіл нарахованого ПДВ в пропорціях яка залежить від операцій здійснюють сільськогосподарськими виробниками.

Згідно п. 209.2 ст. 209 розд. V ПК України позитивна різниця між сумою податкових зобов'язань звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту звітного (податкового) періоду, визначена за операціями з сільськогосподарськими товарами / послугами (крім операцій з зерновими і технічними культурами і операцій з продукцією тваринництва) підлягає перерахуванню:

- до державного бюджету - у розмірі 50%;
 - на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств - у розмірі 50%.
- За операціями з зерновими і технічними культурами:
- до державного бюджету - у розмірі 85%;
 - на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств - у розмірі 15%.
- За операціями з продукцією тваринництва:
- до державного бюджету - у розмірі 20%;
 - на спеціальні рахунки сільськогосподарських підприємств - у розмірі 80%.

З метою застосування п. 209.2 та пп. 209.15.1 п. 209.15 ст. 209 розд. V НК України:

- зернові культури - зернові культури товарних позицій 1001-1008 згідно з УКТ ЗЕД;
- технічні культури - технічні культури товарних позицій 1205 і 1206 згідно з УКТ ЗЕД;

➤ продукція тваринництва - продукція товарних позицій 0102 і 0401 згідно з УКТ ЗЕД.

Дослідивши новачі функціонування податку на додану вартість, вважаємо за можливе запропонувати напрямки вдосконалення механізму облікових процедур щодо ПДВ:

➤ пристосувати чинні документи до нових диференційованих ставок податку на додану вартість;

➤ обмежити перелік пільг, залишити лише пільги, що стосуються нерентабельних галузей і виробництв;

➤ відкрити в аналітичному обліку аналітичні рахунки для підтвердженого і непідтвердженого податкового кредиту до субрахунку 644 «Податковий кредит».

Таким чином, зміна ПДВ у сільському господарстві виступає як ракурс інституційного коригування облікових процедур. При цьому даний процес характеризується взаємовпливами.

Виконання цих завдань у повному обсязі забезпечить досягнення високої ефективності ведення обліку податку на додану вартість в сільському господарстві.

Що стосується прогнозів експертів щодо спецрежиму з ПДВ в сільському господарстві, то передбачається, що перехідний період складе максимум рік. Раніше Кабмін пропонував наступні пропорції розподілу нарахованого ПДВ у 2016 році: 75% - до держбюджету, 25% - залишається в розпорядженні агровиробників. Починаючи з 2017 року аграрії мали б перейти на загальну систему оподаткування. У Мінфіні таку систему називали непрямою формою дотації АПК. Згідно з підрахунками відомства, за рахунок акумулювання 25% нарахувань ПДВ аграрії зможуть отримати 6,6 млрд гривень, а за підсумками 2014 року вони мали майже втричі більше ресурсів.

Саме тому МФУ прогнозує складнощі при адмініструванні податку на додану вартість для підприємств аграрного сектора і допускає перегляд його законодавчих норм за підсумками першого кварталу 2016 року [5].

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс] : [сайт] : україн. версія / Держстат України. — Електрон. текст. і граф. дані. — К. : Держстат України, 1998-2016. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.03.2016). — Назва з екрану.

2. Згуровський, М. З. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна [Текст] / М.З.Згуровський, Ю.М.Пахомов, А.С.Філіпенко. — Академія, 2010. — 326 с.

3. Кун, Т. Структура наукових революцій [Текст] / Т.Кун. — К. : Port-Royal, 2001. — 228 с.

4. Лист ДФС від 02.02.2016 № 1096/Л/99-99-19-02-02-14 <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-fizichnih-osib/print-66526.html> (дата звернення: 17.03.2016). — Назва з екрану.

5. ПДВ для аграріїв можуть переглянути за підсумками першого кварталу [Електронний ресурс] : — Режим доступу:

<http://www.epravda.com.ua/news/2016/01/26/578273/>
17.03.2016). – Назва з екрану.

(дата звернення:

Синица Ирина

к.ю.н., доцент

Харламова Ольга

старший преподаватель

Ушак Татьяна

старший преподаватель

Гомельский государственный университет имени Франциска Скорины
г. Гомель, Беларусь

ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Основным фактором, определяющим систему организации и полномочия высших контрольных органов, является форма правления государством. В государствах с парламентской формой правления или монархических государствах ключевую роль играет парламентский контроль. Президентские республики наряду с парламентским контролем создают контрольные структуры исполнительной власти, которые наделяются существенными полномочиями. В государствах с социалистически ориентированной политической структурой высшие органы финансового контроля включены в исполнительную власть. Однако, несмотря на различные формы правления, всеми государствами признается необходимость совершенствования организации финансового контроля, который является обязательным элементом управления общественными финансовыми средствами и ответственностью перед обществом.

В 1953 году была создана Международная организация контрольных органов (ИНТОСАИ) для изучения и распространения положительного опыта в контрольной деятельности, в которую входят контрольные органы 192 государств мира [1]. На IX Конгрессе ИНТОСАИ, состоявшемся в г. Лима (Республика Перу) в 1977 г., была принята Лимская декларация руководящих принципов контроля, актуальность которой признается и в настоящее время.

Ключевым принципом объективного и эффективного выполнения возложенных на контролирующие органы задач Лимская декларация определяет независимость. Государственные органы не могут быть абсолютно независимы, так как они являются частью государства в целом, однако высший контрольный орган должен иметь функциональную и организационную независимость. Реализация этого принципа возможна только при условии, что учреждение

высшего контрольного органа и необходимая степень его независимости заложены в Конституции, а детали установлены соответствующим законом. В частности, должна быть гарантирована соответствующая юридическая защита верховного суда против любого вмешательства, подрывающего независимость и контрольные полномочия высшего контрольного органа. Рассматриваемый принцип согласно положениям Лимской декларации предполагает также независимость членов и сотрудников высшего контрольного органа и финансовую независимость высших контрольных органов.

Высший контрольный орган должен быть обеспечен финансовыми средствами, необходимыми для выполнения возложенных на него задач. Однако при этом должен соблюдаться принцип экономичности, который предполагает наложение ограничений на соотношение затрат и выгод от определенной информации, полученной в ходе финансового контроля.

Лимской декларацией руководящих принципов контроля установлено, что члены и сотрудники высшего контрольного органа должны иметь квалификацию и честность, необходимые для того, чтобы успешно выполнять возложенные на них обязанности. При наборе персонала необходимо должное внимание уделять уровню их теоретической подготовки, работоспособности и опыту работы по специальности. Компетентность должна подкрепляться использованием передовых методик контрольной деятельности. Максимум внимания следует уделять дальнейшей теоретической и практической профессиональной подготовке и повышению квалификации всех членов и сотрудников высшего контрольного органа, как на внутриведомственных курсах и семинарах, так и в университетах и на международном уровне. Такая переподготовка кадров должна поощряться всеми возможными финансовыми и организационными средствами. Для того, чтобы обеспечить подбор кадров высокой квалификации, уровень их зарплаты должен соответствовать тем специфическим требованиям, которые к ним предъявляются по роду их деятельности.

Эффективность контрольной деятельности невозможна без реализации на практике принципа систематичности, т.е. постоянного, непрерывного действия контроля на основе разработанных и утвержденных планов.

Немаловажным является и принцип гласности, которая достигается публикацией результатов контроля, постоянным информированием общественности о проводимых проверках.

Принципы организации контрольной деятельности в Республике Беларусь в определенной степени соответствует принципам, сформулированным Лимской декларацией.

В Республике Беларусь Указом Президента от 16 октября 2009 г. № 510 «О совершенствовании контрольной (надзорной) деятельности в Республике Беларусь» (с изм. и доп.) определено, что контрольная (надзорная) деятельность осуществляется в соответствии с принципами:

1. Презумпции добросовестности и невиновности проверяемого субъекта;
2. Законности при назначении, проведении, оформлении результатов

проверки, вынесении решений и рассмотрении жалоб на решения контролирующих (надзорных) органов, требования (предписания) об устранении нарушений, действия (бездействие) проверяющих;

3. Открытости и доступности нормативных правовых актов, в том числе технических нормативных правовых актов, устанавливающих обязательные требования, выполнение которых проверяется при проведении государственного контроля (надзора), постоянной возможности ознакомления с этими актами, в том числе путем обязательного размещения их текстов на сайтах государственных органов и иных организаций;

4. Равенства прав и законных интересов всех проверяемых субъектов;

5. Открытости информации о включении проверяемых субъектов в координационный план контрольной (надзорной) деятельности на предстоящий период;

6. Ответственности контролирующих (надзорных) органов, их должностных лиц за нарушение законодательства при осуществлении контроля (надзора);

7. Предупреждения совершения правонарушений [2].

В Лимской декларации определяется, что контроль - не самоцель, а неотъемлемая часть системы регулирования, целью которой является вскрытие отклонений от принятых стандартов и нарушений принципов, законности, эффективности и экономии расходования материальных ресурсов на возможно более ранней стадии с тем, чтобы иметь возможность принять корректирующие меры, в отдельных случаях, привлечь виновных к ответственности, получить компенсацию за причиненный ущерб или осуществить мероприятия по предотвращению или сокращению таких нарушений в будущем. На наш взгляд, дальнейшее совершенствование законодательства Республики Беларусь в сфере контроля должно осуществляться и осуществляется для достижения указанной цели.

Список использованных источников

1. INTOSAI International Organization of Supreme Audit Institutions [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.intosai.org/about-us.html> (дата обращения 27.03.2016 г.). — Название с экрана.
2. Указ Президента Республики Беларусь «О совершенствовании контрольной (надзорной) деятельности в Республике Беларусь» от 16.10.2009 № 510 (с изм. от 29.11.2013 № 529) - Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь – 1/14649.

Стахів Ольга

асистент

Львівський навчально-наукового інститут
ДВНЗ «Університету банківської справи»

м. Львів, Україна

Стахів Володимир

завідувач навчальної лабораторії

Державний університет телекомунікацій

м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Банківська система України функціонує на підставі цілої системи нормативно-правових актів. Банківське законодавство України не може вважатись сформованим у повному обсязі – відповідати сучасним вимогам економічного розвитку, оскільки банківські відносини надто динамічні, а процедура прийняття законів складна і повільна. Нагальною потребою у контексті поглиблення економічних реформ залишається подальше вдосконалення банківського законодавства України у напрямі його гармонізації з банківським законодавством зарубіжних країн і, зокрема, ЄС.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» став першим законодавчим актом, який регулює кредитні взаємовідносини та запровадив новий підхід до юридичного змісту кредиту в банківській діяльності. Регулювання кредитних операцій має ґрунтуватися на поєднанні інтересів банку, його акціонерів, вкладників та позичальників із врахуванням загальнодержавних інтересів.

З метою управління ризиками банки відповідно до статті 44 Закону України «Про банки і банківську діяльність» створюють постійно діючі комітети, зокрема:

1) кредитний комітет, який щомісячно оцінює якість активів банку та готує пропозиції щодо формування резервів на покриття можливих збитків від їх знецінення;

2) комітет з питань управління активами та пасивами, який щомісячно розглядає собівартість пасивів та прибутковість активів і приймає рішення щодо політики відсоткової маржі, розглядає питання відповідності строковості активів та пасивів та надає відповідним структурним підрозділам банку рекомендації щодо усунення розбіжностей у часі, що виникають;

3) тарифний комітет, який щомісячно аналізує співвідношення собівартості послуг та ринкової конкурентоспроможності діючих тарифів, відповідає за політику банку з питань операційних доходів [1].

Згідно статті 49 «Кредитні операції» зазначеного закону Банк зобов'язаний мати структурний підрозділ, функціями якого є надання кредитів та управління операціями, пов'язаними з кредитуванням, а саме:

1) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні

рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;

2) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені;

3) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

4) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);

5) лізинг [1].

Банкам забороняється прямо чи опосередковано надавати кредити для придбання власних цінних паперів. Використання цінних паперів власної емісії для забезпечення кредитів можливе з дозволу Національного банку України.

У разі несвочасного погашення кредиту або відсотків за його користування банк має право видавати наказ про примусову оплату боргового зобов'язання, якщо це передбачено угодою.

Згідно Закону банки можуть укладати угоди про консорціумне кредитування, надавати бланкові кредити і дотримуватися основних принципів кредитування, перевіряти кредитоспроможність позичальника та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків. Надання безпроцентних кредитів забороняється, за винятком передбачених законом випадків.

Консорціумне кредитування може здійснюватися при умові спільного фінансування. В рамках такої угоди банки можуть встановлювати умови надання кредиту та призначають банк, відповідальний за виконання угоди. Банк має право надавати бланкові кредити за умов додержання економічних нормативів. Банкам забороняється надавати кредити для придбання власних цінних паперів та будь-якій особі для погашення заборгованості перед банком.

Актуальною є проблема розробки єдиної методики щодо оцінки кредитних ризиків, кредитоспроможності і правоздатності позичальника, кредитної історії і ділової репутації позичальника. Крім того має бути вирішена у Законі проблема регулювання кредитних операцій банків щодо визначення порядку здійснення переддоговірних кредитних відносин, які фактично залишається нерегульованим у системному вигляді.

Правове врегулювання порядку виникнення переддоговірних відносин можливо здійснити шляхом закріплення вимог щодо їх основних етапів, зокрема:

а) попередні переговори щодо можливості надання кредиту;

б) подання позичальником в банк заяви та інших документів на отримання кредиту;

в) визначення правоздатності та повноважень позичальника;

г) оцінка банком кредитоспроможності позичальника та ефективності об'єкту кредитування;

д) перевірка запропонованого позичальником забезпечення за кредитним договором;

- ж) аналіз кредитної історії і ділової репутації позичальника;
- з) оцінка кредитних ризиків, пов'язаних з наданням кредиту;
- е) згода або відмова банку на надання кредиту [2, с. 92].

Поєднання цих інтересів неможливе без законодавчого закріплення принципу відповідальності позичальника за повернення кредиту і закріплення вимог для запобігання підвищенню кредитних ризиків. Ця проблема виходить за межі сфери застосування Закону «Про банки і банківську діяльність». На нашу думку, вона має бути предметом регулювання спеціального закону – «Про банківський кредит» або «Про кредитні операції банку». Відповідний закон надасть можливість встановити спеціальний правовий режим банківського кредитування, визначити економічні, правові і організаційні основи здійснення кредитних операцій банками, створити юридичні передумови для зниження кредитних ризиків і повернення кредитних коштів позичальниками.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000.
2. Сопко, В.В., Голик, С.В. Правові колізії у законодавчому забезпеченні кредитної діяльності [Текст] // «Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 8 (29). Ч.1. – 2011. – С. 88-94.

Султанова Карина

асистент

Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

ОТЧЕТ О ДВИЖЕНИИ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ КАК НАДЕЖНЫЙ ИСТОЧНИК ИНФОРМАЦИИ ДЛЯ ДЕТАЛЬНОГО АНАЛИЗА И ОЦЕНКИ ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ПРИ ПЛАНИРОВАНИИ ЕЕ ФИНАНСОВО-ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПЕРСПЕКТИВУ

В мировой учетно-аналитической практике большое внимание уделяется анализу движения денежных средств из-за объективной неравномерности денежных поступлений и выплат.

Для принятия оптимальных управленческих решений, связанных с движением денежных средств, для достижения наилучшего эффекта хозяйственной деятельности руководству организации нужна постоянная осведомленность о состоянии денежных средств. Следовательно, необходимы

систематический детальный анализ и оценка денежных потоков организации.

Практика последних десятилетий показывает, что компании очень легко манипулируют цифрами финансовой отчетности, стремясь приукрасить действительное положение дел. Более надежную информацию о действительном положении дел предоставляет отчет о денежных потоках, цифрами которого намного труднее манипулировать (денежные потоки и оттоки понятия абсолютно реальные, а не абстрактные, как бухгалтерские выручка, прибыль и расход) [1, с. 55].

В настоящее время отчет о движении денежных средств входит в состав бухгалтерской отчетности. Это сделано строго в соответствии с международными требованиями. В соответствии с международными правилами ведения учета и составления отчетности отчет о движении денежных средств в обязательном порядке должен входить в состав основных четырех отчетных форм, которые должны составляться для предоставления внешним пользователям [2, с. 215].

Для того чтобы рассмотреть все вопросы, связанные с движением и анализом денежных потоков в русле всех видов деятельности, необходимо обратиться к содержанию и структуре отчета о движении денежных средств, источникам информации, которые используются для его составления, технике его составления, способам анализа и т.д. Однако для того, чтобы сегодня в полном объеме оперировать всеми понятиями, знание которых необходимо в процессе анализа денежных средств, этого недостаточно, и белорусским специалистам приходится обращаться за помощью к соответствующим международным аналогам [3, с. 140].

В нашей форме используется деление всей деятельности предприятия в целях составления отчета о движении денежных средств на три известных направления. Но предложенный формат не позволял извлечь все аналитические возможности, которые изначально были заложены в это деление, поскольку здесь денежные потоки не рассматриваются отдельно.

Анализ формы о движении денежных средств выявляет следующие отличия от международного формата:

1. Данная форма отчета отличается громоздкостью и сложностью восприятия и анализа. Фактически в данном формате сделана попытка соединения простого бухгалтерского метода и аналитического метода исследования движения денежных потоков без достижения должного результата.

2. По каждому из видов деятельности в данном формате не выделяется чистый денежный поток.

3. В отчете этого формата отражается внутреннее перемещение денежных средств между счетами денежных средств, что в соответствии с МСФО недопустимо.

Использование международного формата отчета и принятых подходов к его составлению позволяет лучше понять смысл всех финансовых операций предприятия и увязать соотношение между отдельными источниками поступления денежных средств и направлениями их использования. Кроме того, такой анализ

позволяет выявлять несбалансированные статьи использования денежных средств, а также тенденции и динамику изменения денежных средств по сравнению с изменениями запасов, другими видами активов и изменением доходов [4, с. 211].

В целом можно сформулировать следующие основные преимущества информации, которая представляется в отчете о движении денежных средств.

Во-первых, отчет о движении денежных средств в сочетании с другими формами финансовой отчетности представляет информацию, которая позволяет пользователям оценить в чистых активах предприятия, ее финансовой структуре, ее способностях влиять на величину и время обращения потоков денежных средств. Это необходимо для того, чтобы компания могла учитывать всевозможные изменяющиеся условия деятельности и все потенциальные возможности.

Во-вторых, информация, находящаяся в отчете, полезна при оценке способности предприятия генерировать денежные средства и их эквиваленты и позволяет оценивать и сопоставлять дисконтированную стоимость будущих денежных потоков с текущей стоимостью денежных средств.

В-третьих, информация отчета о движении денежных средств увеличивает сопоставимость отчетности об операционных показателях разных компаний, поскольку устраняет влияние применения различных методов учета на денежные средства для одинаковых операций и событий. В тех случаях, если компания обладает сложной организационной структурой, целесообразно собирать такую информацию по отдельным структурным подразделениям или центрам ответственности.

В-четвертых, данные отчета о движении денежных средств позволяют выявлять влияние внешних и внутренних источников финансирования на финансовое состояние предприятия; выявлять структуру долгосрочных и краткосрочных источников вложений. [3, с. 152]

Таким образом, можно отметить, что на современном этапе развития экономики и научной мысли существует множество методик и концепций, позволяющих адекватно оценить и проанализировать многие экономические процессы и явления, в том числе движение денежных потоков и их влияние на общее состояние деятельности организации. Только подход, предусматривающий в дальнейшем заимствование путей совершенствования и направлений развития у более успешных предприятий и государств, может привести к собственным высоким результатам.

Список использованных источников

1. Giacomino, D.E., Mielke, D.E. Cash flows: Another approach to ratio analysis / D.E. Giacomino, D.E. Mielke // Journal of Accountancy (March): 1993. - P. 55–58.
2. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия [Текст]: учебное пособие / Под редакцией П.П. Табурчака, В.М. Гумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2009. – 352 с.
3. Донцова, Л.В. Анализ финансовой отчетности [Текст]: учебник / Л.В.

Донцова, Н.А. Никифорова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство «Дело и Сервис», 2011. – 368 с.

4. Балабанов, И. Т. Финансовый анализ и планирование хозяйствующего субъекта [Текст]: учебник / И.Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 2009. – 340 с.

Терещенко Тетяна

к.е.н., доцент

Бесценна Юлія

студентка

Університет митної справи та фінансів
м. Дніпропетровськ, Україна

КОНКУРЕНТНА ПОЛІТИКА НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

В умовах України серед ринків фінансових послуг, що розвиваються, виділяється ринок страхових послуг. Питання захисту економічної конкуренції на цьому ринку є актуальним та такими, що потребує регулювання з боку держави.

Різноманітні питання захисту економічної конкуренції та теоретико-методологічні засади страхової діяльності досліджено в працях В.Д. Базилевича, О.І. Барановського, З.М. Борисенко, Я.А. Жаліла, О.І. Кілієвича, О.О. Костусева та ін. Значний вклад у теорію конкуренції внесено іноземними науковцями М. Портером та І. Кирцнером [1].

Конкурентне середовище на ринку страхових послуг – це специфічний простір конкурентної взаємодії страхових компаній, на поведінку яких впливає сукупність чинників, що визначають відповідний рівень розвитку цього ринку. Формування конкурентного середовища на ринку страхових послуг відбувається під впливом двох груп чинників – мікрорівня та макrorівня, які в цілому обумовлюють інтенсивність та ефективність цього процесу [2].

Конкуренція є важливою складовою частиною ринку страхування, що викликає суперництво страхових організацій за залучення споживачів страхових послуг і вигідне інвестування коштів страхових фондів для досягнення високих кінцевих фінансових результатів діяльності.

За даними Нацкомфінпослуг у 2014 році на вітчизняному страховому ринку, незважаючи на значну кількість компаній (382, у тому числі СК "life" – 57 компаній, СК "non-life" – 325 компаній), фактично основну частку валових страхових премій – 99,5% – акумулюють 200 СК "non-Life" (61,5% всіх СК "non-Life") та 98,7% – 20 СК "Life" (35,1% всіх СК "Life").

По ринку страхування життя Індекс Герфіндаля – Гіршмана (ННІ) склав 1042,55, по ринку ризикових видів страхування становив 206,72. В цілому по страховому ринку індекс Герфіндаля – Гіршмана склав 181,49 (у 2013 році – 166,81). Дані свідчать, що на ринку видів страхування інших, ніж страхування життя, спостерігається значний рівень конкуренції (ННІ в 5 разів менше 1000), в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація.

У зв'язку з цим виникає питання: як багато страховиків повинно бути на ринку? Подібні питання є актуальними не тільки для України.

Отже, наявна проблема щодо кількості страховиків і оптимального розподілу ринку серед учасників та необхідність дослідження і аналізу конкурентоспроможності ринку страхових послуг.

У багатьох країнах світу найбільш впливовими страховиками є такі, що мають найкращі результати діяльності і найбільші обсяги надання послуг. Вони мають капітал співрозмірний з ВВП України: **AIG (США) – 146,7% ВВП, AXA Group (Франція) – 56,3% ВВП, Allianz Worldwide (Німеччина) – 55,9% ВВП.**

Під щільністю страховиків на ринку ми розуміємо співвідношення кількості компаній і кількості населення. Чим більша щільність, тим більше населення може бути забезпечено страховим захистом. Отримаємо такі середні значення щільності: Великобританія – 1:72500, Франція – 1:131000, Німеччина – 1:125000, Японія – 1:2 млн., Китай – 1:12 млн., Росія – 1:178000, Казахстан – 1:390000, Вірменія – 1:249000, Україна – 1:102500. Тобто в середньому в Україні на 100 тис. осіб припадає одна компанія. Отже, в Україні щільність страхових компаній є невисокою. Водночас щільність є достатньою для здійснення страхування і може бути співрозмірною з відповідною в країнах-лідерах [3].

Контроль за дотриманням конкурентного законодавства є визначальним чинником спеціального правового статусу Антимонопольного комітету України (АМКУ) в системі органів виконавчої влади.

Основними напрямками конкурентного регулювання є такі процеси у страховому підприємстві України: зловживання монополієм (домінуючим) становищем суб'єктами страхового підприємства; антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів страхового підприємства; антиконкурентні дії відповідних органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю; недобросовісна конкуренція [4].

Розглянемо кожен напрям конкурентного регулювання страхового підприємства детальніше.

1. Зловживання монополієм (домінуючим) становищем страхових компаній на ринку часто приховуються. Згідно з вітчизняним законодавством, монополієм (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку перевищує 35%, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції, сукупна частка не більше, ніж 3 суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 50%; сукупна частка не більше, ніж 5 суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку перевищує 70% [5].

2. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання, якими є узгоджені дії, що призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження контурентції. У страховому підприємстві Антимонопольний комітет надає дозвіл на узгоджені дії у вигляді створення таких об'єднань, як страхові пули. Такий дозвіл, наприклад, було надано на утворення Ядерного страхового пулу (його створення передбачено законом України «Про страхування», жодна страхова компанія якого не займала монопольне становище на ринку.

3. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, якими є прийняття будь-яких актів, надання письмових чи усних вказівок, укладання угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення контурентції. Багато страхових компаній України створена за «підтримки» відповідних органів державної чи місцевої влади та намагається використовувати впливовість цих органів у контурентній боротьбі.

4. З розвитком ринкових відносин дедалі більшу небезпеку становить недобросовісна контурентція між суб'єктами страхового підприємництва.

Найпоширенішими виявами недобросовісної контурентції у страховому підприємстві є: спотворення чи приховування інформації, встановлення великої кількості винятків при укладанні договорів страхування; введення споживачів страхових послуг в оману; навмисне поширення неправдивих відомостей; неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці, яке має прихований характер, але часто використовується суб'єктами страхового підприємництва для отримання переваги у контурентній боротьбі; використання щодо окремих страхових послуг (найчастіше страхових автотранспортних послуг) демпінгу. Такий інструмент недобросовісної контурентції використовують як нові страхові компанії, які застосовують його з метою швидкого залучення клієнтів, так і страхові компанії, які хочуть швидко збільшити обсяги отриманих страхових премій, бо знаходяться на етапі продажу новим акціонерам [6].

Низьким є рівень культури контурентції суб'єктів страхового підприємництва, рівень правової обізнаності у питаннях можливого застосування законодавства про захист економічної контурентції, законодавства щодо недобросовісних дій контурентів.

У вітчизняному страховому підприємстві зроблені перші кроки у формуванні контурентного середовища, тому необхідно вдосконалювати національну контурентну політику і контурентне регулювання: забезпечувати добросовісну контурентцію, запобігати неправомірним обмеженням у страховому підприємстві, захищати інтереси страхових компаній і страхувальників від проявів монополізму й недобросовісної контурентції; використовувати чесні методи боротьби з контурентами. Подальші наукові дослідження мають розкривати необхідність та особливості регулювання процесів концентрації капіталу між суб'єктами страхового підприємництва, оскільки, унаслідок цих

процесів можуть виникати монопольні утворення або суттєво знижуватися рівень конкуренції.

Реалізація конкурентної політики на ринку страхових послуг України повинна бути спрямована на сприяння процесам злиття малих і середніх страхових компаній, підвищення вимог до мінімального статутного фонду страхових компаній, що, у свою чергу, приводитиме до зменшення кількості страхових компаній та очищення ринку страхових послуг від не конкурентоспроможних страхових установ.

Список використаних джерел

1. Мосціпан, Р. М. Конкурентна політика на ринках страхових послуг України, як економічний аспект збереження національної політичної й суспільної ідентичності та єдності // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apps.kmpu.edu.ua/is/images/stories/Departments/birth_pics/tttt.pdf
2. Уманців, Ю.М. Конкурентна політика на ринку страхових послуг України [Текст] // Фінанси України. – 2008. № 4. С. 104-117.
3. Шірінян, А. Рейтингова система і рейтинг-оцінка фінансової стійкості страхових компаній України [Текст] / Лада Шірінян // Світ фінансів: науковий журнал. — 2007. — Вип. 2 (11). — С. 152—163.
4. Яворська, Т.В. Конкурентне регулювання страхового підприємництва України [Текст] // Актуальні проблеми економіки. – 2013. - №8. - С.115-122.

Ушак Татьяна

старший преподаватель

Ковальчук Виктория

к.э.н., доцент

Харламова Ольга

старший преподаватель

УО «Гомельский государственный университет им.Ф. Скорины»

м. Гомель, Беларусь

НЕКОТОРЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ФИНАНСИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Действующая система социального обслуживания населения Республики Беларусь имеет ряд недостатков:

- материально-техническая база большинства организаций социального обслуживания развита слабо и финансируется в недостаточных объемах. Так, социальным обслуживанием на дому охвачен всего 51 процент сельских населенных пунктов, в том числе, 40 процентов – малонаселенных отдаленных;

- в сфере социального обслуживания действует всего один государственный стандарт – обеспеченность административных районов центрами социального обслуживания населения. Он отражает не удовлетворение основных потребностей граждан в материальных благах и услугах, а организационную структуру части государственных учреждений социального обслуживания;

- отсутствует связь между количеством и качеством оказанных услуг и объемом бюджетного финансирования (финансирование процесса, количества обслуженных, а не результата оказания услуг, т.е. положительных изменений у потребителей в результате получения услуги);

- распорядитель бюджетных средств не имеет полного представления об удельной стоимости тех или иных услуг в общем объеме сметного финансирования, что не позволяет оценить эффективность использования бюджетных средств в социальной сфере. В белорусской практике учитываются в основном прямые расходы, связанные с непосредственным предоставлением услуги: денежные выплаты, стоимость благ, выданных в натуральной форме, и т.п. Отсутствие расчетов полной стоимости услуг не позволяет сформулировать реалистичные требования к содержанию бюджетных услуг и условиям их предоставления, а также найти баланс между ожиданиями потребителей услуг и располагаемыми финансовыми ресурсами.

Обеспечение надежной социальной защиты населения является главной целью социальной политики в Республике Беларусь. Смысл эффективной адресной социальной защиты состоит в том, чтобы сконцентрировать ограниченные ресурсы на удовлетворении потребностей социально незащищенных слоев населения. Решение проблем названных категорий

населения направлено на создание правовых, экономических и социальных условий для охраны здоровья и удовлетворения потребностей в социальном обслуживании, социальных услугах, средствах реабилитации и реабилитационных мероприятиях, что отражено в во всех Комплексных программах развития социального обслуживания в Республике Беларусь.

До настоящего времени необходимо создание условий для устойчивого повышения уровня и качества жизни ветеранов, лиц, пострадавших от последствий войн, пожилых людей и инвалидов, повышение эффективности и доступности социальной защиты, базирующейся на государственных социальных гарантиях и стандартах. Финансирование таких мероприятий осуществляется за счет средств, предусмотренных на эти цели в республиканском и местных бюджетах, иных источников, не запрещенных законодательством, а также доходов, полученных от капитализации временно свободных средств Фонда социальной защиты населения.

Основной на сегодняшний день формой государственной организации социальных услуг для населения в Беларуси является прямое бюджетное финансирование поставщиков услуг в лице госучреждений.

Наличие разветвленной сети государственных социальных учреждений является гарантией обеспечения минимальных социальных стандартов в государстве. Вместе с тем государственная монополия на социальное обслуживание часто является причиной неэффективного расходования бюджетных средств и низкого качества оказываемых услуг.

Во-первых, распорядитель бюджетных средств не имеет полного представления о конкретных услугах, которые оказывает поставщик, и их удельной стоимости в общем объеме сметного финансирования. На основе существующего постатейного сметного финансирования чрезвычайно сложно понять, сколько же конкретно стоит та или иная услуга, и затрудняет соотнесение предоставляемых услуг с выделяемыми на их оказание бюджетными ресурсами.

Во-вторых, содержание по смете ориентирует поставщика не на достижение результата социальных услуг, а на обеспечение процесса оказания социальных услуг. Это ставит результативность социальной услуги в абсолютную зависимость от субъективных факторов.

В-третьих, у распорядителя бюджетных средств очень часто отсутствует описание стандартов, обеспечивающих качественное и результативное оказание услуги.

Во многих странах к оказанию услуг привлекаются все субъекты гражданских правоотношений независимо от формы собственности и подчиненности. Государства выполняют стоящие перед ними социальные задачи через механизм государственного социального заказа.

В отличие от традиционного сметного финансирования бюджетных учреждений государственный социальный заказ осуществляется на договорных началах. В качестве предмета заказа выступает социальная услуга или проект, сформулированные государственным заказчиком в виде технического задания.

Техническое задание на оказание социальных услуг позволяет оценить результативность и эффективность предоставляемых услуг.

Для создания грамотного технического задания заказчик должен провести анализ социальной проблемы; разработать техническое задание, реализация которого решит проблему; проанализировать риски реализации технического задания.

Естественно, в таких условиях для достижения наибольшего эффекта при максимально возможной экономии сил и средств необходимы поиски наилучшего исполнителя тех или иных работ. Создание новой государственной структуры не всегда является наиболее рациональным способом освоения выделяемых бюджетных средств, так как существуют негосударственные некоммерческие организации, которые уже начали заниматься решением той же социальной проблемы до того, как она привлекла внимание государственных органов. Организации, претендующие на государственное финансирование в рамках социального заказа, зачастую привлекают для реализации социальных проектов дополнительные средства из различных источников, таких как пожертвования из бизнеса, членские взносы, волонтерский труд граждан, гранты международных фондов, прибыль от экономической деятельности, направленной на уставные цели. Привлечение дополнительных средств может быть одним из условий размещения государственного социального заказа.

Государственный социальный заказ стимулирует возникновение конкурентной среды поставщиков социальных услуг, что ведет к повышению качества услуг и удовлетворенности клиентов услугами, а также позволяет более эффективно использовать бюджетные средства за счет снижения стоимости услуг.

Повышение эффективности бюджетных расходов происходит также за счет перехода от принципа «управления затратами» к принципу «управления результатами».

Таким образом, при применении социального заказа все оперативные вопросы организации предоставления услуг ложатся на плечи привлекаемого на конкурсной и договорной основе внешнего поставщика услуг, а функции сотрудников органов исполнительной власти концентрируются на формировании технического задания, организации проведения конкурса и мониторинге работы поставщика.

Фединчук Христина

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шутка С.Є.

Національний лісотехнічний університет України

м. Львів, Україна

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Малий бізнес є невід'ємним елементом сучасної ринкової системи господарювання, без якого неможливий подальший соціально-економічний розвиток. В сучасних умовах господарювання малий бізнес зайняв міцні позиції в економіці більшості розвинених країн світу. Разом з тим, зростання національної економіки, створення конкурентного середовища та забезпечення ефективної зайнятості населення висувують на передній план проблему створення необхідних умов для підвищення підприємницької активності та інноваційного розвитку малого бізнесу [7].

Законодавчою основою ведення малого бізнесу та застосування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності в Україні є:

- Податковий кодекс України [4];
- Закон України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” [1];
- Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2];
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Фінансовий звіт суб’єкта малого підприємництва” [3].

Сьогодні в Україні підприємства малого бізнесу покликані не тільки виступати елементом структурної перебудови регіональної економіки, але й сприяти підвищенню доходів місцевих бюджетів. Основним фінансовим інструментом, що регулює взаємовідносини малого бізнесу з державою, залишається його оподаткування – законодавчо врегульований процес встановлення, стягнення податків, визначення їхніх розмірів і ставок з урахуванням порядку їх сплати для підприємств з певними параметрами: чисельність працюючих, обсяг валового доходу від реалізації, вид податкового режиму – загальний чи спеціальний (спрощений).

Саме спеціальний податковий режим спрямований на стимулювання малого підприємництва, а його система припускає тільки один вид податку: єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету. Незалежно від цього підприємці платять єдиний соціальний внесок, що зараховується на рахунки органів Пенсійного фонду України [6].

Більшість суб’єктів малого бізнесу розпочала свою діяльність після набуття чинності Указу Президента України “Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності”.

Після прийняття Податкового кодексу спрощена система звітності надає суб'єкту малого підприємництва низку переваг, таких як: спрощується ведення поточного бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, що передбачена Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку; замість різноманітних форм податкової звітності за податками та зборами, які заміщуються єдиним податком, заповнюється одна форма звітності; значно спрощуються розрахунки, пов'язані з визначенням сум податків [6].

Незважаючи на позитивні зрушення в розвитку оподаткування суб'єктів малого бізнесу, на наш погляд, спрощена система оподаткування в Україні має низку негативних наслідків. Розглянемо їх більш детально.

По-перше, можливість застосування схем ухилення від оподаткування. Юридичні особи реалізують приватним підприємцям – платникам єдиного податку, які не є платниками податку на додану вартість, продукцію по собівартості або по занижених цінах, формують в себе податковий кредит; приватні підприємці надалі реалізують цю продукцію по ринкових цінах, розраховуються з юридичною особою готівкою, відповідно в нього не виникає податкових зобов'язань перед бюджетом. Крім того, компанія на загальній системі оподаткування переносить прибуток, який є джерелом сплати податку на прибуток, та об'єкта оподаткування ПДВ, на платників єдиного податку, які цих податків не сплачують. Також підприємство виписує учасникам єдиної схеми мінімізації оподаткування фіктивні податкові накладні або реалізує їм товари за завищеними цінами з метою збільшення нарахованого ПДВ, який така “дружня структура” зарахує до податкового кредиту і вимагатиме його відшкодування з бюджету.

По-друге, мінімізація оподаткування доходів найманих працівників і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування шляхом реєстрації найманих працівників суб'єктами підприємницької діяльності – платниками єдиного податку і переводу співробітництва з ними на контрактну основу. Таким чином, роботодавець уникає сплати єдиного соціального внеску, а фізична особа – податку на доходи фізичних осіб і військового збору.

По-третє, реєстрація платниками єдиного податку осіб, що займаються професійною діяльністю (адвокати, лікарі, консультанти), що суттєво мінімізує їхні податкові зобов'язання при значних доходах.

Але, попри досить серйозні аргументи проти спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, її ліквідація не є ефективним рішенням, тому що скасування спрощеної системи не означатиме автоматичного переходу всіх суб'єктів підприємницької діяльності на загальну систему оподаткування. Навпаки, наслідком такого рішення стане перехід у тінь значної частини малого бізнесу, що зменшить навіть наявні надходження до бюджету [5].

Оцінюючи недоліки та недосконалість чинної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, на наш погляд, представникам влади необхідно доопрацювати положення Податкового кодексу України, в якому доцільно усунути перепони на шляху розвитку та співпраці різних за розмірами підприємств задля

динамічності та розвитку не лише суб'єктів малого підприємництва, але й економіки загалом. На сьогодні, незважаючи на певні недоліки, спрощена система оподаткування не має в Україні ефективнішої альтернативи, тому, на наш погляд, залишиться актуальною протягом найближчого десятиріччя.

Список використаних джерел

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 року № 996-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 “Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва” : наказ МФУ від 25.02.2000 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Герасимчук, Л. С. Оподаткування малого бізнесу в Україні: Сучасний стан та перспективи розвитку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua>.
6. Дуб, К. Ю. Оподаткування малого бізнесу в Україні: принципи, завдання та перспективи розвитку / К. Ю. Дуб // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr.vipreshebnik.ru>.
7. Зайнуліна, Ю. С. Особливості оподаткування малого бізнесу [Текст] / Ю.С. Зайнуліна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://int-konf.org>.
8. Попович, В. І. Особливості оподаткування малого бізнесу [Текст] / В.І. Попович, С. М. Драпієва // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ztu.edu.ua>.

Filipova-Slancheva Atanaska

Ph.D., Chief Assistant

University of National and World Economy

Sofia, Bulgaria

AUDIT COMMITTEES IN BULGARIA – IMPROVING CORPORATE GOVERNANCE AND TRANSPARENCY

In order corporate governance to be effective, all involved parties – management board members and senior management, internal auditors, audit committee (AC) and external auditors, should participate actively and collaborate. For AC, in particular, collaboration and integrity is crucial for its effective and efficient functioning. AC oversees the financial reporting process, internal control, involved risks.

The separation of ownership and control creates a conflict of interest due to the limited ability of the principal or shareholder to directly observe decisions by the agent or manager (Jensen and Meckling, 1976). AC has evolved as a mechanism, which enhance the reliability of the external financial reports, improve internal control and increase auditor activity. Hence principle's trust is improved (Pincus, Rusbarsky and Wong, 1989; Dalton and Dalton, 2005) and lessen the principle-agent conflict.

Within European Union member states Directive 2006/43/ EU¹ introduces and defines the role of the audit committee for successful corporate governance.² Additionally, legislation on statutory audits is upgraded and enhanced through the publication of Regulation (Regulation 537/2014³) and Directive (Directive 2014/56/EU⁴). In both legislative acts, new requirements for audit committees are enacted.

In Bulgaria, ACs are enshrined in law in 2008 with amendments to the Law on Independent Financial Audit (LIFA). New requirement is applicable to all public-interest entities (PIEs). PIEs as per Directive 2014/56/EU include credit institutions, insurers, pension insurance companies and pension funds, investment intermediaries, UCITS/ investment companies, among others.

Main functions of the AC are: oversee the financial reporting processes in the PIEs; oversee the effectiveness of the internal control; oversee the effectiveness of risk management in the enterprise; oversee the independent financial audit in the enterprise; review the independence of the auditor of the enterprise in accordance with the law and the Code of Ethics for Professional Accountants.

As of Dec. 15 Law on Independent Financial Audit (LIFA) is amended as there is no amendment in AC functions, requirements. New draft of Law on Independent Financial Audit is prepared, where rights and requirements of AC are enhanced as

¹Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts

²Salvioni, Daniela M., et al. "The Audit Committee in the EU Emerging Countries."

³Regulation (EU) No 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities

⁴Directive 2014/56/EU of the European Parliament and the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts

additional harmonization issues are addressed. Hence, Audit committee (AC) is responsible for the selection procedure of the statutory auditor and informs management and supervisory body on the results of the statutory audit and explains how the statutory audit contributed to the reliability of financial reporting and the role of the AC in this process.

New moments also include – AC approval for additional services beyond the statutory financial audit services provided by statutory auditor. AC prepares and submits to the Commission for Public Oversight of Statutory Auditors an annual report on its activities. New Draft of Law on Independent Financial Audit aims at strengthening the independence of audit committee and enhances its competence by introducing new requirements for members and the composition of the audit committee. The general meeting of shareholders or partners approves the status of audit committee, as its rights and obligations are clearly specified.

Broader involvement of all stakeholders (shareholders, owners, auditors, professional association, etc.) is expected, which to enable systematic approach, taking into consideration local specifics, possible effects, along with EU-wide requirements.

In summary, over the past years Bulgarian legal framework is evolving, which improves the perspective of audit committee as a key element of corporate governance. It is worth mentioning that in Bulgaria, PIEs are adhering to the legal requirements. Formally, ACs are structured, members selected, reports are prepared. General conclusion for audit committees is that transparency of the decisions, members' professional experience and background, along with independence are major issues. Guidelines, educational seminars and form of best practices are possible decision, as for independence stricter rules and member requirements should be applied.

References

1. Charri, Massarra, Mattias Hamberg, and Daniel Johanson, *Voluntary adoptions of audit committees in Europe*
2. Dalton, C. M. and Dalton, D. (2005) Boards of directors: Utilizing empirical evidence in developing practical prescriptions. *British journal of management*, vol. 16, supplement 1, 91-97
3. Directive 2014/56/EU of the European Parliament and the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts
4. Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts, amending Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC (Text with EEA relevance)
5. Independent Financial Audit Act, Last amendment - SG No. 95 as of 08.12.2015
6. Jensen, M.C. and Meckling, W. (1976) Theory of the firm: managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*, vol. 3 (4), 303-431

7. Regulation (EU) No 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC Text with EEA relevance
8. Pincus, K., Rusbarsky, M. and J. Wong (1989) Voluntary formation of corporate audit committees among NASDAQ firms, *Journal of accounting and public policy*, vol. 8 (4), 239-323
9. Salvioni, Daniela M., et al. *The Audit Committee in the EU Emerging Countries*

Хоменко Юлія

студентка

Научный руководитель: к.е.н., доцент Захарченко Н.В.

Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры
г. Днепропетровск, Украина

ПРОБЛЕМЫ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ИХ УЛУЧШЕНИЯ

Финансовая устойчивость предприятия является одной из важнейших характеристик финансового состояния и связана с уровнем его зависимости от кредиторов и инвесторов. Сейчас значительное количество предприятий Украины требует мер по их финансовому оздоровлению с целью обеспечения достаточного уровня платежеспособности, укрепление финансовой устойчивости и улучшение производственной деятельности. Поэтому именно сейчас, в период повышения процессов глобализации в экономике, обеспечения финансовой устойчивости и управления ею является одной из приоритетных задач.

Исследованию вопросов улучшения финансового обеспечения, в частности, создание условий для финансово устойчивой деятельности хозяйствующих субъектов посвящены научные труды как отечественных, так и зарубежных ученых, в частности Э. Альтмана, И. А. Бланка, А. И. Барановского, А. Г. Белой, А.Н. Волковой, Л. А. Лахтионовой, Е. В. Мниха, А. В. Павловской, Н. А. Русак, В.А. Русак, Г. В. Савицкой, В. К. Савчука, А. А. Терещенко, В. В. Чепурко, А.Д. Шеремета и других ученых. Несмотря на значительное количество работ, посвященных проблемам оценки и управления финансовой устойчивостью предприятий, практически отсутствуют разработки по формированию целостного процесса управления ею в современных условиях, что углубляет актуализацию исследования в этом направлении.

Категорию «финансовая устойчивость» можно трактовать как такое состояние предприятия, при котором субъект хозяйствования обеспечивает достаточную долю собственного капитала в составе источников финансирования предприятия,

то есть это способность субъекта хозяйствования стабильно функционировать и эффективно развиваться, сохранять равновесие своих активов и пассивов в изменяющихся условиях внутренней и внешней среды.

Не все предприятия являются финансово устойчивыми, поэтому основными путями повышения финансовой устойчивости можно выделить:

1. Улучшение управления собственными оборотными средствами, которые являются наиболее существенным фактором повышения финансовой устойчивости предприятия. Стратегическими целями такого управления должны быть: оптимизация объемов, обеспечение ликвидности баланса, ускорение оборачиваемости, обеспечения инфляционной защищенности, снижение стоимости формирования.

2. Разработка эффективной политики управления денежными потоками, в определенной мере зависит от организации оперативного финансового планирования. Специфическим приемом такой политики может быть разработка платежного календаря и кассового бюджета.

3. С целью повышения показателей ликвидности и платежеспособности предприятия предлагается ввести управление запасами предприятия с целью оптимизации запасов материалов, незавершенного производства и готовой продукции. Оптимизация уровня запасов должна повлиять на перераспределение оборотных средств предприятия, в результате чего ожидается увеличение величины ликвидных денежных средств и уменьшение величины неликвидных производственных запасов.

4. Финансовые обязательства предприятие может уменьшить за счет: уменьшения суммы постоянных расходов (в том числе расходов на содержание управленческого персонала); снижение уровня условно-переменных затрат; продления сроков кредиторской задолженности по товарным операциям.

Таким образом, финансовая устойчивость предприятия предполагает такое состояние финансовых ресурсов, при рациональном распоряжении которыми гарантируется наличие собственных средств, стабильная производительность и обеспечивается процесс расширенного воспроизводства. Недостаточная финансовая устойчивость предприятия чаще всего приводит к неплатежеспособности, чрезмерная – к созданию избыточных запасов и резервов, увеличивает расходы на их содержание, сдерживает темп развития предприятия. Поэтому правильность подходов к количественной оценке финансовой устойчивости предприятия крайне важна для него, поскольку помогает выявить причины финансовой дестабилизации (если имеется), разработать и реализовать конкретные меры по устранению первопричин.

Список використаних джерел

1. Билык, М. Д., Павловская, О. В., Прытуляк, Н. М. Финансовый анализ [Текст]: Уч. Пособ. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 304

2. Дорогань, Л. О. Аналіз фінансової стійкості як необхідна умова забезпечення стабільності функціонування підприємств [Текст] // ВІСНИК

Полтавської державної аграрної академії. – 2007. - № 4. – С. 157-160.

3. Савицкая, Г. В. Экономический анализ деятельности предприятия [Текст]: Уч. Пособ. -2-е изд., испр. и доп. / Г. В. Савицкая. – К., 2005. – 662с.

4. Цал- Цалко, Ю. С. Финансовый анализ [Текст]. Книга. / Ю. С. Цал-Цалко-К. : Центр учебной литературы, 2008. – 566 с.

Хомуляк Тарас

к.е.н, доцент

Львівський інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

НОВАЦІЇ В ПІДХОДАХ ДО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Сьогодні будь-яке підприємство використовує досить широкую номенклатуру основних засобів, які є рушієм його діяльності, а показники їх оцінки та ефективного використання – її якісним показником.

Виходячи з трансформаційних процесів, які відбуваються в обліку варто звернутись до самого визначення поняття основних засобів. Проаналізувавши нормативно-правову базу з питань обліку основних засобів, а також положення МСБО 16 «Основні засоби» можна зробити висновок, що даний об'єкт обліку розглядають як матеріальні активи, які використовуються тривалий період часу для провадження діяльності суб'єктом господарювання. При цьому вартісний критерій віднесення об'єктів до складу основних засобів не розглядається, за виключенням положень Податкового кодексу України (ПКУ) [1].

Оскільки у вітчизняних реаліях, норми ПКУ, є пріоритетними до використання суб'єктами господарювання, варто проаналізувати їх вплив на облікову політику підприємств у частині визнання та оцінки основних засобів.

Як відомо, з вересня 2015р. ПКУ пропонує відносити до складу основних засобів матеріальні активи, призначені для використання в господарській діяльності, з терміном корисного використання більше одного року з дати введення в експлуатацію та вартістю, яка перевищує 6000 гривень [2]. Проте, всі матеріальні активи, первісна вартість яких є меншою за цю суму, віднесені до основних засобів на дату їх придбання (введення в експлуатацію), не потребують виключення з їх складу, а продовжують обліковуватись у складі основних засобів до повної їх амортизації.

Постає питання в необхідності та можливості здійснення переоцінки чи дооцінки об'єктів і доцільності її здійснення.

У листі від 04.12.2015 р. №26508/10/28-10-06-11 Державна фіскальна служба

(ДФС) зазначає, що фінансовий результат до оподаткування на суму дооцінок не збільшується у випадку, якщо у попередніх звітних періодах уцінка не проводилась.

Підпунктом 134.1.1 ПКУ визначено, що об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III ПКУ.

Коригування в обов'язковому порядку здійснюється тими платниками, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку, за останній річний звітний (податковий) період перевищує 20 мільйонів гривень.

Пункт 138.1 ПКУ вказує, що фінансовий результат до оподаткування збільшується (зі складу витрат виключається) на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (ПСБО) або міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Водночас, п. 138.2 вказує, що фінансовий результат до оподаткування зменшується (до складу доходів не включається), зокрема на суму дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів в межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до ПСБО або МСФЗ.

Амортизація переоцінених основних засобів, відповідно до п. 138 ПКУ не містить вимог щодо додаткових коригувань, які призведуть до перегляду та зменшення нарахованої амортизації, у зв'язку з тим, що вартість основних засобів перецінилась.

Порядок розрахунку амортизації основних засобів для визначення об'єкта оподаткування наведено у пункті 138.3 статті 138 ПКУ.

Об'єкт основних засобів, який відповідає критеріям визнання активу, та нематеріальний актив слід оцінювати за собівартістю (пункт 15 МСБО 16, пункт 24 МСБО 38) [4].

Розрахунок амортизації основних засобів або нематеріальних активів здійснюється відповідно до ПСБО або МСФЗ з урахуванням обмежень, встановлених підпунктом 14.1.138 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ, підпунктами 138.3.2 - 138.3.4 пункту 138.3 статті 138 ПКУ.

При такому розрахунку застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, крім "виробничого" методу (підпункт 138.3.1 пункту 138.3 статті 138 ПКУ).

Оскільки вартісну межу для основних засобів для потреб бухгалтерського обліку підприємство встановлює в наказі про облікову політику. Її можна протягом

року змінити. Наслідки зміни вартісного критерію відображатимуться у фінансовій звітності в періоді, в якому відбулися такі зміни, та в наступних періодах без коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок року (п. 8 П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах"[5].

Проте при оцінці основних засобів в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може привести до негативних наслідків. Основні засоби, які придбані в різний час і мають однакові характеристики, матимуть різну вартість. А проведення постійних переоцінок збільшуватиме витрати підприємства, що в кінцевому результаті матиме вплив на його фінансовий результат.

Альтернативним, вважаємо, застосування в обліку справедливої вартості, що передбачено п. 31 МСБО 16, але недостатньо аргументовано у ПСБО 7. Водночас у вітчизняних стандартах обліку не передбачено можливості нарахування амортизації на кожную частину об'єкта основних засобів окремо, якщо ці окремі частини об'єкта мають різний термін експлуатації, що впливає на строки їх зношення.

Таким чином вдосконалення чинної методики амортизації та переоцінки основних засобів з метою її гармонізації з міжнародною практикою на сьогоднішній день є актуальним та невідкладним питанням.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України, щодо зменшення податкового тиску на платників податку» № 655-VIII від 17.07.2015 // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/655-19>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92, зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti-versiia-perekladu-ukrainskoii-movoiu--category=bjudzhet>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 року № 137, зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>.

Черненко Ксенія

к.е.н., старший викладач

Полтавська державна аграрна академія

м. Полтава, Україна

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ

Незалежно від суспільно-економічних відносин, дані обліку завжди є джерелом вихідної інформації для всіх інших облікових систем на різних рівнях управління. Не є виключенням статистичний облік, інформація якого виступає інформаційним забезпеченням державного регулювання економікою.

Як зазначає В.Г. Швець, близько 80 % інформації про економічний та соціальний розвиток держави статистика отримує через систему бухгалтерського обліку" [3, с. 388]. Враховуючи думку вченого, податковий та фінансовий облік можна розглядати як джерела корисної інформації для побудови системи національних рахунків. Законодавче закріплення бухгалтерського та статистичного обліку зумовлює необхідність їх гармонізації з метою узгодження облікової інформації на різних рівнях управління економікою.

Економічні інтереси на мікро- та макрорівні повинні бути узгоджені у напрямку використання національних ресурсів, з однієї сторони, тобто максимально ефективного виробництва, а з іншого боку, з метою їх відтворення. На думку О.М. Петрука, «З цих позицій бухгалтерський облік виконує багато завдань, що стоять перед системою управління економікою країни в цілому» [1, с. 52].

На перший погляд, може видаватися, що узагальнення СНР та системи податкового обліку (джерел для прийняття рішень на макрорівні - державному та міждержавному) з системою бухгалтерського обліку, яка апелює лише до одного підприємства (мікрорівень прийняття рішень), надумане та штучне. Однак, таке узагальнення має право на існування, якщо взяти до уваги процеси глобалізації світової економіки, які призвели до того, що річний дохід від продажу товарів найбільших корпорацій перевищує ВВП багатьох країн. Звідси випливає зумовлена ризиком соціальних конфліктів необхідність добровільного прийняття корпорацією патерналістичних функцій, які є невід'ємною частиною державного управління [1, с. 96-98].

Введення в Україні системи національних рахунків, з одного боку, дозволяє говорити про бухгалтерський облік та СНР як самостійні облікові системи, з іншого боку, побудову єдиного обліку та можливості використання бухгалтерського балансу для відображення структури всього народного господарства [2, с. 23-25].

Можливість гармонізації офіційних облікових систем зумовлена притаманними їм спорідненими характеристиками, а саме:

- використання грошових вимірників; використання економічних категорій у

понятійному апараті;

- орієнтація на зовнішніх користувачів інформації;
- агрегування (консолідація, узагальнення) отриманих даних;
- є основою для рейтингових оцінок [2, с. 23-25].

Власний підхід до гармонізації мікро- та макрообліку пропонує А.П. Шевляков. На його думку, для управління економікою доцільно будувати зведений матеріально-фінансовий баланс. У ньому необхідно укрупнити рахунки таким чином, щоб кожна позиція відповідала окремому синтетичному рахунку бухгалтерського обліку. Враховуючи, що на сьогодні План рахунків бухгалтерського обліку та СНР не узгоджені, вчений пропонує власний підхід до Плану рахунків, інтегрованого в систему національних рахунків.

Розробка в Україні Плану рахунків бухгалтерського обліку узгодженого із СНР дозволить:

- отримати зведені дані щодо розміру національного багатства країни;
- здійснювати контроль витрат підприємств на соціальну сферу, охорону навколишнього середовища;
- розмір інтелектуального капіталу [1, с. 136].

Коли мова йде про інтеграцію бухгалтерського обліку в СНР, як найважливіших джерел інформаційного забезпечення управління на макро- та мікроекономічному рівнях, треба враховувати необхідність «наповнення» бухгалтерського балансу та його складових принципово новим економічним змістом, що відповідає рівню розвитку економіки.

Керуючись таким підходом, В.О. Шевчук пропонує будувати схему балансу, найбільшою мірою наближену до нової моделі господарювання під якою він розуміє екологічно і соціально орієнтовану ринкову економіку (ЕСОРЕ) [2, с. 128]. Модифікована схема балансу, побудована спираючись на еволюційну хронологію суспільно-господарського розвитку, дозволяє дати принципово нову, адекватну вимогам ЕСОРЕ інтерпретацію активу, пасиву та їх складових.

Розділ I активу призначається для відображення благ, що їх здобуває суспільство завдяки використанню джерел відтворюваних ресурсів та прикладанню фізичної та інтелектуальної праці. Маються на увазі: акумульована поточна енергія сонця, вітру, води тощо; нагромаджена жива речовина рослинного, тваринного та іншого походження; створені людьми наукові, мистецькі, релігійні та інші знання.

Відповідно розділ I пасиву балансу призначається для відображення власності сучасних поколінь, яка здобувається завдяки: успадкуванню благ, здобутих минулими поколіннями, а також власноручному акумулюванню поточної енергії, нагромадженню живої речовини, створенню інтелектуальних продуктів.

У розділі II активу відображаються видобуті з надр суші та океану корисні копалини та заподіяна природі і людству шкода у вигляді нівечення джерел відтворюваних та невідтворюваних ресурсів і нищення людських особистостей.

У зв'язку з тим, що споживання не відтворюваних ресурсів та заподіяння

шкоди природі і людству суттєво обмежує потенційні можливості майбутнього розвитку прийдешніх поколінь, його сумарна величина є специфічним кредитом, взятим минулими сучасними поколіннями у власних нащадків. Цю своєрідну заборгованість пропонується відображати в розділі III пасиву балансу. Її характерною особливістю є те, що вона не може бути поверненою майбутнім поколінням. Формою побічної, але не прямої компенсації цієї специфічної позики умовно можна вважати лише ту частку благ, акумульованих, нагромаджених та створених колишніми і теперішніми поколіннями, яка перейде у спадок нащадкам.

Таким чином, одним із напрямів удосконалення бухгалтерського балансу є його узгодженість з макропоказниками, що може бути здійснена шляхом інтеграції Плану рахунків бухгалтерського обліку з СНР. Такий підхід зумовить більш якісне виконання державою регулюючої та контрольної функцій у соціальній, природоохоронній, освітній сферах, сфері охорони здоров'я та ін.

Список використаних джерел

1. Шевлюков, А.П. Бухгалтерский баланс в системе макроэкономической информации [Текст] / А.П. Шевлюков. – Мн. : 2011.
2. Шевчук, В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою [Текст]: [монографія] / В.О. Шевчук. - К. : КДТЕУ, 2008.
3. Швець, В.Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] / В.Г. Швець. — К. : Знання, 2014.

Шеверя Ярослав

к.е.н., доцент

Вакаров Василь

к.е.н., доцент

ДВНЗ “Ужгородський національний університет”

м. Ужгород, Україна

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах розвитку господарських систем відбувається модернізація багатьох теоретичних підходів і концепцій та зароджуються нові обліково-економічні парадигми. Діючий ринковий механізм постійно перебуває у динамічному стані, що зумовлює модернізацію його структурних та інфраструктурних елементів, які неодмінно впливають на обліково-звітну інформацію. Ринкові відносини висувають підвищені вимоги до своєчасності, достовірності, повноти інформації, без якої неможливе ефективне прийняття рішень. В таких умовах відбувається формування нового виду економічного ресурсу – інформаційного, що дозволяє

заощаджувати та ефективно управляти іншими обмеженими ресурсами на підприємстві. Як зазначає Попов В.М., “інформація в сучасних умовах виступає найважливішим фактором суспільного виробництва, який можна визначити як систему збирання, обробки та систематизації різноманітних знань людини з метою використання їх в економічній сфері” [1, с.114]. У своїх дослідженнях і Панчишин С. М. стверджує, що “в умовах науково-технічної революції неодмінним фактором виробництва стала інформація” [1, с. 61].

Отже, ряд вчених розглядає інформацію, як ресурс та один з факторів виробництва, а знання – як оброблену інформацію, що може бути застосована в управлінні і прийнятті рішень. Якщо досліджувати інформацію крізь призму бухгалтерського обліку та факторів виробництва, то логічним виявляється її розгляд як одного з них на рівні загальновідомих землі, праці, капіталу та підприємницьких здібностей. З цього приводу, П.Ф. Друкер зазначає, що радикальніше за все зміниться найбільш традиційна з наших інформаційних систем – бухгалтерський облік [2, с. 124]. Тому бухгалтерський облік розглянемо як динамічний процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства (створення інформації через використання елементів методу бухгалтерського обліку) і передачі її користувачам для прийняття рішень (через подання фінансової звітності як результату його ведення). На основі цього можна стверджувати, що облікова інформація у процесі її обробки перетворюється в інформаційний ресурс, на рівні з іншими факторами виробництва.

Одним з перших вітчизняних вчених, хто привернув увагу до можливості розуміння системи обліку як окремого бізнес-процесу, була проф. Малюга Н. М. На її думку, система бухгалтерського обліку виступає забезпечувальною ланкою у системі управління, тому вона призначена впорядкувати вхідну та вихідну інформацію (свій продукт) відповідно до потреб управління. Під бухгалтерським продуктом автором розуміється вся вихідна інформація, яка надається обліковою системою, тобто не лише бухгалтерська звітність, а й інші джерела інформації – узагальнюючі документи, облікові реєстри тощо [3, с. 133]. Так, Проданчук М. А., розглядає бухгалтерський продукт як сукупність технологічних засобів, методів та процедур, які реалізують інформаційний ресурс за рахунок синергічного ефекту, від використання якого очікується прийняття ефективних управлінських рішень, що сприятимуть отриманню економічних вигод [4]. Отже, основою продукту бухгалтерського обліку є облікова інформація, знання та обліковий інформаційний ресурс, які, на нашу думку, можна об'єднати під терміном – “фінансова звітність”, що має свою оцінку, собівартість та корисність для використання при прийнятті ефективних економічних рішень.

Розгляд облікової інформації під кутом перетворення її в системі бухгалтерського обліку на інформаційний ресурс зумовлює появу нових підходів до розгляду фінансової звітності підприємства. З цього приводу Семанюк З.В. відмічає, що постановка проблеми полягає в тому, що в теорії обліку недостатньо повно відображені теоретичні аспекти інформації як продукту облікової системи

та важливого виробничого ресурсу, а в теорії обліку практично відсутні праці які розглядають інформацію як ресурс і продукт обліку [5, с. 320].

Розглядаючи фактори виробництва як частину активів підприємства, і фінансову звітність можна визначати як інформаційний ресурс, який, в окремих випадках, здатний генерувати надходження майбутніх економічних вигод на підприємство у процесі залучення інвестицій, отримання кредитів, налагодження міжнародної співпраці і співробітництва, виходу на міжнародні ринки збуту та капіталів тощо. Для ефективної участі у наведених процесах підприємство повинно надати фінансову звітність, що відповідає загальноприйнятим якісним характеристикам. Щоб розглянути фінансову звітність як складову активів підприємства, яка здатна генерувати надходження майбутніх економічних вигод на підприємство, вона повинна відповідати критеріям визнання активів. Так, ресурсами підприємства можна вважати всі активи, що перебувають на балансі і можуть забезпечити досягнення поставлених цілей на підприємстві. Як твердить національне облікове законодавство, активами підприємства є ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигід у майбутньому. Майбутня економічна вигода - в кінцевому підсумку це надходження грошових коштів (їх еквівалентів) або здатність замінити чи заощадити їх.

Отже, розгляд фінансової звітності, як складової активів підприємства не суперечить вищенаведеному, оскільки не складно довести здатність високоякісної фінансової звітності генерувати надходження майбутніх економічних вигод на підприємство. Виходить, що у випадку успішного використання фінансової звітності для залучення інвестицій (кредитів тощо) з подальшим генеруванням грошових коштів на підприємство, її можна визнавати елементом активів балансу підприємства. Що стосується проблем достовірної оцінки витрати на формування та відображення вартості фінансової звітності в активі балансу підприємства, то їх можна вирішити за допомогою багатьох методів, які використовуються в національних та міжнародних стандартах для оцінки активів підприємства (аналогічно до витрат на формування собівартості нематеріальних або інших подібних активів). В іншому випадку, витрати на формування фінансової звітності відображаються як поточні і не повинні класифікуватися в якості активів. Розкриття інформації про витрати на формування фінансової звітності може бути корисним для користувачів при прийнятті рішень щодо її надійності, якості та ефективності при прийнятті рішень. Контроль над активами означає можливість вирішального впливу з боку підприємства на них з метою отримання вигоди від їх використання. Логічно, що право використання власної фінансової звітності для залучення майбутніх економічних вигод належить керівництву підприємства.

Розгляд фінансової звітності, як частини активів, що здатна генерувати надходження майбутніх економічних вигод на підприємство, сприятиме удосконаленню перспективних ідей щодо розширення інформаційних меж фінансової звітності та додаткових резервів і можливостей її використання у процесі залучення майбутніх економічних вигод для підприємства; удосконалення

механізму регулювання якості фінансової звітності в Україні; визначення бухгалтерського обліку, як процесу, що створює фінансову звітність, як фактор виробництва, який можна визначити частиною активів підприємства.

Список використаних джерел

1. Ватаманюк, З., Панчишин, С., Ватаманюк, О., Пікулик, О. Вступ до економічної теорії [Текст]. Курс лекцій. Видання друге, доповнене. – Львів: “Новий Світ”, 2005. – 408 с.
2. Друкер, П. Ф. Енциклопедія менеджмента [Текст] / П. Ф. Друкер; [пер. с англ.]. – М.: Издательский дом “Вильямс”, 2004. – 432 с.
3. Малюга, Н. М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку [Текст]: [монографія] / Н. М. Малюга. - Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.
4. Проданчук, М. А. Продукт бухгалтерського обліку у системі прийняття управлінських рішень [Текст] / М. А. Проданчук // Ефективна економіка. – 2014. – № 7. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3203
5. Семанюк, В. З. Інформаційні ресурси: обліково-теоретичний аспект [Текст] / В. З. Семанюк // Вісник Львівської комерційної академії. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2011. – Вип. 35. – С. 319-322.

Шепель Тетяна

аспірантка

Науковий керівник: д.е.н., професор Соловйов І.О.

ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет"

м. Херсон, Україна

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛІНГУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Досвід практичного використання контролінгу в діяльності підприємств зарубіжних країн свідчить, що за останні роки значно зросли прибутки та рентабельність діяльності, впровадження контролінгу забезпечило зміцнення ринкових позицій та підвищило конкурентоспроможність підприємств. Саме здатність підприємства досягати поставлених цілей визначається ефективністю роботи всіх співробітників як єдиного цілого. Тому впровадження ефективної системи контролінгу вимагає витрачання значних людських та фінансових ресурсів. Зважаючи на це, важливою умовою при її побудові є здійснення оцінки

ефективності контролінгу та процесу його використання [1].

Про важливість впровадження та формування ефективної системи контролінгу на підприємстві наголошує О.О. Терещенко: “істотним фактором, який зумовлює прийняття неправильних управлінських рішень, є відсутність на вітчизняних підприємствах ефективної системи контролінгу” [2].

При впровадженні системи контролінгу для оцінки рівня її ефективності необхідно провести аналіз всіх аспектів впливу системи контролінгу на вартість підприємства. В даному випадку досліджується грошовий потік протягом функціонування системи контролінгу. Складовими цього потоку є витрати на розробку та впровадження системи контролінгу, витрати на його діяльність та підтримку, а також дохід підприємства від діяльності системи контролінгу.

Щодо розвитку сільського господарства у 2012 - 2015 роках в Херсонській області відбулося реформування інфраструктури аграрного ринку. Зокрема, створено агроторгові дома, оптово-плодоовочеві ринки, заготівельні пункти, магазини і кіоски фірмової торгівлі, традиційною стає практика проведення виставок-ярмарок. Завдяки цьому можна констатувати проведення початкового етапу організаційного становлення регіональної інфраструктури підприємств, які переробляють сільськогосподарську продукцію. Тому така направленість має стати візиткою України у європейському співтоваристві [3].

В основу розрахунку кількісних показників оцінки ефективності застосування системи контролінгу переробних підприємств Херсонської області увійшли дані бухгалтерського обліку. Для визначення результату фінансової діяльності використано дані “Звіту про фінансові результати” за рік (фінансовий результат від операційної діяльності), а при визначенні понесених витрат на функціонування системи контролінгу використовуються дані другого розділу “Елементи операційних витрат” та дані в розрізі аналітики рахунку 92 “Адміністративні витрати”. Також для розрахунку загального фонду робочого часу відділу контролінгу та норми часу на виконання відповідного виду робіт необхідно використовувати “Табель обліку використання робочого часу”, “Список осіб, які працюють у понаднормовий час”, “Листок обліку простоїв”. Отже, слід деталізувати та врахувати витрати, які забезпечуються відділом бухгалтерського обліку, що може понести переробне підприємство на етапі впровадження та подальшого використання ефективної системи контролінгу [4].

Слід відмітити, що з розрахунком кількісних показників оцінки ефективності застосування системи контролінгу необхідно на основі методу експертних оцінок здійснити аналіз якісних показників оцінки ефективності застосування системи контролінгу. Застосування якісних та кількісних показників ефективності системи контролінгу в цілому по підприємству та за стадіями кругообігу капіталу на відповідному етапі впровадження зазначеної системи дає змогу оцінити доцільність подальшого її використання, виявити можливі причини відхилень від заданих параметрів, визначити рівень підвищення ефективності виконання кругообігу капіталу в результаті застосування системи контролінгу [5].

Таким чином, ефективно функціонуюча система контролінгу, повинна

забезпечити виконання таких вимог:

- ефективність або можливість забезпечення відносно низьких витрат обслуговування бізнес-процесів діяльності підприємства;
- еластичність, тобто можливість оперативного пристосування підприємства до внутрішніх та зовнішніх змін зовнішнього економічного середовища;
- розуміння управлінським персоналом завдань, потреб та джерел отриманих результатів господарювання тощо.

Сучасний рівень розвитку економічних відносин між суб'єктами господарювання свідчить, що досконало побудована система контролінгу на підприємстві повинна забезпечити ефективну роботу системи управління підприємством на основі інформаційно-аналітичної підтримки керівництва підприємства щодо всіх рівнів управління на основі розробки альтернативних рішень з метою досягнення визначених цілей підприємств. Це є основним завданням, що забезпечує ефективна система контролінгу, але його можна конкретизувати таким чином:

- система контролінгу створює інформаційну систему для підтримки потреб управління;
- забезпечує координацію інформаційних підсистем системи управління;
- безпосередньо організовує рух інформаційних потоків та бере участь у формуванні цілей підприємств;
- відповідно до запитів інформаційних підсистем системи управління висуває вимоги щодо надання інформації відділами в конкретному розрізі, забезпечує контроль за виконанням визначених завдань та в основному забезпечує якість розробки та ухвалення управлінських рішень.

Беручи до уваги вищезазначені завдання, слід відмітити, що діяльність контролінгу на підприємстві сприяє удосконаленій та ефективній роботі системи управління, що характеризується: забезпеченістю надходження оперативної та достовірної інформації щодо витрат за стадіями кругообігу капіталу, що сприяє підвищенню ефективності управління витратами; стійким фінансовим станом підприємства; зростанням показників ділової активності за рахунок удосконалення управління оборотними засобами і оборотним капіталом; оптимізацією процедур контролю за якістю продукції, за стадіями кругообігу капіталу та за процедурами щодо їх управління.

Таким чином, формування ефективної системи контролінгу вітчизняних переробних підприємств надасть можливість досягти високого рівня ефективного управління, забезпечити взаємодію інформаційних підсистем та оцінити їх потенціал, створити інформаційну систему підприємства, використовувати інновації та впроваджувати їх в діяльність, орієнтуючи підприємство на сталий майбутній розвиток.

Список використаних джерел

1. Вержбицький, О. А. Оцінка готовності та доцільності впровадження контролінгу на підприємстві [Текст] / О. А. Вержбицький // Проблеми і

перспективи розвитку банківської системи України. - 2009. - Вип. 26. - С. 13-21.

2. Терещенко, О. О. Поняття "контролінг" та "управлінський облік" у теорії і практиці [Текст] // Фінанси України, 2006, № 8. - С. 137-145.

3. Про проект Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://khoda.gov.ua/images/Apparat-Departamenti-Upravleniia/ekonomichniy-rozvitok/files/2015/proekt_Strategii_2020.pdf (дата звернення 21.03.2016 р.). – Назва з екрана.

4. Голов, С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [Текст] / С. Ф. Голов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

5. Лозовицький, Д.С. Контролінг [Текст]. Навчальний посібник. – Львів: Видавництво ЛьвДУВС, 2012. –310 с.

Шурпенкова Руслана

к.е.н., доцент

Львівський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»

м. Львів, Україна

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЯК ВАЖЛИВА ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Кожне підприємство для здійснення ефективної діяльності визначає цілі, досягнення яких можливе лише внаслідок дій, які виконуються в певній послідовності і є способом вирішення окремих, часткових завдань. Так, плануючи майбутню діяльність організації, менеджери визначають її цілі, способи їх реалізації та ресурси, необхідні для їх досягнення. У процесі організації діяльності приймаються рішення щодо організаційної структури, організації виробничого процесу, розподілу робіт та забезпечення їх необхідними засобами тощо. Прийняття рішень є найважливішою функцією управління, що становить основу управлінського процесу.

Управлінське рішення – це результат вибору суб'єктом управління найкращої альтернативи, спрямованої на розв'язання певної управлінської проблеми. Основна мета управлінського рішення – забезпечити координуючий вплив на об'єкт управління для досягнення цілей підприємства. Управлінське рішення є результатом системної діяльності людей і продуктом когнітивної (опосередкованої пізнавальними факторами), емоційної, вольової, мотиваційної природи – синтезу психічних процесів, які мають вихідну регулятивну спрямованість [1, с. 20].

Поняття «рішення» у сучасному житті дуже багатозначно. Воно розуміється і як процес, і як акт вибору, і як результат вибору. Основна причина

неоднозначного трактування поняття «рішення» укладається в тім, що у це поняття вкладається зміст, що відповідає конкретному напрямку досліджень.

Вимоги до управлінського рішення:

- всебічна обґрунтованість рішення;
- своєчасність;
- необхідна повнота змісту;
- повноваження;
- погодженість із прийнятими раніше рішеннями [2, с. 12].

Всебічна обґрунтованість рішення означає насамперед необхідність прийняття його на базі максимально повної і достовірної інформації. Однак тільки цього недостатньо. Воно повинно охоплювати весь спектр питань, усю повноту потреб керованої системи. Для цього необхідно знання особливостей, шляхів розвитку керованих, керуючих систем і навколишнього середовища. Потрібен ретельний аналіз ресурсного забезпечення, науково-технічних можливостей, цільових функцій розвитку, економічних і соціальних перспектив підприємства, регіону, галузі, національної і світової економіки. Всебічна обґрунтованість рішень вимагає пошуку нових форм і шляхів обробки науково-технічної і соціально-економічної інформації, тобто формування передового професійного мислення, розвитку його аналітико-синтетичних функцій.

Своєчасність управлінського рішення означає, що прийняте рішення не повинне ні відставати, ні випереджати потреби і задачі соціально-економічної системи. Передчасно прийняте рішення не знаходить підготовленого ґрунту для його реалізації і розвитку і може дати імпульси для розвитку негативних тенденцій. Спізнілі рішення не менш шкідливі для суспільства. Вони не сприяють рішенню вже «перезрілих» задач і ще більш збільшують і без того хворобливі процеси [3, с.361].

Необхідна повнота змісту рішень означає, що рішення повинне охоплювати весь керований об'єкт, усі сфери його діяльності, усі напрямки розвитку. У найбільш загальній формі управлінське рішення повинне охоплювати:

- а) мета (сукупність цілей) функціонування і розвитку системи;
- б) кошти і ресурси, використовувані для досягнення цих цілей;
- в) основні шляхи і способи досягнення цілей;
- г) терміни досягнення цілей;
- д) порядок взаємодії між підрозділами і виконавцями;
- е) організацію виконання робіт на всіх етапах реалізації рішення.

Важливою вимогою управлінського рішення є повноваження (владність) рішення - суворе дотримання суб'єктом керування тих прав і повноважень, що йому надані вищим рівнем керування. Збалансованість прав і відповідальності кожного органа, кожної ланки і кожного рівня керування - постійна проблема, зв'язана з неминучим виникненням нових завдань розвитку і відставанням від них системи регламентації і регулювання.

Погодженість із прийнятими раніше рішеннями означає також необхідність дотримання чіткого причинно-наслідкового зв'язку суспільного розвитку. Вона

необхідна для дотримання традицій поваги до закону, постановам, розпорядженням. На рівні окремого підприємства вона необхідна для здійснення послідовної науково-технічної, ринкової і соціальної політики, чіткого функціонування виробничого апарата.

Прийняття управлінського рішення вимагає високого рівня професіоналізму і наявності визначених соціально-психологічних якостей особистості, чим володіють не усі фахівці, що мають професійну освіту [4, с.149].

Основними факторами, що впливають на якість управлінського рішення, є: застосування до системи менеджменту наукових підходів і принципів, методів моделювання, автоматизація керування, мотивація якісного рішення тощо.

Висновки. Технологія розроблення, прийняття і реалізація рішень та процедур, здійснення логічних, аналітичних, інформаційно-пошукових, обчислювальних та інших операцій передбачають їх чітку послідовність. Розробляючи управлінські рішення, необхідно встановити порядок здійснення операцій, пов'язаних із накопиченням, рухом, зберіганням, обробленням, аналізом інформації, забезпеченням нею структурних підрозділів і окремих робочих місць, а також визначити дії, необхідні для вирішення господарських завдань.

Отже, управлінський процес виступає як комплекс взаємопов'язаних операцій, які виконуються в певній послідовності та спрямовані на розв'язання конкретних завдань і досягнення цілей. Найважливішим резервом підвищення ефективності всього суспільного виробництва є підвищення якості рішень, прийнятих керівниками.

Список використаних джерел

1. Колпаков, В.М. Теория и практика принятия управленческих решений [Текст] / В.М. Колпаков. Учебное пособие. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.
2. Герасимчук, В.Г. Стратегічне управління підприємством [Текст] / В.Г. Герасимчук. Графічне моделювання: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2000. - 360 с.
3. Шегда, А.В. Менеджмент [Текст] / А.В. Шегда. Навчальний посібник. - К.: «Знання», 2002. - 584 с.
4. Стадник, В.В. Менеджмент [Текст] / В.В. Стадник. Посібник. - К.: Академвидав, 2003.- 464 с.

Щербатюк Василь

Д.Е.Н., ДОЦЕНТ

Грыу Майя

преподаватель

Европейский университет Молдовы

г. Кишинев, Республика Молдова

ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ ТЕОРИИ СЧЕТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

На протяжении длительного периода времени бухгалтерский учет финансово-хозяйственной деятельности предприятий и организаций Республики Молдова ведется в соответствии с нормативно-законодательными актами и на основе использования различных методов и приемов, к основным из которых относятся счета. Они представляют собой основную единицу группировки и хранения учетно-экономической информации, открываются на каждый объект бухгалтерского учета и тесно связаны между собой, а также с балансом.

Бухгалтерские счета отражают движение строго определенных учетных объектов и образуют единую информационную систему. Вместе с тем они являются элементами этой системы и видовыми признаками, по которым совокупность экономической информации делится на локальные части, позволяющие получать различные обобщенные показатели финансово-хозяйственной деятельности рыночных структур в современных условиях экономической интеграции.

Каждый счет бухгалтерского учета имеет номер (код), наименование, дебет, кредит, обороты, сальдо и операционное поле. Все эти понятия, кроме последнего, подробно поясняются в специальной литературе [2, 4 и др.]. Операционное же поле есть часть бухгалтерского счета, находящаяся между его начальным сальдо и оборотом. Оно имеется с дебетовой и кредитовой стороны счета и используется для отражения (записи) увеличения и уменьшения учитываемого объекта в результате осуществления финансово-хозяйственных операций.

Счета бухгалтерского учета органически связаны с его объектами, между ними существует причинно-следственная связь. Объекты бухгалтерского учета первичны, а его счета вторичны, т.е. появление новых учетных объектов вызывает необходимость введения новых бухгалтерских счетов и разработки их Плана (рис. 1).

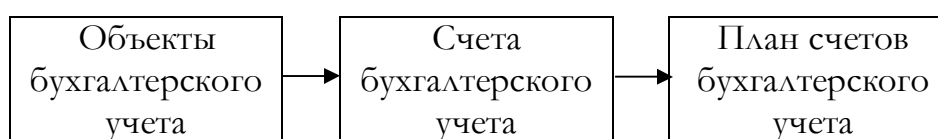

Рис. 1. Причинно-следственная связь между объектами и счетами бухгалтерского учета

Оптимальная совокупность счетов бухгалтерского учета формируется на основе системного, комплексного подхода, образует научнообоснованную систему, которая представляется в Плане счетов [1, 3 и др.]. Он представляет собой систематизированный перечень синтетических счетов и субсчетов бухгалтерского учета, которые планируется использовать в дальнейшем для отражения различных финансово-хозяйственных операций (фактов финансово-хозяйственной деятельности).

В отличие от других стран молдавский Общий план счетов бухгалтерского учета имеет расширительную трактовку, так как включает следующие три раздела: 1. Общие положения, 2. Перечень счетов бухгалтерского учета, 3. Характеристика и порядок применения счетов бухгалтерского учета. Однако изучение второго раздела этого нормативного документа показывает, что бухгалтерские счета расположены в нем в систематизированном, а не в произвольном порядке. А это есть ничто иное как типичный План счетов бухгалтерского учета, и, следовательно, правильное название данного раздела. Исходя из этого, вышеуказанные первый и третий разделы целесообразно объединить в другой (отдельный) нормативный документ под названием «Методические указания по применению Общего плана счетов бухгалтерского учета».

Общий план счетов бухгалтерского учета создает иллюзию однородности всех его счетов первого порядка (синтетических счетов). Фактически он объединяет две качественно разнородные совокупности счетов бухгалтерского учета: первая из них включает счета для учета долгосрочных и оборотных активов, собственного капитала, долгосрочных и текущих обязательств, доходов, расходов и управленческие, т.е. класса 1-8, а вторая – забалансовые счета, т.е. класса 9. Поэтому представляется обоснованным и целесообразным исключить класс 9 из Общего плана счетов и забалансовые счета дать к нему отдельным приложением.

Практическое использование вышеизложенных предложений по дальнейшему развитию и совершенствованию Общего плана счетов бухгалтерского учета будет способствовать повышению его качества и эффективности, улучшению информационного обеспечения управления, повышению конкурентоспособности хозяйствующих субъектов и успешному развитию рыночной экономики Республики Молдова.

Список использованных источников

1. Медведев, М.Ю. План счетов бухгалтерского учета. Постатейные комментарии [Текст]. – М.: Рид-групп, 2012. – 460 с.
2. Соколов, Я.В. Основы теории бухгалтерского учета [Текст]. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 496 с.
3. Щербатюк, В.В. Планы счетов бухгалтерского учета Республики Молдова [Текст]: учебно-практическое пособие. – Кишинев: Европейский университет Молдовы, 2016. – 284 с.
4. Щербатюк, В.В., Евдокимович, В.И. Основы финансово-хозяйственного контроля [Текст]: учебное пособие. – Кишинев: Европейский университет

Молдовы, 2015. – 240 с.

Яковенко Юрій

студент

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шендрогоренко М. Т.

Криворізький економічний інститут

м. Кривий Ріг, Україна

АУДИТ НА ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Державні підприємства займають одне з провідних місць у структурі економіки України, тому для їх успішного і ефективного функціонування потрібно реформувати та реорганізувати діючу систему контролю. Одним із шляхів реформування контролю за діяльністю державних підприємств є впровадження дієвої системи державного аудиту.

Проведені дослідження дозволяють констатувати, що серед фінансово-господарських порушень на підприємствах державної форми власності, найчастіше зустрічаються: приховування справжнього розміру прибутку, реальної величини заробітної плати та фактичної кількості працюючих, розміру матеріальних збитків, а також зайве витрачання бюджетних коштів внаслідок оплати завищених обсягів та вартості виконаних робіт і наданих послуг; витрачання бюджетних коштів на придбання обладнання, автотранспорту та інших матеріальних цінностей з перевищенням граничних нормативів, а також на утримання автотранспорту понад встановлені ліміти; незаконна передача державного та комунального майна суб'єктам недержавної форми власності тощо [3].

Розуміючи необхідність якісних змін у системі державного контролю, Уряд України ініціював проект постанови від 28 жовтня 2015 року № 868 «Про утворення Державної аудиторської служби України» [1]. Даною постановою передбачається створення Державної аудиторської служби, шляхом реорганізації Державної фінансової інспекції. Відповідно, така реорганізація призвела до деякої зміни завдань, що ставляться перед державними аудиторами, зокрема – це здійснення державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів [1].

Також, Кабінет Міністрів України прийняв Постанову «Про деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки» №

390 від 4 червня 2015 року [2]. Цей нормативний документ відкриває шлях до проведення якісного і незалежного аудиту найбільших держкомпаній із залученням провідних аудиторських фірм. Регулярна аудиторська перевірка надасть об'єктивне уявлення про фінансовий стан і результати діяльності держпідприємств, дозволить покращити управлінські рішення та сприятиме залученню інвестицій.

Дія Постанови поширюється на акціонерні та унітарні держпідприємства, активи яких перевищують 250 млн. грн. Таких великих держпідприємств в Україні - 183. Передбачається, що аудиторські фірми обиратимуться на основі тендеру. Вказаний нормативний документ скасовує чинні обмеження на витрати держпідприємств, пов'язані з проведенням аудиту (до цього держкомпанії могли витрачати на ці цілі не більше 1,5% чистого прибутку). Це дозволить проводити аудит навіть збиткових держпідприємств, яких в Україні доволі багато.

Крім того, відтепер держпідприємства можуть проводити аудит без затримок, оскільки із прийняттям Постанови анульована заборона на витрати на аудит до затвердження фінплану підприємства.

Прийнятті постанови свідчать про реальну зацікавленість Уряду України у підвищенні якості не тільки отримуваної інформації в ході проведення перевірок діяльності держпідприємств, але й збільшення вимог до якості надаваних послуг.

Таким чином, впровадження дієвого державного аудиту на підприємствах, організаціях є необхідною умовою для подальшого розвитку економіки України. Також, аналізуючи дані зміни, можна зробити висновок, що Україна робить важливі кроки до переходу на дворівневу систему регулювання аудиторської діяльності, відповідно до загальносвітової практики. Головне, щоб це були дійсно якісні перетворення, зрушення, а не тільки зміни, пов'язані зі скороченням чисельності перевіряючих та неможливістю стійкої організації робочої діяльності.

Список використаних джерел

1. Про утворення Державної аудиторської служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жов. 2015 р. № 868 [Електронний ресурс]: сайт. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-п>
2. Про деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 чер. 2015 р. № 390 [Електронний ресурс]: сайт. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/390-2015-п>
3. Шевченко, Н. І. Державний фінансовий контроль в Україні: сучасний стан, проблематика, напрями реформування [Текст] / Н. І. Шевченко, В. О. Куліченко — Дніпропетровськ: ДФА, 2012. — 30 с.

Ямборко Галина

к.е.н., професор

ДВНЗ «Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

**АКТУАЛІЗАЦІЯ ОНОВЛЕНИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ
ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Концептуальні основи фінансової звітності суб'єктів господарювання, які переглянуто і змінено Радою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у 2010 році, сприяють послідовному та логічному формуванню МСФЗ і відповідно розвитку національних стандартів бухгалтерського обліку окремих країн та є фундаментом для постійного оновлення, вивчення та компетентного застосування МСФЗ[1,2]. Композиційно концептуальні основи включають загальні положення, правову та методичну основи визнання елементів фінансових звітів, перелік об'єктів, на які поширюються положення та умови розвитку фінансової звітності, обґрунтовує правомірність основних положень, а також можливості реалізації їх ефективного використання у поєднанні з вимогами МСФЗ. У оновлених концептуальних основах систематизовано: мету фінансових звітів; якісні характеристики, оцінку елементів фінансових звітів; концепції капіталу та збереження капіталу. Важливість концепції визначається в першу чергу, як підґрунтя для досягнення мети фінансової звітності загального призначення: надати фінансову інформацію про суб'єкт господарювання, що звітує, яка є корисною для нинішніх та потенційних інвесторів, позикодавців та інших кредиторів у прийнятті рішень про надання ресурсів суб'єктові господарювання. Зрозуміло, що рішення нинішніх і потенційних інвесторів про придбання, продаж або утримування інструментів власного та позикового капіталу (боргових інструментів) залежить від очікуваної суми прибутку від інвестиції у ці інструменти. Відповідно і на рішення кредиторів щодо позик впливають термін сплати основної суми кредиту і очікувана сума прибутку за відсотками. Очікування інвесторів та кредиторів щодо суми ймовірного прибутку залежать від перспективності надходжень чистих майбутніх грошових потоків, для оцінки яких, важливою є достовірна інформація про ресурси суб'єкта господарювання. Для розуміння фінансових звітів, які базуються на оцінках, судженнях та облікових моделях, необхідно наголосити, що Концептуальна основа встановлює концепції, що лежать в основі таких оцінок, суджень та моделей та цілі, до яких слід прагнути, щоб фінансова звітність розвивалась і її корисність зростала. Саме тому, важливо виокремити і дослідити концепції, як визначальний задум концептуальних основ, зокрема: 1). концепцію фінансового і фізичного капіталу та 2). концепцію збереження фінансового і фізичного капіталу. Досліджуючи суть кожної концепції необхідно обґрунтувати значення терміну капітал у змістовних координатах. Зазначимо, що за визначенням класичної економічної теорії (заснованої А.

Смітом, розвиненої Т. Мальтусом, Д. Рикардо) [3], поняття капіталу трактується як вартість, що приносить прибуток та як запаси засобів виробництва, які необхідні для процесу виробництва, і на відміну від таких факторів, як земля й природні ресурси, складається з раніше виробленого продукту. З цим споріднені стереотипні трактування економістів про те, що капітал в економіці - це чинник виробництва у вигляді вартості, здатної приносити прибуток або збиток. Засоби праці можуть вважатися капіталом при умові вступу їх власників у економічні відносини з власниками інших чинників виробництва. Водночас економістами виокремлюється термін фінансовий капітал, як грошові кошти та фінансові активи, що акумулюються підприємством з метою отримання прибутку та забезпечення безперервного процесу виробництва.

Як відомо, у бухгалтерському обліку інформація формується на основі логічних і послідовних припущень, принципів і правил, а тому при інтерпретації показників фінансової звітності є необхідність розмежування економічної і бухгалтерської категорії «капітал» з урахуванням і юридичних і суто бухгалтерських правил. Зазначимо, що в бухгалтерському обліку, незважаючи на важливість цього об'єкту обліку та показника фінансової звітності, визначення категорії «капітал» не існує, а виокремлюється власний і позиковий капітал підприємства як пасиви, які є джерелом фінансування активів підприємства. У відповідності концептуальним основам власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань, тобто сума власного капіталу визначається за залишковим принципом і відповідно залежить від визнання та оцінки активів і зобов'язань. В першу чергу, вимоги щодо розкриття інформації у фінансовій звітності забезпечують достовірність оцінки активів і зобов'язань, які відповідно вплинуть на показники – капітал, доходи і витрати, що узгоджується із оцінкою цих елементів. Зазначимо, що формування показників фінансових звітів суб'єктів господарювання залежатиме від обраної концепції капіталу. Нагадаємо, що сутність фінансової концепції капіталу трактується, як сума інвестованих коштів або інвестована купівельна спроможність, яка розраховується у сумі чистих активів або власного капіталу суб'єкта господарювання. Водночас, за фізичною концепцією капітал, визначається, як показник виробничої потужності суб'єкта господарювання, зокрема показники продуктивності, наприклад, кількість виробленої продукції за день.

Концепція збереження фізичного капіталу вимагає прийняття основи оцінки за поточною собівартістю, а концепція збереження фінансового капіталу не вимагає застосування певної основи оцінки і залежатиме від типу фінансового капіталу, який суб'єкт господарювання прагне зберегти. Принципова відмінність суті двох концепцій збереження капіталу полягає в трактуванні впливу зміни оцінки активів та зобов'язань суб'єкта господарювання. Загалом вважається що суб'єкт господарювання зберігає капітал, якщо на кінець звітного періоду сума капіталу не перевищує суми капіталу на початок періоду, в іншому разі, якщо сума перевищення встановлено то це є прибутком.

Дослідники не раз актуалізували думку про те, що пріоритетність та мотивація

вибору відповідної концепції капіталу суб'єктом господарювання обґрунтовується передусім запитом користувачів фінансових звітів. При інтерпретації, аналізі і прогнозуванні показників фінансової звітності користувачі повинні розуміти, що облікова інформація формується на основі логічних і послідовних припущень обліку та вибору певної бази (основи) оцінки. В першу чергу, вимоги щодо розкриття інформації у фінансовій звітності забезпечують достовірність оцінки активів і зобов'язань, які відповідно вплинуть на показники – капітал, доходи і витрати, що узгоджується із оцінкою цих елементів. Таким чином, концепції відповідно до Концептуальних основ фінансових звітів, узгоджуються з обліковими оцінками і розглядаються в поєднанні з якісними характеристиками облікової інформації. Основними якісними характеристиками корисної фінансової інформації у відповідності концептуальним основам є доречність й правдиве подання, а підсилюючими – зіставність, перевірність, своєчасність і зрозумілість.

Сукупність вибору концепції і відповідних оцінок елементів фінансової звітності і якісних характеристик сприятимуть встановленню методологічного підходу до розкриття інформації у фінансовій звітності та підвищенню розуміння методики формування основних фінансових показників та їх аналітичний інтерпретації, що сприятиме ефективності економічних відносин. Така інтерпретаційна модель Концептуальних основ зумовлює необхідність наповнювати конкретним науковим змістом та розширювати і поглиблювати трактування кожної з концепцій, які у поєднанні з обліковими оцінками і якісними характеристиками формують облікову модель.

Список використаних джерел

1. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс]: Міністерства фінансів України - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/332198/file/buh.pdf>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом МФУ від 07.02.2013 № 73. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Сміт, А. Дослідження про природу і причини багатства народів [Текст]. - М.: Ексмо, 2007- (Серія: Антологія економічної думки) - 960 с.- ISBN 978-5-699-18389-0.
4. Голов, С.Ф. Фінансовий облік [Текст]: Підручник / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, І.Ю. Кравченко, Г.А. Ямборко – К.: Лібра, 2005. – 976 с.

Яремко Ігор

д.е.н., професор

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ VALUE BASED MANAGEMENT

Вартісні критерії відіграють визначальну роль в управлінні сучасними суб'єктами ринкової економіки; вважається, що адекватно агреговані показники й індикатори про фактори створення вартості забезпечують комплексну характеристику стану й ефективності функціонування підприємства, демонструють його фінансово-економічну позицію та потенціал розвитку, виступають орієнтиром для оцінки рівня ефективного функціонування підприємства власниками (акціонерами) та інвесторами, а тому створення доданої вартості є основним завдання управлінської системи. Саме за показниками доданої ринкової вартості власного капіталу оцінюється ефективність системи корпоративного управління. Наведене засвідчує про високу значимість об'єктивності інформаційної бази, важливості адекватності використовуваного оцінно-аналітичного інструментарію при практичному впровадженні концепції *Value based management*.

Традиційно базовим джерелом інформації для управління будь-якими процесами на підприємстві вважаються дані бухгалтерського обліку і фінансової звітності та аналітична база даних, сформульована на їх основі. В тематичних літературних джерелах наводяться результати статистичних спостережень, за якими близько 70 процентів всієї інформації використовуваної фінансовим менеджментом надходить із системи бухгалтерського обліку. Стосовно процесів управління за вартісними критеріями, то перші концептуальні розробки обліково-звітної системи вартісно-орієнтованого спрямування були започатковані ще в 70-х роках ХХ століття. На погляд деяких вчених вони фактично й стали передумовою для формування концепції вартісно-орієнтованого менеджменту. Обліково-звітні парадигми такого типу у своєму початковому форматі більшою мірою були зорієнтовані на концепцію доданої вартості. Проте повноцінним інструментарієм для сформованої та використовуваної на практиці вартісно-орієнтованої системи управління вони не стали. Ще більше непридатною для інформаційного забезпечення концепцій управління за вартістю є традиційна обліково-звітна система.

Проблеми відображення нематеріальної (інформаційно-інтелектуальної) складової активів і капіталу сучасного підприємства, методологічна невизначеність використання «справедливої» вартості активів й нового типу фінансових інструментів в обліково-звітній системі – основні фактори, що спричинили до визнання її недостатньо відповідним інструментом в управлінні підприємством на основі вартісних критеріїв. Для забезпечення інформаційних потреб такого типу

управління підприємствами розвинутих економік розроблено альтернативний до бухгалтерської інформації управлінський інструментарій (**BSC, EVA®**). При цьому загально визнаним є не тільки той факт, що «копіювання методів оцінювання, які використовуються на Заході, не дає коректних результатів визначення вартості українських підприємств...» [1, с. 256], але й об'єктивно існуюча проблема практичної дієвості розробленого цілеорієнтованого управлінського інструментарію.

Незважаючи на розробку нового оцінно-аналітичного інструментарію, необхідного для вартісно-орієнтованої концепції менеджменту, проблематика об'єктивних вимірів факторів вартості залишається невирішеною. Проблемою насамперед слід вважати надмірне використання у цих моделях експертних (умоглядних) оцінок. Тому у багатьох випадках дотримуються погляду про необхідність більш широкого використання формалізованої аналітики: «розробка нової концепції обліково-аналітичного забезпечення вартісно-орієнтованого управління є важливою передумовою інформаційного забезпечення управлінського персоналу, необхідного для максимізації вартості підприємства у довгостроковому періоді» [2, с. 115].

Безпосередньо обліково-звітна сфера знань забезпечує комунікаційним блоком систему управління такого типу показниками стандартизованої фінансової звітності та різнохарактерними звітами у термінах вартості (**ValueReporting**). Ураховуючи використання значної кількості неформалізованих показників, в т. ч. й якісних, при формуванні звіту, зорієнтованого на вартісні параметри, слід відзначити, що ці звіти методологічно слабо пов'язані між собою. Основною відмінністю розробленої концепції звітності, спрямованої на створення вартості (**ValueReporting**) є її доповнення до традиційної фінансової звітності показниками про нефінансові результати діяльності, які слугують індикаторами (в т.ч. випереджаючі) зміни вартості підприємства. При цьому слід відзначити, що ця концепція не дозволяє сформувати ринкової вартості підприємства, а лише забезпечує тіснішу кореляцію балансової і ринкової вартості [3].

Саме тому «вирішення проблеми побудови методологічно стрункої системи формування та оцінювання вартості підприємства з використанням облікового інструментарію на основі концепції справедливої оцінки активів та зобов'язань як складових вартості підприємства є важливим завдання економічної науки» [4, с. 7].

Однією з найбільш популярних бухгалтерських моделей для управління факторами вартості підприємства, які базуються на розрахунку доданої вартості, є облікова модель «Економічна додана вартість» (**Economic Value Added**). В її основу покладено використання залишкового доходу замість «класичних» доходів чи грошових потоків. Вважається, що ця модель (запатентована торгова марка **EVA™**) визначає вартість цінних паперів на фондовому ринку. Напротивагу моделям з використанням базовим показником економічну додану вартість, запропонована концепція **AFTF** «Бухгалтерський облік для майбутнього», ґрунтується на реалізації перспективної облікової моделі у складі універсальних показників ринкової вартості та грошових потоків [5].

Загалом можна зробити висновок, що концептуальна основа сучасної теорії обліку і звітності, принципи їх стандартизації лише незначною мірою відповідають змісту інформаційно-інтелектуального середовища, неспроможні оцінювати фактори вартості, які суттєвим чином пов'язані з неосяжними активами і капіталом. Оскільки система бухгалтерського обліку і публічної фінансової звітності є єдиними моделями, здатними у формалізований спосіб сформувати й репрезентувати інформацію про інформаційно-інтелектуальний капітал підприємства, то подальший напрям таких тематичних досліджень лежить насамперед у розвитку стандартизації обліку і звітності.

Список використаних джерел

1. Нападівська, І. В. Організаційно-методичні аспекти економічного аналізу як інструмент аудиту оцінювання вартості підприємств [Текст] / І. В. Нападівська // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2015. – Вип. 1 (45). Т. 2. – С. 256-260.
2. Лаговська, О.А. Перспективи використання концепції вартісно-орієнтованого управління як основи системної трансформації бухгалтерського обліку : передумови виникнення та генезис [Текст] / О.А. Лаговська // Вісник СевНТУ : збірник наукових праць. Серія: Економіка і фінанси. – 2012. – Вип. 130. – С. 111-116.
3. Корягін, М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку [Текст]: [монографія] / М.В. Корягін. – Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. – 262 с.
4. Дипиаза, С. Будущее корпоративной отчетности. Как вернуть доверие общества [Текст]. Пер. с англ. / С. Дипиаза (младший), Р. Экклз. – М.: Альпина Паблишер, 2003. – 212с.
5. Humphrey, N. The AIMR and AFTF [Електронний ресурс] / Nash Hunphrey. – Режим доступу: http://homesprintmail.com/hunpreynash/The_and_AFTF.htm

Яровая Валентина

к.э.н, доцент

Харьковский национальный аграрный
университет имени В.В.Докучаева

г. Харьков, Украина

Керимов Гадам

преподаватель

Специализированная банковская школа имени Героя Туркменистана

Атамурата Ниязова при Центральном банке Туркменистана

г. Ашхабад, Туркменистан

ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОСНОВНИИ АНАЛИЗА ВРЕМЕННЫХ РЯДОВ

Необходимым условием регулирования рыночных отношений являются составление надежных прогнозов развития социально-экономических явлений. Со времен основоположника научного менеджмента Анри Файоля, прогнозирование и планирование составляли основу работы менеджера. Сущность эконометрического прогнозирования состоит в описании и анализе будущего развития, в отличие от планирования, при котором директивным образом задается будущее движение. Простейшие методы восстановления используемых для прогнозирования зависимостей исходят из заданного временного ряда, т.е. функции, определенной в конечном числе точек на оси времени [1].

Недостаточная развитость методико-теоретического и методологического инструментария, а также организационно-правовое обеспечение разработки прогнозов являются причинами недостаточно высокого уровня социально-экономических прогнозов. Мы представляем результаты прогнозирования на основе применения инерционных моделей, дающих представление о перспективе на основе экстраполяции прошлого. Расчеты проведены на основании изучения временного ряда объемов производства хлопчатника в Туркменистане. Хлопок является одним из самых экспортно-ориентированных продуктов, стратегической сельскохозяйственной культурой. В рамках осуществляемой в стране аграрной реформы, важнейшие аспекты которой были озвучены Президентом Гурбангулы Бердымухамедовым на состоявшемся весной 2009 года в Туркменистане Совете старейшин, предпринимаются действенные шаги, направленные на поступательное развитие хлопководства, включая полную модернизацию отрасли и перевод ее на современные методы хозяйствования, отвечающие требованиям времени [2].

Динамика показателей производства хлопка-сырца сельскохозяйственными предприятиями Туркменистана представлена в табл. 1 и на рис.1.

В 2000 году с площади 619 тыс га было собрано 1031 тыс тонн хлопка-сырца. За 15 лет посевная площадь хлопчатника уменьшилась на 73,4 тыс га и составила в 2014 году 545,6 тыс га. При этом, валовой сбор увеличился на 88 тыс тонн до

уровня 1119 тыс тонн. За 2000 – 2014 годы для отрасли хлопководства Туркменистана характерным является интенсивный тип экономического роста. Увеличение масштабов выпуска продукции происходит на основании широкого использования более эффективных и качественно совершенных факторов производства.

Таблица 1

Динамика производства хлопка-сырца в Туркменистане за 2000 - 2014 гг.

Показатель	Годы								
	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Производство хлопка-сырца, тыс тонн	1031,0	949,8	1001,8	966,2	1286,3	1096,5	1234,9	1194,0	1119,0
Абсолютные приросты (цепные), (+,-) тыс. тонн		-81,2	52,0	-35,6	320,1	-189,8	138,4	-40,9	-75,0
Темпы роста (цепные), %		92,1	105,5	96,4	133,1	85,2	112,6	96,7	93,7
Темпы прироста (цепные), %		-7,9	5,5	-3,6	33,1	-14,8	12,6	-3,3	-6,3
Среднегодовой абсолютный прирост за 2000 – 2014 гг., (+,-) тонн								+6286	
Среднегодовой темп роста за 2000 – 2014 гг., %								100,59	
Среднегодовой темп прироста за 2000 – 2014 гг. (+,-) %								+0,59	

Составлено авторами на основании Статистического ежегодника Туркменистана, 2015 [5].

За исследуемый динамический период за счет увеличения урожайности хлопчатника с 16,7 ц/га до 20,5 ц/га абсолютный прирост валового сбора хлопка-сырца составил 207,3 тис тонн, относительный прирост – 22,8%.

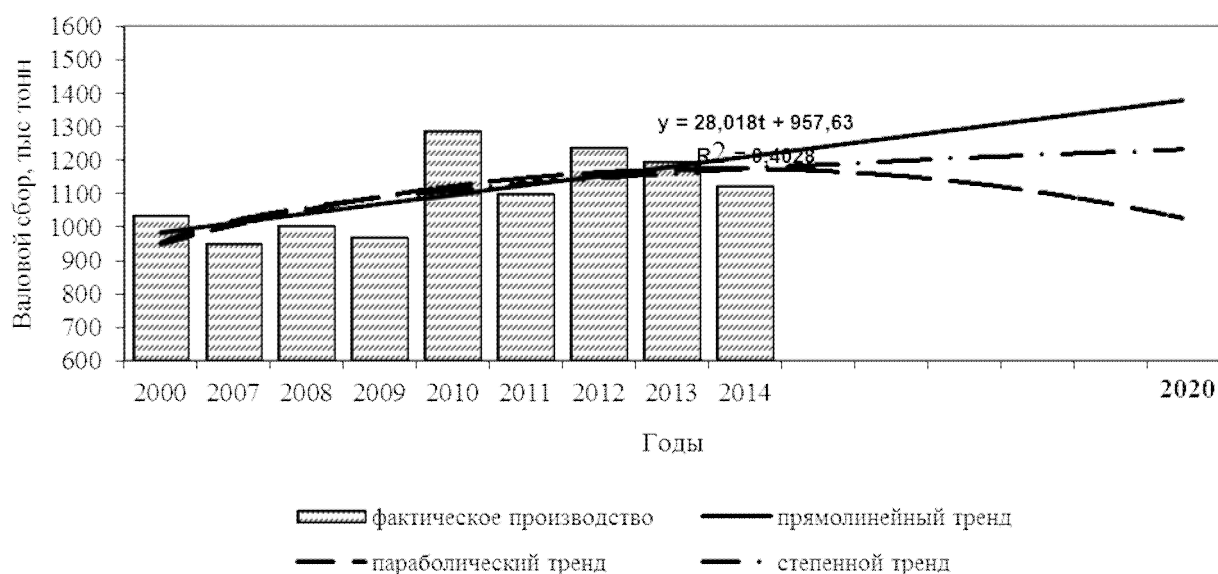

Рис. 1. Динамика производства хлопка-сырца хозяйствами Туркменистана

Параметр уравнения прямой линии $a_0 = 957.63$ показывает, что в 1999 году теоретический уровень производства хлопка-сырца в Туркменистане составлял 957,63 тыс тонн. На протяжении 2000 – 2014 гг. оно увеличивалось в среднем за год на 28018 тонн, о чем свидетельствует параметр $a_1 = 28.018$.

Исходя из того, что в анализируемом ряду динамики абсолютные приросты производства хлопка не стабильные, а имеют тенденцию у росту или снижению, мы провели перебор функций кривых линий для определения тенденции изменения валовых сборов и установили, что более адекватным является уравнения полинома второй степени. Об этом свидетельствует величина коэффициента достоверности аппроксимации: $R^2 = 0,4401 > 0.4028$:

$$y_t = 888,6 + 65,669t - 3,765t^2$$

Анализ параметров уравнения позволяет сделать вывод о том, что в 1999 году теоретический объем производства хлопка-сырца составлял 888,6 тыс тонн. Начальная скорость роста валовых сборов – 65669 тонн, а среднее замедление изменения ежегодных показателей – 3765 тонн.

В разрезе отдельных велаятов Туркменистана производство хлопка-сырца в 2014 году распределилось следующим образом. Марыйский велаят, один из крупнейших регионов страны, основными отраслями растениеводства которого являются хлопководство, зерновое производство, овощебахчеводство, выращивание плодов и ягод, произвел 30,6% хлопка-сырца и занял первое место в стране. Лебапский велаят по итогам 2014 года находится на втором месте по сбору хлопка-сырца – (27,1%). Удельный вес Ахалского велаята, имеющего основными направлениями специализации сельского хозяйства производство пшеницы, хлопководство, овощеводство, виноградарство, мясомолочное животноводство и шелководство, в 2014 году в общем объеме сельскохозяйственной продукции составил 23,5% (третье место среди велаятов страны). В Дашогузском велаяте в 2014 году выращено 20,8% хлопка-сырца от общего объема по стране (четвертое место) [2, 3].

Для прогнозирования объемов производства хлопка-сырца хозяйствами Туркменистана всех категорий на период до 2020 года нами использован метод перспективной экстраполяции. Теоретической основой распространения установленной нами ранее тенденции изменения валовых сборов данной культуры на будущее является свойство инерционности социально-экономических явлений. Применение экстраполяции в прогнозировании производства хлопка базируется на следующих предпосылках: динамику валовых сборов хлопчатника следует описывать плавной кривой; общая тенденция развития явления в прошлом и настоящем не должна претерпевать серьезных изменений в будущем [4, с.401].

Определяя период упреждения, мы основывались на том, что чем шире раздвигаются временные рамки прогнозирования, тем явнее становится недостаточность простого экстраполяционного метода. Чем короче срок экстраполяции, тем более надежные и точные результаты, при прочих равных

условиях, дает прогноз [3]. Поскольку за короткий период не успевает сильно измениться развитие явления и характер его динамики, нами определен пятилетний период прогнозирования на срок до 2020 года.

В таблице 2 представлены результаты перспективной экстраполяции временного ряда производства хлопка-сырца с использованием представленных на рисунке математических функций динамики.

Таблица 2

**Прогноз производства хлопка-сырца в Туркменистане на период
до 2020 года методом экстраполяции временных рядов**

Математическая функция	Коэффициент достоверности аппроксимации	Прогноз производства хлопка-сырца, тыс тонн			
	R^2	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Полиномиальная кривая второго порядка $y_t = 888.6 + 65.669t - 3.765t^2$	$R^2 = 0.4401$	1134,5	1106,0	1070,0	1026,5
Прямая линия $y_t = 957,63 + 28,018t$	$R^2 = 0.4028$	1293,8	1321,9	1349,9	1377,9
Степенная функция $y_t = 954,92t^{0,0942}$	$R^2 = 0.3839$	1206,8	1215,9	1224,4	1232,4

* Рассчитано авторами

Анализ проведенных расчетов позволяет выделить два варианта развития явления: оптимистический и пессимистический. В соответствии с оптимистическим прогнозом, производство хлопка-сырца в Туркменистане в 2020 году может достичь уровня 1232,4 – 1377,9 тыс тонн, что составляет 110,1 – 123,1 % к фактическим объемам 2014 года. Согласно пессимистическому прогнозу, который описывает уравнение полинома второй степени, в Туркменистане к 2020 году можно ожидать уменьшения валового сбора хлопка-сырца на 8,3 % до уровня 1026,5 тыс тонн.

Считаем, что проведенную экстраполяцию временного ряда производства хлопка-сырца в Туркменистане, можно рассматривать как начальную стадию построения окончательных прогнозов. Прогнозирование временных рядов предполагает, что данные, полученные в прошлом, помогают объяснить значения в будущем. Важно понимать, что в ряде случаев мы имеем дело с деталями, не отраженными в накопленных данных, т.е. прогнозирование временных рядов не может быть единственным подходом. Различные подходы к прогнозированию объединяют, чтобы обеспечить наиболее точные прогнозы.

Список использованной литературы

1. Орлов, А.И. Эконометрика [Текст]: учебник / А.И. Орлов. – М.: Издательство «Экзамен», 2002.
2. Социально-экономическое положение города Ашхабада и велаятов за 2014 год. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.stat.gov.tm/ru/content>

/info/turkmenistan/turkmenistan/.

3. Яровая, В.В. Современное состояние и тенденции развития отрасли хлопководства Туркменистана [Текст] / В.В. Яровая, Г.Г. Керимов // Современные проблемы и перспективы развития учета, анализа и финансов в условиях глобализации экономики: материалы Междунар. науч.-практ. Интернет-конф., 16.12.2015 г.: в 2ч. – Ч.1 / Харьк. нац. аграр. Ун-т: Х.: ХНАУ, 2015. С. 131-134.

4. Чессман, Т. Осваиваем прогнозирование временных рядов [Текст] / Т.Чессман. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.osp.ru/win2000/2013/10/13037710/>.

5. Статистический ежегодник Туркменистана, 2015. – Государственный комитет Туркменистана по статистике. – Ашхабад, 2015.

Ярова Валентина

к.е.н., доцент, докторант

Кривенко Тетяна

слухач магістратури

Літвінова Карина

слухач магістратури

Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва
м. Харків, Україна

ВПЛИВ РОЗМІРІВ ПІДПРИЄМСТВА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Розміри підприємства здійснюють значний вплив на ефективність господарської діяльності, на впровадження сучасної техніки, наукової організації праці, підвищення її продуктивності, рівень собівартості продукції. В переукрупнених підприємствах ускладнюється управління, знижується його оперативність. Занадто малі господарства часто не мають досить фінансових ресурсів для розширеного відтворення чи конкурентної боротьби.

Оптимальний розмір господарства залежить від виробничого напрямлення господарства, природних та економічних умов, розміщення земельних масивів, населених пунктів, доріг.

Доведено, що великотоварне виробництво забезпечує вищий рівень продуктивності праці та ефективності використання матеріальних ресурсів, а тому повинно розвиватися прискоренішими темпами. Використання досягнень науково-технічного прогресу через великотоварні підприємства повинно стати вирішальним чинником відродження та інтенсивного розвитку агропромислового

комплексу.

Знайти оптимальний розмір підприємства – значить, знайти точку мінімальних витрат на одиницю продукції при сумуванні трьох елементів собівартості: що зменшуються при укрупненні господарства (вартість машиновикористання, адміністративні витрати, побудови); що зростають при укрупненні господарства (транспортні витрати, втрати від зниження нагляду); незалежні від розмірів господарства (вартість насіння, добрив, навантажувальні і розвантажувальні роботи).

Для дослідження впливу розмірів аграрних підприємств на ефективність виробництва нами використано економетричні методи і за даними статистичного бюлетеню «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами Харківської області у 2014 році» побудовано багатофакторну кореляційно-регресійну модель. До моделі було включено наступні показники: у якості показника ефективності виробництва обрано розмір чистого прибутку (збитку) від реалізації продукції (робіт, послуг) у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь, тис грн (результативна ознака, y); площа сільськогосподарських угідь одного підприємства, га (x_1); середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, осіб (x_2); вартість валової продукції сільського господарства в оцінці за фактичною собівартістю, тис грн. (x_3). Кількість одиниць вибіркового спостереження, для яких було проведено моделювання, становила $n = 529$ сільськогосподарських підприємств області. Розрахунки здійснювалися з використанням інтегрованої системи даних аналізу і управління даними «STATISTICA (version 10)».

Синтезована за рівнянням прямої лінії багатофакторна модель ефективності сільськогосподарського виробництва (а саме, чистого прибутку (збитку) від реалізації продукції (робіт, послуг) на 100 га сільськогосподарських угідь) має такий вигляд:

$$y_{x_1 \dots x_n} = 323,77 + 0,157x_1 + 0,953x_2 + 0,011x_3.$$

Економічний зміст параметра $a_1 = 0,157$ полягає у тому, що при зростанні площі сільськогосподарських угідь на 1 га чистий прибуток від реалізації продукції на одиницю земельної площі зростає на 0,157 грн. за умови, що інші фактори, включені в регресійну модель, залишаються на фіксованому середньому рівні.

Внаслідок збільшення середньооблікової чисельності штатних та позаштатних працівників, зайнятих на виробництві сільськогосподарської продукції, маємо приріст дохідності від реалізації продукції у розмірі 0,953 грн на одиницю земельної площі за умови незмінного значення інших факторів.

Аналогічний за напрямом зв'язок встановлено між показником прибутку і обсягом виробництва валової продукції сільського господарства в оцінці за фактичною собівартістю. При зростанні фактору на одиницю чистий прибуток від реалізації продукції на одиницю земельної площі збільшується на 0,011 грн (за

умови незмінного значення інших факторів).

Результати оцінки параметрів множинної регресійної моделі чистого прибутку (збитку) на 100 га сільськогосподарських угідь наведено у таблиці 1.

Множинний коефіцієнт кореляції становить $R = 0.549$, що свідчить про наявність середньої ступені лінійного зв'язку між розміром чистого прибутку від реалізації продукції, послуг на 100 га сільськогосподарських угідь і досліджуваними змінними. Значущість сукупного коефіцієнта кореляції перевірено за F -критерієм Фішера: $F_{\text{факт}} = 23,3152 > F_{\text{табл}} = 2,60$. Це значить, що лінійну модель залежності ефективності виробництва від площі сільськогосподарських угідь, середньооблікової чисельності працівників, валової продукції сільського господарства в оцінці за фактичною собівартістю можна визнати статистично значимою на рівні імовірності 0,95 (або 95%).

Сукупний коефіцієнт детермінації $R^2 = 0.302$ показує, що 30,2% загальної варіації результативної ознаки пояснюється зміною включених в кореляційну модель факторів. На долю не врахованих факторів припадає 69,8%.

Таблиця 1

Оцінка параметрів лінійної множинної регресійної моделі чистого прибутку (збитку) в розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь по господарствах Харківської області у 2014 р.

Фактор	Коефіцієнт регресії a_i	t -критерій Стьюдента $t_{0.05} = 1,9600$	Коефіцієнт еластичності, E_{x_i}	β -коефіцієнт	Частка фактора у загальній варіації, %
x_1	0,157	2,98280	1,731	-0,790156	22,0
x_2	0,953	2,03519	0,234	0,182690	2,9
x_3	0,011	2,30225	0,805	0,533744	5,3
Множинний (сукупний) коефіцієнт кореляції, R				0,549	
Множинний (сукупний) коефіцієнт детермінації, R^2				0,302	
Скоригований (адаптований) множинний коефіцієнт детермінації				0,211	
F -критерій Фішера-Снедекора				23,3152	
Середня помилка апроксимації, $\bar{\varepsilon}$				13,681	

За допомогою β -коефіцієнтів та парних коефіцієнтів кореляції ми розклали сукупний коефіцієнт детермінації на окремі фактори. В результаті встановлено, що найбільш суттєвим фактором, що впливає на ефективність виробництва в досліджуваних господарствах Харківської області і характеризує їх розміри є площа сільськогосподарських угідь. На долю цього фактора припадає 22% загальної варіації суми чистого прибутку на одиницю земельної площі. Частка таких факторів, як чисельність працівників і обсяг виробництва продукції становить лише 2,9% і 5,3%, відповідно.

Про відповідність теоретичних значень результативної ознаки емпіричним даним і адекватність моделі множинної регресії свідчить середня помилка апроксимації 13,7%.

Таким чином, множинна регресійна модель залежності ефективності сільськогосподарського виробництва за показником чистого прибутку у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь від розмірів підприємств (площі угідь, чисельності працівників і обсягів виробництва продукції) може бути використана для практичних цілей і здійснення прогнозів.

Список використаних джерел

1. Боровиков, В. *Statistica: искусство анализа данных на компьютере. Для профессионалов* [Текст]. – СПб.: Питер, 2001. – 656 с.
2. Ярова, В.В. «Ефект деградації» коефіцієнтів регресії і перевірка адекватності багатофакторних моделей взаємозв'язку показників соціально-економічного розвитку [Текст] / В.В. Ярова // Статистична оцінка соціально-економічного розвитку: зб. текстів доповідей за матеріалами XIII Всеукраїнської наук.-практ. конф., 23 травня 2013 р. – Хмельницький, Хмельницький університет управління та права, 2013. – С. 124-127.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

SCIENCE EDITION

**ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ
В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ
ЕКОНОМІК**

**GLOBALIZATION PROCESSES
IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL
ECONOMIES**

Матеріали
Міжнародної науково-практичної
конференції

Materials
of International scientific and practical
conference

Частина 2

Part 2

31 березня 2016 року

March 31, 2016

Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент, Т.О. Герасименко

Responsible for issue:
Ph.D., associate Professor, T.O. Herasymenko

Адреса редакції:
Інститут економіки та фінансів ЛКА
вул. Туган-Барановського, 10,
м. Львів, 79005

Editorial address:
Institute of Economics and Finance
Lviv Academy of Commerce
10, Tuhan-Baranovskoho, Lviv, 32300

Видавець:
Видавництво «Крок»
46006, Україна, м. Тернопіль, вул. Гайова, 56
тел. +38 0352 248436

Publisher:
Publishing house «Krok»
46006, Ukraine, Ternopil, 56, Gayova St.
tel/fax +38 0352 248436

Підписано до друку 12.04.2016 р.
Формат 60х90/16. Папір офсетний. Гарнітура
Garamond. Умовн. друк. арк. 14,62.
Тираж 300. Замовлення № 4/1.

Signed for printing 04.12.2016.
Format 60x90/16. Offset paper.
Headset is Garamond. Cond. print. pages. 14,62.
Copies 300. Order № 4/1.
